

Understanding Society

“Parallel aan elkaar in plaats van tegenover elkaar, is voor het kind minder zwaar”

Een juridisch onderzoek naar de vraag of het belang van het kind is gediend met de huidige wijze waarop parallel ouderschap en de schottenaanpak als nieuwe vormen van co-ouderschap in Nederland worden toegepast en de nog wenselijke ontwikkelingen hieromtrent

“Parallel aan elkaar in plaats van tegenover elkaar, is voor het kind minder zwaar”

Een juridisch onderzoek naar de vraag of het belang van het kind is gediend met de huidige wijze waarop parallel ouderschap en de schottenaanpak als nieuwe vormen van co-ouderschap in Nederland worden toegepast en de nog wenselijke ontwikkelingen hieromtrent

Auteur:	L.J.E (Laura) Warbroek
Administratienummer:	2021121
Universiteit:	Tilburg University
Afstudeerrichting:	master Rechtsgeleerdheid, accent privaatrecht
Afstudeerdocent:	prof. mr. dr. I. Sumner
Tweede lezer:	

Datum voltooiing:

*Dat ik van mijn vader houd,
doet mijn moeder soms verdriet.
En dat ik van mijn moeder houd,
Dat weet mijn vader niet.*

*Zo draag ik mijn geheimen mee,
en loop van hier naar daar.
Nog altijd hou ik van die twee,
die hielden van elkaar.¹*

¹ W. Wilink, 'Fotoalbum', *Kinderen voor Kinderen 2* YouTube 7 maart 2011.

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterthesis met de titel “Parallel aan elkaar in plaats van tegenover elkaar, is voor het kind minder zwaar”. Deze titel verwijst naar de gevolgen voor kinderen van conflicten tussen ouders na uiteenvallen van de relatie. Deze masterthesis vormt de afronding van mijn opleiding Rechtsgeleerdheid, accent privaatrecht (personen-, familie- en jeugdrecht) aan Tilburg University.

Het is mijn droom om kinderrechtster te worden. Kinderwelzijn is voor mij altijd erg belangrijk geweest en ik wilde hier altijd graag een steentje aan bijdragen. Zowel de juridische aspecten als de psychologische aspecten met betrekking tot het belang van het kind hebben altijd mijn interesse gehad. Derhalve heb ik zowel gedurende mijn HBO-rechtenopleiding alsook de opleiding Rechtsgeleerdheid het accent gelegd op het privaatrecht en meer in het bijzonder het personen-, familie- en jeugdrecht.

Toen ik enkele jaren geleden de opleiding tot Bijzondere Curator in Jeugdzaken volgde bij opleidingsinstituut Logavak, kwam de term parallel ouderschap mij voor het eerst ter ore. Mijn oprechte interesse was gewekt voor deze nog vrij onbekende methode en de gevolgen die het zou kunnen hebben voor het familie- en jeugdrecht. Ik was benieuwd of en zo ja op welke wijze deze methode kon dienen als interventie bij hoogconflictscheidingen. Gedurende deze opleiding is meermaals duidelijk geworden wat de effecten van een vechtscheiding zijn op het welzijn van het kind. Dit vond ik aangrijpend. Ik ben dan ook dankbaar dat ik onderzoek mocht verrichten naar parallel ouderschap (en de schottenaanpak).

Graag wil ik mijn dank betuigen aan de personen die mij hebben begeleid bij en geholpen met het schrijven van deze thesis en de personen die bereid waren om in het kader van deze thesis geïnterviewd te worden. Graag bedank ik de heer Sumner voor zijn begeleiding gedurende het scriptietraject. Tevens wil ik graag de tweede lezer van deze thesis, de heer/mevrouw [x], bedanken voor zijn/haar tijd en moeite. Voorts wil ik graag mevrouw Lips bedanken voor haar enthousiasme en haar passie om parallel ouderschap en schottenaanpak meer op de kaart te zetten in Nederland. Graag bedank ik haar tevens voor haar tijd en moeite. Ook wil ik graag mevrouw Van Oisterwijk bedanken, omdat zij mij in contact heeft gebracht met professionals voor interviews. Ten slotte wil ik graag mijn ouders, zus en vriend bedanken voor hun betrokkenheid en steun. Zij zijn voor mij erg belangrijk geweest bij het schrijven van deze thesis. Graag wil ik in het bijzonder mijn vriend en vader bedanken voor het nalezen van deze thesis.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van deze thesis.

Laura Warbroek

Veldhoven, mei 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Hfst. 1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding & probleemstelling	8
1.2 Relevantie & onderzoeksdoel.....	8
1.3 Centrale onderzoeksvraag	9
1.4 Deelvragen, leeswijzer & methodologie	9
Hfst. 2 Wat is parallel ouderschap?	10
2.1 Inleiding.....	10
2.2 Ontwikkelingen die tot PO en SA hebben geleid	10
2.3 Co-ouderschap	11
2.4 Coöperatief ouderschap	12
2.5 Parallel ouderschap.....	12
2.5.1 Definitie volgens verschillende professionals	12
2.6 Schottenaanpak.....	14
2.6.1 Schottenaanpak en parallel ouderschap geen synoniemen van elkaar.....	14
2.6.2 Wat onder schottenaanpak verstaan wordt	15
2.7 Vergelijking coöperatief ouderschap, PO en SA.....	16
2.8 Samenvattende analyse: verhouding tussen de drie verschillende vormen van co-ouderschap ..	18
Hfst. 3 Hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland	19
3.1 Inleiding.....	19
3.2 De omstandigheden waaronder de rechter parallel ouderschap uitspreekt.....	19
<i>Terugkerende elementen.....</i>	<i>20</i>
<i>Niet terugkerende elementen.....</i>	<i>21</i>
3.3 De voorwaarden die de rechter stelt aan een parallel ouderschapsregeling	22
<i>Terugkerende elementen.....</i>	<i>23</i>
<i>Niet terugkerende elementen.....</i>	<i>24</i>
3.4 Schottenaanpak in jurisprudentie – voorwaarden.....	24
<i>Overeenkomsten</i>	<i>24</i>
<i>Verschillen.....</i>	<i>24</i>
3.5 Tussenconclusie deelvraag 2	25
Hfst. 4 Wat is ‘het belang van het kind’?	26
4.1 Inleiding hoofdstuk.....	26
4.2 Inleiding “belang van het kind”	26
4.3 Belang van het kind in art. 3 IVRK.....	27
4.3.1 Concretisering van ‘het belang van het kind’ middels interpretatiemethoden	27

4.3.2 Concretisering van 'het belang van het kind' middels andere rechten in het IVRK	28
4.3.3 Concretisering van 'het belang van het kind' vanuit de optiek van verschillende professionals .	29
<i>Visie van rechtsgeleerden & rechters</i>	29
<i>Visie van het VN-Kinderrechtencomité</i>	30
<i>Visie van psychologen en pedagogen</i>	31
4.4 Tussenconclusie deelvraag 3	32
Hfst. 5 Parallel ouderschap en schottenaanpak in het belang van het kind?	34
5.1 Inleiding hoofdstuk.....	34
5.2 Ideale situatie.....	34
5.3 In stand houden van conflictueuze situatie niet in het belang van het kind	34
5.4 PO en SA om conflicten te voorkomen	34
5.5 PO en SA voor contactbehoud met beide ouders als alternatief voor geen contactbehoud met beide ouders.....	35
5.5.1 Berusting	35
5.5.2 Eenhoofdig gezag	35
5.5.3 Verlies van contact met een van de ouders is niet in het belang van het kind.....	36
5.6 PO en SA geven een rustmoment en samenwerkingsmogelijkheden op langer termijn	36
5.7 Tussenconclusie: PO en SA is in het belang van het kind.....	37
Hfst. 6 Welke ontwikkelingen t.a.v. PO en SA zijn nog wenselijk?	39
6.1 Inleiding.....	39
6.2 Wenselijk volgens professionals	39
6.3 Rechtsvergelijking met Canada	39
6.3.1 Inleiding.....	39
6.3.2 Definitie.....	39
6.3.3 Ontwikkeling	40
6.3.4 Criteria.....	41
<i>De omstandigheden waaronder de rechter parallel ouderschap uitspreekt</i>	41
<i>De voorwaarden die de rechter aan het parallel ouderschapsplan stelt</i>	44
6.3.5 Vergelijking Nederland en Canada	47
6.3.6 Canada als voorbeeld voor Nederland?	48
6.4 Tussenconclusie deelvraag 5	49
Hfst. 7 Conclusie en aanbeveling	50
Literatuurlijst- en jurisprudentielijst	56
Bijlagen 1 t/m 20:	66 e.v.

Lijst met afkortingen

art.	artikel
BW	Burgerlijk wetboek
DA	Divorce Act
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FLA	Family Law Act
FRA	Family Relations Act
GI	Gecertificeerde instelling
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
MVT	Memorie van Toelichting
OTS	Ondertoezichtstelling
PO	Parallel ouderschap
SA	Schottenaanpak

1.1 Aanleiding & probleemstelling

Tot kortgeleden kon de verstotende ouder het gezamenlijk gezag omzeilen met opmerkingen dat de (slechte) communicatie tussen beiden de omgang met hun kind in de weg zou staan of door te beweren dat de overdracht zoveel onrust met zich meebracht dat het in het belang van het kind zou zijn om de omgang met de andere ouder helemaal te stoppen.² Een ouderstrijd kon ertoe leiden dat één ouder belast werd met het eenhoofdige gezag en kon ertoe leiden dat de andere ouder zijn/haar gezag werd ontnomen.³ Het toenemend inzicht dat een kind beide ouders nodig heeft en dat strijd tussen volwassenen het contact tussen kind en beide ouders niet in de weg mag staan, omdat dit schadelijk kan zijn voor de sociale, emotionele en identiteitsontwikkeling van het kind, heeft ertoe geleid dat professionals een oplossing willen vinden voor de conflicten die ontstaan of in stand worden gehouden door de communicatie tussen ex-partners, welke nodig is om invulling te kunnen geven aan hun gezamenlijke gezag.⁴

Deze inzichten hebben tot toepassing van parallel ouderschap en schottenaanpak in de rechtspraak geleid. Er vinden nu pilots plaats bij een aantal rechtbanken in Nederland, om te kunnen onderzoeken of dit parallel ouderschap (en schottenaanpak als uiterste vorm hiervan), wat nu nog in de kinderschoenen staat, een mogelijke oplossing kan bieden voor de hierboven beschreven situaties.

Het is volgens verschillende auteurs opvallend dat de tamelijk onbekende begrippen “parallel ouderschap” en “schottenaanpak” in de Nederlandse rechtspraak gebruikt worden, daar deze terminologie afkomstig is uit het sociaalwetenschappelijk vakgebied. Hoewel het parallel ouderschap, en schottenaanpak als zwaarste vorm daarvan, in toenemende mate lijkt te worden toegepast, is er (nog) niet veel bekend over deze begrippen. Het is nog niet duidelijk wanneer parallel ouderschap of schottenaanpak kunnen worden ingezet/toegepast en welke voorwaarden daaraan gesteld worden. Het is dus nog niet duidelijk hoe op dit moment invulling wordt gegeven aan parallelouderschap en het is tevens nog niet duidelijk wat wenselijk zou zijn bij de invulling daarvan. Voor de rechtspraak, met name voor rechters, advocaten, juristen en de bijzonder curator in rechte, kan het van belang zijn om meer duidelijkheid te creëren over parallelouderschap zodat zij weten hoe zij hiermee om dienen te gaan wanneer zij de belangen van hun cliënt behartigen of rechtspreken. Ook voor bijzondere curatoren in jeugdzaken buiten rechte is dit belangrijk, omdat uit jurisprudentie blijkt dat steeds vaker van deze persoon wordt verwacht dat deze specifiek in kaart brengt en antwoord geeft op de vraag of parallel ouderschap mogelijk, wenselijk en haalbaar is gelet op de belangen van minderjarige.⁵

Dit onderzoek gaat dus over de vraag of de wijzen waarop parallel ouderschap, en schottenaanpak als uiterste vorm hiervan, worden toegepast in Nederland in het belang van het kind kunnen worden geacht te zijn en welke ontwikkelingen hieromtrent nog wenselijk zijn.

1.2 Relevantie & onderzoeksdoel

Dit onderzoek is maatschappelijk relevant omdat er ten eerste onduidelijkheid bestaat over deze begrippen. Voor de rechtspraak is het relevant om ten aanzien hiervan duidelijkheid te creëren. Ten tweede is dit onderzoek maatschappelijk relevant omdat kan worden onderzocht of parallel ouderschap en schottenaanpak, als zwaarste vorm van parallel ouderschap, kunnen bijdragen aan het oplossen van een maatschappelijk probleem: het toenemend aantal conflictscheidingen met nog te vaak contactverlies tussen het kind en een van zijn ouders tot gevolg. Wellicht kunnen parallel ouderschap en schottenaanpak worden ingezet als interventie hiervoor.

² ‘Parallel ouderschap’, Herken ouderverstoting, www.herkenouderverstoting.nl (zoek op: parallel ouderschap) ; Hof Arnhem-Leeuwarden 16 april 2019, ECLI:NL:GHAEL:2019:3526; Hof Arnhem-Leeuwarden 14 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2271.

³ Trusseler 2008.

⁴ ‘Parallel ouderschap’, Herken ouderverstoting, www.herkenouderverstoting.nl (zoek op: parallel ouderschap).

⁵ Rb. Limburg 15 maart 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:2744.

Dit onderzoek is tevens wetenschappelijk relevant. In de huidige literatuur is veel geschreven over zowel hoogconflictscheidingen en de gevolgen daarvan als over gezags- en omgangs-/contactregelingen tussen ouders en kind(eren) na scheiding. Ook is er in de sociaalwetenschappelijke literatuur al het een en ander geschreven over parallel ouderschap, maar literatuur die deze methodiek in juridische context plaatst ontbreekt nog. Dit is opvallend, omdat het in de praktijk dus wel al door rechters wordt toegepast. Een jurisprudentieonderzoek waarin wordt getracht een patroon te herkennen ten aanzien van de omstandigheden waaronder de (Nederlandse) rechter parallel ouderschap uitspreekt en ten aanzien van de voorwaarden die hij aan een parallel ouderschapsregeling stelt, ontbreekt tot op heden. Een onderzoek waarbij de verhouding tussen co-ouderschap, coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak wordt beschreven, ontbreekt tot op heden eveneens. In het verleden zijn wel onderzoeken verricht naar concretisering van ‘het belang van het kind’, maar daarbij is geen verband gelegd met parallel ouderschap en schottenaanpak. Bovendien is er wel eerder een rechtsvergelijkend onderzoek verricht met Canada, maar niet ten aanzien van de wijze waarop daar wordt omgegaan met parallel ouderschap.

Het doel van dit juridisch onderzoek is om parallel ouderschap in een juridische context te plaatsen. Daarbij wordt gestreefd naar verschillende doelen. Het doel is ten eerste een beschrijving te geven van het begrip parallel ouderschap en de aanleiding voor de toepassing van dit primair niet-juridische begrip in het privaatrecht, meer in het bijzonder in het personen- en familierecht. Het tweede doel is het om te onderzoeken hoe in de Nederlandse jurisprudentie invulling wordt gegeven aan dit begrip, met name door te onderzoeken of er een patroon in de jurisprudentie te ontdekken is voor wat betreft de omstandigheden van een casus waarin een rechter besluit om parallel ouderschap uit te spreken en door te onderzoeken of de rechter hieraan ook voorwaarden verbindt. Ten derde heeft dit juridisch onderzoek ten doel te onderzoeken hoe parallel ouderschap, zoals daar nu in Nederland invulling aan wordt gegeven, in het belang van het kind kan worden geacht. Om dit te kunnen vaststellen zal eerst onderzocht worden wat ‘onder het belang van het kind’ wordt verstaan. Ten slotte is het laatste doel van dit onderzoek om te achterhalen welke ontwikkelingen ten aanzien van parallelouderschap nog wenselijk zijn.

1.3 Centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt: “Is het belang van het kind gediend met de huidige wijze waarop parallel ouderschap, en schottenaanpak als zwaarste vorm daarvan, als nieuwe vorm(en) van co-ouderschap in Nederland wordt/worden toegepast en welke ontwikkelingen zijn hieromtrent nog wenselijk?”

1.4 Deelvragen, leeswijzer & methodologie

De centrale onderzoeksvraag wordt beantwoord op basis van vijf deelvragen. Hoofdstuk 2 zal worden gewijd aan de deelvraag: “Wat is parallel ouderschap?”. Daarna staat in hoofdstuk 3 beantwoording centraal van de deelvraag “Hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland?”. Vervolgens zal hoofdstuk 4 worden gewijd aan de deelvraag “Wat is het ‘belang van het kind’?”; het antwoord op die vraag vormt het theoretisch toetsingskader van deze thesis. Op basis van de bevindingen uit hoofdstuk 4, wordt voorts in hoofdstuk 5, antwoord gegeven op de deelvraag “Is parallel ouderschap en schottenaanpak in het belang van het kind?”. In hoofdstuk 6 wordt vervolgens antwoord gegeven op de deelvraag “Welke ontwikkelingen zijn nog wenselijk?”, mede aan de hand van een rechtsvergelijkend onderzoek naar de wijze waarop parallel ouderschap (juridisch) wordt vormgegeven in Canada om te onderzoeken of deze wijze al dan niet als voorbeeld voor Nederland kan dienen. Ten slotte zal hoofdstuk 7 worden gewijd aan de conclusie en aanbeveling. Ter beantwoording van de deelvragen, zijn juridische bronnen geraadpleegd en literatuur van andere disciplines. Verder is in het kader van dit onderzoek jurisprudentieonderzoek verricht naar parallel ouderschap en schottenaanpak in Nederlandse en Canadese jurisprudentie op basis waarvan vervolgens een rechtsvergelijking is gemaakt. Ook is in het kader van dit onderzoek een praktijkonderzoek verricht. Voor een meer volledig overzicht van de leeswijzer en de methoden die gehanteerd zijn voor dit onderzoek, wordt verwezen naar bijlage 1 en bijlage 4.

Hfst. 2 Wat is parallel ouderschap?

Beantwoording van deelvraag 1

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag wat onder parallel ouderschap (hierna: PO) en schottenaanpak (hierna: SA) wordt verstaan. Eerst wordt uiteengezet welke ontwikkelingen tot PO en SA hebben geleid (§2.2). Vervolgens wordt aangegeven wat co-ouderschap (§2.3), coöperatief ouderschap (§2.4), PO (§2.5) en SA (§2.6) inhoudt. Daarna worden de verschillen en overeenkomsten tussen coöperatief ouderschap, PO en SA uiteengezet (§2.7). Ten slotte wordt de glijdende schaal tussen coöperatief ouderschap, PO en SA nogmaals toegelicht (§2.8).

2.2 Ontwikkelingen die tot PO en SA hebben geleid

Ouderlijk gezag omvat het recht en de plicht om het kind te verzorgen en op te voeden; wanneer ouders uit elkaar gaan kan dit niet meer samen worden gedaan.⁶ In 2009 is een wettelijke bepaling toegevoegd waarin is vastgelegd dat een kind van wie de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, na het uiteenvallen van de relatie, het recht op gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders behoudt.⁷ Na het uiteenvallen van de relatie van ouders zijn de rechten en plichten gelijkwaardig over beide ouders verdeeld.⁸ Gelijkwaardigheid wordt hier door de wetgever als uitgangspunt genomen.⁹ In de literatuur wordt dit gelijkwaardig ouderschap genoemd, maar er bestaat in de literatuur wel discussie over dit begrip.

In sommige literatuur wordt uiteengezet dat gelijkwaardig ouderschap moet worden begrepen in die zin dat de ene ouder niet tot meer gerechtigd is dan de andere ouder bij de uitoefening van het gezag na scheiding.¹⁰ Andere literatuur neemt als uitgangspunt dat gelijkwaardig ouderschap een kwalitatieve verplichting is en daarmee geen resultaatsverbintenis maar een inspanningsverbintenis. Deze gedachte gaat er dan ook vanuit dat het niet de factor tijd, maar juist de manier waarop ouders betrokken zijn bij de zorg en opvoeding van de kinderen, bepaalt of aan deze verplichting voldaan is.¹¹ Andere auteurs kwamen echter, gelet op de parlementaire geschiedenis, tot de gevolgtrekking dat ‘gelijkwaardig ouderschap’ niet in kwantitatieve zin, dus niet als de invoering van het co-ouderschap als prioriteitsmodel, moet worden geëxpliceerd.¹²

Gelijkwaardig ouderschap impliceert niet een gelijke verdeling van de tijd die het kind bij elk van de ouders doorbrengt, maar impliceert slechts een gelijkheid in waarde.¹³ Het door de wetgever tot uitgangspunt genomen gelijkwaardigheid van ouders, brengt dus niet per definitie een 50%-50% verdeling van de tijd die het kind bij elke ouder doorbrengt met zich mee, ook wel co-ouderschap genoemd.¹⁴ Wel bestaat er een voorkeur voor de situatie waarin de minderjarige gelijke tijd besteedt bij beide ouders (co-ouderschap).¹⁵

Co-ouderschap werd aanvankelijk ingevuld door middel van coöperatief ouderschap. Er werd immers aanvankelijk gedacht dat coöperatief ouderschap in alle gevallen in het belang van het kind was. Dit bleek echter niet altijd het geval te zijn, omdat voor deze vorm van co-ouderschap een bepaalde mate van communicatie noodzakelijk is en uit de praktijk bleek dat ouders wegens hun emoties jegens elkaar,

⁶ Art. 1:247 lid 1 jo. lid 2 BW.

⁷ Art. 1:247 lid 4 BW; Wet van 27 november 2008 (*Stb.* 2008,500); *Kamerstukken II* 2006/07, 30 145, nr. 26.

⁸ Art. 1:247 lid 4 BW.

⁹ Wet van 27 november 2008 (*Stb.* 2008, 500); *Kamerstukken II* 2006/07, 30 145, nr. 26; Kok, *FJR* 2007/98; Kok SWP 2006.

¹⁰ Kok, *FJR* 2007/98; Kok SWP 2006.

¹¹ Schonewille, *WPNR* 2009/6800.

¹² Scharma & Vonk, *FJR* 2009/82.

¹³ HR 21 mei 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL7407; Concl. A-G Langemeijer, HR 21 mei 2010, ECLI:NL:PHR:2010:BL7407, bij HR 21 mei 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL7407; *Handelingen II* 2005/06, 29 676, nr. 85; Antokolskia, *Tijdschrift justitiële verkenningen* 2011/6; *Kamerstukken I* 2007/08, 30145, C.

¹⁴ *Handelingen II* 2005/06, 29 676, nr. 85

¹⁵ *Kamerstukken II* 2005/06, 29676, nr. 9; *Kamerstukken II* 2005/06, 29676, nr. 6 ; Kok, *FJR* 2007/98.

vaak (nog) niet in staat zijn om constructief met elkaar te communiceren en daarmee (nog) niet in staat zijn om zinvolle invulling te geven aan hun ouderschap. Althans, niet op deze wijze. Vaak leidde dit tot meer conflicten tussen ouders. Er is gebleken dat kinderen van ouders in dergelijke conflictsituaties lijden aan de gevolgen van deze scheiding.¹⁶ Het toenemend inzicht dat een kind beide ouders nodig heeft en dat strijd tussen volwassenen het contact tussen kind en beide ouders niet in de weg mag staan, omdat dit schadelijk kan zijn voor de sociale, emotionele en identiteitsontwikkeling van het kind, heeft ertoe geleid dat professionals een oplossing willen vinden voor de conflicten die ontstaan of in stand worden gehouden door de communicatie tussen ex-partners, welke nodig is om invulling te kunnen geven aan hun gezamenlijk gezag.¹⁷

Deze ontwikkelingen hebben tot parallel ouderschap geleid. Het Gerechtshof 's-Hertogenbosch (hierna: het hof) geeft aan dat co-ouderschap kan worden ingevuld door middel van coöperatief ouderschap of parallel ouderschap. In deze zaak plaatst het hof parallel ouderschap duidelijk naast coöperatief ouderschap.¹⁸ Dit heeft geleid tot de eerste tendens ten aanzien van co-ouderschap, namelijk dat co-ouderschap kan bestaan uit coöperatief ouderschap dan wel parallel ouderschap, zoals schematisch wordt weergegeven in figuur 1, opgenomen in bijlage 2.

Vervolgens heeft zich nóg een ontwikkeling en daarmee een tweede tendens voorgedaan. Rechters en jeugdbeschermers bleken steeds vaker tot de conclusie te komen dat ouders op geen enkele wijze in staat zijn om afspraken met elkaar te maken rondom de wijze van opvoeding van hun kinderen, noch met coöperatief ouderschap, noch met parallel ouderschap.¹⁹ Dit heeft de aanleiding voor de schottenaanpak gevormd. Parallel ouderschap lijkt vanaf dit moment verder onderverdeeld te worden in 'parallel ouderschap' (dit behelst de vorm van parallel ouderschap zoals deze in eerste instantie was ontwikkeld) en 'schottenaanpak', zoals schematisch wordt weergegeven in figuur 2 van bijlage 2. Dit impliceert dat er inmiddels drie vormen van co-ouderschap zijn, namelijk: coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak.

Kortom, er lijkt dus een tendens ontstaan te zijn ten aanzien van de invulling van het co-ouderschap. In 2009 werden voor het eerst twee begrippen gebruikt die van invloed geweest lijken te zijn op co-ouderschap namelijk: 'parallel ouderschap' en 'de schottenmethode/schottenaanpak'.²⁰ Co-ouderschap lijkt inmiddels te kunnen bestaan uit coöperatief ouderschap, parallel ouderschap of schottenaanpak/schottenmethode. Deze drie vormen van co-ouderschap lijken een glijdende schaal te vormen van coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap naar schottenaanpak en vice versa. Coöperatief ouderschap, dat bestaat uit veel communicatie en emotionele betrokkenheid, vormt het ene uiterste en schottenmethode, waarbij geen sprake is van communicatie of emotionele betrokkenheid tussen ouders, vormt daarbij het andere uiterste.

De verschillen tussen deze drie vormen van co-ouderschap zullen in de volgende paragrafen uiteengezet worden. Omdat parallel ouderschap en schottenaanpak redelijk nieuwe begrippen zijn in het juridisch jargon, zal tevens een paragraaf gewijd worden aan de definitie hiervan.

2.3 Co-ouderschap

Co-ouderschap is een conceptuele term die verwijst naar de manier waarop ouders zich tot elkaar verhouden in de rol van ouder.²¹ Co-ouderschap wordt ook wel een bij helfte gedeelde zorg genoemd.²² Dit houdt een verdeling van de zorg- en opvoedingstaken in waarbij ouders een gelijkwaardig aandeel

¹⁶ E. Spruijt, 2011;

¹⁷ 'Parallel ouderschap', www.herkenouderverstoting.nl (zoek op: parallel ouderschap); Tusseler, 2008.

¹⁸ Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

¹⁹ Harinxma, Noordegraaf, e.a., *Rechtstreeks* afl. 1/2019.

²⁰ Pedro-Carroll, 2017; Cottyn, 2009; 'Parallel solo-ouderschap', www.defamiliezaakdeventer.nl (zoek op: parallel ouderschap).

²¹ Feinberg, 2003.

²² Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

hebben in de opvoeding en verzorging.²³ De co-ouderschapsrelatie richt zich alleen op (de verdeling van) deze zorg- en opvoedingstaken en bestaat niet uit de romantische, emotionele, financiële en de juridische aspecten van de relatie tussen de ouders; deze aspecten behoren immers niet tot de opvoeding en de verzorging van het kind.²⁴ Co-ouderschap kan in het belang van het kind worden geacht wanneer ouders in staat zijn om hun gelijkwaardig aandeel in de verzorging en opvoeding zodanig op elkaar af te stemmen dat minderjarige hiervan profiteert en er, in ieder geval, geen last van ondervindt.²⁵

Ontwikkelingen en nieuwe inzichten, zoals uiteengezet in de vorige paragraaf, hebben ertoe geleid dat co-ouderschap inmiddels kan worden onderverdeeld in coöperatief ouderschap (§2.4), parallel ouderschap (§2.5) en schottenaanpak (§2.6). Wat onder deze drie onderverdelingen van co-ouderschap wordt verstaan en welke ontwikkeling hiertoe hebben geleid, wordt in de volgende paragrafen uiteengezet. Vervolgens zullen deze met elkaar worden vergeleken om de verschillen en overeenkomsten tussen deze drie vormen van co-ouderschap inzichtelijk te maken.

2.4 Coöperatief ouderschap

Co-ouderschap werd aanvankelijk ingevuld door middel van coöperatief ouderschap. Coöperatief ouderschap houdt in dat ouders zo veel mogelijk samenwerken, overleggen en al hun ervaringen delen.²⁶ Bij coöperatief ouderschap werken ouders samen als team in het belang van hun kind of kinderen. Ouders dienen daarom elkaar met enige regelmaat te contacteren en overleg te plegen zodat zij samen beslissingen kunnen nemen over de belangrijkste keuzes in het leven van hun kind of hun kinderen. Bij coöperatief ouderschap delen ouders immers hun ervaringen met elkaar en stemmen ieder de verzorging en opvoeding op elkaar af. Geschillen lossen ouders bij coöperatief ouderschap in onderling overleg op. Verder is voor deze vorm van co-ouderschap flexibiliteit noodzakelijk.

2.5 Parallel ouderschap

Eerder werd reeds aangegeven dat de rechter in een van zijn uitspraken parallel ouderschap naast coöperatief ouderschap plaatst. De rechter geeft in die uitspraak aan dat co-ouderschap ook kan worden ingevuld middels parallel ouderschap, hetgeen volgens de rechter betekent dat beide huishoudens geheel los van elkaar staan, met weinig communicatie of emotionele betrokkenheid tussen de ouders.²⁷

Omdat parallel ouderschap een redelijk nieuw begrip is in het juridisch jargon, zal een paragraaf gewijd worden aan de definitie hiervan. Het begrip ‘parallel ouderschap’ wordt in de literatuur door verschillende professionals op verschillende wijze gedefinieerd. Er wordt verschillend omgegaan in de sector met de term en daar bestaat verwarring over.²⁸ Zo wordt bijvoorbeeld zowel de term ‘parallel ouderschap’ als ‘solo ouderschap’ gehanteerd en combinaties van deze twee begrippen. Om die reden is er onderzoek verricht naar de wijze waarop verschillende beroepsgroepen, waaronder raadsheren, juristen, mediators, bijzondere curatoren, juristen, kindbehartigers en psychologen, het begrip parallel ouderschap definiëren. Hiermee wordt getracht te onderzoeken of verschillende professionals dezelfde betekenis toekennen aan dit begrip of over de invulling van dit begrip van mening verschillen.

2.5.1 Definitie volgens verschillende professionals

In 2009 werd door Cottyn het begrip “parallel ouderschap” voor het eerst gebruikt.²⁹ Dit begrip houdt volgens haar, maar ook volgens andere professionals, in dat ouders niet gezamenlijk, maar juist onafhankelijk van elkaar invulling geven aan hun ouderschap.³⁰ Beide huishoudens staan bij parallel

²³ Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

²⁴ Feinberg, 2003.

²⁵ Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

²⁶ Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

²⁷ Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

²⁸ Interview M. Lips (jurist & bijzonder curator in jeugdzaken) bijlage 15.

²⁹ Cottyn, 2009.

³⁰ Pedro-Caroll, 2017; ‘Solo parallel ouderschap’, www.magrietvanham.nl (zoek op: parallel ouderschap); ‘De taken verdelen na scheiding: coöperatief en parallel ouderschap’, www.iepcoaching.nl (zoek op: parallel ouderschap); Kluwer 2018; ‘Parallel Parenting for High Conflict Families,’ <https://parentingafterdivorce.com/wpcontent/uploads/2016/05/ParallelParentingForHighConflictFamilies1.pdf>.

ouderschap dan ook los van elkaar. Beide ouders runnen, parallel aan elkaar, hun eigen gezin en handelen, los van elkaar, in het belang van het kind of de kinderen.³¹ Iedere ouder heeft de volledige verantwoordelijkheid voor de kinderen gedurende de tijd dat die ouder voor het kind zorgt. Ouders dienen zich niet te bemoeien met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld.³² Het wisselschema tussen ouders staat vast en hier wordt in beginsel niet van afgeweken.

Ook geven alle professionals aan dat ouders bij parallel ouderschap elkaar onder begeleiding van een onafhankelijke derde de noodzakelijke informatie dienen te verschaffen.³³ De raadsheren, zo blijkt uit een rapport in het kader waarvan deze raadsheren zijn geïnterviewd, en mediators voegen daar nog aan toe dat zij deze noodzakelijke informatie vanuit een gelijkwaardig positie als ouder dienen te verstrekken. In hun visie dienen ouders elkaar dus te kunnen zien als gelijkwaardig ouder of elkaar tenminste te kunnen erkennen in hun ouderrol.³⁴ Ook zijn alle professionals het er over eens dat die noodzakelijke informatie verstrekt dient te worden middels indirecte communicatie.³⁵ Deze vorm van ouderschap vraagt erom dat duidelijke grenzen en kaders gesteld worden.³⁶

Het concept is gebaseerd op de gedachte dat ouders niet meer de strijd met elkaar zullen aangaan of deze niet zullen voortzetten en dus de kinderen zo minder belasten, wanneer zij parallel aan elkaar zelfstandig kunnen opvoeden.³⁷ Parallel ouderschap heeft zijn naam ontleend aan een gelijksoortig concept in kinderspel.³⁸ Psychologen hebben geobserveerd dat jonge kinderen die samen spelen, maar nog niet over de vaardigheden beschikken om te communiceren, deelnemen aan een proces van parallel spelen. Zij spelen naast elkaar, niet met elkaar. Elk kind doet zijn/haar eigen ding en negeert over het algemeen het andere kind. Naarmate kinderen ouder worden, en meer volwassen, zullen ze leren samenwerken en samen spelen. “Op deze zelfde wijze werkt parallel ouderschap: het is een proces van ouderschap naast elkaar omdat ouders niet in staat zijn om samen coöperatief ouderschap aan te gaan. Voordat ouders kunnen leren hoe zij coöperatief ouder kunnen zijn, moeten ze eerst ieder leren om zelfstandig ouder te zijn en zelfstandig hun ouderschap in te vullen”, aldus een psycholoog.³⁹

Wel verschillen de professionals bij het definiëren van parallel ouderschap van mening over de vraag wie als onafhankelijke derde partij ouders zou moeten begeleiden en toezicht zou moeten houden op het naleven van de gemaakte afspraken. De raadsheren benadrukken, zo blijkt uit een rapport in het kader waarvan deze raadsheren zijn geïnterviewd, hierbij de belangrijke taak voor de GI om het parallel ouderschap in verdere banen te leiden en voor de gezinsvoogd om de communicatie tussen ouders te begeleiden. De mediators en psychologen zijn daarentegen van mening dat deze taak is weggelegd voor de mediator en de kindbehartiger geeft juist aan dat een kindbehartiger of begeleider deze rol zou kunnen vervullen. Ook lijkt tussen de professionals enigszins verschil van mening te bestaan over de mate van contact die er bij parallel ouderschap tussen ouders plaatsvindt. Zo beschrijft de ene professional dat er bij parallel ouderschap gedurende een zekere periode op geen enkele wijze contact tussen ouders plaatsvindt, terwijl de andere professionals spreken over minimaal contact.⁴⁰ Daarnaast benadrukken sommige professionals in hun omschrijving van het begrip parallel ouderschap dat er weinig of geen

³¹ Idem noot 30.

³² Idem noot 30.

³³ Idem noot 30.

³⁴ Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645; Rb. Limburg, 19 december 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:12048; Kluwer, 2018.

³⁵ Idem noot 30.

³⁶ Idem noot 30.

³⁷ Cottyn, 2009.

³⁸ Pedro-Carroll, 2017; ‘Parallel Parenting for High Conflict Families’, <https://parentingafterdivorce.com/wp-content/uploads/2016/05/ParallelParentingForHighConflictFamilies1.pdf>.

³⁹ Idem noot 38.

⁴⁰ ‘Scheiden.. en de kinderen dan? 2018; Pedro-Carroll, 2017; ‘Solo parallel ouderschap’, www.magrietvanham.nl (zoek op: parallel ouderschap); ‘De taken verdelen na scheiding: coöperatief en parallel ouderschap’, www.iepcoaching.nl (zoek op: parallel ouderschap); Kluwer, 2018; ‘Parallel Parenting for High Conflict Families’, <https://parentingafterdivorce.com/wp-content/uploads/2016/05/ParallelParentingForHighConflictFamilies1.pdf>.

emotionele betrokkenheid tussen ouders bestaat, terwijl andere professionals dit in hun uitleg achterwege laten.⁴¹ Ook bestaat verschil over de vraag wie bij geschillen knopen mag doorhakken.

2.6 Schottenaanpak

Eerder werd reeds aangegeven dat parallel ouderschap is onderverdeeld in parallel ouderschap (wat de vorm behelst van parallel ouderschap zoals deze in eerste instantie was ontwikkeld; dus zoals beschreven in de vorige paragraaf) en ‘schottenaanpak’. Omdat schottenaanpak een redelijk nieuw begrip is in het juridisch jargon, zal een paragraaf gewijd worden aan de definitie hiervan.

2.6.1 Schottenaanpak en parallel ouderschap geen synoniemen van elkaar

Aanvankelijk leek het erop dat het begrip ‘schottenovereenkomst’ als synoniem gebruikt werd voor het begrip ‘parallel ouderschap’; in de ene zaak werd door de rechter het begrip schottenaanpak gehanteerd en in de andere zaak hanteerde de rechter het begrip parallel ouderschap, maar in beide gevallen werd beschreven dat de communicatie tussen ouders uiterst beperkt blijft en vooral loopt via een onafhankelijke derde.⁴² Beide begrippen kwamen daarnaast niet eerder samen voor in een en dezelfde uitspraak, waardoor geconcludeerd kan worden dat men deze twee begrippen niet als twee zelfstandige begrippen zag. Ook lijken professionals deze twee begrippen als synoniem voor elkaar te gebruiken.⁴³ Ook de kennisbank familierecht lijkt de twee begrippen in eerste instantie in één adem te noemen. Zij hebben immers als zoekoptie en trefwoordenregister “schottenaanpak/parallel ouderschap.”⁴⁴ Uit de slash kan worden geconcludeerd dat deze begrippen als synoniem van elkaar worden gebruikt.

Hoewel het aanvankelijk erop leek dat het begrip ‘schottenovereenkomst’ als synoniem gebruikt werd voor het begrip ‘parallel ouderschap,’ lijkt hier verandering in te zijn gekomen door recente jurisprudentie.⁴⁵ Het Gerechtshof ’s-Hertogenbosch lijkt in een uitspraak van 19 december jl. een onderscheid te maken tussen deze twee begrippen. Voor het eerst wordt in de jurisprudentie een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de twee begrippen.

In deze experimentele ‘schottenzaak’ zijn ouders met begeleiding van de GI binnen een OTS en onder regie op afstand van het hof, erin geslaagd een co-ouderschap aan te gaan voor hun minderjarige kind. Het hof geeft aan dat er in casu eerst gekozen is voor een schottenovereenkomst, waarbij er geen contact is tussen ouders. Het is kenmerkend voor een schottenovereenkomst dat er geen contact tussen beide ouders plaatsvindt.⁴⁶ Ouders hebben ter uitvoering hiervan een vaststellingsovereenkomst/schottenovereenkomst getekend. Deze vaststellingsovereenkomst bevat onder andere de volgende passage: “ouders komen voorts overeen dat zij geen enkele communicatie onderling met elkaar zullen zoeken of onderhouden en dat alle noodzakelijke communicatie via BJZ Brabant (in casu de GI) zal verlopen. In noodgevallen kan in de weekenden tussen ouders communicatie plaatsvinden via e-mail.”⁴⁷

Inmiddels is het volgens het hof tijd voor een vervolgstap: ouders moeten tot een ouderschapsplan komen met daarin beschreven dat de schottenovereenkomst wordt beëindigd en waarin wordt beschreven dat ouders overgaan naar coöperatief ouderschap dan wel parallel ouderschap.⁴⁸ Het hof geeft in haar beoordeling aan waardering te hebben voor de enorme stappen die ouders hebben gezet in het belang van minderjarige. Daar waar eerst sprake was van negativiteit, angst en diskwalificatie over en weer, laten ouders nu juist zien dat zij hun ouderrol voorop stellen. Tevens is duidelijk geworden dat zij elkaar in crisissituaties steunen als dat voor minderjarige nodig is en dat zij in staat zijn minderjarige

⁴¹ Interview met M. Lips bijlage 15; ‘De taken verdelen na scheiding: coöperatief en parallel ouderschap’, www.iepcoaching.nl (zoek op: parallel ouderschap).

⁴² ‘Parallel ouderschap’, www.herkenouderverstoting.nl (zoek op: parallel ouderschap).

⁴³ ‘parallel ouderschap’, www.deblauwebeer.nl/ (zoek op: parallel ouderschap); ‘Parallel ouderschap’, www.herkenouderverstoting.nl (zoek op: schottenaanpak).

⁴⁴ ‘Schottenaanpak/parallel ouderschap’, <https://www.split-online.nl/kennisbank>.

⁴⁵ ‘Parallel ouderschap’, www.herkenouderverstoting.nl (zoek op: parallel ouderschap).

⁴⁶ Hof ’s-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

⁴⁷ Hof ’s-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

⁴⁸ Hof ’s-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

onbelast contact met de andere ouder te gunnen in de vorm van een co-ouderschap. De schottenaanpak, waarbij alle communicatie tijdelijk via de GI is verlopen en aan de GI een mate van beslissingsbevoegdheid is gegeven, heeft volgens het hof bijgedragen aan de positieve ontwikkeling in onderhavige zaak. Op dit moment zijn de schotten volgens de rechtbank niet meer zo ‘gesloten.’ Er zijn volgens het hof openingen ontstaan waardoor er ruimte is gekomen voor rechtstreeks contact tussen beide ouders. Tevens acht de rechter het van belang dat ouders, in overleg met de GI, tot een door hen beiden ondertekend ouderschapsplan komen. Onderdeel van dat ouderschapsplan dient, zoals zojuist al beknopt beschreven, de beëindiging van de schottenovereenkomst in te houden met een overgang naar een mogelijk coöperatief ouderschap, dan wel een vorm van parallel ouderschap. Het is volgens het hof van belang voor zowel ouders als minderjarige dat in de periode na de schotten duidelijk is hoe de ouders zich tot minderjarige, maar vooral ook tot elkaar zullen verhouden.⁴⁹

Met voorgaande passages wordt duidelijk dat het hof onder deze twee begrippen niet hetzelfde verstaat. De begrippen lijken door beëindiging van het een en overgang naar het ander los van elkaar te staan. Parallel ouderschap en schottenmethode/schottenaanpak zijn dus geen synoniemen van elkaar.

2.6.2 Wat onder schottenaanpak verstaan wordt

De schottenaanpak is een nieuwe, nog niet in bestaande methodes opgenomen interventie van een complexe scheiding en wordt gezien als een uiterste vorm van parallel ouderschap.⁵⁰ Er is bij het Hof ’s-Hertogenbosch in 2019 een pilot gestart waarin de schottenaanpak wordt toegepast met als doel de best practices die uit de evaluatie voortvloeien, te implementeren in de Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming en de aanpak een plaats te geven in het familierecht.⁵¹

Bij de schottenaanpak wordt er voor de duur van een vastgestelde periode een denkbeeldig schot/denkbeeldige muur tussen ouders geplaatst om ervoor te zorgen dat er geen conflicten meer ontstaan. Het plaatsen van denkbeeldige muren tussen ouders zou moeten leiden tot onafhankelijk ouderschap in beide huishoudens, zonder communicatie of emotionele betrokkenheid tussen ouders. Ouders mogen geen contact hebben met elkaar en er mag niet negatief over elkaar gepraat worden. Gedurende een zekere periode mogen ouders op geen enkele wijze contact met elkaar zoeken of onderhouden, ook niet per e-mail of geschrift: er wordt als het ware een schot tussen ouders geplaatst. Gedurende deze periode verlopen alle contacten op ouderniveau via de gezinsvoogd. De schottenaanpak houdt in dat ouders gedurende een zekere periode een contactverbod accepteren; er mag op geen enkele wijze contact tussen hen plaatsvinden.⁵² De kinderen houden wel contact met beide ouders, maar apart van elkaar. De wisselwerking die tussen ouders nodig is om bepaalde zaken zoals school, overdracht etc. te regelen wordt uit handen van de ouders genomen en gefaciliteerd door een derde; een GI, een hulpverlener of een netwerkpersoon.

Ouders dienen zich niet te bemoeien met elkaar, maar zich te richten op hun eigen opvoedersrol.⁵³ Ouders dienen uit te stralen dat alles wat bij de andere ouder gebeurt, goed is, zodat kinderen emotionele toestemming krijgen om het fijn te hebben bij de andere ouder.⁵⁴

Tijdens de ‘schottenfase’ wordt tegelijkertijd een OTS opgelegd, zodat de rechter gedurende deze fase zo nodig corrigerend kan optreden.⁵⁵ Er wordt een schriftelijke overeenkomst tussen de GI en de ouders aangegaan waarin onder andere wordt afgesproken dat ouders zich op geen enkele manier ten opzichte van de kinderen negatief zullen uiten over de andere ouder.⁵⁶ Er dienen duidelijke grenzen en kaders

⁴⁹ Hof ’s-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

⁵⁰ Interview M. Lips, bijlage 15, ‘Van Harinxma thoe Slooten, Noordegraaf, e.a., *Rechtstreeks* afl. 1/2019.

⁵¹ Van Harinxma thoe Slooten, Noordegraaf, e.a., *Rechtstreeks* afl. 1/2019.

⁵² Van Harinxma thoe Slooten, Noordegraaf, e.a., *Rechtstreeks* afl. 1/2019.

⁵³ ‘schottenaanpak’, https://www.bjzlimburg.nl/wp-content/uploads/2019/04/Schottenaanpak_april2019-3.pdf.

⁵⁴ Van Harinxma thoe Slooten, Noordegraaf, e.a., *Rechtstreeks* afl. 1/2019.

⁵⁵ Idem noot 54.

⁵⁶ Idem noot 54.

vastgesteld te worden om conflicten te verminderen of te voorkomen. Deze afspraken die worden vastgelegd in een contract dient door beide ouders te worden ondertekend.

De jeugdbeschermer of GI krijgt een toezichthoudende taak en dient knopen door te hakken en beslissingen te nemen die in het belang van het kind zijn. Deze beslissingen worden genomen na beide ouders te hebben gehoord.⁵⁷ Deze periode wordt benut om rust te creëren: rust voor de ouders en met name voor de kinderen. Na deze periode, waarin ouders de strijd volledig moeten loslaten, dient volgens de rechtbank een evaluatie plaats te vinden. Aan de hand van die evaluatie zullen dan verdere stappen worden opgesteld.

2.7 Vergelijking coöperatief ouderschap, PO en SA

Als op basis van de literatuur een analyse wordt gemaakt van de verschillen en overeenkomsten tussen coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak dan leidt dat tot de volgende conclusies.⁵⁸

Wat coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak met elkaar gemeen hebben, is dat het alle drie vormen van co-ouderschap zijn. Alle drie de vormen gaan uit van de gedachte dat het kind een relatie met beide ouders kan ontwikkelen en behouden. Verder bestaan er tussen coöperatief ouderschap en PO nog de overeenkomst dat beide (in beginsel) in een vrij kader plaatsvinden. Daarnaast bestaan er tussen PO en SA nog een aantal overeenkomsten, omdat SA een uiterste vorm van PO is. De belangrijkste overeenkomst tussen PO en SA is dat een aanleiding voor beide vormen van ouderschap in principe is dat ouders niet met elkaar kunnen communiceren. De communicatieproblemen zijn echter niet alleen een overeenkomst tussen PO en SA, maar ook een verschil. Bij PO zijn ouders doorgaans nog niet in staat om constructief met elkaar te communiceren omdat er nog veel emoties spelen en bij SA lijken ouders überhaupt niet in staat te zijn om met elkaar te communiceren.

Er is ten eerste een verschil of er sprake is van een conflict, en zo ja, in welke mate. Wanneer er tussen ouders geen of slechts kleine conflicten zijn die ouders zelf samen kunnen oplossen, dan kan gekozen worden voor coöperatief ouderschap. Wanneer bij ouders nog sprake is van veel emoties en waarbij ouders nog veel in conflict blijven raken met elkaar wat impact heeft op de kinderen, ligt parallel ouderschap meer voor de hand. Het gaat doorgaans om situaties waarbij wel sprake is van een complexere scheidingssituatie, maar (nog) geen sprake is van zodanig conflictniveau dat gesproken kan worden van een vechtscheiding. Het gaat vaak om de situatie waarin, bijvoorbeeld aan het begin van de scheiding, nog zodanige emoties spelen dat het op dat moment ouders (nog) niet lukt om met elkaar te communiceren.⁵⁹ In die gevallen kan worden gestart met parallel ouderschap. Wanneer het dusdanig hoogconflictsituaties zijn, waarin al meerdere hulpverlening ingezet is, dan wel wanneer aan het begin van de scheiding al wordt geconstateerd dat er sprake is van een hoog conflict- en escalatieniveau, ligt de schottenaanpak meer voor de hand.⁶⁰

Een ander verschil is dat coöperatief ouderschap en parallel ouderschap tot het vrijwillig kader behoren en schottenaanpak tot het gedwongen kader behoort. Bij coöperatief ouderschap wordt geen OTS opgelegd. Bij parallel ouderschap wordt vaak een OTS uitgesproken, maar dit is niet altijd het geval. De OTS is niet gekoppeld aan het parallel ouderschap.⁶¹ De schottenaanpak is daarentegen wel gekoppeld aan de OTS.⁶²

Daar waar ouders met coöperatief ouderschap regelmatig en vaak communiceren, is er bij parallel ouderschap slechts sprake van minimaal (indirect) contact en is er bij schottenaanpak, behouders noodgevallen, helemaal geen contact tussen ouders. Dit overleg kan bij ouders die voor coöperatief

⁵⁷ Rb. Limburg 8 november 2017, ECLI:NL:2017:11231.

⁵⁸ Idem noot 30.

⁵⁹ Interview M. Lips, bijlage 15.

⁶⁰ Interview M. Lips bijlage 15.

⁶¹ Interview M. Lips bijlage 15.

⁶² Interview M. Lips bijlage 15.

ouderschap hebben gekozen rechtstreeks of per telefoon. Bij ouders die voor parallel ouderschap hebben gekozen verloopt de communicatie echter doorgaans via een derde persoon of een indirect schrijven zoals e-mail, whatsapp of een speciaal schrift. Bij dat indirect schrijven wordt de hulpverlener doorgaans in cc gezet, zodat deze er op kan toezien dat ouders zich aan de regels houden. Bij schottenaanpak loopt de communicatie via een onafhankelijk derden/de hulpverlening.

Een ander verschil is dat bij coöperatief ouderschap de belangrijke beslissingen over de kinderen gezamenlijk worden besproken en genomen. Bij parallel ouderschap of schottenaanpak, worden de belangrijke beslissingen juist genomen via een derde of via een overeenkomst. Bij schottenaanpak kan daar nog aan worden toegevoegd dat een gezinsvoogd of andere onafhankelijk derde wordt aangesteld die ervoor zorgt dat alles rondom het kind wordt geregeld. De gezinsvoogd/onafhankelijke derde sluit een (vaststellers-/schotten-)overeenkomst met beide ouders. In deze overeenkomst wordt onder andere overeengekomen dat aan de gezinsvoogd uitgebreide bevoegdheden wordt gegeven en dat ouders die bevoegdheden juist kwijtraken.⁶³ De gezinsvoogd/onafhankelijke derde neemt een besluit na beide ouders te hebben gehoord.

Wat ook verschilt, is dat bij coöperatief ouderschap ouders zo nodig samenwerken om problemen met de kinderen op te lossen en om activiteiten te plannen terwijl bij parallel ouderschap en schottenaanpak de huishoudens volledig gescheiden zijn. Elke ouder neemt beslissingen over de kinderen (de dagelijkse kleine beslissingen die verband houden met de zorg en opvoeding van het kind) zolang ze in zijn/haar huis zijn. Bij parallel ouderschap en de schottenaanpak staan de huishoudens van ouders compleet los van elkaar en mogen ouders zich niet bemoeien met de manier waarop het ouderschap wordt ingevuld bij de andere ouder, maar dienen zij zich te richten op hun eigen opvoedrol.

Bovendien is het bij coöperatief ouderschap zo dat ouders samenwerken om de belangen van de kinderen te behartigen. Bij parallel ouderschap en schottenaanpak is dat niet het geval. Ouders zetten zich daar los van elkaar in voor de belangen van de kinderen.

Tevens is het bij coöperatief ouderschap vaak zo dat er sprake is van een soepele overgang van het ene naar het andere huishouden, met rechtstreekse communicatie tussen beide ouders. Bij parallel ouderschap is dat niet het geval. Daar vindt de overgang van het ene naar het andere huishouden plaats op een neutrale locatie met geen of slechts een minimale vorm van communicatie tussen ouders. Bij de schottenaanpak ligt dit nog net iets anders; daar wordt doorgaans op locatie van bemiddelaar/hulpverlening afgesproken en wordt een apart tijdstip voor beide ouders afgesproken zodat er geen contact tussen hen kan plaatsvinden. Dit kan ook via school of het kinderdagverblijf geschieden; de ene ouder zet het kind daar 's ochtends af en de andere ouder haalt het kind na schooltijd of bij het kinderdagverblijf aan het einde van de dag op.

Verder worden veranderingen in het rooster bij coöperatief ouderschap door ouders samen aangebracht. Een bepaalde mate van flexibiliteit is hierbij van belang. Bij zowel parallel ouderschap als bij schottenaanpak zijn afspraken en rooster geconcretiseerd zodat hierover tussen ouders geen discussie kan ontstaan. Bij parallel ouderschap is er vaak nog minimale bewegingsruimte en bij schottenaanpak is er, in tegenstelling tot coöperatief ouderschap, helemaal geen sprake van flexibiliteit.⁶⁴ Ouders dienen zich strikt aan de uitgeschreven plannen, afspraken of gerechtelijke uitspraken te houden en er is een externe instantie nodig om de geschillen op te lossen waarover ouders geen overeenstemming bereiken.

Ten slotte is het zo dat ouders bij coöperatief ouderschap diverse opvoedkwesties met elkaar bespreken waarbij zijzelf en hun kinderen betrokken zijn. Bij parallel ouderschap en schottenaanpak is daar geen sprake van; iedere ouder is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen relatie met het kind.

⁶³ Antokolskia, G.G Jeppesen de Boer, e.a., 2019.

⁶⁴ Interview M. Lips bijlage 15.

Wanneer, het eerder aangehaalde, figuur 2 wordt aangepast aan de informatie die op basis van dit voorgaande paragrafen over coöperatief ouderschap, PO en SA is verkregen, leidt dat tot de schematische weergave als in figuur 4 van bijlage 3.

2.8 Samenvattende analyse: verhouding tussen de drie verschillende vormen van co-ouderschap

Op basis van alle in dit hoofdstuk beschreven literatuur, jurisprudentie alsook de uitspraken van Van Leuven en Lips, kan worden geconcludeerd dat co-ouderschap inmiddels uit drie varianten kan bestaan die een glijdende schaal vormen. Deze glijdende schaal gaat van coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap naar schottenaanpak/methode en vice versa. Lips geeft aan dat zij zich in deze conclusie kan vinden.⁶⁵ Ook Weterings, Bogaerts en Schröder zijn het eens met deze conclusie.⁶⁶ Deze glijdende schaal ziet niet alleen op de communicatie tussen ouders, maar ook op de emotionele betrokkenheid tussen ouders.⁶⁷ Van Leuven stelt dat de schottenaanpak hem in staat stelt zelfs co-ouderschappen door te laten lopen of te vestigen in extreem zware conflictscheidingen.⁶⁸ Van Leuven stelt dat uitgangspunt van de schottenaanpak is dat ouders elkaar niet mogen benaderen en zich niet met elkaar mogen bemoeien zodat na deze rustperiode kan worden overgegaan op parallel ouderschap. Ook uit deze uitspraken kan worden afgeleid dat er sprake is van een glijdende schaal tussen deze vormen van co-ouderschap.

Bij coöperatief ouderschap is er sprake van veel overleg en emotionele betrokkenheid tussen ouders, bij parallel ouderschap is er slechts minimaal en indirect contact tussen ouders en bij de schottenaanpak is er geen communicatie of emotionele betrokkenheid tussen ouders. Wanneer de schotten tussen ouders niet meer zo gesloten zijn en er bij ouders ruimte is ontstaan voor constructief (rechtstreeks) contact tussen beide ouders, is het mogelijk om van de schottenaanpak over te gaan op parallel ouderschap of zelfs coöperatief ouderschap.⁶⁹ De glijdende schaal werkt dus twee richtingen op. Er kan sprake zijn van een steeds slechter wordende situatie waarbij ouders bijvoorbeeld starten met coöperatief ouderschap maar door het ontstaan van conflicten overgaan naar parallel ouderschap en vervolgens overgaan in een schottenaanpak omdat de communicatie tussen hen zodanig verslechterd is dat geen communicatie de beste oplossing lijkt.⁷⁰ Er wordt op die manier, zoals schematisch weergegeven in figuur 3 van bijlage 3, steeds verder naar beneden gegleden. Er kan echter ook sprake zijn van een situatie die verbetert. In een zojuist beschreven uitspraak van het hof was de schottenmethode niet langer noodzakelijk en wordt aangegeven dat kan worden overgegaan op parallel ouderschap of zelfs coöperatief ouderschap.⁷¹ Er wordt zo, zoals schematisch weergegeven in figuur 3, naar boven gegleden.

⁶⁵ Interview M. Lips bijlage 15.

⁶⁶ Interview R. Weterings (juridisch medewerker bij team jeugdrecht) bijlage 16; interview D. Bogaerts (kinderrechter in het team Familie en Jeugdrecht) bijlage 17; interview H.F.J.M. Schröder (kinderrechter) bijlage 18.

⁶⁷ Interview M. Lips bijlage 15.

⁶⁸ Mr. C. Van Leuven is raadsheer van het hof 's'-Hertogenbosch team familie- en jeugdrecht en tevens de initiator van de pilot Schottenaanpak; C. van Leuven, 'Correspondentie met de rechtspraak en aanverwante partijen', herkenouderverstoting.nl 13 maart 2019.

⁶⁹ Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

⁷⁰ Rb. Limburg 8 november 2017, ECLI:NL:2017:11231.

⁷¹ Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

Hfst. 3 Hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland

Beantwoording van deelvraag 2

3.1 Inleiding

Teneinde te bepalen hoe op dit moment wordt vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland, is onderzoek verricht naar de wijze waarop parallel ouderschap in Nederland wordt toegepast. Er is onderzoek verricht naar het al dan niet bestaan van wetgeving waarin het begrip parallel ouderschap expliciet genoemd is (§3.1). Ook is onderzoek verricht naar jurisprudentie aangaande parallel ouderschap. Middels jurisprudentieonderzoek wordt getracht een patroon te herkennen in de omstandigheden die een rechter al dan niet doen besluiten om parallel ouderschap uit te spreken (§3.2). Tevens wordt middels dit jurisprudentieonderzoek getracht te onderzoeken welke voorwaarden de rechter aan het parallel ouderschap zelf stelt, met als doel om te onderzoeken of ook hier een patroon uit af te leiden is (§3.3). Zowel de methode van het onderzoek als de bevindingen worden in dit hoofdstuk uiteengezet. Op basis van de resultaten van dit onderzoek is een tussenconclusie geformuleerd (§3.4). Een overzicht waarin de methoden van onderzoek, die gehanteerd zijn voor beantwoording van deze deelvraag, stapsgewijs zijn uiteengezet, is opgenomen in bijlage 4 van deze thesis.

Vooralsnog ontbreekt er in de Nederlandse wetgeving, meer in het bijzonder in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, een wettelijke bepaling die gewijd is aan parallel ouderschap. Omdat er geen wetsartikel bestaat aangaande parallel ouderschap, ontbreken duidelijke handvatten omtrent de omstandigheden waaronder deze vorm van ouderschap kan worden toegepast en omtrent de voorwaarden die aan deze vorm van ouderschap zelf worden gesteld. Hoewel een concrete wettelijke basis ontbreekt, lijkt er wel jurisprudentie gewijd te zijn aan parallel ouderschap. Middels jurisprudentieonderzoek wordt getracht te onderzoeken of er een patroon te herkennen is in de omstandigheden die een rechter al dan niet doen besluiten om parallel ouderschap uit te spreken. Met ‘de omstandigheden waaronder’ wordt bedoeld op allerlei soorten situaties en gevallen die de rechter al dan niet doen besluiten om parallel ouderschap uit te spreken. Ook wordt middels ditzelfde jurisprudentieonderzoek getracht te onderzoeken welke voorwaarden de rechter doorgaans aan het parallel ouderschap zelf stelt. Met ‘voorwaarden’ wordt bedoeld op de voorwaarden aan het parallel ouderschap zelf. Met andere woorden: als de rechter parallel ouderschap uitspreekt, welke verplichtingen/voorwaarden verbindt hij hier dan aan? Hoe ziet dit parallel ouderschap eruit?

3.2 De omstandigheden waaronder de rechter parallel ouderschap uitspreekt

Deze paragraaf richt zich op het deel van het jurisprudentieonderzoek dat gaat over de rol van bepaalde omstandigheden in de afweging van de rechter in zijn beslissing om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken. Eerst zijn de feiten van de casus uiteengezet. Vervolgens zijn de omstandigheden uiteengezet die in desbetreffende casus een rol gespeeld lijken te hebben in de afweging van de rechter om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken. In verband met het korte bestek van deze thesis is een overzicht van het feitencomplex van iedere casus en een overzicht van de omstandigheden die in de betreffende casus een rol gespeeld lijken te hebben in de afwegingen van de rechter, opgenomen in bijlage 5. Daarna zal een vergelijking worden gemaakt tussen deze omstandigheden en zal op basis van deze analyse een tabel worden opgesteld. In deze tabel wordt de frequentie van een bepaalde omstandigheid, die een rol lijkt te hebben gespeeld in de afweging van de rechter, weergegeven.

Zoals zojuist reeds beschreven, is getracht een lijn te ontdekken in de rechtspraak ten aanzien van de omstandigheden waaronder de rechter al dan niet beslist om parallel ouderschap uit te spreken.

Op basis van de bestudering van de in bijlage 5 opgenomen jurisprudentie kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er een aantal omstandigheden zijn die van invloed zijn op de afweging van de rechter bij beantwoording van de vraag of parallel ouderschap geschikt is.

Vrijwel de belangrijkste uitspraak lijkt die van de Rechtbank Den Haag, omdat de rechter daar puntsgewijs motiveert welke randvoorwaarden volgens hem noodzakelijk zijn om tot een parallel ouderschapsregeling te kunnen komen. In deze zaak wordt, in vergelijking met de andere zaken aangaande parallel ouderschap, het meest concreet gemotiveerd welke randvoorwaarden de rechter van belang acht alsmede wordt gemotiveerd waarom parallel ouderschap onder de omstandigheden uit die specifieke aan de rechtbank voorgelegde casus niet geschikt is. Na analyse van deze uitspraak zou parallel ouderschap in ieder geval kunnen worden uitgesproken, indien:

- te verwachten valt dat ouders zullen kunnen voldoen aan de randvoorwaarden om tot een parallel ouderschap regeling te komen;
- ouders elkaar als gelijkwaardig ouder zien;
- ouders in staat zijn elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen;
- ouders in staat zijn om zich niet te bemoeien met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld;
- ouders zich strikt kunnen houden aan de uitgeschreven plannen of gerechtelijke uitspraken;
- de behoeften van minderjarige leidend zijn;
- de rechter er vertrouwen in heeft dat beide ouders minderjarige in voldoende mate de ruimte zullen gunnen om onbelemmerd deel te kunnen blijven nemen aan verschillende activiteiten, ook als die activiteit verband houdt met een beslissing van de andere ouder;
- ouders, zolang minderjarige bij hem/haar verblijft, toestaan dat minderjarige onbevangen contact heeft met de andere ouder of de andere gezinsleden waar hij/zij op dat moment niet verblijft;
- ouders niet eigenhandig afwijken van de gemaakte afspraken;
- beide ouders in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf zijn/worden genomen (dus in staat zijn het advies van hulpverlenende instanties en de rechtbank op te volgen) en hier geen moeite mee hebben. Voor het goed functioneren van parallel ouderschap is volgens de Rechtbank Den Haag immers noodzakelijk dat beide partijen in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf worden genomen;
- ouders niet onnodig ieder moment aangrijpen om met elkaar in discussie te gaan of elkaar op belastende wijze te benaderen;
- de rechter het aannemelijk acht dat ouders het eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijke derde die het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden en het niet waarschijnlijk is dat een van hen diens positie langzamerhand ter discussie zal stellen als er beslissingen genomen worden die hem/haar niet behagen.

Hoewel een aantal van de door de Rechtbank Den Haag gestelde randvoorwaarden lijkt terug te keren in andere zaken, worden deze randvoorwaarden echter niet allemaal aangehaald in uitspraken van andere rechtbanken en gerechtshoven waarin de vraag behandeld wordt of de onderhavige casus zich leent voor een parallel ouderschapsregeling.

Terugkerende elementen

In alle geanalyseerde zaken waarbij de vraag rees of parallel ouderschap mogelijk was, stond minderjarige onder toezicht en was er sprake van een ex-partnerstrijd.⁷² Daarnaast lijkt het advies van de GI een belangrijke rol te spelen. In de behandelde zaken waarin het advies van de GI inhield dat parallel ouderschap niet geschikt was voor onderhavige situatie, heeft de rechter besloten dat een parallel ouderschapsregeling niet geschikt was voor onderhavige casus. In de behandelde zaken waarin het advies van de GI inhield dat parallel ouderschap wél geschikt was, heeft de rechter besloten dat een parallel ouderschapsregeling in onderhavige casus geschikt was.⁷³ De rechter lijkt veel waarde te hechten aan het advies van de GI en dit advies doorgaans dan ook te volgen.

⁷² Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

⁷³ Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.

Ook lijkt van belang dat ouders in staat zijn om de noodzakelijke informatie aan elkaar te verschaffen, maar zich zo min mogelijk met elkaar dienen te bemoeien.⁷⁴ In de twee besproken zaken van het Hof 's-Hertogenbosch komt dit element ook terug, maar in iets andere bewoordingen.⁷⁵ Het hof zegt in de ene zaak dat iedere ouder zijn eigen ouderschap dient vorm te geven en zich daarbij zo min mogelijk met de andere ouder dient te bemoeien.⁷⁶ In de andere zaak zegt het hof dat ouders bij parallel ouderschap elkaar dienen te respecteren zonder zich met elkaar te bemoeien. Met minder woorden is dit wat ook in andere uitspraken werd genoemd: voor parallel ouderschap moeten ouders in staat zijn elkaar te zien als gelijkwaardig ouder, elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen, en in staat te zijn om zich niet te bemoeien met de wijze waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld.

Daarnaast wordt tevens in de meeste zaken aangegeven dat de communicatie tussen ouders bij parallel ouderschap beperkt blijft.⁷⁷ Verder lijkt bij de vraag of al dan niet parallel ouderschap uitgesproken dient te worden ook van belang te zijn of ouders in ieder geval, bij alle verschillen van mening die er tussen hen bestaan op ex-partnerniveau, elkaar kunnen erkennen in hun rol als ouder van het kind.⁷⁸ Tevens lijkt een rol te spelen of ouders in staat zijn het belang van hun minderjarige kind voorop te stellen en lijkt een rol te spelen of ouders medewerking willen verlenen aan de parallel ouderschapsregeling.⁷⁹

Ten slotte lijkt ook van belang te zijn of ouders zich strikt aan de gemaakte afspraken kunnen houden, zij de adviezen van hulpverlenende instanties opvolgen en zij geen moeite hebben met de hulpverlening. Soms wordt dit element niet expliciet genoemd, maar kan dit wel uit de casus worden afgeleid. Zo wordt in sommige zaken aangegeven dat beide ouders hebben aangegeven medewerking te zullen verlenen aan het parallel ouderschap, wat impliceert dat zij het advies van hulpverlenende instanties en de rechtbank zullen opvolgen en daarmee wel door de rechtbank is stilgestaan bij de vraag of ouders zich strikt kunnen houden aan de uitgeschreven plannen en/of gerechtelijke uitspraken en de vraag of zij geen moeite hebben met van bovenaf genomen afspraken en beslissingen.⁸⁰

Niet terugkerende elementen

Een aantal punten van de door Rechtbank Den Haag uiteengezette randvoorwaarden wordt in andere zaken achterwege gelaten. Zo wordt er door de Rechtbank Noord-Holland niet de vraag gesteld of ouders toestaan dat, zolang minderjarige bij hem/haar verblijft, de minderjarige onbevangen contact heeft met de andere ouder of de andere gezinsleden waar hij/zij op dat moment niet verblijft. Ook blijft in het midden of ouders het beide eens zijn met de GI als onafhankelijk derde die het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden. De vraag of de rechter het aannemelijk acht dat ouders het eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijk derde die het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden en de vraag of het waarschijnlijk is dat een van de ouders diens positie langzamerhand ter discussie zal stellen als er beslissingen genomen worden die hem/haar niet behagen wordt evenmin gesteld.⁸¹

Ook opvallend is de besproken uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch, omdat hij aangeeft dat de situatie zich volgens hem leent voor parallel ouderschap, terwijl in casu wordt aangegeven dat de moeder een haast ziekelijke achterdocht heeft als het gaat om de betrokkenheid van vader bij de kinderen. Hieruit kan worden opgemaakt dat ouders elkaar niet zien als gelijkwaardig ouder of elkaar ten minste kunnen erkennen in hun ouderrol. Er is dus juist wel sprake van diskwalificatie van de ene ouder door de andere ouder. In de eerder besproken uitspraak van de Rechtbank Den Haag beslist de rechter juist om geen parallel ouderschap uit te spreken omdat ouders elkaar niet als gelijkwaardig ouder zien en elkaar

⁷⁴ Hof 's-Hertogenbosch, 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

⁷⁵ Hof 's-Hertogenbosch, 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824; Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

⁷⁶ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

⁷⁷ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

⁷⁸ Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2860; Hof 's-Hertogenbosch 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824; Rb. Den Haag 18 april 2019 ECLI:NL:RBDHA:2019:4075.

⁷⁹ Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.

⁸⁰ Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.

⁸¹ Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.

diskwalificeren.⁸² Bovendien beoogt moeder in casu alle hulpverlening te accepteren, maar blijkt dat niet uit haar handelen. Zij koestert een diepgeworteld wantrouwen richting de hulpverlening: zij belemmert de gezinsvoogden in hun taak en vindt alle hulpverleners incompetent.⁸³ Om die reden is het opvallend dat de rechter spreekt over een situatie die zich leent voor parallel ouderschap. Gelet op moeders wantrouwen richting de hulpverlening is het immers maar de vraag of zij in staat is zich strikt aan de afspraken te houden die van bovenaf worden genomen en hier geen moeite mee heeft. Zij zal zich dan immer moeten houden aan en vertrouwen op de afspraken van de hulpverlenende instanties. Dit was een van de omstandigheden die de rechter van de Rechtbank Den Haag meewoog als randvoorwaarde in zijn beslissing om parallel ouderschap niet uit te spreken.⁸⁴ Ook de andere omstandigheden die de Rechtbank Den Haag meewoog in haar beslissing omtrent de vraag of parallel ouderschap al dan niet moest worden uitgesproken blijven in de afweging van het Hof 's-Hertogenbosch achterwege.

Gelet op het momenteel slechts beperkt aantal voorhanden zijnde rechterlijke uitspraken in dezen, zou het waardevol zijn om dit jurisprudentieonderzoek nogmaals te verrichten nadat de driejarige pilot heeft plaatsgevonden. Wellicht kan dan met meer zekerheid geconcludeerd worden dat er een algemene lijn bestaat in de rechtspraak ten aanzien van de omstandigheden die een rol spelen in de afweging van de rechter bij de vraag of parallel ouderschap in een bepaalde casus geschikt is.

Tot slot is op basis van de in bijlage 5 omschreven omstandigheden die een rol gespeeld lijken te hebben in de afweging van de rechter bij de vraag of parallel ouderschap al dan niet geschikt is in de betreffende casus, een tabel opgesteld waarin de frequentie van een bepaalde omstandigheid wordt aangegeven. Deze tabel is, in verband met het korte bestek van deze thesis, opgenomen in bijlage 7.

3.3 De voorwaarden die de rechter stelt aan een parallel ouderschapsregeling

Deze paragraaf richt zich op het deel van het jurisprudentieonderzoek dat gaat over de voorwaarden die de rechter stelt aan (de inhoud van) een parallel ouderschapsregeling, met andere woorden: welke eisen stelt de rechter en welke afspraken dienen er gemaakt te worden?

Eerst zijn de feiten uiteengezet. Er wordt van het in bijlage 5 en 6 uiteengezette feitencomplex uitgegaan, maar belangrijke punten die relevant zijn om te herhalen in relatie tot de voorwaarden, worden nogmaals uiteengezet. Vervolgens zullen de voorwaarden uiteengezet worden die in desbetreffende casus gesteld lijken te worden aan een parallel ouderschap. Dit gedeelte van het onderzoek, is opgenomen in bijlage 6 van deze thesis. Daarna is een vergelijking gemaakt tussen deze omstandigheden en is op basis van deze analyse een tabel worden opgesteld. In deze tabel wordt de frequentie weergegeven van een bepaalde omstandigheid, die een rol lijkt te hebben gespeeld in de afweging van de rechter.

Zoals zojuist reeds beschreven, is er geprobeerd een lijn te ontdekken in de rechtspraak ten aanzien van de voorwaarden die de rechter doorgaans aan de parallel ouderschapsregeling stelt. Op basis van de bestudering van de in bijlage 6 beschreven jurisprudentie, kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er een aantal voorwaarden zijn die doorgaans aan het parallel ouderschap worden gesteld.

Vrijwel de belangrijkste uitspraak lijkt die van de Rechtbank Den Haag omdat de rechter daar puntsgewijs en meer uitgebreid dan in andere zaken, motiveert welke duidelijke kaders volgens hem nodig zijn om uitvoering te kunnen geven aan het parallel ouderschap.⁸⁵ In onderhavige casus werden de volgende voorwaarden aan het parallel ouderschap gesteld:

- ouders geven elkaar de noodzakelijke informatie, maar bemoeien zich niet met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld;
- ouders dienen zich strikt te houden aan uitgeschreven ouderschapsplannen en/of gerechtelijke uitspraken;

⁸² Hof Amsterdam, 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1476.

⁸³ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

⁸⁴ Rb. Den Haag 18 april 2019 ECLI:NL:RBDHA:2019:4075.

⁸⁵ Rechtbank Den Haag 18 april 2019 ECLI:NL:RBDHA:2019:4075.

- ouders dienen medewerking te verlenen aan de uitvoering van parallel ouderschap;
- er worden duidelijke grenzen en kaders vastgesteld om conflicten te verminderen of te voorkomen;
- er wordt een definitieve en eenduidige zorgregeling getroffen;
- deze definitieve en eenduidige zorgregeling geldt voor meerdere jaren;
- de rechtbank bepaalt de hoofdverblijfplaats van minderjarige;
- de rechter stelt vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij vader verblijft en stelt vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij moeder verblijft;
- er wordt aangegeven welke regeling prevaleert indien twee regelingen strijdig met elkaar zijn;
- de rechter stelt vast op welk tijdstip de wisselmomenten tussen ouders plaatsvinden;
- er wordt afgesproken wie toezicht zal houden op naleving van het parallel ouderschap. Dat is in casu de GI;
- minderjarige is of wordt onder toezicht gesteld;
- er wordt aangegeven wie hulp zal geven bij het vormgeven van het parallel ouderschap. Dat is casu de GI. Deze voorwaarde ziet op hulpverlening;
- de rechtbank geeft vervangende ouderlijke toestemming voor jaarlijkse vakanties;
- de regeling wordt nogmaals opgenomen in de beslissing en de rechtbank verklaart de beschikking uitvoerbaar bij voorraad.

Hoewel een aantal van de door de Rechtbank Noord-Holland aan het parallel ouderschap gestelde randvoorwaarden lijkt terug te keren in andere zaken, worden deze echter niet allemaal aangehaald in uitspraken van het Gerechtshof.

Terugkerende elementen

In alle geanalyseerde zaken werd als voorwaarde gesteld dat ouders medewerking dienden te verlenen aan het parallel ouderschap. Daarmee kan worden geconcludeerd dat aan parallel ouderschap in ieder geval de voorwaarde wordt gesteld dat beide ouders bereid zijn om medewerking te verlenen aan de uitvoering van deze ouderschapsregeling.

Daarnaast wordt in de meeste zaken aangegeven dat ouders elkaar de noodzakelijke informatie dienen te geven, maar zich niet mogen bemoeien met de manier waarop ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld. Daarmee lijkt dit ook een voorwaarde te zijn die aan parallel ouderschap gesteld wordt.

Een ander element dat herhaaldelijk aan de orde komt, is dat de minderjarige onder toezicht wordt gesteld of deze al onder toezicht was gesteld en deze OTS blijft voortduren. In alle vier de zaken waarin werd overgegaan tot parallel ouderschap, werd het kind onder toezicht gesteld of was het kind reeds onder toezicht gesteld. Daarmee kan worden gesteld dat een OTS moet worden uitgesproken of blijft voortduren als voorwaarde voor parallel ouderschap, zodat ouders gedurende het parallel ouderschap sturing kunnen krijgen en gewaarborgd kan worden dat de zorgregeling wordt nageleefd en beide ouders medewerking blijven verlenen aan de hulpverlening.

Ook (het accepteren van) hulpverlening lijkt een voorwaarde te zijn die gesteld wordt aan parallel ouderschap. In alle vier de uitspraken werd door de rechter het belang van hulpverlening en begeleiding aangegeven. Hulpverlening is noodzakelijk om de parallel ouderschapsregeling van de grond te krijgen en het is noodzakelijk dat ouders de hulpverlening accepteren.

Verder lijkt ook als voorwaarde aan parallel ouderschap te worden gesteld dat wordt aangegeven wie het parallel ouderschap zal begeleiden. Dit kwam immers in drie van de vier uitspraken naar voren. Of ook aan parallel ouderschap als voorwaarde wordt gesteld dat wordt aangegeven wie het toezicht zal houden op naleving van de afspraken door ouders, is een twijfelgeval. In één zaak wordt expliciet door de rechter aangegeven wie deze taak op zich dient te nemen. Dat is in casu de GI. In een andere zaak wordt wel aangegeven dat de GI zal werken aan verbetering van de onderlinge communicatie tussen ouders en dat Yvoor haar hulpverlening die gericht is op parallel ouderschap zal voortzetten, maar wordt niet expliciet genoemd wie toezicht zal houden op naleving van de gemaakte afspraken. Naar alle waarschijnlijkheid zal een van deze twee partijen de toezichthoudende taak op zich nemen, maar dit wordt niet expliciet vermeld. In de overige zaken wordt dit niet vermeld, maar is er wel een GI. Naar

alle waarschijnlijkheid zal de GI de toezichhoudende taak op zich nemen, maar dit wordt niet expliciet genoemd.

Niet terugkerende elementen

Een aantal punten van de door Rechtbank Den Haag aan het parallel ouderschap gestelde voorwaarden wordt in andere zaken achterwege gelaten. Zo wordt er in de andere uitspraken niet de voorwaarde gesteld dat ouders zich strikt dienen te houden aan het uitgeschreven ouderschapsplan en/of de gerechtelijke uitspraken. Ook lijkt de door de Rechtbank Noord-Holland gestelde voorwaarde van duidelijke grenzen en kaders die dienen te worden vastgesteld voor de uitvoering van parallel ouderschap in andere zaken niet als voorwaarde gesteld te worden. Een eenduidige definitieve zorgregeling die geldt voor meerdere jaren wordt evenmin als voorwaarde aan parallel ouderschap gesteld in de andere uitspraken. Ook wordt er in de andere zaken geen hoofdverblijfplaats voor de minderjarige bepaald, stelt de rechter niet vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij vader en op welke feestdagen minderjarige bij moeder zal verblijven en stelt de rechter geen tijdstip en locatie vast voor de wisselmomenten tussen ouders. Tevens wordt, omdat een gedetailleerde zorgregeling in de andere uitspraken ontbreekt, ook niet aangegeven welke regeling prevaleert indien twee regelingen strijdig met elkaar zijn. Tot slot wordt de zorgregeling, omdat deze niet is vastgesteld, in andere zaken dus ook niet nogmaals opgenomen in de beslissing en uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

Tot slot is op basis van de in de vorige paragrafen uiteengezette voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling gesteld lijken te worden, een tabel opgesteld waarin de frequentie wordt aangegeven van een bepaalde voorwaarde. Deze tabel is opgenomen in bijlage 8 van deze thesis.

3.4 Schottenaanpak in jurisprudentie – voorwaarden

Zoals beschreven in hoofdstuk 2, wordt er onderscheid gemaakt tussen parallel ouderschap en de schottenaanpak.⁸⁶ Om nogmaals het verschil tussen beiden te illustreren is in bijlage 10 een gedeelte van een uitspraak opgenomen waarin voorwaarden worden gesteld aan de schottenaanpak.⁸⁷ Als deze wordt vergeleken met de voorwaarden die gesteld worden aan de parallel ouderschapsregeling die is opgenomen als bijlage 9 van deze thesis, kan geconcludeerd worden dat er verschillen bestaan tussen de voorwaarden die gesteld worden aan de parallel ouderschapsregeling en de voorwaarden die gesteld worden aan de regeling van de schottenaanpak (schottenovereenkomst). Eerst wordt de casus aangaande de schottenaanpak geanalyseerd alvorens een vergelijking wordt gemaakt met de voorwaarden die gesteld worden aan de parallel ouderschapsregeling. Analyse van onderhavige casus, ten aanzien van de voorwaarden die aan de schottenaanpak gesteld zijn, leidt tot een aantal bevindingen.

Overeenkomsten

In onderhavige casus zijn beide ouders belast met het gezag over minderjarige en minderjarige is onder toezicht gesteld. Verder houdt de GI in casu toezicht op de schottenaanpak tussen ouders. De rechtbank gaat er in onderhavige casus vanuit dat partijen zich zullen inzetten om naar een co-ouderschap toe te werken, met hulp van de OTS die aan allen handvatten biedt om daar goede invulling aan te gaan geven.⁸⁸ Ook worden er in de getekende schottenovereenkomst duidelijke grenzen en kaders vastgelegd om conflicten te verminderen of te voorkomen. Zo worden er onder andere wisselmomenten vastgesteld. Al deze elementen kwamen ook naar voren bij de geanalyseerde uitspraken omtrent parallel ouderschap in de vorige paragrafen van dit hoofdstuk.

Verschillen

Het verschil is dat bij de schottenaanpak ook daadwerkelijk de voorwaarde is gesteld dat tussen ouders op geen enkele wijze communicatie zal plaatsvinden, tenzij er sprake is van een noodgeval. Dat was bij de eerder geanalyseerde zaken omtrent parallel ouderschap niet het geval. Ook wordt bij de

⁸⁶ Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.

⁸⁷ Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

⁸⁸ Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

schottenaanpak in onderhavige casus beschreven op welke locatie het wisselmoment zal plaatsvinden en komt, door de tijdstippen waarop die wisselmomenten zijn vastgesteld, opnieuw duidelijk naar voren dat ouders geen contact met elkaar mogen zoeken of onderhouden. Ook wordt hiermee duidelijk dat bij de schottenaanpak een derde persoon of organisatie betrokken is bij de wisselmomenten. Deze locatie van het wisselmoment werd bij de eerder geanalyseerde jurisprudentie omtrent parallel ouderschap niet aangegeven. Ook werd niet aangegeven of deze wisselmomenten bij parallel ouderschap via een derde persoon of organisatie verlopen.

3.5 Tussenconclusie deelvraag 2

In dit hoofdstuk is antwoord gegeven op de vraag hoe parallel ouderschap op dit moment in Nederland wordt toegepast, door onderzoek te verrichten naar het al dan niet bestaan van regelgeving waarin parallel ouderschap expliciet wordt genoemd en door te kijken naar jurisprudentie.

Een wetsartikel waarin parallel ouderschap expliciet wordt genoemd lijkt te ontbreken, maar er is wel rechtersrecht aangaande parallel ouderschap. Omdat er geen wetsartikel bestaat aangaande parallel ouderschap waarin duidelijke handvatten zijn gegeven omtrent de omstandigheden waaronder deze vorm van ouderschap kan worden toegepast, is geprobeerd aan de hand van de bestaande jurisprudentie een patroon te herkennen zodat hier meer duidelijkheid over kan worden verschaft.

Uit de geanalyseerde jurisprudentie kan in zekere zin een patroon hieromtrent worden herkend. Zo lijken vooral de omstandigheden die schematisch zijn weergegeven in de tabel in bijlage 7 van belang te zijn bij de vraag of parallel ouderschap al dan niet dient te worden uitgesproken. Echter, op dit moment is er slechts een gering aantal zaken waarin parallel ouderschap ter sprake komt en wordt vaak slechts summier beschreven welke omstandigheden tot de beslissing in de betreffende casus hebben geleid.

Om te kunnen spreken van een patroon zal meer jurisprudentie geanalyseerd moeten worden. Dit is echter niet mogelijk omdat er tot heden niet meer jurisprudentie aangaande parallel ouderschap in Nederland bestaat dan in deze thesis is uiteengezet en gezien het tijdsbestek van deze thesis het niet mogelijk is om alle jurisprudentie af te wachten. De pilot aangaande parallel ouderschap zal drie jaar duren. Het zou waardevol zijn om na deze drie jaren terug te kijken op de pilot en opnieuw een jurisprudentieonderzoek te verrichten om na te gaan of er een nog duidelijker patroon te herkennen is. Ook zal dan kunnen worden bevestigd of de conclusies die getrokken zijn in deze thesis juist zijn of dat er juist andere conclusies getrokken dienen te worden. Ditzelfde geldt voor de voorwaarden die aan het parallel ouderschap zelf worden verbonden. In de geanalyseerde jurisprudentie kan in zekere zin een patroon worden herkend, maar eigenlijk is meer jurisprudentie noodzakelijk om tot een dergelijke conclusie te komen. De voorwaarden die aan parallel ouderschap gesteld lijken te worden, zijn schematisch weergegeven in tabel 8.

Hfst. 4 Wat is ‘het belang van het kind’?

Beantwoording van deelvraag 3

4.1 Inleiding hoofdstuk

Om te concluderen of parallel ouderschap en de schottenaanpak als nieuwe vormen van co-ouderschap in het belang van het kind kunnen worden geacht, zal eerst onderzocht en vastgesteld dienen te worden wat onder ‘het belang van het kind’ verstaan wordt. Derhalve wordt in dit hoofdstuk onderzocht wat onder dit belang verstaan wordt, door onderzoek te verrichten naar het al dan niet bestaan van een juridische invulling hiervan door juridische bronnen te raadplegen en een juridische methode voor interpretatie te hanteren. Vervolgens zal onderzoek worden verricht naar de wijze waarop dit juridische begrip (‘belang van het kind’) in de praktijk wordt ingepast, door onderzoek te verrichten naar psychologische en pedagogische inzichten hieromtrent. Een meer volledige beschrijving van de methode van onderzoek die is gehanteerd voor beantwoording van deze deelvraag, is opgenomen in bijlage 4 van deze thesis. Vervolgens zal in het hiernavolgende hoofdstuk worden getoetst of de wijze waarop parallel ouderschap en de schottenaanpak in Nederland wordt toegepast, zoals uiteengezet in deelvraag 1 en 2 van deze thesis, in het belang van het kind kunnen worden geacht wanneer deze naast de resultaten van dit hoofdstuk, deelvraag 3, worden gelegd.

4.2 Inleiding “belang van het kind”

Met invoering van de bepaling waarin gelijkwaardig ouderschap uitgangspunt werd, zoals uiteengezet in hoofdstuk 1 van deze thesis, ontstond tevens meer aandacht voor ‘het belang van het kind.’ Het belang van het kind dient te allen tijde een eerste overweging te zijn bij elke aangelegenheid die haar of hem treft.⁸⁹ Het belang van het kind is dat het, waar mogelijk, beide ouders kent en door hen wordt opgevoed.⁹⁰ De overheid heeft de plicht om ervoor te zorgen dat ouders van het kind de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor zijn of haar opvoeding en verzorging.⁹¹

Vanuit die gedachte impliceert wetgeving aangaande gezag dat het kind er belang bij heeft dat zijn beide ouders belast zijn met het gezag over hem of haar.⁹² Uitgangspunt is daarom, zoals in hoofdstuk 2 van deze thesis reeds werd uiteengezet, dat het gezamenlijk gezag van ouders in beginsel voortduurt na een echtscheiding, na het ontbinden van een geregistreerd partnerschap of na beëindiging van een informele relatie (uitgaande van de situatie dat beide ouders met het gezag zijn belast).⁹³ Op basis van dit uitgangspunt kan worden geconcludeerd dat de wetgever het in beginsel in het belang van het kind acht dat beide juridische ouders het gezamenlijke ouderlijk gezag over hem of haar uitoefenen.⁹⁴

Blijkens de MvT heeft invoering van de bepaling waarin gelijkwaardig ouderschap centraal kwam te staan, plaatsgevonden omdat het in het belang van het kind wordt geacht dat hij of zij verzorgd wordt door beide ouders.⁹⁵ Met deze bepaling wordt nogmaals de nadruk gelegd op het uitgangspunt dat gezamenlijk gezag, en daarmee tevens een gelijkwaardig deel in de opvoeding, in beginsel voortduurt na echtscheiding, na ontbinding van geregistreerd partnerschap of na beëindiging van een informele relatie. Gelijkwaardig ouderschap en de opvoedingsplicht dienen ook hierna centraal te blijven staan, omdat continuering van de opvoedingsrelatie tussen het kind en beide ouders in het belang van het kind wordt geacht.⁹⁶ Gelijke rechten en plichten voor beide ouders is de basis om beide ouders opvoedingsverantwoordelijkheid te laten dragen.⁹⁷ Ouders hebben beiden het recht en de plicht om

⁸⁹ Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

⁹⁰ Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

⁹¹ Art. 18 IVRK; Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

⁹² Art. 1:253c BW; Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

⁹³ Art. 1:251 lid 1, art. 1:253aa lid 1 BW jo. Art. 1:251a lid 1 BW.

⁹⁴ Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

⁹⁵ Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.

⁹⁶ Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.

⁹⁷ Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.

gelijkwaardig aan de opvoeding te deelnemen.⁹⁸ Om te expliciteren dat ouders beiden gelijke rechten en plichten hebben, is gelijkwaardig ouderschap de norm.⁹⁹ Het in de wet opgenomen recht van het kind op gelijkwaardige verzorging en opvoeding door zijn beide ouders vormt de wettelijke basis voor deze norm.¹⁰⁰

Er kan geconcludeerd worden dat het beter waarborgen van het belang van het kind een belangrijke overweging gevormd heeft voor het opnemen van zojuist beschreven bepalingen in de wet.¹⁰¹ Zoals in hoofdstuk 2 van deze thesis uiteengezet, impliceert gelijkwaardig ouderschap niet een gelijke verdeling van tijd die het kind bij elk van de ouders doorbrengt (co-ouderschap), maar naar die situatie gaat de voorkeur wel uit. Daarnaast werd in dat hoofdstuk uiteengezet dat co-ouderschap aanvankelijk werd ingevuld door middel van coöperatief ouderschap, maar dat inmiddels sprake lijkt te zijn van een tendens, want inmiddels lijkt co-ouderschap te kunnen bestaan uit drie verschillende vormen, namelijk: coöperatief ouderschap, parallel ouderschap of de schottenaanpak/schottenmethode. In dit hoofdstuk wordt onderzoek verricht naar de vraag of parallel ouderschap en schottenaanpak in het belang van het kind kunnen worden geacht.

4.3 Belang van het kind in art. 3 IVRK

‘Het belang van het kind’ vindt zijn grondslag in art. 3 IVRK. In dit artikel is ‘the right of the child to have his or her best interest taken as a primary consideration’ vastgelegd. Het kind heeft het recht om zijn belangen te laten beoordelen en zijn belang dient een eerste overweging te vormen bij maatregelen die hem betreffen.¹⁰² Nuanceverschil is dat het Nederlandstalige artikel spreekt van ‘de’ eerste overweging terwijl de Engelstalige versie spreekt van ‘een’ primaire overweging.¹⁰³ Opvallend is dat wordt aangegeven dat het belang van het kind een primaire overweging dient te zijn, maar vervolgens geen definitie of concretisering wordt gegeven van wat onder het ‘belang van het kind’ dient te worden verstaan. Dit begrip lijkt bijzonder moeilijk te definiëren.¹⁰⁴ Antwoord op de vraag wat in het belang van het kind kan worden geacht wordt niet gegeven. Dat het begrip ‘belang van het kind’ multidimensionaal en niet-vastomlijnd is, heeft tot gevolg dat van een objectief criterium geen sprake is.¹⁰⁵ Middels het onderzoek zoals uiteengezet in de volgende paragrafen, is getracht een concrete invulling te geven aan ‘het belang van het kind’ uit art. 3 IVRK.

4.3.1 Concretisering van ‘het belang van het kind’ middels interpretatiemethoden

Voor de uitleg van verdragsbepalingen, waaronder tevens art. 3 IVRK waarin het belang van het kind is opgenomen, geeft het Weens Verdragen Verdrag (hierna: WVV) handvatten, daar dit verdrag verscheidene methodes voor interpretatie van dergelijke bepalingen aanreikt. Op basis van het WVV kan de rechter verdragsbepalingen, waaronder art. 3 IVRK, in beginsel middels grammaticale, contextuele en teleologische methode van interpretatie worden uitgelegd.¹⁰⁶ Indien middels deze methode voor interpretatie betekenis van de verdragsbepaling is vastgesteld, kan vervolgens als aanvulling middels een wetshistorische interpretatiemethode bevestigd worden of die eerder vastgestelde betekenis ondubbelzinnig is of juist niet.¹⁰⁷ De wetshistorische interpretatie heeft daarmee een controlefunctie.

Om ‘het belang van het kind’ te concretiseren, is gebruik gemaakt van de grammaticale, contextuele, teleologische en wetshistorische interpretatie. In verband met het korte bestek van deze thesis is enkel de op basis van het gebruik van deze methoden getrokken conclusie in dit hoofdstuk uiteengezet. In

⁹⁸ Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.

⁹⁹ Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.

¹⁰⁰ Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.

¹⁰¹ Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

¹⁰² Art. 3 IVRK.

¹⁰³ Smits, 2015.

¹⁰⁴ Art. 3 lid 1 IVRK, art. 9 lid 1 en 3 IVRK, art. 18 lid 1 IVRK, art. 20 IVRK, art. 21 IVRK. Art. 37 sub c IVRK.

¹⁰⁵ ‘Art. 3 – belang van het kind’, www.kinderrechtenverdrag.nl (zoek op: artikel 3); Detrick, 1999.

¹⁰⁶ Art. 31 lid 1 WVV.

¹⁰⁷ Art. 32 WVV.

bijlage 11, kan kennis worden genomen van het volledige onderzoek dat verricht is om tot deze conclusie te komen.

Middels de vier in bijlage 11 uiteengezette methodes voor interpretatie, is slechts in geringe mate inzicht verkregen in een concretere invulling van het ‘belang van het kind’. Op basis van de grammaticale, teleologische en contextuele methode voor interpretatie kan in ieder geval worden gesteld dat onder het ‘belang van het kind’ kan worden verstaan dat het kind zich volledig en harmonisch kan ontwikkelen en maatregelen aangaande het kind blijf dienen te geven van het voordeel dat het kind daarvan geniet. Voor de wijze waarop bewerkstelligd kan worden dat het kind zich volledig en harmonisch kan ontwikkelen kan vervolgens enig houvast worden verkregen door acht te slaan op de overige artikelen van het IVRK. Deze vormen immers de context van ‘het belang van het kind’.

4.3.2 Concretisering van ‘het belang van het kind’ middels andere rechten in het IVRK

Op basis van het verrichte onderzoek aangaande concretisering van ‘het belang van het kind’ middels verschillende methodes voor interpretatie, kan worden geconcludeerd dat de overige artikelen van het IVRK de context vormen voor ‘het belang van het kind’ als opgenomen in art. 3 IVRK en dit belang derhalve in samenhang met de overige artikelen van het IVRK dient te worden geïnterpreteerd. Om het begrip ‘belang van het kind’ nader te kunnen concretiseren, zullen derhalve deze artikelen geanalyseerd dienen te worden. Een aantal bepalingen lijkt voornamelijk van belang ten aanzien van omgang en gelijkwaardig ouderschap oftewel het recht van het kind om door beide ouders opgevoed en verzorgd te worden.¹⁰⁸

Om ‘het belang van het kind’ te concretiseren, zijn de artikelen uit het IVRK, die het meest relevant zijn voor dit onderzoek, geanalyseerd om te onderzoeken of aan de hand van deze context meer inzicht kan worden verkregen over ‘het belang van het kind’. In verband met het korte bestek van deze thesis is enkel de conclusie die op basis van het gebruik van deze methoden getrokken kan worden, in dit hoofdstuk uiteengezet. In bijlage 12 kan worden kennisgenomen van het volledige onderzoek dat verricht is om tot deze conclusie te komen.

Wat onder het belang van het kind dien te worden verstaan, kan worden afgeleid uit de overige door het IVRK gewaarborgde rechten.¹⁰⁹ Art. 3 IVRK is volledig gericht op het waarborgen van ‘effective enjoyment’ van de andere in het IVRK gewaarborgde rechten en de (holistische) ontwikkeling van het kind.¹¹⁰ Als ‘het belang van het kind’ geïnterpreteerd wordt in samenhang met de overige rechten van het IVRK, kan worden geconcludeerd dat het in ieder geval in het belang van het kind is dat het deze rechten geniet. Ten aanzien van de hiervoor uitgelichte rechten kan geconcludeerd worden dat de ontwikkeling van het kind een grote rol speelt bij ‘het belang van het kind’; in de artikelen wordt immers aangegeven dat het kind hier recht op heeft, wordt aangegeven wie verantwoordelijkheid draagt voor deze ontwikkeling en wordt aangegeven dat het kind wordt beschermd tegen situaties die deze ontwikkeling in gevaar kunnen brengen (kindermishandeling). Het verdrag geeft echter geen definitie van het woord ‘ontwikkeling’ en laat buiten beschouwing op welke manier een dergelijke ontwikkeling teweeggebracht zou moeten worden.¹¹¹

¹⁰⁸ Art. 5 IVRK, art. 6 IVRK, Art. 9 lid 3 IVRK, art. 18 IVRK, art. 19 IVRK.

¹⁰⁹ Reneman & Rodriques, *NJB* 2012/2473.

¹¹⁰ UN Doc. CRC/C/GC/14.

¹¹¹ J. Heiner & A.A.J. Bartels, *FJR* 1989/3.

4.3.3 Concretisering van ‘het belang van het kind’ vanuit de optiek van verschillende professionals

Visie van rechtsgeleerden & rechters

In de literatuur worden door verscheidene rechtsgeleerden methoden aangedragen om tot concretere invulling van ‘het belang van het kind’ te komen; een volledig overzicht daarvan is, in verband met het korte bestek van deze thesis, opgenomen in bijlage 13.

Hoewel rechtsgeleerden het niet altijd eens zijn geweest over de methoden waarmee het belang van het kind nader kon worden ingevuld, zijn vrijwel alle rechtsgeleerden het er wel over eens dat onder ‘belang van het kind’ moet worden verstaan dat het kind zich goed kan ontwikkelen.¹¹² De ene rechtsgeleerde geeft aan dat onder het belang van het kind het recht op ontplooiing, fysieke zekerheid en leiding moet worden verstaan dat dient te worden gerealiseerd middels de wisselwerking van ouder, kind en staat (ook wel Trias Pedagogica genoemd).¹¹³ Een andere rechtsgeleerde geeft aan dat onder het belang van het kind de emotionele, lichamelijke en intellectuele zorg en ontwikkelingsbelangen, om zo spoedig mogelijk volwassen te worden, dient te worden verstaan.¹¹⁴ Ook bij deze benadering staat de ontwikkeling van het kind naar volwassenheid centraal. Weer een andere rechtsgeleerde benadert ‘het belang van het kind’ door de vraag centraal te stellen hoe de schade aan ontwikkeling van het kind kan worden voorkomen.¹¹⁵ In deze benadering wordt het belang van het kind gedefinieerd als zo gunstig mogelijke ontwikkelingskansen.¹¹⁶ De essentie van de uitleg van verschillende rechtsgeleerden is echter steeds dezelfde: het belang van het kind draait om harmonische ontwikkeling naar volwassenheid.¹¹⁷ Het belang van de rol van ouders bij deze ontwikkeling en het belang van een emotionele band tussen het kind en de ouder wordt daarbij meermaals benadrukt.¹¹⁸

Het belang van het kind heeft ook zijn weg gevonden naar de jurisprudentie van het EHRM, met name in verband met het recht op eerbiediging van familylife/familie- en gezinsleven uit art. 8 EHRM.¹¹⁹ Middels de motivering van deze jurisprudentie kan worden achterhaald wat het EHRM verstaat onder dit belang. Een aantal arresten is belangrijk, omdat het belang van het kind hierin geconcretiseerd wordt. Het EHRM benadrukt dat het kind een zelfstandige drager van rechten is.¹²⁰ Het belang van het kind heeft geen absolute voorrang boven andere belangen, wat impliceert dat andere belangen zwaarder kunnen wegen en daarmee kunnen prevaleren, maar aan het belang van het kind dient wel aanzienlijk gewicht toegekend te worden.¹²¹ Nationale rechters dienen het belang van het kind tot de kern van hun overwegingen te maken en aan dit belang wezenlijk gewicht toe te kennen.¹²² Het belang van het kind hangt af van de omstandigheden van het geval, waarbij de leeftijd van het kind, de mate van volwassenheid, het al dan niet aanwezig zijn van zijn ouders, de omgeving van het kind en hetgeen het kind heeft meegemaakt, in ogenschouw genomen dienen te worden.¹²³ Bij het identificeren van het belang van het kind gelden twee uitgangspunten: ten eerste is in het belang van het kind dat de banden met zijn gezin in beginsel in stand worden gehouden (verzorgers die hebben bewezen uitermate ongeschikt te zijn vormen hierop een uitzondering) en ten tweede is het in het belang van het kind om een veilige en stabiele opvoedomgeving te waarborgen.¹²⁴ Het EHRM lijkt hiermee het ‘belang van het kind’ te vertalen naar een goede ontwikkeling van het kind. De hiervoor genoemde uitgangspunten zijn

¹¹² Kalverboer & Zijlstra, 2010; Willemsen, 1999; Van Teeffelen, *FJR* 2011/98; Assers & De Boer, 2010; Doek, Liefwaard, & Verkroost, *NJB* 2016/297.

¹¹³ Willemsen, 1999.

¹¹⁴ Van Bueren, 1995.

¹¹⁵ Weijers, 2012.

¹¹⁶ Weijers, 2014.

¹¹⁷ Cardol, *Migrantenrecht* 2005/2; Cardol, 2012; Van Bueren, Nijhoff Publishers 1995.

¹¹⁸ Barratt & S. Burman, *African Law Journal* 2001/118.

¹¹⁹ Schipper 2016.

¹²⁰ EHRM 14 juni 2011, 38058/09 (Osman / Denemarken).

¹²¹ EHRM 3 oktober 2014, 12738/10 (Jeunesse/Nederland).

¹²² EHRM 8 november 2016, 56971/10 (El Ghatet /Zwitserland).

¹²³ EHRM 6 juli 2010, 41615/07 (Shuruk/Zwitserland).

¹²⁴ EHRM 13 maart 2012, 4547/10.

immers belangrijk voor het bewerkstelligen van een goede ontwikkeling van het kind. Nationale rechters lijken op hun beurt tevens een vertaalslag te maken van het belang van het kind uit art. 3 IVRK naar een goede ontwikkeling van het kind. Zo wordt door nationale rechters benadrukt dat het in het belang van het kind is om zich in een gezonde en veilige omgeving te ontwikkelen en benadrukt het belang van een evenwichtige sociaalpsychologische en emotionele ontwikkeling.¹²⁵ Stabiliteit, veiligheid, continuïteit, ongestoorde hechting en duidelijkheid over waar het kind zal opgroeien, spelen hierbij een belangrijke rol.¹²⁶

Visie van het VN-Kinderrechtencomité

In het IVRK is bepaald dat er een Comité voor de Rechten van het Kind dient te worden ingesteld; dit is het VN-kinderrechtencomité. Dit comité bestaat uit tien onafhankelijke deskundigen en is belast met het houden van toezicht op implementatie van de in het IVRK gewaarborgde rechten door verdragsluitende lidstaten.¹²⁷ Het comité publiceert daarnaast General Comments ter ondersteuning van verdragsluitende staten bij deze implementatie. Bij de interpretatie van verdragsbepalingen kan een General Comment houvast bieden. Een General Comment is immers een nadere uitleg van de artikelen van een verdrag en wordt beschouwd als een gezaghebbende interpretatie.¹²⁸ General Comment nummer 14 betreft de nadere uitleg en daarmee een concretisering van het belang van het kind.¹²⁹

Het comité spreekt over ‘het belang van het kind’ als een drievoudig concept, bestaand uit ‘a substantive right’ (een materieel recht), ‘a fundamental, interpretative legal principle’ (een fundamenteel interpretatief rechtsbeginsel) en ‘a rule of procedure’ (een procedurele regel/procedurele waarborgen).¹³⁰ Het materiële recht bestaat uit de garantie dat het recht van het kind dat zijn of haar belangen een primaire overweging vormen, wanneer een belangenafweging wordt gemaakt. Het belang van het kind vormt dus “een” primaire overweging, wat impliceert dat het mogelijk is dat andere belangen prevaleren boven dit belang en tevens impliceert dat dit belang geen absolute voorrang heeft op andere belangen.¹³¹ Het tweede gedeelte van het drievoudig concept gaat over het belang van het kind als een fundamenteel en interpretatief beginsel. Hiermee wordt bedoeld dat de interpretatie dient te worden gevolgd die het meest effectief is in het belang van het kind wanneer een bepaling op meerdere wijze geïnterpreteerd kan worden.¹³² Ten slotte gaat het derde gedeelte van het drievoudig concept over procedurele waarborgen. Het beoordelen van het belang van het kind in een concrete situatie dient te geschieden aan de hand van deze procedurele waarborgen. Ook geldt er een motivatieplicht.¹³³ Dit heeft tot gevolg dat omschreven dient te worden op welke wijze het belang van het kind in ogeschouw is genomen bij een belangenafweging en omschreven dient te worden op basis van welke maatstaven deze beslissing is genomen.¹³⁴ Tevens geldt een verzwaarde motivatieplicht bij het laten prevaleren van andere belangen; er dient te worden gemotiveerd dat er geen andere alternatieven zijn.¹³⁵

Om het belang van het kind in een concrete situatie te beoordelen, wordt daarnaast door het Comité een aantal handvatten aangereikt.¹³⁶ Uitgangspunt is in ieder geval dat per concreet geval betekenis moet worden toegekend aan het belang van het kind.¹³⁷ Beoordeling dient plaats te vinden op niveau van het

¹²⁵ Rb. Den Haag, 18 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4365; Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, 1 februari 2017, ECLI:NL:OGEABES:2017:30; Hof Amsterdam, 10 september 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3350;

¹²⁶ Hof Arnhem-Leeuwarden, 19 november 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:10081; Hof Arnhem-Leeuwarden, 7 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:213.

¹²⁷ Art. 43 IVRK.

¹²⁸ ‘General comments van het VN Kinderrechtencomité’, kinderrechten.nl; Vonk, *Cleveringalezing*, 2014.

¹²⁹ Beltman & Kalverboer, *FJR* 2014/46.

¹³⁰ UN Doc. CRC/C/GC/14; Liefwaard, 2016.

¹³¹ EHRM 6 juli 2010, 41615/07 (Shuruk/Zwitserland); Detrick, 2013; EHRM 3 oktober 2014, 12738/10 (Jeunesse/Nederland).

¹³² UN Doc. CRC/C/GC/14; Cardol, *Migrantenrecht* 2005/2.

¹³³ UN Doc. CRC/C/GC/14; Cardol, *Migrantenrecht* 2005/2.

¹³⁴ UN Doc. CRC/C/GC/14.

¹³⁵ UN Doc. CRC/C/GC/14.

¹³⁶ Beltman & Kalverboer, *FJR* 2014/46.

¹³⁷ UN Doc. CRC/C/GC/14

individuele kind.¹³⁸ Er dient daarom onderzoek te worden verricht naar de concrete omstandigheden van het geval waarin het kind zich bevindt, alvorens geconcludeerd kan worden wat in het belang van het kind kan worden geacht. Er dient hierbij gekeken te worden naar kind-eigen factoren en de omstandigheden waarin het kind zich bevindt.¹³⁹ De persoonlijke context, de situatie en de behoeften van een kind zijn hierbij leidend.¹⁴⁰ Er is een aantal aspecten die bij deze beoordeling in ogenschouw genomen dient te worden, zoals: de mening van het kind, de identiteit van het kind, behoud van contact met het gezin en onderhouden van relaties, de zorg, bescherming en veiligheid van het kind, de kwetsbaarheid van het kind, de gezondheid van het kind en ten slotte het onderwijs van het kind. Deze aspecten lijken op de rechten die zijn opgenomen in de overige artikelen van het IVRK. Daarmee wordt bevestigd dat de overige in het IVRK opgenomen rechten een specificering vormen van het belang van het kind en derhalve in samenhang met de overige artikelen van het IVRK geïnterpreteerd dienen te worden.¹⁴¹

Visie van psychologen en pedagogen

Vast is komen te staan, dat ‘het belang van het kind’ als bedoeld in art. 3 IVRK, dient te worden geïnterpreteerd in samenhang met de andere rechten die in de overige bepalingen van het IVRK zijn uiteengezet. In een van deze bepalingen is het recht op ontwikkeling opgenomen.¹⁴² Het verdrag geeft echter geen definitie van het woord ‘ontwikkeling’ en laat buiten beschouwing op welke manier dergelijke ontwikkeling teweeggebracht zou moeten worden.¹⁴³ Dit heeft tot gevolg dat voor de invulling van het juridische begrip ‘ontwikkeling’ een multidisciplinaire aanpak nodig is; informatie uit andere disciplines die zich hebben gespecialiseerd in ontwikkeling van kinderen, zoals ontwikkelingspsychologie/kinder- en jeugdpsychologie en pedagogiek, is noodzakelijk.

Op basis van pedagogische en (ontwikkelings)psychologische inzichten is het Best Interest of the Child model (hierna: BIC-model) ontwikkeld. Dit BIC-model is ontwikkeld aan de hand van een eerder model dat uitging van omgevingscondities die het kind de optimale ontwikkelingskansen zouden bieden en zouden bijdragen aan het belang van het kind.¹⁴⁴ De ontwikkelaars van dit eerdere model stelden het ontwikkelingsaspect in hun model centraal en definieerden het belang van het kind als ‘het belang in zijn ontwikkeling’. Zij beschreven het belang van het kind immers als volgt: “het belang van zijn ontwikkeling, van in de gegeven omstandigheden zo gunstig mogelijke ontwikkelingskansen, van in de gegeven omstandigheden zo gunstig mogelijke condities voor die ontwikkeling.” Hiervoor is een omgeving noodzakelijk die voldoet aan een aantal basale voorwaarden, zodat het kind zich volgens zijn eigen aanleg en mogelijkheden kan ontwikkelen. Dit model, de voorganger van het BIC-model, beschrijft twaalf voorwaarden waarbij, indien hieraan is voldaan, kan worden gesproken van een situatie waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen en derhalve kan worden geconcludeerd dat in die situatie voldaan is aan het belang van het kind. Deze twaalf voorwaarden zijn: adequate verzorging, een veilige fysieke omgeving, continuïteit en stabiliteit, interesse in het kind, respect, geborgenheid, ondersteunende, flexibele structuur, veiligheid, voldoende adequate voorbeelden, educatie, omgang met leeftijdsgenoten, kennis over en contact met het eigen verleden.¹⁴⁵ Indien gedurende langere tijdspanne onvoldoende adequaat tegemoetgekomen wordt aan een of meer van deze voorwaarden, vormt dit een risicofactor voor de ontwikkeling van het kind.¹⁴⁶

Het huidige BIC-model bestaat niet langer uit de twaalf omgevingscondities van het eerdere model, maar uit veertien geactualiseerde omgevingscondities die optimale ontwikkeling van het kind beogen.

¹³⁸ ‘Belang van het kind’ uitgelegd door VN-Kinderrechtencomité, www.defenceforchildren.nl (zoek op: belang van het kind).

¹³⁹ V.M. Smits, Uitgevers 2015.

¹⁴⁰ UN Doc. CRC/C/GC/14; Reneman, A&MR 2011/8; M. van Emmerik, *NJCM-bulletin* 2005/6.

¹⁴¹ Reneman & Rodriques, *NJB* 2012/2473.

¹⁴² Art. 6 lid 2 IVRK.

¹⁴³ J. Heiner & A.A.J. Bartels, *FJR* 1989/3.

¹⁴⁴ Idem noot 143.

¹⁴⁵ J. Heiner & A.A.J. Bartels, *FJR* 1989/3; Pham 2017.

¹⁴⁶ Idem noot 145.

Deze veertien omgevingscondities zijn volgens de ontwikkelaars van dit model gebaseerd op de rechten van het kind als opgenomen in het IVRK en gebaseerd op beschermende en risicofactoren in de leefomgeving van het kind.¹⁴⁷ Het BIC-model is opgedeeld in twee categorieën, “family” (ontwikkelingsvoorwaarden in het gezin/familiecondities) en “society” (ontwikkelingsvoorwaarden in de samenleving/samenlevingscondities), en wordt vervolgens gecategoriseerd in de actuele situatie, het verleden en de toekomst. De categorie “ontwikkelingswaarden in het gezin/familiecondities” is verder opgedeeld in de volgende categorieën: adequate fysieke verzorging, veilige fysieke directe omgeving, affectief klimaat, ondersteunende flexibele opvoedingsstructuur, adequaat voorbeeld gedrag ouders, interesse in het kind, continuïteit en stabiliteit in opvoedingscondities, een toekomstperspectief. De categorie “ontwikkelingswaarden in de samenleving/samenlevingscondities” is verder opgedeeld in de categorieën: veilige fysieke wijdere omgeving, respect, sociaal netwerk, educatie, contact met leeftijdgenoten en vrienden, adequaat voorbeeldgedrag in de samenleving en stabiliteit in leefomstandigheden, en een toekomstperspectief. In het BIC-model wordt per categorie gerefereerd aan het daarmee samenhangende artikel uit het IVRK en paragraaf uit General Comment nummer 14. De tabel in bijlage 14 bevat een schematische weergave van het BIC-model.

Middels de handvatten die worden aangereikt in het BIC-model en de daarbij behorende interdisciplinaire vragenlijst, ook wel Best Interest of the Child-Questionnaire (hierna: BIC-Q) genoemd, kan inhoudelijk betekenis worden gegeven aan het juridische begrip ‘belang van het kind’ en wordt het mogelijk om vast te stellen wat in het belang van het kind is.¹⁴⁸ De BIC-Q maakt het mogelijk de kwaliteit van de huidige opvoedomgeving van het kind te beoordelen, waardoor de professional een vergelijking kan maken met alternatieve oplossingen, zodat kan worden vastgesteld welke verandering(en) dit in de leefomgeving van het kind met zich meebrengt.¹⁴⁹

De ontwikkelaars van het BIC-model en de daarbij behorende BIC-Q stellen dat het belang van het kind vertaald kan worden naar het belang van ontwikkeling het kind. Met een gunstig ontwikkelingsverloop wordt volgens hen recht gedaan aan de strekking van art. 3 IVRK.¹⁵⁰

4.4 Tussenconclusie deelvraag 3

Middels methode voor interpretatie kan worden geconcludeerd dat onder het ‘belang van het kind’ kan worden verstaan dat het kind zich volledig en harmonisch kan ontwikkelen en maatregelen aangaande het kind blijf dienen te geven van het voordeel dat het kind daarvan geniet. Voor de wijzen waarop bewerkstelligd kan worden dat het kind zich volledig en harmonisch kan ontwikkelen, kan vervolgens enig houvast worden verkregen door acht te slaan op de overige artikelen van het IVRK. Deze vormen immers de context van ‘het belang van het kind’. In deze overige artikelen van het IVRK komt naar voren dat het belang van het kind draait om de holistische ontwikkeling van het kind. Alle besproken rechten zijn immers gericht op het waarborgen van een goede ontwikkeling en bescherming tegen situaties die gevaar kunnen opleveren voor de ontwikkeling van het kind.

Ook wanneer de visie van verschillende auteurs wordt bestudeerd kan geconcludeerd worden dat onder ‘het belang van het kind’ zijn ontwikkeling dient te worden verstaan. De rechtsgeleerden benadrukken dat onder het belang van het kind zijn ontwikkeling naar volwassenheid dient te worden verstaan. Zij benadrukken daarbij tevens het belang van de rol van ouders en de relatie tussen hen en het kind bij deze ontwikkeling.

Het EHRM lijkt eveneens het ‘belang van het kind’ te vertalen naar een goede ontwikkeling van het kind. De uitgangspunten die het EHRM hanteert bij het bepalen van het belang van het kind, lijken te beogen een goede ontwikkeling van het kind te bewerkstelligen. Nationale rechters lijken op hun beurt

¹⁴⁷ M.E. Kalverboer, *Pedagogiek* 2014/3 ; M.E. Kalverboer & A.E. Zijlstra, SWP 2010.

¹⁴⁸ M.E. Klaverboer & E.A. Zijlstra, SWP 2010; E.A. Zijlstra, RUG 2012.

¹⁴⁹ M.E. Kalverboer & D. Beltman, *FJR* 2014/46.

¹⁵⁰ M.E. Klaverboer & E.A. Zijlstra, SWP 2010.

tevens een vertaalslag te maken van het belang van het kind uit art. 3 IVRK naar een goede ontwikkeling van het kind. Zo wordt door nationale rechters benadrukt dat het in het belang van het kind is om zich in een gezonde en veilige omgeving te ontwikkelen en wordt het belang van een evenwichtige sociaalpsychologische en emotionele ontwikkeling benadrukt.¹⁵¹ Stabiliteit, veiligheid, continuïteit, ongestoorde hechting en duidelijkheid over waar het kind zal opgroeien spelen hierbij een belangrijke rol.¹⁵²

Het VN-Kinderrechtencomité lijkt ook onder ‘het belang van het kind’ zijn ontwikkeling te verstaan. Volgens hen zijn de behoeften van het kind leidend bij beoordeling van ‘het belang van het kind’; de behoefte van het kind lijkt hierbij te refereren aan omstandigheden die bijdragen aan zijn ontwikkeling. Bovendien lijken de aspecten die bij beoordeling van het belang van het kind volgens het VN-Kinderrechtencomité tevens in ogenschouw genomen dienen te worden verband te houden met het bewerkstelligen van een goede ontwikkeling van het kind. De beschreven aspecten, zoals de identiteit van het kind, behoud van relaties, onderwijs etc., dragen immers bij aan zijn ontwikkeling.

Ook uit de visie van pedagogen en psychologen blijkt dat zij de ontwikkeling van het kind in ieder geval verstaan onder het belang van het kind. Zowel het oude model als het huidige BIC-model en daarbij behorende BIC-Q, waarmee vastgesteld wordt wat in een concrete casus in het belang van het kind is, zijn gebaseerd op pedagogische- en ontwikkelingspsychologische perspectieven. Nadruk ligt daarmee op de ontwikkeling van het kind. De opvoedingscondities zoals weergegeven in het BIC-model dienen gedurende langere periode van voldoende kwaliteit te zijn om de ontwikkeling van het kind te kunnen waarborgen.

Al met al kan worden geconcludeerd dat ‘het belang van het kind’ een érg complex en veel omvattend begrip is dat verschillende rechten van het kind beoogt te beschermen, op veel verschillende aspecten van het leven van het kind ziet en waarvan een invulling niet in zijn algemeenheid te geven is, maar een concrete afweging van factoren verlangt. Wel kan op basis van dit hoofdstuk in ieder geval geconcludeerd worden dat hier óók onder wordt verstaan: een volledige en harmonische (holistische) ontwikkeling van het kind naar volwassenheid.

¹⁵¹ Rb. Den Haag, 18 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4365; Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, 1 februari 2017, ECLI:NL:OGEABES:2017:30; Hof Amsterdam, 10 september 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3350;

¹⁵² Hof Arnhem-Leeuwarden, 19 november 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:10081; Hof Arnhem-Leeuwarden, 7 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:213.

Hfst. 5 Parallel ouderschap en schottenaanpak in het belang van het kind?

Beantwoording van deelvraag 4

5.1 Inleiding hoofdstuk

In hoofdstuk 1 en 2 is uiteengezet wat parallel ouderschap en de schottenmethode is en op welke wijze hieraan in Nederland uitvoering wordt gegeven. In hoofdstuk 4 is vervolgens onderzocht wat onder het belang van het kind wordt verstaan. Hieruit bleek dat ‘het belang van het kind’ kan worden vertaald naar een volledige en harmonische (holistische) ontwikkeling naar volwassenheid. Derhalve zal in dit hoofdstuk veel aandacht worden besteed aan de effecten van verschillende situaties op de ontwikkeling van het kind en onderzoek plaatsvinden vanuit pedagogisch en ontwikkelingspsychologisch perspectief. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag of PO en SA, op basis van de bevindingen uit voorgaande hoofdstukken, in het belang van het kind kunnen worden geacht.

5.2 Ideale situatie

Er dient in ogenschouw te worden genomen dat parallel ouderschap en de schottenaanpak alternatieven zijn voor een situatie die ver weg ligt van een ideale situatie. Zoals reeds uiteengezet heeft de wet gelijkwaardig ouderschap als uitgangspunt genomen. Idealiter wordt, zoals eerder besproken, na scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap of beëindiging van een informele relatie (uitgaande van de situatie dat beide ouders met het gezag zijn belast) het kind door beide ouders verzorgd en verblijft het voor gelijke delen bij beide ouders. Idealiter wordt aan dit co-ouderschap invulling gegeven middels coöperatief ouderschap, waarbij ouders als team samenwerken, veel overleg met elkaar plegen en de opvoeding in onderling overleg op elkaar afstemmen. De ontwikkeling van een kind is niet alleen gebaat bij een goede relatie tussen hem en zijn ouder, maar is tevens gebaat bij een goede relatie tussen zijn ouders. De onderlinge relatie van ouders is van invloed op de ontwikkeling van het kind.¹⁵³

5.3 In stand houden van conflictueuze situatie niet in het belang van het kind

Zoals reeds beschreven zijn ouders na scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap niet altijd in staat om constructief met elkaar te communiceren, omdat er nog veel emoties spelen. De conflicten die ontstaan of in stand worden gehouden door de communicatie tussen ex-partners, welke nodig is om invulling te geven aan hun gezamenlijk gezag en gelijkwaardig ouderschap (verdeling van zorg- en opvoedingstaken), kunnen een gevaar vormen voor de ontwikkeling van het kind.¹⁵⁴ Wanneer kinderen de spanning tussen ouders aanvoelen of betrokken worden bij omgangsproblematiek na scheiding, is dit schadelijk voor hun ontwikkeling.¹⁵⁵ Zo kan het kind last krijgen van loyaliteitsproblemen of kan het kind slachtoffer worden van het ouderverstotingssyndroom, wat ernstige gevolgen kan hebben voor de identiteitsontwikkeling van het kind.¹⁵⁶ Het in stand houden van situaties waarbij ouders onophoudelijk ieder moment van contact aangrijpen om conflicten met elkaar aan te gaan, ook wanneer deze gaan over de verdeling van of het geven van invulling aan zorg- en opvoedingstaken, is gezien het effect op zijn ontwikkeling derhalve niet in zijn belang.

5.4 PO en SA om conflicten te voorkomen

In dergelijke situaties kan parallel ouderschap of de schottenaanpak een oplossing bieden om conflicten te stoppen. Bij parallel ouderschap vindt enkel indirecte communicatie, onder toezicht van een

¹⁵³ E. Maccoby, ‘Socialization and developmental change’, *Child Development* 1984/2.

¹⁵⁴ J. Van Lawick, Vechtscheidende ouders en hun kinderen, *Systeemtherapie* 2012/3.

¹⁵⁵ E. Teyber, ‘Kind van gescheiden ouders. Kind van de rekening?’, Amsterdam: Ambo 2009; A.P. Spruijt, H. Kormos, C. Burggraaf, e.a., ‘Het verdeelde kind. Literatuuronderzoek Omgang na scheiding’, Utrecht: Capaciteitsgroep Kinderen Jeugdstudies Universiteit Utrecht 2002; B. Tummers, ‘Vechtscheiding en de gevolgen voor kinderen’, CJG voor opgroei en opvoedingsvragen, www.cjg043.nl (zoek op: gevolgen vechtscheiding) ; L.A. Sroufe, Appraisal: Bowlby’s contribution to psychoanalytic theory and development psychology – attachment, separation, loss, *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines* 1986/27.

¹⁵⁶ Burggraaf, Kormos, Spruijt, e.a., 2002 ; Campbell, *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training* 1992/29; Atkinson & Goldberg, 2004 ; Fonagy, 2018; Siegel, 2012.

onafhankelijk derde, tussen ouders plaats wanneer dit noodzakelijk is en bij schottenaanpak, als zwaarste vorm van parallel ouderschap, vindt helemaal geen communicatie tussen ouders plaats en is er geen sprake van emotionele betrokkenheid tussen ouders. Dit heeft gewoonlijk een de-escalerend effect. Doordat ouders helemaal niet met elkaar in contact mogen treden (bij de schottenaanpak) of slechts minimaal contact hebben waarbij dit verloopt via een onafhankelijk derde (parallel ouderschap) kunnen ouders niet onophoudelijk ieder moment van contact conflicten met elkaar te gaan. Parallel ouderschap beschermt kinderen volgens verschillende professionals tegen blootstelling aan ouderlijke conflicten, waardoor zij de scheiding vaak beter aankunnen en zich gezond kunnen ontwikkelen tot volwassene.¹⁵⁷

5.5 PO en SA voor contactbehoud met beide ouders als alternatief voor geen contactbehoud met beide ouders

Middels parallel ouderschap of de schottenaanpak is het mogelijk dat het kind een affectieve relatie heeft en contact houdt met beide ouders. Parallel ouderschap en de schottenaanpak maken het mogelijk om zelfs in extreem zware conflictscheidingen co-ouderschap te vestigen of door te laten lopen.¹⁵⁸ Ouders kunnen actief blijven in het leven van het kind, terwijl zij zich los kunnen maken van elkaar. In het verleden werden in gevallen van hoogconflictscheidingen berusting of eenhoofdig gezag als alternatieven aangedragen. Deze opties hebben echter vaak tot gevolg dat het kind contact verliest met een van zijn ouders.

5.5.1 Berusting

Vlaardingerbroek gaf aan dat het zijn advies is om in zaken waarin sprake is van een hoog conflictscheiding met een vastgelopen omgangsregeling, in de zaak te berusten. “Met doorvechten krijg je alleen nog meer ellende, frustratie en onrust. Bedenk wat dat betekent voor de kinderen. Maar laat wel in het proces-verbaal opnemen dat je het contact dolgraag wil hebben. Als bewijs voor later. Als je kind boos op de stoep staat en vraagt waar je al die tijd was,” aldus Vlaardingerbroek.¹⁵⁹ Hij geeft aan dat berusting, wat inhoudt dat er voorlopig geen omgang tussen een van de ouders en het kind plaatsvindt, soms de enige manier is om rust rondom het kind te creëren.¹⁶⁰ Nadeel van berusting is dat de niet-verzorgende ouder en het kind elkaar gedurende langere periode niet zullen zien en het kind misschien niet zal begrijpen waarom het een van zijn ouders ineens niet meer ziet.¹⁶¹

5.5.2 Eenhoofdig gezag

Ernstige communicatieproblemen tussen ouders kunnen er ook in resulteren dat de ene ouder wordt belast met het eenhoofdig gezag en de andere ouder het gezag wordt ontnomen. De rechter kan één van de ouders het gezag ontnemen wanneer er een onaanvaardbaar risico is dat het kind klem of verloren dreigt te raken tussen de ouders en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd voldoende verbetering zal komen of indien wijziging van het gezag in het belang van minderjarige noodzakelijk is.¹⁶² Hoewel toepassing van bovengenoemde criteria een uiterst middel is voor de rechter, wijst de praktijk uit dat de rechter gemakkelijker een van deze criteria toepast, wanneer ouders aangeven elkaar niet te kunnen verdragen en blijven strijden.

Zo overweegt het Hof 's-Hertogenbosch het volgende: “Gezamenlijke uitvoering van het gezag vereist dat de ouders het mogelijk maken dat beslissingen over de verzorging en opvoeding van het kind tot stand komen op een wijze die niet belastend is voor het kind en zijn veiligheid niet in gevaar brengt. In het geval dat ouders niet meer samenleven en moeizaam of niet communiceren kan dat betekenen, waar nodig, dat de verzorgende ouder die beslissingen kan nemen die voor het dagelijks leven van belang zijn voor de veiligheid van het kind in gevallen van spoedeisend belang en dat de niet-verzorgende ouder deze niet blokkeert. Ook is het van belang dat ouders die niet in staat zijn de strijd met elkaar te staken, tenminste in staat zijn het kind buiten die strijd te houden.” In casu oordeelt het hof dat de rechtbank op

¹⁵⁷ ‘Parallel parenting after divorce: making co-parenting work in high-conflict families’, www.psychologytoday.com (zoek op: parallel parenting). ‘What is parallel parenting?’, www.boydlawsacramento.com/what-is-parallel-parenting/.

¹⁵⁸ Idem noot 68.

¹⁵⁹ ‘Jurist adviseert: dwaze vaders moet leren berusten’, <https://www.trouw.nl/nieuws/jurist-adviseert-dwaze-vader-moet-leren-berusten~b3512c1e/>.

¹⁶⁰ P. Vlaardingerbroek e.a., 2011 p.485.

¹⁶¹ Kroon 2013.

¹⁶² art. 1:251a BW.

goede gronden heeft geoordeeld dat het in het belang van minderjarige noodzakelijk is dat de moeder met het eenhoofdig gezag wordt belast.¹⁶³

Een ander voorbeeld is de uitspraak van het Gerechtshof Arnhem. In casu lag er een verzoek tot eenhoofdig gezag en ging het om een situatie waarin er sprake was van een heftige ouderstrijd die al meer dan 10 jaar voortduurt. Het hof heeft vastgesteld dat de verhouding tussen partijen ernstig is verstoord en dat er geen goede communicatie tussen ouders plaatsvindt. Het hof stelt voorop dat het ontbreken van een goede communicatie tussen ouders niet zonder meer met zich meebrengt dat slechts aan een van de ouders het gezag toekomt. Het hof is echter van oordeel dat de in casu bestaande communicatieproblemen tussen ouders zodanig ernstig zijn dat de invulling van het gezag door beide ouders niet mogelijk is. Wanneer ouders gezamenlijk belast zouden blijven met het gezag over de minderjarige bestaat er volgens het hof een onaanvaardbaar risico dat hij/zij klem of verloren zal raken tussen ouders. Het hof geeft aan dat hij niet verwacht dat er binnen afzienbare tijd verbetering zal komen in de wijze van communicatie tussen partijen en neemt hierbij in aanmerking dat in de afgelopen jaren gedane pogingen om de communicatie tussen ouders te verbeteren, allemaal hebben gefaald.¹⁶⁴

Ook in de uitspraak van het Hof Den Haag vormt een heftige ouderstrijd de basis voor het belasten van moeder met het eenhoofdig gezag over minderjarige.¹⁶⁵ Dat is opvallend omdat het hof 's-Gravenhage eerder aangaf dat moeizame communicatie of het totaal ontbreken van communicatie tussen ouders op zichzelf geen reden is voor eenhoofdig gezag.¹⁶⁶

5.5.3 Verlies van contact met een van de ouders is niet in het belang van het kind

Contact met, en zorg en opvoeding door beide ouders is belangrijk voor de gehechtheidsrelatie tussen kind en ouder en daarmee tevens voor de ontwikkeling van het kind. Kinderen die een veilige hechtingsrelatie hebben opgebouwd met hun ouders, verschillen in ontwikkeling ten opzichte van kinderen met een onveilige gehechtheidsrelatie.¹⁶⁷ Vanuit de gehechtheidstheorie wordt verondersteld dat een veilige gehechtheidsrelatie een gunstige prognose is voor de verdere ontwikkeling van het kind.¹⁶⁸ Een onveilige hechting tussen kind en zijn beide ouders kan daarentegen gevaar vormen voor de ontwikkeling van het kind. Uit onderzoek blijkt dat kinderen met een onveilige hechting vaak een verstoorde hersenontwikkeling vertonen doordat zij verstoorde cortisollevels hebben wat erin resulteert dat zij achterlopen in hun sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling ten opzichte van kinderen die wél veilig gehecht zijn.¹⁶⁹ Ook de rechtspraak spreekt over het belang van een veilige hechting voor de ontwikkeling van het kind.¹⁷⁰ Bij de harmonieuze ontwikkeling van het kind spelen emotionele processen – waaronder basisvertrouwen, een veilige hechtingsrelatie en identificatie – een essentiële rol, die door het kind worden geleerd middels spiegeling van de ouders.¹⁷¹ De hiervoor besproken alternatieven, berusting of eenhoofdig gezag, waarbij het kind slechts verzorgd en opgevoed wordt door en slechts contact heeft met één van zijn beide ouders kan resulteren in een verstoorde hechting en kan daarmee een gevaar vormen voor zijn ontwikkeling.¹⁷² Om die reden kunnen deze alternatieven niet in het belang van het kind worden geacht. Middels parallel ouderschap of de schottenaanpak is het mogelijk dat het kind een affectieve relatie heeft en contact houdt met beide ouders. Dit maakt een veilige hechting tussen het kind en zijn beide ouders mogelijk wat gunstig is voor zijn verdere ontwikkeling.

5.6 PO en SA geven een rustmoment en samenwerkingsmogelijkheden op langer termijn

Bovendien creëert parallel ouderschap een rustmoment tussen ouders doordat zij nauwelijks contact met

¹⁶³ Hof 's-Hertogenbosch 12 april 2018, ECLI:NL:GHSHE:20178:1549.

¹⁶⁴ Hof Arnhem, 19 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:11350; Pieters, FJR 2018/66.

¹⁶⁵ Hof Den Haag, 21 maart 2018, ECLI:nl:GHDHA:2018:749.

¹⁶⁶ Hof 's-Gravenhage 2 augustus 2006, ECLI:NL:GHSGR:2006:AY7451.

¹⁶⁷ Juffer, *Gezin* 1993/5.

¹⁶⁸ Idem noot 167.

¹⁶⁹ De ouder-kindrelatie en jeugdtrauma's, *Gezondheidsraad* 2018/11; Bakermans-Kranenburg, Fearon, e.a., *Child Dev* 2010/81; Groh, Roisman, e.a., *Child Dev* 2012/83; Belsky, Fearon, e.a., *Dev Psychopathol* 2002/14; Anda, Felitti, e.a., *Journal of Preventive Medicine* 1998/14.

¹⁷⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden, 19 november 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:10081; Hof Arnhem-Leeuwarden, 7 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:213.

¹⁷¹ Doek & Gisolf, 1998.

¹⁷² Smulders-Groenhuijsen, *FJR* 2002/3.

elkaar hebben en zorgt het ervoor dat ouders zich van elkaar kunnen losmaken. Deze twee elementen maken het voor ouders mogelijk om op normale wijze met elkaar te leren omgaan en op langere termijn, wanneer de gevoelens van ouders ten opzichte van elkaar minder zijn geworden en emotionele afwikkeling heeft plaatsgevonden, wellicht met elkaar samen te werken. Een echtscheiding, maar ook ontbinding van het geregistreerd partnerschap of beëindiging van een informele relatie, is een soort rouwproces dat bestaat uit verschillende fasen.¹⁷³ Doordat er bij beide ouders doorgaans nog sprake is van veel emoties, is het vaak niet mogelijk voor ouders om constructief met elkaar te communiceren. Aan deze emotionele afwikkeling is de laatste jaren in de rechtspraak ook meer aandacht geschonken. De Hoon en Vlaardingerbroek beschrijven dat wanneer de rechter op zitting meer aandacht besteedt aan de emotionele afwikkeling van de relatie tussen partijen er meer ruimte kan en zal ontstaan voor een zakelijke afronding en oplossing van de geschilpunten.¹⁷⁴ Volgens hen is de kans groot dat partijen door hun emoties als het ware ‘geblokkeerd’ raken. “Dat is niet vreemd, want echtscheidingen staan hoog genoteerd op de lijst van zeer stressvolle gebeurtenissen in een mensenleven”, aldus De Hoon en Vlaardingerbroek.¹⁷⁵ Parallel ouderschap kan dus heel waardevol zijn omdat ouders zich los van elkaar maken en een rustmoment krijgen. Ouders dienen eerst zelfstandig hun ouderschap te leren invullen voordat zij kunnen leren hoe zij coöperatief ouder kunnen zijn.¹⁷⁶ Parallel ouderschap hoeft geen permanente oplossing te zijn. Het kan gezinnen echter wel helpen bij het overschakelen naar hun nieuwe dynamiek terwijl iedereen zich nog kwetsbaar voelt.¹⁷⁷

5.7 Tussenconclusie: PO en SA is in het belang van het kind

Onder het belang van het kind wordt verstaan dat het zich volledig en harmonisch (holistisch) kan ontwikkelen naar volwassenheid. Idealiter wordt, na scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap of beëindiging van een informele relatie (uitgaande van de situatie dat beide ouders met het gezag zijn belast) het kind door beide ouders verzorgd en verblijft het voor gelijke delen bij beide ouders. Idealiter wordt aan dit co-ouderschap invulling gegeven middels coöperatief ouderschap, waarbij ouders als team samenwerken, veel overleg met elkaar plegen en de opvoeding in onderling overleg op elkaar afstemmen. De ontwikkeling van een kind is niet alleen gebaat bij een goede relatie tussen hem en zijn ouder, maar is tevens gebaat bij een goede relatie tussen zijn ouders. Wanneer ouders op deze wijze vorm kunnen geven aan co-ouderschap middels coöperatief ouderschap, kan dit in het belang van het kind worden geacht.

Ouders zijn na scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap of uiteenvallen van de informele relatie niet altijd in staat om constructief met elkaar te communiceren, omdat er nog veel emoties spelen. De conflicten die ontstaan of in stand worden gehouden door de communicatie tussen ex-partners, welke nodig is om invulling te geven aan hun gezamenlijk gezag en gelijkwaardig ouderschap (verdeling van zorg- en opvoedingstaken), kunnen een gevaar vormen voor de ontwikkeling van het kind. Het in stand houden deze conflictueuze situatie tussen ouders, is niet in het belang van het kind omdat dit zijn ontwikkeling in gevaar kan brengen. Contactverlies met een van zijn ouders, is ook schadelijk voor de ontwikkeling van het kind en kan derhalve eveneens niet in zijn belang worden geacht.

Doordat bij parallel ouderschap slechts minimale communicatie plaatsvindt tussen ouders met tussenkomst van een onafhankelijk derde en bij de schottenaanpak helemaal geen communicatie tussen ouders plaatsvindt, wordt het kind beschermd tegen blootstelling aan ouderlijke conflicten, waardoor het zich gezond kan ontwikkelen tot volwassene. Middels parallel ouderschap en de schottenmethode is het tevens mogelijk dat het kind een affectieve relatie heeft en contact houdt met zijn beide ouders. Een

¹⁷³De 4 emotionele fase van een echtscheiding, www.heppee.com/heppee-opgroeien/emotionele-fasen-echtscheiding/; De Keijser, *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 2004/30; Crosby, Lybarger & Mason, *Journal of Divorce* 1987/10; Gray, Koopman & Hunt, *American Journal of Orthopsychiatry* 1991/61; Davis & Nolen-Hoeksema, *American Behavioral Scientist* 2001/44; Kübler-Ross, 1969; Hunt, 1968.

¹⁷⁴ De Hoon & Vlaardingerbroek, *FJR* 2010/32.

¹⁷⁵ De Hoon & Vlaardingerbroek, *FJR* 2010/32.

¹⁷⁶ Idem noot 39.

¹⁷⁷‘Why parallel parenting may be the best choice after divorce’, www.riolesfamilylaw.com (zoek op: parallel parenting).

kind heeft allebei zijn ouders nodig en het is in belang van zijn ontwikkeling dat hij of zij onbelast contact heeft met beide ouders.¹⁷⁸

Bovendien wordt middels parallel ouderschap en de schottenmethode een rustmoment voor ouders en kind verkregen. Dit rustmoment geeft ouders de tijd om zich los van elkaar te maken en geeft de mogelijkheid tot emotionele afwikkeling. Het kan gezinnen helpen overschakelen naar hun nieuwe dynamiek terwijl iedereen zich nog kwetsbaar voelt.¹⁷⁹ Ouders dienen eerst zelfstandig hun ouderschap te leren invullen voordat zij kunnen leren hoe zij coöperatief ouder kunnen zijn. Het rustmoment maakt het daarmee voor ouders mogelijk om op normale wijze met elkaar om te leren gaan en op langere termijn, wanneer de gevoelens van ouders ten opzichte van elkaar minder zijn geworden en emotionele afwikkeling heeft plaatsgevonden, wellicht met elkaar samen te werken. Zoals reeds uiteengezet is de ontwikkeling van het kind niet alleen gebaat bij een goede relatie tussen hem en zijn ouder, maar is tevens gebaat bij een goede relatie tussen zijn ouders. Ook op deze manier zou de schottenaanpak of parallel ouderschap, weliswaar op lange termijn, kunnen bijdragen aan de gezonde ontwikkeling van het kind.

Kortom, parallel ouderschap en de schottenmethode beschermen het kind tegen blootstelling aan ouderlijke conflicten, maakt een affectieve relatie en contact met beide ouders mogelijk en kan een rol spelen bij de emotionele afwikkeling van ouders wat op lange termijn wellicht samenwerking tussen ouders kan maken. Bij alle drie is de ontwikkeling van het kind gebaat. Derhalve kan worden geconcludeerd dat parallel ouderschap en de schottenaanpak in het belang van het kind kunnen worden geacht.

¹⁷⁸ Hof 's-Hertogenbosch 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824;

¹⁷⁹ Idem noot 177.

Hfst. 6 Welke ontwikkelingen t.a.v. PO en SA zijn nog wenselijk?

Beantwoording van deelvraag 5

6.1 Inleiding

De huidige stand van zaken ten aanzien van parallel ouderschap is met beantwoording van vorige deelvragen in kaart gebracht. Onderhavig hoofdstuk richt zich op de toekomst van parallel ouderschap en schottenaanpak door stil te staan bij de vraag welke ontwikkelingen nog wenselijk zijn ten aanzien van parallel ouderschap en schottenaanpak. Om na te gaan welke ontwikkelingen nog wenselijk zijn ten aanzien van parallel ouderschap en schottenaanpak is op twee manieren onderzoek verricht, namelijk een praktijkonderzoek middels interviews met verschillende professionals (§6.2) en een rechtsvergelijkend onderzoek (§6.3). Met een rechtsvergelijking wordt getracht te onderzoeken of Canada voorloopt met de ontwikkeling van PO en SA op Nederland en kan worden onderzocht of die ontwikkelingen ook wenselijk zijn voor de ontwikkeling van PO en SA in Nederland. Een meer volledige beschrijving van de methoden van onderzoek die zijn gebruikt voor beantwoording van deze deelvraag, is opgenomen in bijlage 4 van deze thesis.

6.2 Wenselijk volgens professionals

Mijns inziens is het belangrijk om na te gaan wat professionals wenselijk vinden bij beantwoording van de vraag welke ontwikkelingen nog wenselijk zijn ten aanzien van parallel ouderschap en de schottenaanpak. De beroepsgroepen die werken met hoog conflictscheidingen, en parallel ouderschap en schottenaanpak toepassen, weten immers door hun ervaring in de praktijk wat de hiaten van deze twee zijn en kunnen daardoor vaak goed aangeven welke ontwikkelingen wenselijk zijn om deze hiaten weg te nemen. Op basis van interviews met verschillende professionals, waarvan een overzicht is opgenomen in bijlage 15 en bijlage 16, kan worden geconcludeerd dat de meeste professionals het niet noodzakelijk achten om een regeling aangaande parallel ouderschap of schottenaanpak in de wet op te nemen. Zij vinden het reeds voldoende dat dit in jurisprudentie is opgenomen. Wel zijn de meeste professionals het er over eens dat het wenselijk zou zijn als parallel ouderschap zich in de rechtspraak nog wat verder ontwikkelt. Ook heeft een aantal professionals aangegeven dat een concreet parallel ouderschapsplan of een concreet schottenaanpakplan wenselijk zou zijn.

6.3 Rechtsvergelijking met Canada

6.3.1 Inleiding

Alvorens specifiek onderzoek is verricht naar parallel ouderschap in de Canadese rechtspraak, is onderzoek gedaan naar de Canadese staatsvorm en de invloeden daarvan op de totstandkoming van het recht. Vervolgens is onderzoek verricht naar de wijze waarop men naar Canadees recht juridisch ouderschap en gezag over zijn/haar kind verkrijgt en is onderzocht op welke wijze invulling aan ‘het belang van het kind’ wordt gegeven in Canada. Dit onderzoek is, in verband met het korte bestek van deze thesis opgenomen in bijlage 19.

6.3.2 Definitie

Op basis van Canadese literatuur kan worden geconcludeerd dat het er in eerste instantie op lijkt dat in Canada dezelfde betekenis wordt toegekend aan het begrip ‘parallel ouderschap’ als in Nederland. Parallel ouderschap wordt in verschillende Canadese literatuur aangeduid als: “a form of joint custody which aspects of care and decision-making with respect to the child are allocated to one parent or separately to each parent rather than shared. Usually, each parent assumes sole care and most of the decision-making responsibility for the child, free from ‘interference’ of the other parent, during the time the child is with that parent. Physical custody and decision-making power (such as decisions about education, decisions about health) are divided and allocated to one parent or the other.”¹⁸⁰ In de Canadese rechtspraak wordt tevens dezelfde betekenis toegekend aan parallel ouderschap: “In more recent years, the concept of ‘parallel parenting’ has developed as a sub-category of joint custody. This type of parenting has been used to describe various parenting arrangements that allocate specific defined areas of decision-making authority to reach parent independent

¹⁸⁰ Neilson, *Responding to domestic Violence in Family Law, Civil protection & Child protection cases*, CanLII 2017/2.

of one other”, aldus de rechter *Lall-Persaud v. Persaud en Hensel v. Hensel*.¹⁸¹ Doordat wordt aangegeven dat parallel ouderschap zich ontwikkeld heeft als subcategorie van gezamenlijk gezag, kan worden geconcludeerd dat naar Canadees recht ook een verdeling bestaat zoals onder Nederlands recht het geval bleek te zijn: co-ouderschap kan worden opgesplitst in coöperatief ouderschap en parallel ouderschap. Het onderscheid wat in Nederland vervolgens maakt tussen parallel ouderschap en schottenaanpak, lijkt onder Canadees recht echter niet te bestaan.

Ook noemenswaardig is dat in de Canadese rechtspraak wordt betoogd dat er vele voordelen kleven aan het parallel ouderschap.¹⁸² Middels parallel ouderschap kunnen beide ouders een betekenisvolle rol blijven spelen in het leven van het kind. Het belang hiervan vanuit emotioneel standpunt mag niet worden onderschat in een gezin dat in onrust verkeert door de ineensstorting van de relatie van ouders. Daarnaast heeft parallel ouderschap, door duidelijke afbakening van gebieden van beslissingsbevoegdheid tussen de ouders, de potentie om – in geschikte gevallen – de ouders afstand van elkaar te laten nemen wat doorgaans een de-escalerend effect heeft.¹⁸³

6.3.3 Ontwikkeling

Op basis van *case law* kan worden geconcludeerd dat er een ontwikkeling heeft plaatsgevonden ten aanzien van het begrip ‘parallel ouderschap’ in de Canadese rechtspraak. Toen het concept opkwam, werd parallel ouderschap gezien als een geschikte voorziening waarbij ouders, ondanks het feit dat zij communicatieproblemen hadden, in belang van het kind met het gezamenlijk gezag belast waren. Parallel ouderschap was een vorm van gezamenlijk gezag geworden, een subcategorie, die niet afhankelijk is van een coöperatieve relatie of zelfs van goede communicatie tussen ouders.¹⁸⁴ Het concept was dat ouders gelijkwaardig zijn aan elkaar en rechten hebben die verbonden zijn aan het gezag en deze onafhankelijk van elkaar uitvoeren.¹⁸⁵ Niet de communicatie tussen ouders, maar hun eigen rol als opvoeder staat centraal.

Later lijkt een tendens ontstaan te zijn waarin er een verschil wordt gemaakt tussen ‘devided parallel parenting’ en ‘full parallel parenting’: “Parallel parenting orders can take the form of ‘devided parallel parenting’, where each party is given separate, defined areas of parental decision-making, independent of the other; or alternatively, ‘full parallel parenting’, where both parents are given the right to make major decisions respecting the child in all major areas of parental authority while the child is with them, without the consent of the other parent”, aldus de rechter in *V.K. v. R.T.S.*¹⁸⁶

In een aantal zaken wordt er voor gekozen om beide partijen volledig beslissingsbevoegd te maken op specifiek omschreven gebieden als gezondheid, tandheelkundige zorg, onderwijs en godsdienstonderwijs.¹⁸⁷ In deze zaken wordt dus de voorkeur gegeven aan ‘devided parallel parenting’. Parallel ouderschap is geen uiting van gezamenlijk gezag in die zin dat ouders samen belangrijke beslissing nemen, maar dat iedere ouder de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid op een ander domein heeft.¹⁸⁸ Elke ouder heeft volledig gezag, maar (beslissingsbevoegdheid) op een ander/eigen domein.

In andere zaken wordt aan beide ouders het recht toegekend om onafhankelijk van elkaar belangrijke beslissingen te nemen met betrekking tot het kind op alle gebieden van het ouderlijk gezag wanneer het kind bij hem of haar is, zonder dat toestemming van de andere ouder nodig is.¹⁸⁹ Hier is dus de voorkeur gegeven aan ‘full parallel parenting’.

¹⁸¹ Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587; Superior Court of Justice, *Hensel v. Hensel* 23 oktober 2007, ONCS 18571.

¹⁸² Superior Court of Justice Ontario, *V.K. v. R.T.S.* 9 augustus 2011, ONSC 4305.

¹⁸³ Superior Court of Justice Ontario, *V.K. v. R.T.S.* 9 augustus 2011, ONSC 4305.

¹⁸⁴ Superior Court of Justice, *M.T.J. v. M.P.G.* 30 januari 2002 INCS 49550.

¹⁸⁵ Superior Court Quebec, *Howard v. Howard* 2006, SCQB 352.

¹⁸⁶ Superior Court of Justice Ontario, *V.K. v. R.T.S.* 9 augustus 2011, ONSC 4305.

¹⁸⁷ Court of Appeal For Ontario, *Ursic v. Ursic* 2 juni 2006, ONCA 18349; Supreme court of Nova Scotia, *K. Denninger v. J. Ross* 25 juli 2013, NSSC 237; Superior Court of Justice Ontario, *C.M. Jackson v. D.G. Jackson* 10 maart 2017, ONSC 1566; ; Ontario Superior Court of Justice, *A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts* 25 mei 2016, ONSC 3359.

¹⁸⁸ Superior Court of Justice, *Hensel v. Hensel* 23 oktober 2007, ONCS 18571.

¹⁸⁹ Court of Appeal for Ontario *Andrade v. Kennelly* 19 december 2007, ONCA 898; Ontario Superior Court of Justice, *L. Izyuk v. S. Bilousov* 9 november 2011, ONSC 6451; Ontario Court General Division, *Mol v. Mol* 1997, OCGD 3693.

Wanneer voor het één of het ander wordt gekozen is mijns inziens niet helemaal duidelijk, maar dat er in Canadees recht een onderscheid wordt gemaakt tussen deze twee vormen van parallel ouderschap is evident.

6.3.4 Criteria

Op basis van case law kan tevens een aantal conclusies worden getrokken ten aanzien van de omstandigheden die de rechter al dan niet doet besluiten om parallel ouderschap uit te spreken. Ook ten aanzien van de voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling worden gesteld kunnen enkele conclusies getrokken worden. Gelet op het bestek van deze thesis is het helaas niet mogelijk om een casusschets te maken voordat wordt overgegaan op de conclusies die hieruit volgen. Er wordt derhalve, anders dan bij het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is gedaan, direct een analyse uiteengezet van de overeenkomsten en verschillen in Canadese case law.

De omstandigheden waaronder de rechter parallel ouderschap uitspreekt

Gelijkenissen t.a.v. omstandigheden waaronder rechter PO uitspreekt

In een aantal zaken aangaande parallel ouderschap heeft de rechter in zijn overweging inzichtelijk gemaakt welke omstandigheden volgens hem een rol spelen bij de vraag of parallel ouderschap in het belang van het kind kan worden acht.

a) Belang van het kind:

Uitgangspunt bij het bepalen of parallel ouderschap in een bepaalde casus geschikt is, is het belang van het kind.¹⁹⁰

b) Matig conflictniveau & beide ouders spelen een rol in het leven van het kind:

Daarnaast is meerdere malen een parallel-ouderschapsbevel uitgevaardigd door rechtbanken in situaties waarin beide ouders een rol spelen in het leven van het kind en betrokken zijn bij zijn opvoeding, maar waarin ouders zodanig met elkaar in conflict zijn dat coöperatief ouderschap niet in het belang van het kind kan worden geacht.¹⁹¹ In een aantal zaken is echter ook bepaald dat, wanneer het conflict te hoog is om uitvoering te kunnen geven aan een dergelijke regeling, parallel ouderschap niet geschikt is.¹⁹²

c) Het communicatieniveau:

Ook het vermogen van ouders om met elkaar te communiceren speelt een rol.¹⁹³ Hoewel doorgaans voor een parallel ouderschapsregeling wordt gekozen omdat ouders problemen hebben met communicatie en moeite hebben met het vinden van overeenstemming in bepaalde kwesties, moeten zij toch in staat zijn om op tot zekere hoogte met elkaar te communiceren op een wijze waarbij de spanningen het kind niet beïnvloeden.¹⁹⁴

d) De band tussen ouders en kind:

Verder lijkt van belang hoe sterk de banden van ouders zijn met het kind en lijkt van belang hoezeer zij een rol spelen in het leven van het kind en betrokken zijn geweest bij de opvoeding van hem of haar.¹⁹⁵

¹⁹⁰ Supreme Court of Canada, *Young v. Young* 21 oktober 1993, SCC 34.

¹⁹¹ Superior Court of Justice, *M.T.J. v. M.P.G.* 30 januari 2002 INCS 49550; Court of Appeal For Ontario, *Cox v. Down* Stephen 20 november 2003, ONCA 18571; Court of Appeal for Ontario *Andrade v. Kennelly* 19 december 2007, ONCA 898; Court of Appeal For Ontario, *Ursic v. Ursic* 2 juni 2006, ONCA 18349; Superior Court of Justice Ontario, *Hajkova v. Romany* 13 mei 2011, ONSC 2850;

¹⁹² Court of Appeal for Ontario, *Roy v. Roy*, 12 mei 2006, ONCA 15619; Supreme Court of Nova Scotia, *Mo v. Ma* 19 april 2012, NSSC 159; Court of Appeal for Ontario, *Graham v. Bruto* 4 april 2008, ONCA 60; Ontario Superior court of Justice, *A.A.L. v. M.L.* 22 november 2013, ONSC 7269.

¹⁹³ Court of Appeal for Ontario *Kaplanis v. Kaplanis* 31 januari 2005, ONCA 1625; Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587; The Supreme Court of Nova Scotia, *Clarke v. Gale* 27 mei 2009, NSSC 170; Ontario Superior court of Justice, *A.A.L. v. M.L.* 22 november 2013, ONSC 7269.

¹⁹⁴ Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587; The Supreme Court of Nova Scotia, *Clarke v. Gale* 27 mei 2009, NSSC 170; Court of Appeal for Ontario, *Griffin v. Bootsema*, 20 augustus 2005, ONCA 35095; Court of Appeal for Ontario, *Roy v. Roy* 12 mei 2006 ONCA 15619.

¹⁹⁵ Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587; Ontario Supreme Court of Justice, *Moyer v. Douglas* 2006, ONSC 1482; Court of Appeal for Ontario, *J.M. Hildinger v. D. I. Carrol* 5 februari 2004, ONCA 13456;

- e) Vermogen van ouders om beslissingen te nemen in het belang van het kind:
Voorts lijkt het vermogen van elke ouder om beslissingen te nemen die in het belang van het kind worden geacht, erg belangrijk.¹⁹⁶ Wanneer de ene ouder hier duidelijk meer bekwaam in is dan de andere ouder, kan dit erin resulteren dat de rechter eenhoofdig gezag meer passend acht. Als beide of een van de ouders niet in staat is de behoeften van het kind boven die van zichzelf te stellen, kan dit er ook in resulteren dat de rechter eenhoofdig gezag meer in het belang van het kind acht.¹⁹⁷ Wanneer ouders echter beide even bekwaam zijn om het belang van het kind voorop te stellen, en enkel wegens een conflictueuze situatie tussen partijen coöperatief ouderschap niet voor de hand ligt, kan een parallel ouderschapsregeling worden opgelegd.¹⁹⁸
- f) Oudervervreemding en de mate daarvan:
Ook lijkt een rol te spelen of op basis van bewijs kan worden vastgesteld dat de ene ouder het kind van de andere ouder vervreemdt.¹⁹⁹ De mate van vervreemding is hierbij belangrijk. Wanneer hiervan sprake is, maar deze ouder afgezien van deze vervreemding bekwaam en betrokken is en erg belangrijk voor het kind is, wordt vaak parallel ouderschap uitgesproken met als doel om de rol van de andere ouder in het leven van het kind te beschermen.²⁰⁰ Wanneer de vervreemding echter van zodanig niveau is dat vermoed wordt dat een parallel ouderschapsregeling niet effectief zal zijn bij het bereiken van een evenwicht tussen ouderbetrokkenheid, resulteert dit vaak in eenhoofdig gezag. Wanneer beide partijen zich schuldig maken aan oudervervreemding, maar op basis van bewijs kan worden aangetoond dat een van beide ouders tracht de relatie tussen het kind en de andere ouder te bevorderen, wordt doorgaans deze ouder met het eenhoofdig gezag belast.²⁰¹
- g) (Beschuldigingen van) misbruik:
Daarnaast speelt het bestaan van elke vorm van misbruik ook een rol in de afweging die de rechter maakt. Onder misbruik wordt tevens emotioneel misbruik of ondermijnend gedrag verstaan, dat het doel van het bereiken van een evenwicht tussen ouders en invulling van het parallel ouderschap zou kunnen belemmeren.
- h) Beide ouders kunnen zich houden aan gerechtelijke afspraken en verlenen medewerking:
Ten slotte lijkt ook een rol te spelen of beide ouders zich kunnen houden aan gerechtelijke bevelen. Wanneer zij zich hier niet beiden aan kunnen houden, wordt een verzoek tot parallel ouderschap doorgaans niet toegewezen.²⁰² Wanneer ouders geen medewerking willen verlenen aan het parallel ouderschap, wordt een verzoek tot parallel ouderschap doorgaans evenmin toegewezen.²⁰³

Court of Queen's Bench of Alberta, *C. Caulfield v. A. Wong* 3 december 2007, ABQB 732; Ontario Superior Court of Justice, *A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts* 25 mei 2016, ONSC 3359.

¹⁹⁶ Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587; Court of Appeal for Ontario, *Ursic v. Ursic* 2 juni 2006, ONCA 18349; Ontario Superior Court of Justice, *A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts* 25 mei 2016, ONSC 3359.

¹⁹⁷ Superior Court of Justice Ontario, *V.K. v. R.T.S.* 9 augustus 2011, ONSC 4305.

¹⁹⁸ Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587; Superior Court of Justice Ontario, *Hajkova v. Romany* 13 mei 2011, ONSC 2850; Superior Court of Justice Ontario, *S. Scervino v. E. Scervino* 29 juli 2011, ONSC 4246; Ontario Superior Court of Justice, *L. Izyuk v. S. Bilousov* 9 november 2011, ONSC 6451; Ontario Supreme Court of Justice, *Moyer v. Douglas* 2006, ONSC 1482; Superior Court of Justice Ontario, *Hajkova v. Romany* 13 mei 2011, ONSC 2850.

¹⁹⁹ Ontario Superior Court of Justice, *A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts* 25 mei 2016, ONSC 3359.

²⁰⁰ Superior Court of Justice Ontario, *S. Scervino v. E. Scervino* 29 juli 2011, ONSC 4246; Ontario Court of Justice, *L. Garrow v. D. Woycheshen* 19 december 2008 ONCJ 686; Ontario Superior Court of Justice, *H. Madott v. G. Macorig* 14 oktober 2010, ONSC 5458; *W. Cooke v. T. Cooke* 1 februari 2012.

²⁰¹ Ontario Supreme Court of Justice, *Attia v. Garanna* 2010, ONSC 1168.

²⁰² *Griffin v. Bootsema*, 20 augustus 2005, ONCA 35095; The Supreme Court of Nova Scotia, *Clarke v. Gale* 27 mei 2009, NSSC 170.

²⁰³ Court of Appeal for Ontario, *Graham v. Bruto* 4 april 2008, ONCA 60.

Verschillen t.a.v. de omstandigheden waaronder rechter PO uitspreekt

Sommige rechters voegen nog voorwaarden toe aan de hiervoor uiteengezette omstandigheden die in meerdere zaken werden teruggezien.

a) Stabiliteit & relatie met andere leden van de familie van beide partijen:

Zo speelt in de afweging die een rechter maakt ook een rol wat de relatie van het kind is met andere leden van de families van beide partijen. Ook haalt de rechter ‘stabiliteit’ als voorwaarde aan.²⁰⁴ Bij deze voorwaarde wordt gekeken naar de mate waarin het kind is geworteld door mee te wegen waar hij zijn hoofdverblijf heeft en waar hij naar de dagopvang gaat. Ook haalt de rechter ‘de mogelijkheid van partijen om begeleiding te bieden’ als voorwaarde aan.²⁰⁵

b) Geografische afstand, gezinsdynamiek, vermogen van ouders om te kunnen omgaan met ‘spill over effect’ en planning en afspraken:

Voorts werd door twee rechters, bij de overweging of parallel ouderschap in die casus geschikt was, naast de aspecten die andere rechters meewogen, ook nog een aantal extra aspecten meegewogen.

Zo hebben deze rechters de geografische afstand tussen ouders en de gezinsdynamiek meegewogen.²⁰⁶

Ook geven deze rechters aan dat er rekening gehouden dient te worden met het ‘spill over effect’, wat inhoudt dat in het oordeel betrokken dient te worden of ouders tussen de gebieden van beslissingsbevoegdheid flexibel kunnen navigeren wanneer er sprake zou kunnen zijn van overlapping van aan hen toegekende specifieke beslissingsbevoegdheden (devided parallel parenting). Het kan in eerste instantie bijvoorbeeld lijken dat er een duidelijke afbakening is tussen de bevoegdheidsgebieden medisch gerelateerde beslissingen en onderwijs gerelateerde beslissingen, maar dat is niet altijd het geval. School kan bijvoorbeeld een bepaalde therapie of begeleiding adviseren die op school zal plaatsvinden. Ouders, waarvan de een de beslissingsbevoegdheid heeft verkregen ten aanzien van medische aangelegenheden en de andere ouder de beslissingsbevoegdheid ten aanzien van school gerelateerde zaken heeft verkregen, kunnen hierover met elkaar in conflict raken. Wanneer ouders goed kunnen omgaan met dit ‘spill over effect’ en niet te verwachten valt dat zij hier omtrent in conflict zullen raken met elkaar, is parallel ouderschap volgens de rechter wenselijk. Wanneer ouders niet kunnen omgaan met dit ‘spill over effect’ ligt parallel ouderschap niet voor de hand volgens de rechter.

Ook overwegen deze rechters het vermogen van ouders om te navigeren tussen problemen die kunnen ontstaan ten aanzien van de planning en afspraken. Omdat beide ouders onafhankelijk van elkaar bevoegd zijn ten aanzien van specifieke aan hen toegewezen gebieden, kan het voorkomen dat bijvoorbeeld zowel de doktersafpraak als de wiskundebijles op hetzelfde moment worden ingepland. Als ouders goed kunnen omgaan met dit soort problemen die zich kunnen voordoen, dan is dit een indicatie dat parallel ouderschap in de desbetreffende situatie geschikt kan worden geacht. Wanneer echter vermoed wordt dat ouders hier niet goed mee kunnen omgaan, ligt parallel ouderschap volgens deze rechters niet voor de hand.

c) Beide ouders hebben relatieve sterke en zwakke punten waarvan het kind kan profiteren, ouders zijn verantwoordelijk voor het conflictniveau, de gevolgen die het kan hebben voor de band met de andere ouder en de noodzaak van een gestructureerd ouderschapsplan:

Ook een andere rechter heeft, naast de aspecten die door andere rechters werden meegewogen, nog een aantal extra aspecten meegewogen. Deze rechter acht parallel ouderschap passend indien aan de volgende opsomming van voorwaarden is voldaan.²⁰⁷ Ten eerste hebben beide ouders hun eigen relatieve sterke en zwakke punten. Het kind kan profiteren van de sterke punten van elke ouder en moet het beste krijgen dat elk van de ouders te bieden heeft. De relatieve zwakheden van elke ouder en de impact op het kind kunnen worden geminimaliseerd als het parallel ouderschap op de juiste wijze is gestructureerd. Ten tweede wordt genoemd dat het uitgebreide conflict tussen ouders een gevolg is van de interactie tussen de ouders en beide ouders tot op zekere hoogte verantwoordelijk zijn voor het niveau van het

²⁰⁴ Superior Court of Justice, L.Lal-Persaud v. Persaud 11 juni 2019, ONSC 3587;

²⁰⁵ Superior Court of Justice, L.Lal-Persaud v. Persaud 11 juni 2019, ONSC 3587;

²⁰⁶ Superior Court of Justice Ontario, K.H. v. T.K.R. 30 juli 2013, ONCJ 418; Ontario Superior Court of Justice, A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts 25 mei 2016, ONSC 3359.

²⁰⁷ Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

conflict. Een parallel ouderschapsregeling zorgt er volgens de rechter voor dat het kind centraal komt te staan en niet de reactie van de andere ouder of het effect op de andere ouder. Door afweerreacties van elke ouder weg te nemen, kunnen beide ouders zich beter concentreren op de behoeften van het kind. Ten derde overweegt de rechter dat het behouden van gezamenlijk gezag waarbij de rechter een van de ouders uiteindelijke beslissingsbevoegdheid geeft, tot gevolg kan hebben dat deze ouder de rol van de andere ouder in het leven van het kind kan minimaliseren en aanzienlijk beïnvloeden. Ten slotte kan een zeer gestructureerd parallel ouderschapsplan de noodzaak van communicatie verminderen en daardoor de kansen op aanhoudende ouderlijke conflicten volgens de rechter verkleinen.

- d) Noch eenhoofdig gezag, noch gezamenlijk gezag in het belang van het kind:
Ook heeft een rechter bepaald dat een parallel ouderschapsregeling doorgaans is voorbehouden aan de weinige gevallen waarin noch eenhoofdig gezag, noch gezamenlijk gezag, in het belang van het kind is.²⁰⁸
- e) Taal van opvoeding:
Een enkele keer heeft de rechter beslist dat parallel ouderschap niet geschikt was in de aan hem voorgelegde casus omdat ouders het niet eens konden worden over de taal waarin hun kinderen dienden te worden opgevoed.²⁰⁹

De voorwaarden die de rechter aan het parallel ouderschapsplan stelt

Overeenkomsten t.a.v. de voorwaarden die de rechter aan het PO-plan stelt

In een aantal zaken aangaande parallel ouderschap heeft de rechter inzichtelijk gemaakt welke voorwaarden aan een parallel ouderschapsregeling worden gesteld. In sommige zaken wordt de noodzaak van een gestructureerd parallel ouderschapsplan expliciet genoemd.²¹⁰

- a) Gedetailleerde zorgregeling voor lange termijn met wisselmomenten:
Doorgaans wordt door de rechter in ieder geval een zorgregeling alsmede het wisselmoment vastgesteld.²¹¹ De meeste rechters noemen hierbij het tijdstip van het wisselmoment en een enkele rechter noemt tevens de locatie waar het wisselmoment dient plaats te vinden.²¹²
- b) Vakantie- en feestdagen:
Ook stelt de rechter doorgaans vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij vader verblijft en stelt vast op welke vakantie- en feestdagen het kind bij moeder verblijft.²¹³
- c) Ouders dienen medewerking te verlenen aan regeling
Daarnaast wordt vrijwel altijd aangegeven dat ouders medewerking aan het parallel ouderschap dienen te verlenen.²¹⁴

²⁰⁸ The Supreme Court of Nova Scotia, L. Baker-Warren v. Mark Denault 12 mei 2009, NSSC 59 ; Superior Court of Justice Ontario, C.M. Jackson v. D.G. Jackson 10 maart 2017, ONSC 1566; Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

²⁰⁹ Ontario The Supreme Court of Justice, Perron v. Perron 2010, ONSC 1482.

²¹⁰ Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²¹¹ Superior Court of Justice Ontario, V.K. v. R.T.S. 9 augustus 2011, ONSC 4305; Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605; Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259; Superior Court of Justice, E. Batsinda v. C. Batsinda 19 december 2013, ONSC 2013; Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39; Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²¹² Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²¹³ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605 ; Superior Court of Justice Ontario, C.M. Jackson v. D.G. Jackson 10 maart 2017, ONSC 1566; Superior Court of Justice Ontario, V.K. v. R.T.S. 9 augustus 2011; Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259; Superior Court of Justice, E. Batsinda v. C. Batsinda 19 december 2013, ONSC 2013; Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39; Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²¹⁴ Ontario Superior Court of Justice, A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts 25 mei 2016, ONSC 3359.

- d) “Full” of “devided” parallel ouderschap:
Tevens geeft de rechter doorgaans aan welke vorm van parallel ouderschap in de concrete situatie wenselijk is waarbij een keuze wordt gemaakt tussen devided parallel parenting of full parallel parenting. Wanneer gekozen wordt voor devided parallel parenting geeft de rechter tevens aan op welke specifieke gebieden iedere ouder beslissingsbevoegd wordt.²¹⁵ Wanneer wordt gekozen voor full parallel parenting, wordt vaak aangegeven dat beide ouders het recht hebben om dagelijkse beslissingen te nemen gedurende de tijd dat het kind onder zijn of haar hoede is. Doorgaans wordt dan aangegeven wat deze dagelijkse beslissingen omvatten, zoals: bedtijd van het kind, dieet, hygiëne, of het kind een kleine medische behandeling nodig heeft (bijvoorbeeld voor verkoudheid).²¹⁶
- e) Manier van communiceren tussen ouders:
Ook wordt meestal aangegeven hoe partijen met elkaar dienen te communiceren.²¹⁷ Rechters bepalen vrijwel altijd dat dit indirect dient te geschieden en meestal wordt aangegeven dat deze communicatie via e-mail dient te lopen.²¹⁸ Bij een enkeling wordt aangegeven dat dit ook via sms-berichten mag.²¹⁹ De rechter geeft daarnaast soms aan dat communicatie tussen partijen schriftelijk dient plaats te vinden via de hiervoor aangegeven opties, tenzij er sprake is van een noodsituatie. De rechter laat echter in het midden wat onder ‘noodsituatie’ dient te worden verstaan.
- f) Ouders dienen elkaar informatie te verschaffen:
Ook wordt in veel zaken aangegeven dat partijen elkaar, indirect, dienen te informeren over feiten die belangrijk zijn voor de dagelijkse zorg over het kind.²²⁰ Ook dienen ouders, wanneer er gekozen is voor ‘devided parallel parenting’, elkaar tijdig alle relevante informatie te verstrekken over beslissingen die behoren tot hun verantwoordelijkheidsgebied.²²¹
- g) Contact en informatieverschaffing bij noodsituatie:
Ook wordt in de meeste gevallen bepaald dat elke ouder telefonisch contact met de ander opneemt in geval van nood.²²²
- h) Reizen buiten Canada:
Voorts worden in een aantal zaken regels vastgesteld ten aanzien van het recht van partijen om buiten Canada te reizen met het kind.²²³
- i) Niet inhalen van gemiste opvoedtijd
Ten slotte wordt in een paar zaken als voorwaarde aan de parallel ouderschapsregeling toegevoegd dat de gemiste opvoedtijd niet wordt ingehaald.²²⁴

Verschillen t.a.v. de voorwaarden die de rechter aan het PO-plan stelt

In een aantal zaken aangaande parallel ouderschap heeft de rechter aan de voorgaande voorwaarden nog andere voorwaarden toegevoegd.

- a) Inschrijven voor buitenschoolse activiteiten:

²¹⁵ Superior Court of Justice Ontario, C.M. Jackson v. D.G. Jackson 10 maart 2017, ONSC 1566; Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²¹⁶ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605; Superior Court of Justice, E. Batsinda v. C. Batsinda 19 december 2013, ONSC 2013.

²¹⁷ Superior Court of Justice Ontario, C.M. Jackson v. D.G. Jackson 10 maart 2017, ONSC 1566; Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605.

²¹⁸ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605.

²¹⁹ Superior Court of Justice Ontario, C.M. Jackson v. D.G. Jackson 10 maart 2017, ONSC 1566

²²⁰ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605; Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

²²¹ Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²²² Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605.

²²³ Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259.

²²⁴ Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

Een enkele keer wordt met betrekking tot buitenschoolse activiteiten aangegeven dat een ouder het kind alleen kan inschrijven voor deze activiteiten wanneer deze activiteiten plaatsvinden gedurende de tijd dat het kind bij die ouder verblijft.²²⁵

- b) Bezit van paspoort en bevoegd tot verlening van paspoort:
Ook wordt in twee zaken beslist wie het paspoort van het kind zal verlengen en in zijn bezit zal houden.²²⁶ In die zaken wordt dan ook aangegeven hoe de andere ouder om dat paspoort kan verzoeken en binnen welke periode het paspoort aan de ander moet worden verstrekt en weer teruggegeven.²²⁷
- c) Bezit andere documenten:
In een enkel geval wordt tevens aangegeven wie de andere documenten, zoals de ziektekosten- en sociale verzekeringskaarten bezit.²²⁸
- d) Informatie ontvangen van derden:
Verder wordt in enkele gevallen aangegeven dat beide partijen bevoegd zijn om informatie van externe partijen zoals school, hulpverleners of doctoren te ontvangen.²²⁹
- e) Ouders dienen hulp te aanvaarden van therapeut – niet gehonoreerd:
Een enkele keer wordt ook aangedragen dat als voorwaarde aan de parallel ouderschapsregeling gesteld zou moeten worden dat ouders hulp van een opvoedingscoördinator dienen te aanvaarden die hen bijstaat in hun communicatie met elkaar en die controle houdt op naleving van de gerechtelijke uitspraak.²³⁰ In diezelfde zaak is tevens geopperd dat als voorwaarde aan het parallel ouderschap gesteld zou moeten worden dat ouders ieder individueel hulp dienen te aanvaarden van een therapeut die hen helpt bij de verwerking van de scheiding en hen helpt een meer gebalanceerde opvatting jegens elkaar te ontwikkelen.²³¹ De rechter ging echter niet mee in de stelling dat dit in het parallel ouderschapsplan zou moeten worden opgenomen, omdat de rechtbank volgens hem niet de bevoegdheid heeft om te bevelen dat de partijen zonder hun toestemming hulpverlening dienen te aanvaarden.²³²
- f) Geen fysieke disciplineren, kinderen niet voorin in een voertuig & procedure niet bespreken binnen gehoorafstand van kinderen:
Een enkele keer worden nog de volgende voorwaarden toegevoegd aan de parallel ouderschapsregeling: partijen onthouden zich van het uitoefenen van fysieke discipline jegens de kinderen, partijen vervoeren de kinderen niet voorin in een voertuig en partijen zullen zich er absoluut van onthouden deze procedure binnen gehoorafstand van de kinderen te bespreken en denigrerende opmerkingen over elkaar te maken binnen gehoorafstand van de kinderen.²³³
- g) Geen beperkingen voor het kind ten aanzien van persoonlijke spullen:
Ook wordt een enkele keer als voorwaarde aan het parallel ouderschap gesteld dat er geen beperkingen aan het kind mogen worden opgelegd met betrekking tot zijn persoonlijke spullen, speelgoed en geschenken die hij tussen de woningen van de ouders wil meenemen.²³⁴

²²⁵ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605.

²²⁶ Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259.

²²⁷ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605; Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259.

²²⁸ Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259.

²²⁹ Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

²³⁰ Ontario Superior Court of Justice, A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts 25 mei 2016, ONSC 3359.

²³¹ Ontario Superior Court of Justice, A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts 25 mei 2016, ONSC 3359.

²³² Ontario Superior Court of Justice, A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts 25 mei 2016, ONSC 3359.

²³³ Superior Court of Justice, E. Batsinda v. C. Batsinda 19 december 2013, ONSC 2013.

²³⁴ Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

h) Wisselmoment gedurende ziekte van het kind:

Ook wordt eenmaal de voorwaarde aan de parallel ouderschapsregeling gesteld dat zelfs wanneer het kind ziek is, de overgang van de ene naar de andere ouder volgens het wisselschema dient plaats te vinden, tenzij het kind volgens de arts te ziek is om tussen de huizen van ouders te reizen.²³⁵

i) Wie aanwezig mag zijn bij buitenschoolse activiteiten en medische afspraken:

Rechters lijken soms wel van mening te verschillen over de vraag welke ouder buitenschoolse activiteiten en medische afspraken van het kind mogen bijwonen. De ene rechter geeft aan dat beide ouders hiertoe bevoegd zijn, terwijl een andere rechter zegt dat alleen de ouder waar het kind op dat moment verblijft hiertoe bevoegd is.²³⁶ Wel dient in dit laatste geval de ene ouder aan de andere ouder onmiddellijk per sms en/of e-mail, en bij noodgevallen, telefonisch te informeren over de aard van de (nood)situatie en de locatie van de behandeling.²³⁷ De rechter die aangaf dat beide partijen de buitenschoolse activiteiten en medische afspraken mochten bijwonen, stelde tevens regels op voor de communicatie tussen partijen bij zulke gelegenheden. Zo geeft de rechter aan dat de communicatie kindgericht en hartelijk dient te zijn, maar zich tot een minimum dient te beperken zodat het kind niet de dupe wordt van de angst en spanning tussen ouders en om te voorkomen dat het kind aan conflicten wordt blootgesteld.²³⁸

6.3.5 Vergelijking Nederland en Canada

Wanneer de werkwijze die in Nederland wordt gehanteerd ten aanzien van parallel ouderschap en schottenaanpak wordt vergeleken met de werkwijze hieromtrent in Canada resulteert dit in een aantal conclusies.

Er kan worden geconcludeerd dat zowel Nederland als Canada een wettelijke bepaling aangaande parallel ouderschap ontbreekt. Parallel ouderschap wordt in beide landen echter wel toegepast in de rechtspraak.

Een verschil is dat Nederland een onderscheid maakt tussen parallel ouderschap en schottenaanpak. Dit verschil lijkt in Canada niet te bestaan. Dat heeft een verschil ten aanzien van de mate van communicatie tot gevolg. Bij SA, als zwaarste vorm van PO, communiceren ouders een periode helemaal niet met elkaar. Een contactverbod tussen ouders, zoals wordt gehanteerd in Nederland bij schottenaanpak als zwaarste vorm van parallel ouderschap, kent de parallel ouderschapsregeling van Canada niet.

Canada maakt daarentegen wel een ander onderscheid dat niet in Nederland wordt gemaakt ten aanzien van parallel ouderschap. Zo bestaan er in Canada twee vormen van parallel ouderschap, namelijk ‘full parallel parenting’ en ‘devided parallel parenting’. Het onderscheid dat bij ‘full parallel parenting’ beide ouders volledig onafhankelijk van elkaar beslissingsbevoegd zijn wanneer het kind bij hen verblijft en dat bij ‘devided parallel parenting’ iedere ouder volledig beslissingsbevoegd is ten aanzien van specifieke zaken zoals school of godsdienst(-onderwijs), wordt in Nederland niet gemaakt. In Nederland lijkt door de rechter ten aanzien van de dagelijkse verzorging duidelijke regels te worden vastgesteld zodat de, altijd indirecte, communicatie tussen ouders minimaal is. Wanneer er vervolgens belangrijke beslissingen genomen dienen te worden, kunnen zij deze voorleggen aan de onafhankelijke partij/zorgverlener die toezicht houdt op de communicatie van ouders of kunnen zij de rechter een beslissing laten nemen. Vooralsnog lijkt in de Nederlandse jurisprudentie dan ook niet aan één ouder de totale beslissingsbevoegdheid ten aanzien van specifiek bepaalde zaken te worden toegekend.

Ten aanzien van de omstandigheden waaronder PO wordt uitgesproken, lijken de Nederlandse rechters en Canadese rechters redelijk op één lijn te liggen. Wel zijn de lijsten met omstandigheden aan de hand waarvan bepaald dient te worden of parallel ouderschap in een voorliggende casus geschikt is, in Canada veel uitvoeriger, vollediger en concreter. In Canada zijn er simpelweg meer zaken geweest waarbij wordt afgewogen of parallel ouderschap in desbetreffende casus geschikt is. Dit lijkt tot gevolg te hebben dat

²³⁵ Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

²³⁶ Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332; Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605; Ontario Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259; Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

²³⁷ Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605.

²³⁸ Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

Canada verder is ten aanzien van de ontwikkeling van concrete omstandigheden aan de hand waarvan dient te worden bepaald of parallel ouderschap in een bepaalde casus geschikt is of niet. Voorbeelden hiervan zijn de omstandigheden zoals uiteengezet in *V.K. v. R.T.S.*, en *K.H. v. T.K.R.*.²³⁹ Deze omstandigheden lijken ook consequent door andere rechters te worden overgenomen. In Nederland was de uitspraak van Rechtbank Den Haag vernieuwend/grensverleggend.²⁴⁰ In die zaak heeft de rechter immers een lijst van omstandigheden opgenomen die hij gehanteerd heeft bij de overweging die ten grondslag lag aan zijn beslissing of parallel ouderschap al dan niet geschikt kan worden geacht in de aan hem voorgelegde zaak. Mijn verwachting was dat dit een leidend precedent zou vormen voor uitspraken aangaande parallel ouderschap die daarop zouden volgen. Dit bleek echter niet het geval te zijn. In de daarop volgende uitspraken van andere rechters aangaande parallel ouderschap is de lijst met omstandigheden zoals was uiteengezet door de rechtbank Den Haag niet gehanteerd bij de afweging die werd gemaakt ten aanzien van de vraag of parallel ouderschap geschikt was.

Ten aanzien van de voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling worden gesteld, kan worden geconcludeerd dat deze in Canada veel uitvoeriger, concreter en vollediger zijn. In de jurisprudentie worden voorwaarden aan de parallel ouderschapsregeling gesteld die op elk aspect van het leven van het kind lijken te zien zodat zo min mogelijk conflicten kunnen ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn dat wordt bepaald wie de paspoorten bij zich houdt en deze mag verlengen, dat het kind geen beperking mag worden opgelegd met betrekking tot het meenemen van zijn speelgoed, etc. In Nederland kan, op basis van jurisprudentieonderzoek, worden geconcludeerd dat er slechts een aantal voorwaarden worden gesteld aan de parallel ouderschapsregeling. Een expliciete opsomming van de voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling worden gesteld, zoals in de Canadese case law het geval is, kent de Nederlandse jurisprudentie niet. Bovendien zijn de voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling worden gesteld veel minder concreet dan die van Canada. In Canada lijkt veel meer te zijn nagedacht over alle aspecten die een probleem zouden kunnen vormen tussen ouders. Aan de hand daarvan zijn heel concrete en uitvoerige afspraken tot stand gekomen teneinde het ontstaan van conflicten zo veel mogelijk te voorkomen.

Wel opvallend is, dat een Canadese rechtbank in een zaak bepaald heeft dat zij niet de voorwaarde aan het parallel ouderschap kan stellen dat ouders hulpverlening aanvaarden. Dit ligt volgens de rechter buiten zijn bevoegdheid. In Nederland lijkt, op basis van jurisprudentieonderzoek, doorgaans wel de voorwaarde aan de parallel ouderschapsregeling te worden gesteld dat ouders mee dienen te werken aan hulpverlening. Mijns inziens is het ook goed om deze voorwaarde aan parallel ouderschap te verbinden zodat ouders worden geholpen met het afwikkelen van hun emoties jegens elkaar en de hulpverlening ouders kan bijsturen en toezicht kan houden dat gemaakte afspraken worden nageleefd.

6.3.6 Canada als voorbeeld voor Nederland?

Ten aanzien van de verdeling die Canada maakt tussen ‘full parallel parenting’ en ‘divided parallel parenting’, in vergelijking met de verdeling die Nederland maakt tussen PO en SA, kan worden gesteld dat die anders is, maar dat de een niet per se beter lijkt te zijn dan de ander.

Ten aanzien van de omstandigheden waaronder PO wordt uitgesproken kan mijns inziens Canada als voorbeeld voor Nederland dienen. Canada lijkt solide precedents te hebben gevormd die de rechter houvast geven bij de overweging of parallel ouderschap in de aan hem voorgelegde zaak geschikt is. De lijst met omstandigheden lijkt zich in Canada te blijven ontwikkelen. Rechters volgen de lijst en voegen hier soms nog omstandigheden aan toe, die zij van belang achten. Deze worden vervolgens ook weer overgenomen door andere rechters waardoor de lijst met omstandigheden aan de hand waarvan een dergelijke afweging kan worden gemaakt steeds concreter en vollediger wordt.

Ten aanzien van de voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling worden gesteld, kan worden geconcludeerd dat deze in Canada veel uitvoeriger, concreter en vollediger zijn. In de jurisprudentie worden voorwaarden aan de parallel ouderschapsregeling gesteld die op elk aspect van het leven van het kind lijken te zien, zodat zo min mogelijk conflicten kunnen ontstaan tussen ouders. Mijns inziens zou Canada ten aanzien van de voorwaarden die aan de parallel ouderschapsregeling worden gesteld zeker als voorbeeld

²³⁹ Superior Court of Justice Ontario, *V.K. v. R.T.S.* 9 augustus 2011, ONSC 4305; Superior Court of Justice Ontario, *K.H. v. T.K.R.* 30 juli 2013, ONCJ 418.

²⁴⁰ Rechtbank Den Haag 18 april 2019 ECLI:NL:RBDHA:2019:4075.

kunnen dienen voor Nederland. In Nederland wordt immers niet zo expliciet in de jurisprudentie uiteengezet welke voorwaarden gesteld worden aan de parallel ouderschapsregeling en de voorwaarden die gesteld worden zijn een stuk minder concreet. Hierdoor kunnen er onduidelijkheden ontstaan bij ouders wat kan resulteren in nieuwe conflicten. Wél is het mijns inziens goed dat Nederland, in tegenstelling tot Canada, als voorwaarde aan parallel ouderschap stelt dat ouders hulpverlening dienen te accepteren. De hulpverlening kan ouders helpen met het afwikkelen van hun emoties jegens elkaar, kan ouders bijsturen en kan toezicht houden op de naleving van afspraken door beide ouders.

Al met al kan worden geconcludeerd dat Canada als voorbeeld kan dienen voor Nederland ten aanzien van de verdere ontwikkeling van parallel ouderschap. Met name van de wijze waarop zij door middel van solide precedentes steeds concretere en vollediger weergave van omstandigheden hebben ontwikkeld aan de hand waarvan dient te worden afgewogen of parallel ouderschap in een concrete situatie geschikt is, zou Nederland iets kunnen leren. Hetzelfde geldt overigens ten aanzien van de voorwaarden die aan een parallel ouderschapsregeling worden gesteld.

6.4 Tussenconclusie deelvraag 5

Op basis van het onderzoek dat is verricht ter beantwoording van deze deelvraag, kan een aantal conclusies worden getrokken.

Het opnemen van een specifieke wettelijke bepaling aangaande PO of SA wordt door professionals niet noodzakelijk geacht. Wel zijn professionals het er over eens dat het wenselijk is dat parallel ouderschap en schottenaanpak zich in jurisprudentie nog wat verder ontwikkelen. Ten aanzien van die ontwikkeling zou Canada als voorbeeld kunnen dienen in die zin dat Canada door middel van solide precedentes een steeds vollediger en concretere weergave van omstandigheden heeft ontwikkeld aan de hand waarvan dient te worden afgewogen of parallel ouderschap in een concrete situatie geschikt is. Tevens hebben professionals aangegeven dat een concreet parallel ouderschapsplan en schottenaanpakplan wenselijk is. Ook ten aanzien hiervan zou Canada als voorbeeld kunnen dienen, in die zin dat Canada door middel van solide precedentes een steeds vollediger en concretere weergave van voorwaarden heeft ontwikkeld ten aanzien van de voorwaarden die aan een parallel ouderschapsregeling gesteld worden. Deze zouden dan ook verwerkt kunnen worden in een model parallel ouderschapsregeling. Professionals hebben aangegeven welke aspecten zij zelf in ieder geval in een dergelijk model parallel ouderschapsplan zouden opnemen. Op basis van de bevindingen uit de interviews en het vergelijkend onderzoek is getracht een model parallel ouderschapsplan op te stellen. Deze is aan deze thesis toegevoegd als bijlage 20.

Hfst. 7 Conclusie en aanbeveling

Beantwoording van de centrale vraag en aanbeveling

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de centrale vraag van deze thesis: “Is het belang van het kind gediend met de huidige wijze waarop parallel ouderschap, en schottenaanpak als zwaarste vorm daarvan, als nieuwe vorm(en) van co-ouderschap in Nederland wordt/worden toegepast en welke ontwikkelingen zijn hieromtrent nog wenselijk?”

Er is een tendens ontstaan ten aanzien van de invulling van co-ouderschap. Aanvankelijk werd co-ouderschap ingevuld middels coöperatief ouderschap. Er werd immers aanvankelijk gedacht dat coöperatief ouderschap in alle gevallen in het belang van het kind was. Dit bleek echter niet altijd het geval te zijn, omdat voor deze vorm van co-ouderschap een bepaalde mate van communicatie noodzakelijk is en uit de praktijk bleek dat ouders wegens hun emoties jegens elkaar vaak (nog) niet in staat zijn om constructief met elkaar te communiceren en daarmee (nog) niet in staat zijn om zinvolle invulling te geven aan hun ouderschap. Althans, niet op deze wijze. Vaak leidde dit tot meer conflicten tussen ouders. Er is gebleken dat kinderen van ouders in dergelijke conflictsituaties lijden aan de gevolgen van deze scheiding. Het toenemend inzicht dat een kind beide ouders nodig heeft en dat strijd tussen volwassenen het contact tussen kind en beide ouders niet in de weg mag staan, omdat dit schadelijk kan zijn voor de sociale, emotionele en identiteitsontwikkeling van het kind, heeft ertoe geleid dat professionals een oplossing willen vinden voor de conflicten die ontstaan of in stand worden gehouden door de communicatie tussen ex-partners, welke nodig is om invulling te kunnen geven aan hun gezamenlijk gezag. Deze inzichten hebben geleid tot ‘parallel ouderschap’ en ‘schottenaanpak’, die van invloed zijn geweest op het co-ouderschap. Co-ouderschap lijkt inmiddels te kunnen bestaan uit coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak/schottenmethode. Deze drie vormen van co-ouderschap lijken een glijdende schaal te vormen van coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap naar de schottenaanpak en vice versa.

Coöperatief ouderschap houdt in dat ouders zo veel mogelijk samenwerken, overleggen en al hun ervaringen delen. Bij coöperatief ouderschap werken ouders samen als team in het belang van hun kind of kinderen. Ouders dienen daarom elkaar met enige regelmaat te contacteren en overleg te plegen zodat zij samen beslissingen kunnen nemen over de belangrijkste keuzes in het leven van hun kind of hun kinderen.

Parallel ouderschap houdt in dat ouders niet gezamenlijk, maar juist onafhankelijk van elkaar het ouderschap invullen. Beide ouders runnen, parallel aan elkaar, hun eigen gezin en er is weinig communicatie of emotionele betrokkenheid tussen beiden. Het contact tussen beide ouders verloopt indirect via schrijven of een derde persoon. Verder worden grote beslissingen via advocaten van ouders voorgelegd aan de rechter. De verblijfs- en omgangsregeling tussen ouders en kind is volledig vastgelegd en hier wijken ouders niet van af.

Schottenaanpak is een uiterste vorm van parallel ouderschap. Schottenaanpak vindt plaats in het gedwongen kader, er wordt dan ook altijd een OTS uitgesproken wanneer de schottenaanpak wordt gehanteerd. Er worden denkbeeldige schotten tussen ouders geplaatst om contact tussen hen te voorkomen.

De vraag welke vorm van ouderschap het meest voor de hand liggend is in een concrete situatie, hangt onder andere af van een aantal omstandigheden.

Zo is van belang of er sprake is van een conflict tussen ouders, en zo ja, in welke mate. Wanneer er tussen beiden geen of slechts kleine conflicten zijn die zij zelf samen kunnen oplossen, dan kan gekozen worden voor coöperatief ouderschap. Wanneer bij ouders nog sprake is van veel emoties en ouders nog veel in conflict blijven raken met elkaar wat impact heeft op de kinderen, ligt parallel ouderschap meer voor de hand. Het gaat doorgaans om situaties waarin wel sprake is van een complexere

scheidingssituatie, maar (nog) geen sprake is van zodanig conflictniveau dat gesproken kan worden van een vechtscheiding. Het gaat vaak om de situatie waarin, bijvoorbeeld aan het begin van de scheiding, nog zodanige emoties spelen dat het op dat moment ouders (nog) niet lukt om met elkaar te communiceren. In die gevallen kan worden gestart met parallel ouderschap. Wanneer het dusdanig hoogconflictsituaties zijn, waarin al meerdere hulpverlening ingezet is, dan wel wanneer aan het begin van de scheiding al wordt geconstateerd dat er sprake is van een hoog conflict- en escalatieniveau, ligt de schottenaanpak meer voor de hand.

Voorts lijkt van belang te zijn of er nog mogelijkheden zijn in het vrijwillig kader of dat er juist redenen zijn om een OTS op te leggen. Hiermee samenhangend speelt een rol of ouders gemotiveerd zijn en in staat zijn om hun ouderschap te laten slagen. Coöperatief ouderschap en parallel ouderschap behoren tot het vrijwillig kader en schottenaanpak behoort tot het gedwongen kader. Bij coöperatief ouderschap wordt geen OTS opgelegd. Bij parallel ouderschap wordt vaak een OTS uitgesproken, maar dit is niet altijd het geval. De OTS is niet gekoppeld aan het parallel ouderschap. De schottenaanpak is daarentegen wel gekoppeld aan de OTS. Wanneer ouders gemotiveerd zijn om coöperatief ouderschap te laten slagen en er geen redenen zijn om een OTS op te leggen, kan gekozen worden voor coöperatief ouderschap. Indien ouders (nog) niet in staat zijn tot coöperatief ouderschap, maar wel bereid zijn om medewerking te verlenen aan parallel ouderschap en bereid zijn om deze vorm van ouderschap te laten slagen, ligt parallel ouderschap meer voor de hand. Afhankelijk van de situatie wordt tevens een OTS opgelegd. Wanneer ouders niet in staat zijn of niet bereid zijn om hun ouderschap vorm te geven middels coöperatief ouderschap of parallel ouderschap en er tevens redenen zijn om een OTS op te leggen, ligt schottenaanpak meer voor de hand.

Een andere zeer belangrijke factor, is de vraag of ouders in staat zijn en bereid zijn om constructief, direct en regelmatig met elkaar te communiceren. Daar waar ouders met coöperatief ouderschap regelmatig en vaak communiceren, is er bij parallel ouderschap slechts sprake van minimaal (indirect) contact en is er bij schottenaanpak, behouders noodgevallen, helemaal geen contact tussen ouders. Dit overleg kan bij ouders die voor coöperatief ouderschap hebben gekozen rechtstreeks of per telefoon. Bij ouders die voor parallel ouderschap hebben gekozen verloopt de communicatie echter doorgaans via een derde persoon of een indirect schrijven zoals e-mail, whatsapp of een speciaal schrift. Bij dat indirect schrijven wordt de hulpverlener doorgaans in cc gezet, zodat deze er op kan toezien dat ouders zich aan de regels houden. Bij schottenaanpak loopt de communicatie via een onafhankelijk derden/de hulpverlening. Wanneer ouders in staat zijn en bereid zijn om constructief, direct en regelmatig met elkaar te communiceren, ligt coöperatief ouderschap voor de hand. Wanneer ouders slechts in staat zijn en bereid zijn tot minimaal en indirect contact, ligt parallel ouderschap meer voor de hand. Indien helemaal geen communicatie tussen ouders kan plaatsvinden, ligt schottenaanpak meer voor de hand.

Ook is van belang of ouders in staat zijn en bereid zijn om beslissingen over de kinderen gezamenlijk te bespreken en te nemen. Bij coöperatief ouderschap worden de belangrijke beslissingen over de kinderen gezamenlijk besproken en genomen. Bij parallel ouderschap of schottenaanpak, worden de belangrijke beslissingen juist genomen via een derde of via een overeenkomst. Bij schottenaanpak kan daar nog aan worden toegevoegd dat een gezinsvoogd of andere onafhankelijk derde wordt aangesteld die ervoor zorgt dat alles rondom het kind wordt geregeld. De gezinsvoogd/onafhankelijke derde sluit een (vaststellings-/schotten-)overeenkomst met beide ouders. In deze overeenkomst wordt onder andere overeengekomen dat aan de gezinsvoogd uitgebreide bevoegdheden wordt gegeven en dat ouders die bevoegdheden juist kwijtraken.²⁴¹ De gezinsvoogd/onafhankelijke derde neemt een besluit na beide ouders te hebben gehoord.

Daarnaast is van belang of ouders in staat zijn en bereid zijn om op verschillende punten samen te werken. Zo lijkt mee te wegen bij de vraag welke vorm van ouderschap het meest geschikt is in een bepaalde situatie, is de vraag of ouders kunnen samenwerken om de belangen van de kinderen te

²⁴¹ Antokolskia, G.G Jeppesen de Boer, e.a., 2019.

behartigen. Bij coöperatief ouderschap werken ouders samen om de belangen van hun kinderen te behartigen. Bij parallel ouderschap en schottenaanpak is dat niet het geval. Ouders zetten zich daar los van elkaar in voor de belangen van de kinderen.

Samenhangend met de vorige factor, speelt ook mee of ouders kunnen samenwerken om problemen met de kinderen op te lossen en om activiteiten te plannen (bijvoorbeeld samen voor het kind een afspraak te maken bij een kinderpsycholoog). Bij coöperatief ouderschap werken ouders zo nodig samen om problemen met de kinderen op te lossen en om activiteiten te plannen terwijl bij parallel ouderschap en schottenaanpak de huishoudens volledig gescheiden zijn. Elke ouder neemt beslissingen over de kinderen (de dagelijkse kleine beslissingen die verband houden met de zorg en opvoeding van het kind) zolang ze in zijn/haar huis zijn. Bij parallel ouderschap en de schottenaanpak staan de huishoudens van ouders compleet los van elkaar en mogen ouders zich niet bemoeien met de manier waarop het ouderschap wordt ingevuld bij de andere ouder, maar dienen zij zich te richten op hun eigen opvoedrol. Ook lijkt in samenhang met de voorgaande factoren, van belang of ouders in staat zijn en bereid zijn om diverse opvoedkwesties met elkaar te bespreken waarbij zijzelf en hun kinderen betrokken zijn en de opvoeding op elkaar af te stemmen. Bij parallel ouderschap en schottenaanpak is daar geen sprake van; iedere ouder is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen relatie met het kind.

Wanneer ouders in staat zijn en bereid zijn om samen te werken om de belangen van hun kinderen te behartigen, samenwerken om problemen met de kinderen op te lossen en de opvoeding op elkaar af te stemmen, ligt coöperatief ouderschap voor de hand. Wanneer ouders daartoe niet in staat zijn of bereid zijn, ligt parallel ouderschap of schottenaanpak, afhankelijk van de overige omstandigheden, meer voor de hand.

Tevens lijkt van belang of een soepele overgang van het ene naar het andere huishouden mogelijk is. Bij coöperatief ouderschap is het vaak zo dat er sprake is van een soepele overgang van het ene naar het andere huishouden, met rechtstreekse communicatie tussen beide ouders. Bij parallel ouderschap is dat niet het geval. Daar vindt de overgang van het ene naar het andere huishouden plaats op een neutrale locatie zonder of slechts met een minimale vorm van communicatie tussen ouders. Bij de schottenaanpak ligt dit nog net iets anders; daar wordt doorgaans op locatie van bemiddelaar/hulpverlening afgesproken en wordt een apart tijdstip voor beide ouders afgesproken zodat er geen contact tussen hen kan plaatsvinden. Dit kan ook via school of het kinderdagverblijf geschieden; de ene ouder zet het kind daar 's ochtends af en de andere ouder haalt het kind na schooltijd of bij het kinderdagverblijf aan het einde van de dag op. Wanneer een soepele overgang van het ene naar het andere huishouden kan plaatsvinden, met rechtstreekse communicatie tussen beide ouders, ligt coöperatief ouderschap voor de hand. Wanneer dit niet mogelijk en/of realistisch is, maar wel een overgang kan plaatsvinden op een neutrale locatie zonder of slechts met minimale vorm van communicatie, ligt parallel ouderschap meer voor de hand. Indien ook dit niet mogelijk is, ligt schottenaanpak meer voor de hand.

Voorts lijkt van belang of ouder in staat zijn en bereid zijn om samen veranderingen in het rooster aan te brengen en lijkt de mate van flexibiliteit hierbij van belang. Bij coöperatief ouderschap worden veranderingen in het rooster door ouders samen aangebracht. Een bepaalde mate van flexibiliteit is hierbij van belang. Bij zowel parallel ouderschap als bij schottenaanpak zijn afspraken en rooster geconcretiseerd zodat hierover tussen ouders geen discussie kan ontstaan. Bij parallel ouderschap is er vaak nog minimale bewegingsruimte en bij schottenaanpak is er, in tegenstelling tot coöperatief ouderschap, helemaal geen sprake van flexibiliteit. Ouders dienen zich strikt aan de uitgeschreven plannen, afspraken of gerechtelijke uitspraken te houden en er is een externe instantie nodig om de geschillen op te lossen waarover ouders geen overeenstemming bereiken. Wanneer ouders in staat zijn om samen veranderingen in het rooster aan te brengen, flexibel zijn en er bewegingsruimte tussen ouders is, ligt coöperatief ouderschap voor de hand. Wanneer ouders niet in staat zijn om samen veranderingen in het rooster aan te brengen, maar er is wel nog een minimale bewegingsruimte/flexibiliteit tussen ouders, dan ligt parallel ouderschap meer voor de hand. Wanneer ouders hiertoe niet in staat zijn en er helemaal geen sprake van flexibiliteit is, dan ligt schottenaanpak meer voor de hand.

Ten slotte lijkt van belang te zijn of ouders in staat zijn geschillen met elkaar op te lossen. Bij coöperatief ouderschap lossen ouders in beginsel hun geschillen in onderling overleg op. Bij parallel ouderschap en schottenaanpak wordt, zoals reeds aangegeven, een derde of een externe instantie aangesteld om de geschillen waarover ouders geen overeenstemming bereiken, op te lossen. Deze neemt een beslissing na beide ouders te hebben gehoord.

Al met al is er bij coöperatief ouderschap sprake van veel overleg en emotionele betrokkenheid tussen ouders, bij parallel ouderschap is er slechts minimaal en indirect contact tussen ouders en bij de schottenaanpak is er geen communicatie of emotionele betrokkenheid tussen ouders. Wanneer de schotten tussen ouders niet meer zo gesloten zijn en er bij ouders ruimte is ontstaan voor constructief (rechtstreeks) contact tussen beiden, is het mogelijk om van de schottenaanpak over te gaan op parallel ouderschap of zelfs coöperatief ouderschap.²⁴² De glijdende schaal werkt dus twee richtingen op. Er kan sprake zijn van een steeds slechter wordende situatie waarbij ouders bijvoorbeeld starten met coöperatief ouderschap maar door het ontstaan van conflicten overgaan naar parallel ouderschap en vervolgens overgaan in een schottenaanpak omdat de communicatie tussen hen zodanig verslechterd is dat geen communicatie de beste oplossing lijkt.²⁴³ Er wordt op die manier, zoals schematisch weergegeven in figuur 3 van bijlage 3, steeds verder naar beneden gegleden. Er kan echter ook sprake zijn van een situatie die verbetert. In een uitspraak van het hof was de schottenmethode niet langer noodzakelijk en wordt aangegeven dat kan worden overgegaan op parallel ouderschap of zelfs coöperatief ouderschap.²⁴⁴ Er wordt zo, zoals schematisch weergegeven in figuur 3, naar boven gegleden.

Een wetsartikel waarin parallel ouderschap expliciet wordt genoemd, lijkt te ontbreken, maar er is wel rechtersrecht aangaande parallel ouderschap. Omdat wetgeving aangaande parallel ouderschap ontbreekt, zijn er dan ook geen duidelijke handvatten omtrent de omstandigheden waaronder deze vorm van ouderschap kan worden toegepast. Om die reden is in deze thesis getracht aan de hand van bestaande jurisprudentie een patroon te herkennen zodat hier (de omstandigheden waaronder deze vorm van ouderschap kan worden uitgesproken en de voorwaarden die aan de inhoud van deze ouderschapsregeling gesteld worden) meer duidelijkheid over kan worden verkregen. In de geanalyseerde jurisprudentie kan in zekere zin een patroon worden herkend; zo lijken vooral de omstandigheden die schematisch zijn weergegeven in tabel A (bijlage 7) van belang te zijn bij de vraag of parallel ouderschap al dan niet dient te worden uitgesproken. Ditzelfde geldt voor de voorwaarden die aan het parallel ouderschap zelf verbonden worden (tabel B bijlage 8). In de geanalyseerde jurisprudentie kan in zekere zin een patroon worden waargenomen, maar tegelijkertijd dient te worden opgemerkt dat er momenteel feitelijk in te beperkte mate relevante jurisprudentie voorhanden is om het waargenomen patroon ook daadwerkelijk ten volle te kunnen valideren.

Op basis van het onderzoek dat is verricht om vast te stellen wat onder ‘het belang van het kind’ kan worden verstaan, waarbij onderzoek is gedaan naar het IVRK middels verschillende methoden voor interpretatie, de context van het IVRK en de visie van verschillende professionals (waaronder rechtsgeleerden, rechters, psychologen/pedagogen en het VN-Kinderrechtencomité) hieromtrent, kan worden geconcludeerd dat dit een érg complex en veelomvattend begrip is dat verschillende rechten van het kind beoogt te beschermen en waarvan een invulling niet in zijn algemeenheid te geven is, maar een concrete afweging van factoren verlangt. Wel kan worden geconcludeerd dat hier óók onder wordt verstaan: een volledige en harmonische (holistische) ontwikkeling naar volwassenheid.

Idealiter wordt, na scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap of beëindiging van een informele relatie (uitgaande van de situatie dat beide ouders met het gezag zijn belast) het kind door beide ouders verzorgd en verblijft het voor gelijke delen bij beide ouders. Idealiter wordt aan dit co-ouderschap invulling gegeven middels coöperatief ouderschap, waarbij ouders als team samenwerken,

²⁴² Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

²⁴³ Rb. Limburg 8 november 2017, ECLI:NL:2017:11231.

²⁴⁴ Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.

veel overleg met elkaar plegen en de opvoeding in onderling overleg op elkaar afstemmen. De ontwikkeling van een kind is niet alleen gebaat bij een goede relatie tussen hem en zijn ouder, maar is tevens gebaat bij een goede relatie tussen zijn ouders. Wanneer ouders op deze wijze vorm kunnen geven aan co-ouderschap middels coöperatief ouderschap, kan dit in het belang van het kind worden geacht.

Ouders zijn na scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap of na beëindiging van een informele relatie (uitgaande van de situatie dat beide ouders met het gezag zijn belast) echter niet altijd in staat om constructief met elkaar te communiceren, omdat er nog veel emoties spelen. De conflicten die ontstaan of in stand worden gehouden door de communicatie tussen ex-partners, welke nodig is om invulling te geven aan hun gezamenlijk gezag en gelijkwaardig ouderschap (verdeling van zorg- en opvoedingstaken), kunnen een gevaar vormen voor de ontwikkeling van het kind. Het in stand houden deze conflictueuze situatie tussen ouders, is niet in het belang van het kind omdat dit zijn ontwikkeling in gevaar kan brengen. Nog te vaak leidt het bestaan van hoge conflicten tussen ouders tot contactverlies van het kind met een van zijn ouders. Contactverlies met een van zijn ouders, is schadelijk voor de ontwikkeling van het kind en kan derhalve eveneens niet in zijn belang worden geacht.

Doordat bij parallel ouderschap slechts minimale communicatie plaatsvindt tussen ouders met tussenkomst van een onafhankelijk derde en bij de schottenaanpak helemaal geen communicatie tussen ouders plaatsvindt, wordt het kind beschermd tegen blootstelling aan ouderlijke conflicten, waardoor het zich gezond kan ontwikkelen tot volwassene. Middels parallel ouderschap en de schottenmethode is het tevens mogelijk dat het kind een affectieve relatie heeft en contact houdt met zijn beide ouders. Een kind heeft beide ouders nodig en het is in het belang van zijn ontwikkeling dat hij of zij onbelast contact heeft met beide ouders. Bovendien wordt middels parallel ouderschap en de schottenmethode een rustmoment voor ouders en kind verkregen. Dit rustmoment geeft ouders de tijd om zich los van elkaar te maken en biedt de mogelijkheid tot emotionele afwikkeling. Het kan gezinnen helpen overschakelen naar hun nieuwe dynamiek terwijl iedereen zich nog kwetsbaar voelt. Ouders dienen eerst zelfstandig hun ouderschap te leren invullen voordat zij kunnen leren hoe zij coöperatief ouder kunnen zijn. Het rustmoment maakt het daarmee voor ouders mogelijk om op normale wijze met elkaar te leren omgaan en op langere termijn, wanneer de gevoelens van ouders ten opzichte van elkaar minder zijn geworden en emotionele afwikkeling heeft plaatsgevonden, wellicht met elkaar samen te werken. Zoals reeds uiteengezet is de ontwikkeling van het kind niet alleen gebaat bij een goede relatie tussen hem en zijn ouder, maar is tevens gebaat bij een goede relatie tussen zijn ouders. Ook op deze manier zou de schottenaanpak of parallel ouderschap, weliswaar op lange termijn, kunnen bijdragen aan de gezonde ontwikkeling van het kind.

Parallel ouderschap en de schottenmethode beschermen het kind tegen blootstelling aan ouderlijke conflicten, maakt een affectieve relatie en contact met beide ouders mogelijk en kan een rol spelen bij de emotionele afwikkeling van ouders wat op lange termijn wellicht samenwerking tussen ouders kan bewerkstelligen. Bij alle hiervoor beschreven voordelen van parallel ouderschap is de ontwikkeling van het kind gebaat. Derhalve kan worden geconcludeerd dat parallel ouderschap en eveneens schottenaanpak in het belang van het kind kan worden geacht.

Wel is het nog wenselijk dat parallel ouderschap en schottenaanpak zich nog wat verder (door-)ontwikkelen. Ten aanzien van die ontwikkeling zou Canada als voorbeeld kunnen dienen in die zin dat Canada door middel van solide precedënten een steeds vollediger en concretere weergave van omstandigheden heeft ontwikkeld aan de hand waarvan dient te worden afgewogen of parallel ouderschap in een concrete situatie geschikt is. Tevens hebben professionals aangegeven dat een concreet parallel ouderschapsplan en schottenaanpakplan wenselijk zouden zijn. Ook ten aanzien hiervan zou Canada een voorbeeld kunnen zijn in die zin dat Canada door middel van solide precedënten een steeds vollediger en concretere weergave heeft ontwikkeld met betrekking tot de voorwaarden die aan een parallel ouderschapsregeling gesteld worden. Deze zouden dan ook verwerkt kunnen worden in een model parallel ouderschapsregeling. De criteria die in Canada zijn ontwikkeld, zouden dus als leidraad voor Nederland kunnen dienen. De vraag rijst echter wie of welke organisatie in Nederland

deze taak (het ontwikkelen van een set criteria aan de hand waarvan bepaald wordt welke vorm van ouderschap in een bepaalde situatie het beste past) op zich dient te nemen. In Canada zijn deze criteria ontwikkeld in de rechtspraak. Canada heeft echter een ander rechtssysteem (common law) dan Nederland (civil law), wat tot gevolg heeft dat het recht in Canada zich voornamelijk in de rechtspraak ontwikkelt. Dit resulteert er tevens in dat Canadese uitspraken veel uitvoeriger zijn en dat rechters gewend zijn om aan rechtsontwikkeling te doen. Nederland heeft een ander rechtssysteem. Op dit moment zijn er in de Nederlandse jurisprudentie tot op zekere hoogte enige handvatten gegeven voor coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak, daar noch de wetgever noch andere organisaties animo lijken te hebben gehad om een concreet toetsingskader met criteria voor de rechter op te stellen aan de hand waarvan hij kan toetsen welke vorm van ouderschap in een aan hem voorgelegde zaak het meest voor de hand ligt. De vraag is echter of het wenselijk is dat rechters dit ontwikkelen. Er wordt dan namelijk, wanneer rechters zelf criteria zouden moeten gaan ontwikkelen voor de drie verschillende vormen van ouderschap, een enorme taak bij hen neergelegd. Rechters zijn immers juristen van oorsprong, terwijl het ontwikkelen van criteria op grond waarvan besloten wordt welke vorm van ouderschap het beste past bij een bepaalde situatie, wellicht beter kan worden ontwikkeld en opgesteld op basis van pedagogische inzichten. Bovendien kan het afbreuk doen aan de rechtseenheid wanneer rechters in individuele zaken steeds weer zelf criteria dienen te ontwikkelen aan de hand waarvan zij, in de aan hen voorgelegde zaak, dienen te toetsen welke vorm van ouderschap het beste past bij de situatie. Derhalve zou het mijns inziens wenselijk zijn als deze taak (het ontwikkelen van een set criteria voor coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak aan de hand waarvan een rechter in een concrete zaak kan toetsen welke van de drie ouderschapsvormen het beste past) bij een organisatie met meer pedagogische kennis, zoals de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK), wordt neergelegd. Een dergelijke organisatie zou een beleidsdocument kunnen ontwikkelen en opstellen op basis waarvan de rechter in individuele zaken kan toetsen of aan de ene set criteria (bijvoorbeeld die van parallel ouderschap) of aan de andere set criteria (bijvoorbeeld die van schottenaanpak) is voldaan. Ook heeft dit tot gevolg dat het voor alle partijen duidelijk is op basis waarvan de rechter tot een bepaalde beslissing komt; er zijn sets met criteria voor de verschillende vormen van ouderschap, de rechter constateert dat in de aan hem voorgelegde zaak of aan alle of de meeste criteria is voldaan die horen bij een van die drie vormen van ouderschap (bijvoorbeeld parallel ouderschap) en beslist dan dat bijvoorbeeld parallel ouderschap daarom volgens hem het beste bij de situatie past.

Op basis van al het voorgaande, wordt geconcludeerd dat het belang van het kind is gediend met de huidige wijze waarop parallel ouderschap, en schottenaanpak als zwaarste vorm daarvan, als nieuwe vorm(en) van co-ouderschap in Nederland wordt/worden toegepast. Deze vormen van ouderschap beschermen het kind immers tegen blootstelling aan ouderlijke conflicten, maken een affectieve relatie en contact met beide ouders mogelijk en kunnen een rol spelen bij de emotionele afwikkeling van ouders wat op lange termijn wellicht samenwerking tussen ouders kan bewerkstelligen. De ontwikkeling die hieromtrent nog wenselijk is, is dat de criteria voor de verschillende vormen van ouderschap nog verder worden ontwikkeld; dit ontbreekt in Nederland immers nog. De criteria zoals deze zijn ontwikkeld in Canada kunnen als leidraad gebruikt worden voor de ontwikkeling hiervan in Nederland. Omdat het ontwikkelen van een concrete set criteria op basis waarvan besloten kan worden welke vorm van ouderschap (coöperatief ouderschap, PO of SA) het beste past bij een bepaalde situatie, een pedagogische vraag lijkt te zijn, wordt geadviseerd deze taak neer te leggen bij een organisatie met pedagogische kennis, zoals de RvdK. Er wordt geadviseerd dat een dergelijke organisatie een beleidsdocument ontwikkelt en opstelt op basis waarvan de rechter in individuele zaken kan toetsen of aan de ene set criteria (bijvoorbeeld die van parallel ouderschap) of aan de andere set criteria (bijvoorbeeld die van schottenaanpak) is voldaan, om vervolgens vast te stellen welke vorm van ouderschap, op basis van de criteria uit dat beleidsdocument en de omstandigheden van de aan hem voorgelegde zaak, het beste bij de situatie past.

Literatuurlijst- en jurisprudentielijst

Boeken

Alston & Gilmour-Walsh 1996

P. Alston & B. Gilmour-Walsh, *The best interest of the Child: Towards a Synthesis of Children's Rights and Cultural Values*, Unicef: 1996.

Alston 2007

P. Alston, *The best interest of the Child: Reconciling Culture and Human Rights*, Oxford: Martinus Nijhoff Publishers 2007.

Antokolskia, e.a. 2019

M.V. Antokolskia, G.G. Jeppesen de Boer e.a., *Naleving van contact-/omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en social wetenschappelijk perspectief*, Den Haag: WODC Ministerie van Justitie en Veiligheid 2019.

Asser & Boer, De, 2010

C. Assers & J. de Boer, *Personen- en familierecht: mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht*, Deventer: Kluwer 2010.

Atkinson & Goldberg 2004

L. Atkinson & S. Goldberg, *Attachment issues in psychopathology and intervention*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers 2004.

Bartelink, Berg, e.a. 2018

C. Bartelink, T. Berg, e.a., *Wat werkt bij de aanpak van kindermishandeling?*, Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut 2018.

Bueren, van, 2007

G. van Bueren, *The International Law on the Rights of the child*, Boston: Martinus Nijhoff Publishers 1995.

Cardol 2012

G. Cardol, *Kinderrechtenverdrag in de praktijk. Handleiding voor de jeugdprofessional*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2012.

Cottyn 2009

L. Cottyn, *Conflicten tussen ouders na scheiding*, Antwerpen: interactie-academie VZW 2009.

Detrick

S. Detrick, *A commentary on the United Nations Conventions on the Rights of the Child*, Den Haag: Martinus Nijhoff Publishers 1999.

Doek & Gisolf 1998

J.E. Doek & R.C. Gisolf, *Echtscheiding en omgangsrecht*, Den Haag: VUGA Uitgeverij 1998.

Feinberg 2003

M.E. Feinberg, *The International Structure and Ecological context of Coparenting: A Framework for Research and Intervention*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates 2003.

Friedrich 1974

C.J. Friedrich, *Limited Government: A comparison*, New York: Englewood Cliffs 1974.

Fonagy 2018

P. Fonagy, *Attachment Theory and psychoanalysis*, New York: Routledge 2018.

Hamilton & Pound 1999

N. Hamilton, R. Pound, e.a., *Spirit of the Common Law*, New Brunswick: Transaction Publishers: 1999.

Freeman 2007

M. Freeman, *The Best Interests of the Child*, London: Martinus Nijhoff Publishers 2007.

Jans Zwave & Uniken Venema 2008

W. Jans Zwavelle & C. Uniken Venema, *Common law & civil law: inleiding tot het Anglo-Amerikaanse vermogensrecht*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2008.

Hunt 1968

M. Hunt, *Het leven na het mislukte huwelijk*, Utrecht: A.W. Bruna & Zoon 1968.

Kok 2006

J.Kok, *Gelijkwaardig ouderschap een nieuwe norm in het scheidingsrecht*, in : M. Antokolskia, *Herziening van het echtscheidingsrecht*, Amsterdam: SWP 2006.

Spruijt 2011

E. Spruijt, *Pedagogiek: ouderlijke conflicten als bron van ouderverstoting*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2011.

King 1982

P. King, 'Federalism and Federation', Baltimore: John Hopkins University Press 1982.

Klaverboer & Zijlstra 2010

M. Kalverboer & E. Zijlstra, *Het belang van het kind in het Nederlands recht. Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*, Amsterdam: SWP 2010.

Kluwer 2018

E.S. Kluwer, *Evaluatie van het ouderschapsonderzoek: een follow-up*, Den Haag: Raad voor de Rechtspraak 2018.

Pedro-Carroll 2017

J. Pedro-Carroll, *Kinderen op de eerste plaats: bewezen opvoed strategieën bij scheidingen*, Uitgeverij Nieuwezijds: Amsterdam 2017.

Postema 2019

G.J. Postema, *Bentham and the Common Law Tradition. Second Edition*, Oxford: Oxford University Press 2019.

Pulles 2014

G.J. Pulles, *Vijfentwintig jaar IVRK en de Nederlandse Rechter: beschouwingen over de toepassing van het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind in de Nederlandse Rechtspraak*, Oisterwijk: WLP 2014.

Riker 1964

W.H. Riker, *Federalism: origin, operation, significance*, Boston: Little, Brown & Company 1964.

Rouvoet 2018

A. Rouvoet, *Scheiden.. en de kinderen dan? Agenda voor actie.*, Den Haag: Xerox 2018.

Siegel 2012

D.J. Siegel, *The Developing Mind: How Relationships and the Brain Interact to Shape Who We Are*, New York: The Guilford Press 2012.

Sauvaplanne 1982

J.G. Sauveplanne, *Codified and judge made law: the role of courts and legislators in civil and common law systems*, Amsterdam: North-Holland 1982.

Smits 2015

V.M. Smits, *Participatie van het kind bij ouderschapsplan*, Apeldoorn: Maklu Uitgevers 2015.

Smits 2015

V.M. Smits, *Participatie van het kind bij ouderschapsplan*, Apeldoorn: Makulu Uitgevers 2015.

Teyber 2009

E. Teyber, *Kind van gescheiden ouders. Kind van de rekening?*, Amsterdam: Ambo 2009.

Tobbin 2019

J. Tobin, *The UN Convention on the rights of the child: a comentary*, Oxford: Oxford University Press 2019.

Stahl 2001

P.M. Stahl, *Parallel Parenting for High Conflict Families*, Maryland: Maryland law school 2001.

Stegerhoek 1995

N.A. Stegerhoek, *De Publieke kant van het jeugdrecht; publieke aspecten van het civiele jeugdrecht nader beschouwd*, Zwolle: Tjeen Willink 1995.

Vlaardingerbroek e.a. 2011

P. Vlaardingerbroek e.a., *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2011.

Weijers 2012

I. Weijers, *Parens patriae en prudentie. Grondslagen van jeugdbescherming (oratie Utrecht)*, Amsterdam: SWP Uitgeverij 2012.

Weijers 2014

I. Weijers, *Jeugdstrafrecht: in international perspectief*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2014.

Willemsen 1999

J.C.M Willemsen, *Wie zal de opvoeders opvoeden? Kindermishandeling en het recht van het kind op persoonswording*, Den Haag: T.M.C. Asser Press 1999.

Zijlstra 2010

E.A. Zijlstra, *In the best interest of the child; a study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective (proefschrift Groningen)*, Groningen: RUG 2012.

Tijdschriftartikelen & Rapporten

Anda, Felitti, e.a. 1998

R.F. Anda, V.J. Felitti, e.a., Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The Adverse Childhood Experiences (ACE) study, *American Journal of Preventive Medicine* 1998/14.

Antokolskia 2011

M.V. Antokolskia, 'Co-ouderschap in Nederland: eindelijk duidelijkheid!', *Tijdschrift justitiële verkenningen* 2011/6.

Bakermans-Kranenburg, Fearon, e.a. 2010

M.J. Bakermans-Kranenburg, R.P. Fearon, e.a., 'The significance of insecure attachment and disorganisation in the development of children's externalizing behavior: a meta-analytic study,' *Child Dev* 2010/81.

Barrat & Burman 2001

A. Barrat & S. Burman, 'Deciding the best interests of the child: an international perspective on custody decision-making', *South African Law Journal* 2001/118.

Belsky, Fearon, e.a. 2002

J. Belsky, R.M. Fearon, e.a., Infant-mother attachment security, contextual risk, and early development: a moderational analysis, *Dev Psychopathol* 2002/14.

Boyd & Treloard 2014

S.B. Boyd & R. Treloard, 'Family Law Reform in (neoliberal) context: British Columbia's New Family Law Act', *International Journal of Law, Policy and The Family* 2014/28.

Burggraaf, Kormos, e.a. 2002

H. Kormos, C. Burggraaf, H. Kormos, A.P. Spruijt, e.a., 'Het verdeelde kind. Literatuuronderzoek Omgang na scheiding', Utrecht: Capaciteitsgroep Kinderen Jeugdstudies Universiteit Utrecht 2002.

Campbell 1992

T.W. Campbell, 'Psychotherapy with children of divorce: The pitfalls of triangulated relationships. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice*', *Training* 1992/29.

Cardol 2005

G. Cardol, De betekenis van het internationale verdrag inzake de Rechten van het Kind voor gezinshereniging', *Migrantenrecht* 2005/2.

Coenraad 2018

L. Coenraad, 'Kroniek Familieprocesrecht', *FJR* 2018/43.

Crosby, Lybarger, e.a. 1987

J.F. Crosby, S.K. Lybarger & R.L. Mason, The Grief resolution Process in Divorce, *Journal of Divorce* 1987/10.

Davis & Nolen-Hoeksema 2001

C.G. Davis & S. Nolen-Hoeksema, Loss and meaning: How do people make sense of loss? *American Behavioral Scientist* 2001/44.

Detrick 2013

S. Detrick, *Commentaar op art. 9 IVRK*, Tekst en Commentaar, Deventer: Kluwer 2013.

Doek, Liefwaard, e.a. 2016

J. Doek, T. Liefwaard & D. Verkroost, Vaststelling van school en de rechten van het kind, *NJB* 2016/297.

Dullaert 2012

M.L.M. Dullaert, 'De ondertoezichtstelling bij omgangsproblemen: onderzoek op eigen initiatief naar aanleiding van klachten en signalen over de Bureaus Jeugdzorg', *Kinderombudsman* 2012/166.

Dullaert 2014

M.L.M. Dullaert, 'Vechtende ouders, het kind in de knel. Adviesrapport over het verbeteren van de positie van kinderen in vechtscheidingen', *Kinderombudsman* 2014/KOM003.

Dullaert 2015

M.L.M. Dullaert, , 'Veiligheid voorop! De rol van de politie bij problemen bij de nakoming van een omgangsregeling tussen ouder(s) en kind', *Kinderombudsman* 2015/096.

Emmerik, van, 2005

M. van Emmerik, Toepassing van het kinderrechtenverdrag in de Nederlandse Rechtspraak, *NJCM-bulletin* 2005/6.

Gray, Koopman, e.a. 1991

C. Gray, E. Koopman & J. Hunt, The Emotional Phases Of Marital Separation: An Empirical Investigation, *American Journal of Orthopsychiatry* 1991/61.

Groh, Roisman, e.a. 2012

A.M. Groh, G.I. Roisman, e.a., The significance of insecure and disorganized attachment for children's internalizing symptoms: a meta-analytic study, *Child Dev* 2012/83.

Harinxma thoe Slooten, van, & Noordegraaf, e.a. 2019

L.R. van Harinxma thoe Slooten, M. Noordegraaf, e.a., Innovatie in de rechtspraak: naar een meer maatschappelijk effectieve rechtspleging, *Rechtstreeks* 2019/1.

Heiner & Bartels 1998

J. Heiner & A.A.J. Bartels, 'Jeugdstrafrecht en het belang van het kind: het belang van het kind nader omschreven', *FJR* 1989/3.

Hoon, de, & Vlaardingerbroek 2010

M.W. de Hoon & P. Vlaardingerbroek, 'De leiding van de rechter bij echtscheiding, *Tijdschrift voor Familie-en jeugdrecht* 2010/32.

Juffer 1993

F. Juffer, Kinderen, Ouders en primaire gehechtheid, *Gezin* 1993/5.

Kalverboer 2014

M.E. Kalverboer, 'De visie van het Kinderrechtencomité op hoe het belang van het kind onderzocht en vastgesteld moet worden; een uitwerking voor zaken betreffende kindermishandeling en verwaarlozing, *Pedagogiek* 2014/3.

Keijser, De, 2004

J. de Keijser, Gecompliceerde rouw. Diagnostiek en behandeling, *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 2004/30.

Kalverboer & Beltman 2014

M.E. Kalverboer & D. Beltman, 'General Comment nummer 14 in vreemdelingenprocedures', *FJR* 2014/46.

Kok 2007

J. Kok, 'Gelijkwaardig ouderschap', *FJR* 2007/98.

Kübler-Ross 1969

E. Kübler-Ross, *On Death and Dying*, New York: Macmillan 1969.

Lawick, van, 2012

J. Van Lawick, Vechtscheidende ouders en hun kinderen, *Systeemtherapie* 2012/3.

Liefaard 2016

T.Liefaard, *Het belang van het kind en de hooggespannen verwachtingen van het IVRK: pleidooi voor een kinderrechtenbenadering*, Den Haag: Boom Criminologie 2016.

Maccoby 1984

E. Maccoby, 'Socialization and developmental change', *Child Development* 1984/2.

Neilson 2017

L.C. Neilson, 'What is parallel parenting?', *Responding to domestic Violence in Family Law, Civil protection & Child protection cases*, *CanLII* 2017/2.

Pieters 2018

I.J. Pieters, 'Kroniek Gezag en omgang', 18 december 2018, *FJR* 2018/66.

Reneman 2011

A.M. Reneman, 'Het kinderrechtenverdrag krijgt tanden: over hoe het VN verdrag inzake de Rechten van het Kind via het Eu-recht en het EVRM binnendringt in het Nederlandse vreemdelingenrecht', *A&MR* 2011/8.

Reneman & Rodrigues 2012

A.M. Reneman & P. Rodrigues, 'Kroniek van het migratierecht', *NJB* 2012/2473.

Scharma & Vonk 2009

W. Scharma & M. Vonk, 'On the move: staat gelijkwaardig ouderschap aan de verhuizing in de weg?', *FJR* 2009/82.

Schonewille 2009

F. Schonewille, 'De wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding is een feit: exit klassieke omgangsregeling!', *WPNR* 2009/6800.

Sinnige 2017

V.M.A. Sinnige, 'Het Engelse rechtssysteem in het kort', *De systematiek van de vermogensdelicten* 2017/5.2.

Smulders 2002

L. Smulders-Groenhuijsen, 'Omgang met omgang; een kritische beschouwing', *FJR* 2002/3.

Sroufe 1986

L.A. Sroufe, 'Appraisal: Bowlby's contribution to psychoanalytic theory and development psychology – attachment, separation, loss', *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines* 1986/27.

Teeffelen 2011

P.A.J.TH. van Teeffelen, 'De belangen van het kind gewogen: de werking van art. 3 IVRK in wetgeving en rechtspraak op het terrein van het gezagsrecht', *FJR* 2011/98.

Trusseler 2008

M. Trussler, Managing high conflict family law cases for the sake of the children, *La Revenu Du Barreau Canadien* 2008/86.

Vonk 2014

M.J. Vonk, Kinderrechten in het kader van het familierecht in Nederland en Canada: wat kunnen we van elkaar leren?, *Cleveringalezing*, 2014.

Brochures

Bureau Jeugdzorg Limburg

schottenaanpak: een andere manier van werken bij complexe scheidingen, Venlo: Bureau Jeugdzorg Limburg 2019.

Gezondheidsraad 2018

De ouder-kindrelatie en jeugdtrauma's, *Gezondheidsraad* 2018/11.

The Ministry of Justice

The Ministry of Justice, 'The Family Law Act Explained: Part 4 – Care and Time with Children', British Columbia.

Thesissen

Hoogerdijk 2014

J. Hoogerdijk, *De minderjarige en drie (of meer) gezagsrelaties, Masterscriptie Rechtsgeleerdheid omtrent het gezag voor meer dan twee personen* (thesis Tilburg University) 2014.

Kroon 2013

L. Kroon, *Omgaan met omgang, Een onderzoek naar het terugdringen van conflicten bij omgang* (thesis Tilburg University) 2013.

Laat, De, 2017

S. De Laat, *Als een 'vreemd' kind in Nederland, Een onderzoek naar 'het belang van het kind' in het Nederlandse vreemdelingenbeleid* (thesis Tilburg University) 2017.

Pham 2017

P. Pham, *Pardon, hoe zit het met de rechten van het kind? Een (jurisprudentieel) onderzoek conform artikel 2,3 en 6 Verdrag inzake de Rechten van het Kind in zowel de inhoud als de uitvoering van het Kinderpardon* (thesis Tilburg University), 2017.

Regenboog 2015

A. Regenboog, *Vermogensrechtelijke positie van ongehuwde en niet-geregistreerde samenwoners ten aanzien van partneralimentatie in het licht van zorg en autonomie* (thesis Tilburg University) 2015.

Schippers 2016

A. Schippers, *De Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen getoetst aan het EVRM en het IVRK. Is het toekennen van meer rechten aan pleegouders ten opzichte van de juridisch ouders in het belang van het kind?* (thesis Tilburg University) 2016.

Yara 2008

N. Yara, *Common law en Civil law in Europa: het onderscheid vervaagt* (thesis Universiteit Gent) 2008.

Zandvliet 2008

I. Zandvliet, Het belang van het kind in artikel 3 IVRK, concretisering van een rechtsbegrip (thesis Vrije Universiteit Amsterdam) 2008.

Handelingen & Kamerstukken

Kamerstukken II 1992/92, 22 855, Nr. 3.
Kamerstukken II 2004/2005, 30145, nr. 3.
Handelingen II 2005/06, 29 676, nr. 85.
Kamerstukken II 2005/06, 29676, nr. 9.
Kamerstukken II 2005/06, 29676, nr. 6.
Kamerstukken II 2006/2007, 30145, nr. 11.
Kamerstukken II 2006/07, 30 145, nr. 26.
Kamerstukken I 2007/08, 30145, C.
Kamerstukken II 2016/17, 34605, nr. 3.

Jurisprudentie

Nederland

HR

HR 16 februari 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB0032.
HR 21 mei 2010, ECLI:NL: HR:2010:BL7407.
HR 23 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ883.

Gerechtshoven

Hof Amsterdam 30 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2860.
Hof Amsterdam, 10 september 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3350;
Hof Arnhem-Leeuwarden 21 februari 2019: ECLI:NL:GHARL:2019:1729.
Hof Arnhem-Leeuwarden 15 oktober 2015, ECLI:NL:2015:7965.
Hof Arnhem-Leeuwarden, 19 november 2019, ECLI:NL:GHARL:201:10081.
Hof Arnhem-Leeuwarden 7 januari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:213.
hof Arnhem, 19 december 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:11350.
Hof Den Haag, 21 maart 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:749.
Hof 's-Gravenhage 2 augustus 2006, ECLI:NL:GHSGR:2006:AY7451.
Hof 's-Hertogenbosch 28 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5910.
Hof 's-Hertogenbosch, 19 december 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:4618.
Hof 's-Hertogenbosch 10 augustus 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:3581.
Hof 's-Hertogenbosch, 28 maart 2019, Ecli:NL:GHSHE:2019:1189.
Hof 's-Hertogenbosch 27 juni 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2328.
Hof 's-Hertogenbosch 10 oktober 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:3750.
Hof 's-Hertogenbosch 5 augustus 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:3287.
Hof 's-Hertogenbosch 17 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2159.
Hof 's-Hertogenbosch 8 november 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:4655.
Hof 's-Hertogenbosch 6 augustus 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:3049.
Hof 's-Hertogenbosch 4 mei 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:1943.
Hof 's-Hertogenbosch, 16 november 2017, Ecli:NL:GHSHE:2017:4890.
Hof 's-Hertogenbosch 6 september 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:3723.
Hof 's-Hertogenbosch 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.
Hof 's-Hertogenbosch, 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.
Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.
Hof 's-Hertogenbosch 14 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:570.
Hof 's-Hertogenbosch 12 april 2018, ECLI:NL:GHSHE:20178:1549.

Rechtbanken

Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.
Rb. Limburg, 19 december 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:12048.
Rb. Den Haag, 18 april 2019, ECLI:NL:RBDH:2019:4075.
Rb. Den Haag, 18 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4365.
Rb. Limburg 8 november 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:11231.
Rb. 's-Hertogenbosch 10 mei 2012, ECLI:NL:RBSHE:2012:BW5616.
Rb. Zeeland-West-Brabant 16 december 2019, ECLI:NL:RBZWB:2019:6035.
Rb. Den Haag, 18 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4365.

Gerecht in eerste aanleg

Gerecht in eerste aanleg van Bonaire, Sint Eustatius en Saba, 1 februari 2017,
ECLI:NL:OGEABES:2017:30.

Europees Hof voor de Rechten van de mens

EHRM 6 juli 2010, 41615/07 (Shuruk/Zwitserland).
EHRM 14 juni 2011, 38058/09 (Osman / Denemarken).
EHRM 13 maart 2012, 4547/10.
EHRM 3 oktober 2014, 12738/10 (Jeunesse/Nederland).
EHRM 8 november 2016, 56971/10 (El Ghatet /Zwitserland).

Canada

Supreme Court

Supreme Court of Canada, Young v. Young 21 oktober 1993, SCC 34.
Ontario Supreme Court of Justice, Moyer v. Douglas 2006, ONSC 1482.

The Supreme Court of Nova Scotia, L. Baker-Warren v. Mark Denault 12 mei 2009, NSSC 59.
Supreme Court of Nova Scotia, Clarke v. Gale 27 mei 2009, NSSC 170.
Ontario Supreme Court of Justice, Attia v. Garanna 2010, ONSC 1168.
The Supreme Court of Nova Scotia, Cooke v. T. Cooke 1 februari 2012, NSSC 73.
Supreme Court of Nova Scotia, Mo v. Ma 19 april 2012, NSSC 159.
Supreme court of Nova Scotia, K. Denninger v. J. Ross 25 juli 2013, NSSC 237.
Supreme Court of Nova Scotia, K.A. v. O.E. 31 mei 2017, ONSC 332.

Court of Justice

Ontario Court of Justice, L. Garrow v. D. Woycheshen 19 december 2008 ONCJ 686.
Ontario Court of Justice, A.M. Sader v. N.L. Kekki 12 november 2013, ONCJ 605.
Ontario Court of Justice, A. Suchanek v. C.R. Lavoie 13 januari 2014, ONCJ 39.

Superior Court of Justice

Superior Court of Justice, M.T.J. v. M.P.G. 30 januari 2002 INCS 49550.
Superior Court of Justice, Hensel v. Hensel 23 oktober 2007, ONCS 18571.
Superior Court of Justice, H. Madott v. G. Macorig 14 oktober 2010, ONSC 5458.
Superior Court of Justice Ontario, Hajkova v. Romany 13 mei 2011, ONSC 2850.
Superior Court of Justice, S. Scervino v. E. Scervino 29 juli 2011, ONSC 4246.

Superior Court of Justice, V.K. v. R.T.S. 9 augustus 2011, ONSC 4305.
Superior Court of Justice, L. Izyuk v. S. Bilousov 9 november 2011, ONSC 6451.
Superior Court of Justice, K.H. v. T.K.R. 30 juli 2013, ONCJ 418.
Superior Court of Justice, A.A.L. v. M.L. 22 november 2013, ONSC 7269.
Superior Court of Justice, E. Batsinda v. C. Batsinda 19 december 2013, ONSC 2013.
Superior Court of Justice, A.N. Ruffdeen v. C.M. Coutts 25 mei 2016, ONSC 3359.
Superior Court of Justice, A.P. v. J.P. 11 januari 2017, ONSC 259.
Superior Court of Justice Ontario, C.M. Jackson v. D.G. Jackson 10 maart 2017, ONSC 1566.
Superior Court of Justice, LLal-Persaud v. Persaud 11 juni 2019, ONSC 3587.

Superior Court Quebec

Superior Court Quebec, Howard v. Howard 2006, SCQB 352.

Court of Queen's Bench

Court of Queen's Bench of Alberta, C. Caulfield v. A. Wong 3 december 2007, ABQB 732

Court of Appeal

Court of Appeal For Ontario, Cox v. Down Stephen 20 november 2003, ONCA 18571.
Court of Appeal for Ontario, J.M. Hildinger v. D. I. Carrol 5 februari 2004, ONCA 13456.
Court of Appeal for Ontario Kappanis v. Kaplanis 31 januari 2005, ONCA 1625.
Court of Appeal for Ontario, Griffin v. Bootsema, 20 augustus 2005, ONCA 35095.
Court of Appeal for Ontario, Roy v. Roy, 12 mei 2006, ONCA 15619.
Court of Appeal For Ontario, Ursic v. Ursic 2 juni 2006, ONCA 18349.
Court of Appeal for Ontario Andrade v. Kennelly 19 december 2007, ONCA 898.
Court of Appeal for Ontario Andrade v. Kennelly 19 december 2007, ONCA 898.
Court of Appeal for Ontario, Graham v. Bruto 4 april 2008, ONCA 60.

Court General Division

Ontario Court General Division, Mol v. Mol 1997, OCGD 3693.

Bijlage 1: Volledige versie leeswijzer.

Aanvulling HFST 1, paragraaf 1.4.

De centrale onderzoeksvraag wordt beantwoord op basis van vijf deelvragen. Hoofdstuk 2 zal worden gewijd aan de eerste deelvraag, die luidt: “wat is parallel ouderschap?”. Er zal worden uitgelegd wat de aanleiding heeft gegeven tot parallel ouderschap, wat onder dit begrip wordt verstaan en er zal een vergelijking gemaakt worden tussen coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenaanpak. Het antwoord op deze deelvraag heeft een beschrijvend karakter. Er zijn ter beantwoording van deze deelvraag juridische bronnen geraadpleegd, waaronder de wet, kamerstukken, juridische literatuur en jurisprudentie. Ook is er gebruik gemaakt van literatuur van andere disciplines.

In hoofdstuk 3 staat beantwoording van deelvraag twee centraal. Die deelvraag luidt: “hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland?”. Er wordt in dit hoofdstuk onderzoek verricht naar de wijze waarop dit primair niet-juridische begrip wordt toegepast in de rechtspraktijk. Uit voorbereidend onderzoek blijkt dat wetgeving omtrent parallel ouderschap ontbreekt, maar dat er wel rechtensrecht is. De relevante jurisprudentie zal worden geanalyseerd om te onderzoeken onder welke omstandigheden de rechter parallel ouderschap uitspreekt en welke voorwaarden hij aan een parallel ouderschapsregeling stelt. Voor beantwoording van deelvraag 2 is voornamelijk gebruik gemaakt van (Nederlandse) jurisprudentie.

In hoofdstuk 4, waarvan de deelvraag luidt: “wat is het ‘belang van het kind?’” wordt uitgelegd wat onder ‘het belang van het kind’ wordt verstaan door verschillende methodes voor interpretatie toe te passen en onderzoek te verrichten naar de visie van verschillende auteurs hieromtrent. Deelvraag 3 heeft zowel een beschrijvend als een dogmatisch karakter, het ‘belang van het kind’ is immers een beginsel en vormt het theoretisch toetsingskader van deze thesis. Voor beantwoording van deelvraag 3 zijn verschillende verdragen geraadpleegd en is gebruik gemaakt van verschillende juridische methoden voor interpretatie van verdragsbepalingen. Verder is er gebruik gemaakt van General Comments, jurisprudentie en zowel juridische literatuur als literatuur van andere disciplines.

Vervolgens wordt op basis van de bevindingen uit hoofdstuk 4 in hoofdstuk 5, waarvan de deelvraag luidt: “parallel ouderschap en schottenaanpak in het belang van het kind?”, getoetst of parallel ouderschap en schottenaanpak, als uiterste vorm hiervan, in het belang van het kind kan worden geacht. Voor beantwoording van deelvraag 4 is voornamelijk gebruik gemaakt van literatuur van andere disciplines, namelijk die van de ontwikkelingspsychologie, pedagogiek en psychiatrie, om te kunnen vaststellen wat het ontwikkelingsperspectief van het kind is in bepaalde situaties, opdat kan worden geconcludeerd of parallel ouderschap en schottenaanpak in het belang van het kind kunnen worden geacht.

In hoofdstuk 6, waarvan de deelvraag luidt: “welke ontwikkelingen zijn nog wenselijk?”, wordt uiteengezet welke ontwikkelingen nog wenselijk zijn ten aanzien van parallel ouderschap en schottenaanpak als uiterste vorm daarvan. Voor beantwoording van deelvraag 5 is zowel praktijkonderzoek verricht als een rechtsvergelijkend onderzoek.

Het praktijkonderzoek bestaat uit een semigestructureerd interview dat is afgenomen met professionals van verschillende beroepsgroepen die doorgaans te maken hebben met scheidingsproblematiek. Professionals die praktijkervaring hebben met parallel ouderschap en schottenaanpak kunnen wellicht wijzen op hiaten en derhalve verbeterpunten.

Ook zal er een rechtsvergelijkend onderzoek worden verricht naar de wijze waarop parallel ouderschap (juridisch) wordt vormgegeven in Canada om te onderzoeken of deze wijze al dan niet als voorbeeld voor Nederland kan dienen. Zowel literatuur als wetgeving zijn geraadpleegd om eerst onderzoek te verrichten naar het Canadese rechtssysteem. Op basis van diezelfde bronnen is vastgesteld op welke wijze juridisch ouderschap en gezag wordt verkregen naar Canadees recht en wat onder Canadees recht

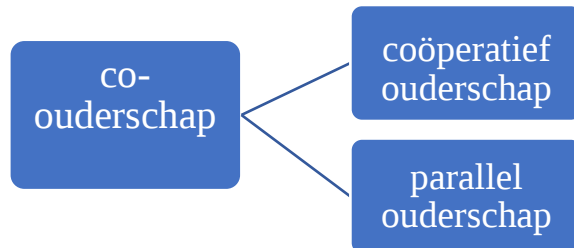
onder ‘het belang van het kind’ wordt verstaan. Vervolgens wordt middels jurisprudentieonderzoek vastgesteld onder welke omstandigheden de Canadese rechter parallel ouderschap uitspreekt en welke voorwaarden hij stelt aan een parallel ouderschapsregeling. De bevindingen zijn vergeleken met de bevindingen van hoofdstuk3 (waarin deelvraag 2 centraal stond: “hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland?”), dus vergeleken met de omstandigheden waaronder de Nederlandse rechter parallel ouderschap uitspreekt en welke voorwaarden hij stelt aan een parallel ouderschapsregeling. Vervolgens zijn de bevindingen uit deze vergelijking en de bevindingen van het praktijkonderzoek samengevoegd om vast te stellen welke ontwikkelingen nog wenselijk kunnen worden geacht ten aanzien van parallel ouderschap.

Ten slotte zal hoofdstuk 7 worden gewijd aan de conclusie. Aan de hand van de bevindingen uit de deelvragen zal een stelling worden ingenomen en zal de centrale vraag worden beantwoord door te concluderen of de huidige wijze waarop parallel ouderschap wordt toegepast in het belang van het kind kan worden geacht, en wordt antwoord gegeven op de vraag welke ontwikkelingen daaromtrent nog wenselijk zijn.

Bijlage 2: diagrammen: de tendens ten aanzien van co-ouderschap Aanvulling HFST 2.

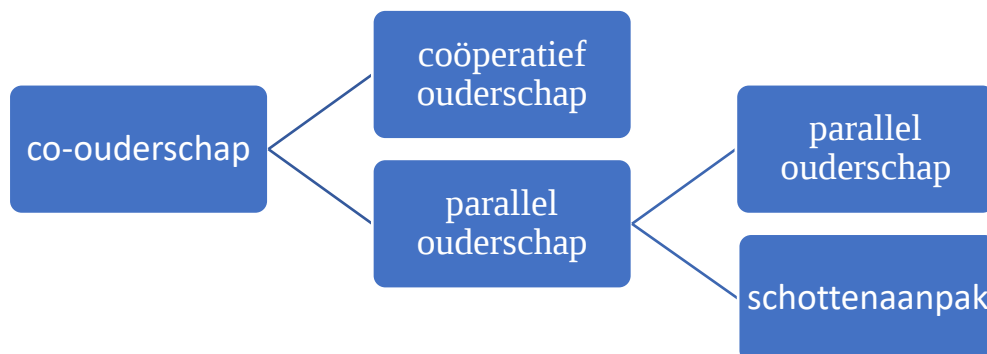
Eerste tendens

Figuur 1: de verhouding tussen co-ouderschap, coöperatief ouderschap en parallel ouderschap

Tweede tendens

Figuur 2: de verhouding tussen co-ouderschap, coöperatief ouderschap en parallel ouderschap

Uiteindelijke tendens

Figuur 3: de verhouding tussen co-ouderschap, coöperatief ouderschap en parallel ouderschap

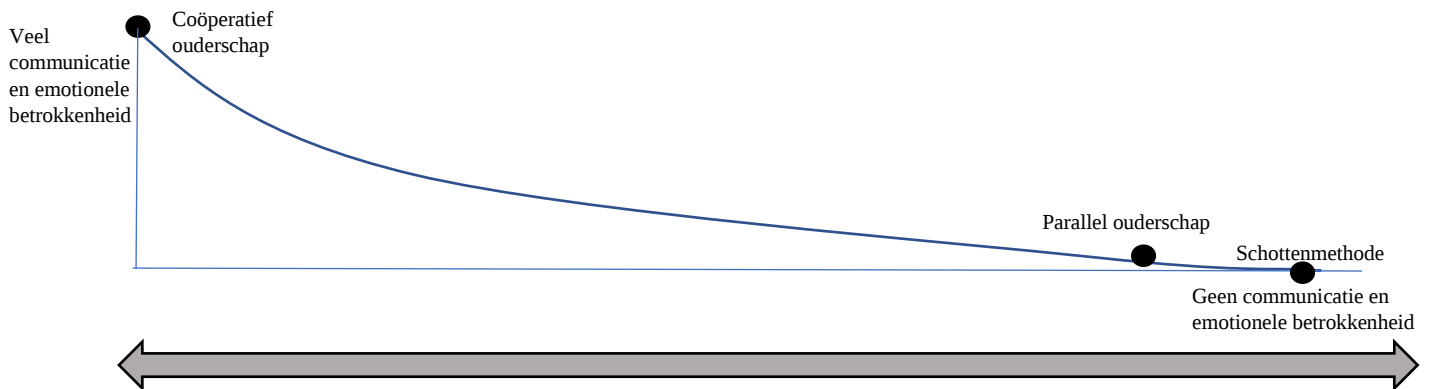

Bijlage 3: diagrammen : de glijdende schaal van co-ouderschap

Aanvulling HFST 2.

Glijdende schaal

Figuur 3: glijdende schaal tussen co-ouderschap, coöperatief ouderschap en parallel ouderschap

Bijlage 4: methode van onderzoek

HFST 3. Methoden van onderzoek: “hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland?”

Het onderzoek dat is verricht ter beantwoording van deelvraag 2, is tweeledig. Om te achterhalen of parallel ouderschap opgenomen is in een wettelijke bepaling, is de Nederlandse wetgeving en meer in het bijzonder Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek geraadpleegd.

Om systematisch onderzoek te verrichten naar parallel ouderschap in de jurisprudentie, is eerst een overzicht gemaakt van alle beschikbare jurisprudentie. De zoektermen ‘parallel ouderschap’ en ‘solo ouderschap’ zijn ingevoerd bij verschillende databanken zoals Rechtspraak.nl, Kluwer navigator en Kennisbank Familierecht. Ook de term ‘schottenaanpak’ is in deze databanken ingevoerd, om nogmaals nader de verschillen met parallel ouderschap uiteen te zetten.

Deze zoektermen ‘parallel ouderschap’ en ‘solo ouderschap’ hebben 61 resultaten opgeleverd. Bij een aantal van deze resultaten worden echter de termen ‘parallel’ en ‘ouderschap’ los van elkaar in de tekst genoemd en gaan niet over ‘parallel ouderschap’. Deze uitspraken zijn derhalve niet nader geraadpleegd voor dit onderzoek.²⁴⁵ Bovendien wordt in een aantal uitspraken het begrip ‘parallel ouderschap’ slechts eenmaal genoemd, maar er wordt niet geëxpliceerd waarom in deze casus voor parallel ouderschap gekozen is. Ook wordt er niet nader geëxpliceerd uit welke inhoud deze parallel ouderschapsregeling in onderhavige casus bestaat.²⁴⁶ Er is voor gekozen om in dit hoofdstuk de uitspraken op te nemen waarin het meest expliciet wordt aangegeven waarom is besloten dat parallel ouderschap al dan niet geschikt is in de onderliggende situatie en het meest expliciet wordt aangegeven welke voorwaarden aan een parallel ouderschapsregeling gesteld worden. Overige jurisprudentie, waarin hetgeen wordt bevestigd wat uiteengezet is in de expliciet opgenomen jurisprudentie van dit hoofdstuk, is wel geraadpleegd, maar slechts opgenomen in voetnoten en in de jurisprudentielijst van deze thesis.

De zoekterm ‘schottenaanpak’ heeft 10 resultaten opgeleverd. Al deze jurisprudentie is geraadpleegd. Deze zijn geraadpleegd om de verschillen tussen de voorwaarden die gesteld worden aan een regeling voor schottenaanpak (schottenovereenkomst) en die gesteld worden aan een parallel ouderschapsregeling uiteen te zetten. Voor een overzicht van deze jurisprudentie wordt korthedshalve verwezen naar de jurisprudentielijst van deze thesis.

Ten aanzien van de geraadpleegde jurisprudentie is onderzocht onder welke omstandigheden een rechter het parallel ouderschap al dan niet beslist uit te spreken en is onderzocht welke voorwaarde hij aan een parallel ouderschapsregeling verbindt. Eerst zijn van iedere uitspraak de feiten uiteengezet. Vervolgens zijn de voorwaarden uit die specifieke casus uiteengezet. Daarna is een vergelijking gemaakt van de verschillende voorwaarden en is op basis van die analyse een tabel opgesteld.

HFST. 4. Methode van onderzoek: ‘wat is ‘het belang van het kind’

Om te kunnen beoordelen of deze twee nieuwe vormen van ouderschap als invulling van co-ouderschap in het belang van het kind kunnen worden geacht, zal onderzoek verricht dienen te worden naar de vraag wat ‘het belang van het kind’ is. Er zal voor invulling van deze norm eerst onderzoek worden verricht naar het al dan niet bestaan van een juridische invulling hiervan door juridische bronnen te raadplegen en een juridische methode voor interpretatie te hanteren. Vervolgens zal onderzoek worden verricht naar de wijze waarop dit juridische begrip in de praktijk wordt ingepast, door onderzoek te verrichten naar psychologische- en pedagogische inzichten hieromtrent. Aan de hand van deze methoden wordt getracht uiteen te zetten hoe ‘het belang van het kind’ moet worden vastgesteld, gewogen en beoordeeld, opdat kan worden vastgesteld wat in een concreet geval in het belang van het kind is. Van algemeen naar

²⁴⁵ Rechtbank 's-Hertogenbosch 10 mei 2012, ECLI:NL:RBSHE:2012:BW5616; HR 16 februari 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB0032; HR 23 september 2011, ECLI:NL:PHR:2011:BQ883; Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 21 februari 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:1729; Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 15 oktober 2015, ECLI:NL:2015:7965; Gerechtshof 's-Hertogenbosch 6 september 2018, ECLI:NL:GHshE:2018:3723.

²⁴⁶ Rechtbank Zeeland-West-Brabant 16 december 2019, ECLI:NL:RBZWB:2019:6035.

concreet zal worden uiteengezet wat in het belang van het kind is en hoe beoordeling hiervan dient te geschieden, met als doel uiteindelijk te beoordelen of parallel ouderschap en de schottenmethode al dan niet in het belang van het kind kunnen worden geacht.

HFST 6. Methoden van onderzoek: welke ontwikkelingen t.a.v. PO en SA zijn nog wenselijk?

Om na te gaan welke ontwikkelingen nog wenselijk zijn ten aanzien van parallel ouderschap en schottenaanpak is op twee manieren onderzoek verricht. Er is gebruik gemaakt van een praktijkonderzoek in de vorm van semigestructureerde interviews om te onderzoeken welke ontwikkelingen professionals nog wenselijk vinden ten aanzien van PO en SA. Tevens zal het interview gebruikt worden om te onderzoeken of professionals het wenselijk achten dat een concrete wetsbepaling omtrent PO of SA in de wet wordt opgenomen. Ook worden de inzichten van professionals uit de interviews gebruikt om na te gaan of een parallel-ouderschapsplan of schottenaanpak-ouderschapsplan wenselijk is en welke elementen volgens professionals hierin zouden moeten worden opgenomen. Er is getracht dit interview af te nemen bij rechters, vFas advocaten, bijzondere curatoren, psychologen en mediators. Er zijn e-mailberichten uitgestuurd naar verscheidene professionals van deze beroepsgroepen. Echter, helaas waren weinig professionals bereid tot het beantwoorden van interviewvragen.

Ook is een rechtsvergelijkend onderzoek verricht met als doel te onderzoeken op welke wijze parallel ouderschap in een ander land wordt vormgegeven. Er is gekozen voor een rechtsvergelijking met Canada. Canada past parallel ouderschap immers al langer toe. Hiermee wordt getracht te onderzoeken of zij voorlopen op de ontwikkeling van PO en SA en kan worden onderzocht of die ontwikkelingen ook wenselijk zijn voor de ontwikkeling van PO en SA in Nederland.

Bijlage 5: ‘hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland?’

Aanvulling bij HFST 3, paragraaf 3.2: de zaken op basis waarvan de analyse is verricht ten aanzien van de voorwaarden waaronder parallel ouderschap wordt uitgesproken

Rechtbank. Den Haag april 2019

Belang van deze uitspraak

De Rechtbank Den Haag geeft in een van haar uitspraken van april 2019 aan wat er volgens haar vereist is om parallel ouderschap uit te kunnen spreken. De rechtbank is van oordeel dat niet te verwachten valt dat aan de randvoorwaarden om tot die regeling te komen, voldaan zal kunnen worden. In casu worden er verschillende omstandigheden overwogen die ertoe hebben geleid dat parallel ouderschap niet wordt uitgesproken. A contrario kan hieruit herleid worden onder welke omstandigheden de rechter dan wél parallel ouderschap kan uitspreken.

Feiten van de casus

In casu zijn beide ouders belast met het gezag over minderjarige. Verder hebben zowel Het Haags Ambulatorium en de bijzondere curator conclusies naar voren gebracht. Zij adviseren over te gaan tot parallel ouderschap met een 50/50-regeling waarbij de communicatie tussen de ouders uiterst beperkt blijft en voornamelijk loopt via een onafhankelijke derde (parallel ouderschap). Er zijn verschillende punten die volgens beide professionals tot dit advies hebben geleid. Zo blijken beide ouders over voldoende pedagogische en affectieve mogelijkheden te beschikken met ieder hun eigen waardevolle accenten daarin. Ook profiteert minderjarige van beide opvoedomgevingen en wordt haar ontwikkeling in beide situaties op verschillende manieren gestimuleerd. Als belangrijkste zorgpunt komt naar voren dat de verstandhouding en communicatie tussen ouders zeer ernstig verstoord is, waardoor minderjarige in een loyaliteitsconflict wordt gebracht. Bij vader is volgens beide professionals te verwachten dat herstel van zijn ouderschapsrol in het leven van minderjarige en het ervaren van gelijkwaardig ouderschap voor een betere balans in zijn draagkrachtverhouding zal zorgen. Hij hoeft dan volgens de professionals immers niet langer met moeder te strijden over de vraag wie de beste ouder is voor minderjarige. Dit zou volgens de professionals bij vader tot meer rust en ontspanning in zijn dagelijks functioneren moeten leiden. Er zijn volgens de professionals verder vrijwel geen mogelijkheden voor verbetering van de communicatie tussen ouders. Toch vinden zowel de bijzondere curator als het Haags Ambulatorium dat tegemoet moet worden gekomen aan het verlangen van minderjarige om weer tot gelijkwaardige verdeling van omgang met haar ouders te komen. Minderjarige wordt in staat geacht om een voldoende waardering van eigen belangen te kunnen geven.

Zowel moeder als de GI kunnen zich in casu niet vinden in een 50%-50%-regeling met parallel ouderschap gelet op de houding van vader jegens de moeder en jegens de hulpverlening.

De rechtbank overweegt als volgt:²⁴⁷

- Bij parallel solo-ouderschap dienen de ouders elkaar vanuit een gelijkwaardige positie als ouders de noodzakelijk informatie te geven, maar bemoeien zij zich niet met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld. Dit ouderschap vraagt erom dat ouders zich strikt houden aan de uitgeschreven plannen of gerechtelijke uitspraken. Gelet op de dossierstukken en het verhandelde ter zitting ziet de rechtbank, ondanks de adviezen van Het Haags Ambulatorium en de bijzondere curator, te veel contra-indicaties om de huidige regeling uit te breiden. De rechtbank is van oordeel dat namelijk niet te verwachten valt dat aan de randvoorwaarden om tot die regeling te komen, zal kunnen worden voldaan.

²⁴⁷ Rechtbank Den Haag 18 april 2019 ECLI:NL:RBDHA:2019:4075.

- Bij een dergelijke regeling moeten de behoeften van minderjarige leidend zijn. Daarmee wordt bedoeld dat zij onbelemmerd deel moet kunnen blijven nemen aan verschillende activiteiten zoals feestjes en hobby's. De rechtbank heeft er weinig vertrouwen in dat vader aan minderjarige die ruimte in voldoende mate zal gunnen. Wanneer bijvoorbeeld sprake is van een activiteit die wat betreft vader verband houdt met een beslissing van de moeder, verwacht de rechtbank dat minderjarige daaraan van vader niet zomaar zal mogen deelnemen, gezien het verloop van de omgangscontacten tussen de vader en minderjarige tot nu toe.
- Verder moet minderjarige onbevangen contact kunnen hebben met de ouder of de gezinsleden bij wie zij op dat moment niet verblijft. In casu is echter gebleken dat de vader dat niet toestaat zolang minderjarige bij hem verblijft.
- Ook overweegt de rechtbank dat voor het goed functioneren van parallel ouderschap noodzakelijk is dat beide partijen in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf worden genomen. De vader heeft laten zien daar grote moeite mee te hebben. Zo blijft hij ondanks het dringende advies van hulpverlenende instanties, maar ook van de rechtbank zelf, zijn strijd tegen de moeder onverminderd voortzetten. De vader blijft ieder moment van contact met moeder aangrijpen om haar op belastende wijze te benaderen of om onnodig met haar in discussie te gaan.
- Daarnaast wijkt vader op eigen initiatief zonder toestemming af van gemaakte afspraken omdat hij daar naar zijn mening recht op heeft. Zo heeft hij minderjarige tijdens de kerstvakantie twee dagen langer bij zich gehouden dan gepland en is het moeder pas gelukt om in contact te treden met vader na interventie van de crisisdienst van de GI.
- Ten slotte acht de rechtbank het, gezien de opmerkingen van met name de vader, plausibel dat ouders het niet eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijke derde het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden of dat de vader diens positie langzamerhand waarschijnlijk ter discussie zal stellen als er beslissingen worden genomen die hem niet behagen.

Volgens de Rechtbank Den Haag is er in casu dus niet voldaan aan de randvoorwaarden voor parallel ouderschap. Voor parallel ouderschap is onder andere vereist dat ouders zich strikt (kunnen) houden aan uitgeschreven plannen of gerechtelijke uitspraken en aan afspraken en beslissingen die van bovenaf worden genomen. Bovendien zijn er volgens de rechtbank te veel contra-indicaties tegen een parallel ouderschap-regeling.

De omstandigheden die in deze casus een rol lijken te spelen

Een analyse van bovengenoemde uitspraak met betrekking tot de omstandigheden die invloed hebben op de beslissing van de rechter om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken, leidt tot een aantal bevindingen en voorlopige conclusies.

Gezag over minderjarige

Allereerst zijn in casu beide ouders belast met het gezag over minderjarige.

Advies GI en hulpverlenende personen/organisaties

Verder hebben de bijzondere curator en andere onderzoekers een advies ingediend, maar in weerwil daarvan heeft de rechter iets anders besloten. De GI heeft juist aangegeven zich niet te kunnen vinden in een 50%-50%-regeling met parallel ouderschap gelet op de houding van vader jegens de moeder en jegens de hulpverlening.

Strikt houden aan de plannen of gerechtelijke uitspraken

Verder wordt door de rechter als duidelijke voorwaarde naar voren gebracht dat bij parallel ouderschap de ouders elkaar vanuit een gelijkwaardige positie als ouders de noodzakelijke informatie dienen te geven, maar zich niet mogen bemoeien met de manier waarop het ouderschap bij de andere wordt ingevuld. Een andere duidelijke voorwaarde die door de rechter naar voren wordt gebracht is dat parallel ouderschap erom vraagt dat ouders zich strikt houden aan de uitgeschreven plannen of gerechtelijke uitspraken.

A contrario – de verwachting dat ouders aan de randvoorwaarden zullen (kunnen) voldoen

De rechter noemt tevens een aantal punten op grond waarvan hij besluit het parallel ouderschap niet uit te spreken. A contrario kan op basis hiervan tevens geconcludeerd worden dat er bepaalde omstandigheden zijn waaronder de rechter parallel ouderschap wél kan uitspreken.

Zo is de rechter in casu van oordeel dat er niet te verwachten valt dat aan de randvoorwaarden om tot een parallel ouderschap regeling te komen zal kunnen worden voldaan. A contrario kan gesteld worden dat als wél te verwachten valt dat ouders aan deze randvoorwaarden zullen kunnen voldoen, dan parallel ouderschap kan worden uitgesproken.

A contrario – minderjarige kan onbevangen contact hebben met andere ouder en gezinsleden

Verder moet minderjarige onbevangen contact kunnen hebben met de ouder of de gezinsleden bij wie zij op dat moment niet verblijft. In casu is echter gebleken dat de vader dat niet toestaat zolang minderjarige bij hem verblijft. Andersom kan worden beredeneerd dat als de ouder, zolang minderjarige bij hem/haar verblijft, wel toestaat dat minderjarige onbevangen contact heeft met de andere ouder of de andere gezinsleden waar hij/zij op dat moment niet verblijft, dan parallel ouderschap kan worden uitgesproken.

A contrario – geen moeite hebben met het opvolgen van de adviezen en hulpverlening

Ook overweegt de rechtbank dat voor het goed functioneren van parallel ouderschap noodzakelijk is dat beide partijen in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf worden genomen. De vader heeft laten zien daar grote moeite mee te hebben. Zo blijft hij ondanks het dringende advies van hulpverlenende instanties, maar ook van de rechtbank zelf, zijn strijd tegen de moeder onverminderd voortzetten. De vader blijft ieder moment van contact met moeder aangrijpen om haar op belastende wijze te benaderen of om onnodig met haar in discussie te gaan. A contrario kan geconcludeerd worden dat er parallel ouderschap kan worden uitgesproken als beide ouders in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf zijn/worden genomen (dus in staat zijn het advies van hulpverlenende instanties en de rechtbank opvolgen) en hier geen moeite mee hebben.

Niet ieder moment aangrijpen om in discussie te gaan

Bovendien dienen zij niet onnodig ieder moment aan te grijpen om met elkaar in discussie aan te gaan of elkaar op belastende wijze te benaderen.

A contrario – niet eigenhandig afwijken van de gemaakte afspraken

Daarnaast kan in casu volgens de rechter geen parallel ouderschap worden uitgesproken omdat vader op eigen initiatief zonder toestemming afwijkt van gemaakte afspraken. Daar heeft vader naar eigen zeggen recht op. Zo heeft hij minderjarige tijdens de kerstvakantie twee dagen langer bij zich gehouden dan gepland en is het moeder pas gelukt om in contact te treden met vader na interventie van de crisisdienst van de GI. Andersom beredeneerd, kan parallel ouderschap dan wel worden uitgesproken wanneer ouders niet eigenhandig afwijken van de gemaakte afspraken.

A contrario – als het aannemelijk is dat ouders het eens zullen worden over de onafhankelijke derde

Ten slotte acht de rechter het, gezien de opmerkingen van met name de vader, plausibel dat ouders het niet eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijke derde het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden of dat de vader diens positie langzamerhand waarschijnlijk ter discussie zal stellen als er beslissingen worden genomen die hem niet behagen. Andersom beredeneerd kan parallel ouderschap dan wel worden uitgesproken indien de rechter het aannemelijk acht dat ouders het eens zullen worden over de onafhankelijke derde die het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden en het niet waarschijnlijk is dat een van hen diens positie langzamerhand ter discussie zal stellen als er beslissingen genomen worden die hem/haar niet behagen.

Kortom, na analyse van bovengenoemde uitspraak zou voorlopig geconcludeerd kunnen worden dat parallel ouderschap in ieder geval kan worden uitgesproken indien:

- te verwachten valt dat ouders zullen kunnen voldoen aan de randvoorwaarden, om tot een parallel ouderschap regeling te komen;
- ouders elkaar zien als gelijkwaardig ouder;
- ouders in staat zijn elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen;
- ouders in staat zijn om zich niet te bemoeien met de wijze waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld;
- ouders zich strikt kunnen houden aan de uitgeschreven plannen of gerechtelijke uitspraken;
- de behoeften van minderjarige leidend zijn;
- de rechter er vertrouwen in heeft dat beide ouders minderjarige in voldoende mate de ruimte zullen gunnen om onbelemmerd deel te kunnen blijven nemen aan verschillende activiteiten, ook als die activiteit verband houdt met een beslissing van de andere ouder;
- ouders, zolang minderjarige bij hem/haar verblijft, toestaan dat minderjarige onbevangen contact heeft met de andere ouder of de andere gezinsleden waar hij/zij op dat moment niet verblijft;
- ouders niet eigenhandig afwijken van de gemaakte afspraken;
- beide ouders in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf zijn/worden genomen (dus in staat zijn het advies van hulpverlenende instanties en de rechtbank opvolgen) en hier geen moeite mee hebben. Voor het goed functioneren van parallel ouderschap is volgens de Rechtbank Den Haag immers noodzakelijk dat beide partijen in staat zijn zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf worden genomen;
- ouders niet onnodig ieder moment aangrijpen om met elkaar in discussie te gaan of elkaar op belastende wijze te benaderen;
- de rechter het aannemelijk acht dat ouders het eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijke derde het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden en het niet waarschijnlijk is dat een van hen diens positie langzamerhand ter discussie zal stellen als er beslissingen genomen worden die hem/haar niet behagen.

Een dergelijke conclusie kan echter niet gebaseerd worden op één enkele uitspraak. Om die reden wordt nog een aantal uitspraken geanalyseerd om te onderzoeken of bepaalde omstandigheden/elementen van een casus ook in andere uitspraken leiden tot het al dan niet uitspreken van parallel ouderschap teneinde te kunnen onderzoeken of er sprake is van coherentie in deze jurisprudentie en of daar een patroon in te herkennen is.

Gerechtshof Amsterdam juli 2019

Belang van deze uitspraak

Het Gerechtshof Amsterdam komt in een voorgelegde zaak tot de conclusie dat parallel ouderschap in casu niet geschikt is. Deze casus is van belang om te analyseren, omdat er door de rechter wordt gemotiveerd welke omstandigheden hem hebben doen beslissen dat parallel ouderschap niet geschikt is. A contrario kan tevens worden geconcludeerd onder welke omstandigheden de rechter parallel ouderschap dan wél geschikt vindt.

Feiten van de casus

In casu verzoekt een van de ouders een verdeling bij helfte van de zorgtaken in een parallel ouderschap, omdat dit naar zijn mening in het belang is van minderjarige, nu dit meer overeenkomt met de voormalige rol van deze ouder in het leven van minderjarige. Thans ziet verzoeker minderjarige een maal in de twee weken. In casu zijn beide ouders belast met het gezag over minderjarige. De GI heeft in onderhavige zaak gemeld geen aanleiding te zien om de huidige situatie te veranderen. Hoewel de man in staat is adequate zorg te bieden aan minderjarige, diskwalificeert hij de vrouw zodanig in haar moederrol, dat langdurig verblijf van minderjarige bij de man schadelijk zal zijn voor minderjarige. De raad heeft ter zitting verklaard dat partijen verschillen van inzicht over wat minderjarige nodig heeft. “Een frequent contact met de man is volgens de raad op zichzelf in belang van minderjarige, maar daaraan staat de verstoorde verstandhouding tussen partijen in de weg”, aldus de raad. De rechtbank neemt in overweging dat de ene ouder blijft volharden in zijn wantrouwen jegens de andere ouder,

waardoor de ouderschapsregeling die hij verzoekt, onmogelijk is. Co-ouderschap vergt volgens de rechtbank behoorlijke communicatie tussen partijen die gebaseerd is op basaal onderling vertrouwen. De rechtbank kan zich niet vinden in de stelling van de ouder; deze stelt dat dit kan worden ondervangen middels parallel ouderschap en een communicatieplan. “Wil parallel ouderschap kans van slagen hebben, dan dienen ouders in ieder geval, bij alle verschillen van mening die er tussen hen bestaan op ex-partnerniveau, elkaar te (kunnen) erkennen in hun rol als ouder van het kind,” aldus de rechtbank. Het hof concludeert dat in een situatie als de onderhavige een ouderschapsregeling op 50/50-basis, ook wanneer dat via parallel ouderschap wordt ingevuld, niet in het belang van minderjarige is. Wil parallel ouderschap kans van slagen hebben, dan dienen ouders elkaar tenminste te (kunnen) erkennen in hun ouderrol. Het hof wijst het verzoek van de ouder dan ook af.²⁴⁸

De omstandigheden die in deze casus een rol lijken te spelen

Een analyse van bovengenoemde uitspraak met betrekking tot de omstandigheden die invloed hebben op de beslissing van de rechter om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken leidt tot een aantal een aantal bevindingen. De volgende omstandigheden lijken in onderhavige casus een rol te spelen in de afweging van de rechter bij beantwoording van de vraag of parallel ouderschap geschikt is:

Gezag over minderjarige

Ten eerste zijn wederom beide ouders belast met het gezag over minderjarige.

Advies GI

Ook heeft de GI wederom een advies gegeven en de rechtbank heeft dit advies gevolgd.

Ouders kunnen elkaar erkennen in hun ouderschapsrol

Verder lijkt bij de vraag of al dan niet parallel ouderschap uitgesproken dient te worden ook van belang te zijn of ouders in ieder geval, bij alle verschillen van mening die er tussen hen bestaan op ex-partnerniveau, elkaar kunnen erkennen in hun rol als ouder van het kind.

Rechtbank Noord-Holland januari 2019

Belang van deze uitspraak

In tegenstelling tot de hiervoor uiteengezette zaken, wordt in een uitspraak van de Rechtbank Noord-Holland parallel ouderschap juist wel uitgesproken.²⁴⁹

Feiten van de casus

In onderhavige zaak zijn beide ouders belast met het gezag over minderjarige. Ook is minderjarige onder toezicht gesteld naar aanleiding van een rapport van de raad. De raad heeft melding gemaakt van grote zorgen over de opvoedomgeving van minderjarige bij beide ouders. Het is volgens de raad de vraag of ouders in staat zijn om voor minderjarige een gezonde opvoedingssituatie te bewerkstelligen. Beide ouders moeten er volgens de raad van doordrongen worden dat het gedrag dat zij nu beiden laten zien zeer schadelijk is voor de ontwikkeling van minderjarige. Een ouder verzoekt in casu aan de rechtbank om de zorgregeling uit te breiden en een bij helfte gedeelde zorgregeling te bepalen. De ouder verzoekt om deze zorgregeling definitief te bepalen, zodat ouders hieraan in parallel ouderschap uitvoering kunnen geven. De GI heeft ter zitting aangegeven dat voldoende duidelijk is wat minderjarige wil. Volgens de GI zit minderjarige in de knel, is het voor hem van groot belang dat de strijd stopt, er een eindbeslissing wordt genomen en het parallel ouderschap kan starten. In onderhavige uitspraak wordt aangegeven dat het uitgangspunt is dat ouders in het kader van de OTS een zekere vordering hebben gemaakt, maar dat nog niet alle doelen zijn bereikt. OTS is noodzakelijk om de laatste obstakels weg te nemen. Door middel van de hulp van de GI kan het parallel ouderschap en het ouderschapsplan verder worden vormgegeven, om er voor te zorgen dat minderjarige ook in de toekomst zonder spanning tussen zijn ouders kan opgroeien. Met oog op deze procedure hebben beide ouders bevestigd dat zij het belang

²⁴⁸ GERECHTSHOF AMSTERDAM 30-07-2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2860

²⁴⁹ Rb. Noord-Holland, 30 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.

van minderjarige vooropstellen en aan het parallel ouderschap zullen meewerken. De rechtbank geeft aan dat bij parallel ouderschap ouders elkaar, vanuit een gelijkwaardige positie als ouders, de noodzakelijke informatie verstrekken, maar zich niet bemoeien met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld. Dit ouderschap vraagt er volgens de rechtbank om dat ouders zich strikt houden aan uitgeschreven ouderschapsplannen of gerechtelijke uitspraken. Er dienen volgens de rechtbank duidelijke grenzen en kaders worden vastgesteld om conflicten te verminderen of te voorkomen. De rechtbank stelt vervolgens dat het aan de GI is om toezicht te houden op naleving van de gemaakte afspraken. De rechtbank ziet, in navolging van het advies van de GI en de Raad, geen contra-indicaties om de zorgregeling uit te breiden tot een week op week af regeling. Met deze regeling kan volgens de rechtbank door ouders uitvoering worden gegeven aan het geadviseerde parallel ouderschap.

De omstandigheden die in deze casus een rol lijken te spelen

Een analyse van bovengenoemde uitspraak met betrekking tot de omstandigheden die invloed hebben op de beslissing van de rechter om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken leidt wederom tot een aantal bevindingen. De volgende omstandigheden lijken in onderhavige casus een rol te spelen in de afweging van de rechter bij beantwoording van de vraag of parallel ouderschap geschikt is:

Gezag over minderjarige

Ten eerste zijn beide ouders wederom belast met het gezamenlijk gezag over minderjarige.

Advies GI

In casu was de GI juist voorstander van parallel ouderschap en heeft de rechtbank de GI hierin gevolgd.

Ouders stellen het belang van minderjarige voorop en willen meewerken aan parallel ouderschap

In casu geven beide ouders aan het belang van minderjarige voorop te stellen en medewerking te verlenen aan het parallel ouderschap. Ook wordt beschreven dat ouders een zekere vordering hebben gemaakt.

Ouders kunnen elkaar erkennen in hun ouderschapsrol

Verder wordt door de rechtbank aangehaald dat voor parallel ouderschap ouders in staat moeten zijn elkaar te zien als gelijkwaardig ouder.

Ouders zijn in staat om elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen, maar bemoeien zich niet met elkaar

Ook wordt aangegeven dat ouders in staat moeten zijn elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen.

Strikt houden aan de plannen of gerechtelijke uitspraken

Ten slotte zijn ouders in casu in staat zich strikt te houden aan uitgeschreven plannen of gerechtelijke uitspraken.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch juli 2019

Belang van deze uitspraak

Hoewel de motivatie in boven beschreven casus beknopt is, is hier wel een aantal omstandigheden te noemen die ook in andere zaken omtrent het al dan niet uitspreken van parallel ouderschap aan de orde zijn geweest.

Feiten van de casus

In de zaak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch gaat het partijen voornamelijk om het al dan niet voortzetten van de OTS die al sedert 2016 is uitgesproken en steeds is verlengd. Parallel ouderschap wordt in deze zaak wel ter sprake gebracht.²⁵⁰ Ouders verkeren al sedert de geboorte van minderjarige in een partnerstrijd. Beide ouders oefenen in casu gezamenlijk het ouderlijk gezag over minderjarige uit.

²⁵⁰ Hof 's-Hertogenbosch, 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

De GI voert aan dat is ingezet op parallel ouderschap. De kern van de problematiek blijft volgens de GI de strijd tussen ouders waarbij moeder diskwalificerend is ten opzichte van vader. Ook is vader volgens de GI niet in staat om hetgeen bij moeder plaatsvindt, los te laten waardoor hij met moeder blijft strijden. Ouders hebben in het laatste gesprek met de GI aangegeven bereid te zijn om mee te werken aan het voortzetten van parallel ouderschap onder begeleiding van de GI. Het hof acht het van belang dat de GI komende periode verder gaat inzetten op het parallel ouderschap. Het hof geeft aan dat het idee van parallel ouderschap is dat ouders met respect met elkaar omgaan zonder zich met elkaar te bemoeien.²⁵¹ “Ouders dienen zich te focussen op minderjarige en hun eigen relatie met minderjarige en niet op hun relatie ten opzichte van elkaar of het ouderschap van de ander, waarbij beide ouders elkaar leren te vertrouwen zodat minderjarige niet langer wordt belast met onderlinge spanningen,” aldus het hof. Het hof geeft aan dat ouders hier nog niet toe in staat zijn en heeft er daarom onvoldoende vertrouwen in dat ouders dit in een vrijwillig kader onderling kunnen regelen. Om die reden is het van belang dat er onder begeleiding van de GI verder wordt ingezet op parallel ouderschap. Wel acht het hof positief dat beide ouders hun bereidheid hebben uitgesproken om medewerking te verlenen aan het parallel ouderschap. Volgens het hof kunnen er zeker nog verbeteringen plaatsvinden. Het hof gaat ervan uit dat beide ouders deze kans zullen aangrijpen en, in het belang van minderjarige, deze hulpverlening verder accepteren en zich daarvoor ook openstellen zodat zij uiteindelijk zelf een situatie gaan creëren waarbij minderjarige zich veilig en prettig voelt bij moeder én vader.²⁵²

De omstandigheden die in deze casus een rol lijken te spelen

Een analyse van bovengenoemde uitspraak met betrekking tot de omstandigheden die invloed hebben op de beslissing van de rechter om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken, leidt wederom tot een aantal bevindingen. De volgende omstandigheden lijken in onderhavige casus een rol te spelen in de afweging van de rechter bij beantwoording van de vraag of parallel ouderschap geschikt is:

Gezag over minderjarige

In casu zijn beide ouders belast met het ouderlijk gezag over minderjarige.

Advies GI

De rechter heeft in casus het advies van de GI gevolgd.

Ouders dienen elkaar te respecteren zonder zich met elkaar te bemoeien

De rechter geeft in casus aan dat ouders bij parallel ouderschap elkaar dienen te respecteren zonder zich met elkaar te bemoeien.

Ouders zijn bereid om hun medewerking te verlenen

In casu gaat het hof ervan uit dat beide ouders bereid zijn om hun medewerking te verlenen, deze hulpverlening accepteren en zich daar ook voor zullen openstellen.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch april 2019

Belang van deze uitspraak

In een van zijn zaken geeft het Gerechtshof 's-Hertogenbosch aan dat parallel ouderschap in de gegeven situatie goed denkbaar is.²⁵³ Deze casus is van belang om te analyseren omdat er door de rechter wordt gemotiveerd welke omstandigheden hem hebben doen beslissen dat de situatie zich leent voor parallel ouderschap.

Feiten van de casus

In casu gaat het om een verlenging van de OTS en wordt een machtiging verleend om de kinderen uit huis te plaatsen bij vader. De opvoedomgeving van vader sluit op dit moment beter aan bij wat er voor

²⁵¹ Hof 's-Hertogenbosch, 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

²⁵² Hof 's-Hertogenbosch, 25 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

²⁵³ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

de kinderen nodig is volgens het hof: rust en ruimte om zich te ontwikkelen zonder meegezogen te worden in de strijd die hun ouders met elkaar voeren. Beide kinderen zijn sedert 2015 onder toezicht gesteld omdat zij ernstig in hun ontwikkeling werden bedreigd. De kinderen zijn steeds meer onderdeel gaan uitmaken van de strijd tussen ouders en dit vormt een ernstige bedreiging voor hun ontwikkeling. Een zorg die het hof hierbij heeft, is dat moeder de kinderen bewust lijkt te betrekken in haar strijd.²⁵⁴ Beide ouders willen graag verandering en zijn moe van de strijd, maar slagen er niet in om met de geboden hulpverlening hun gedrag te veranderen. Sturing vanuit het gedwongen kader is volgens het hof dan ook noodzakelijk om de hulpverlening op gang te brengen. Het hof geeft aan dat ter zitting ook parallel ouderschap is besproken. Dat is volgens het hof een ouderschapsvorm waarbij de communicatie tussen ouders beperkt blijft. Dit houdt volgens het hof tevens in dat ouders ieder voor zich het ouderschap vormgeven en zich daarbij zo min mogelijk met het ouderschap van de andere ouder bemoeien. “In de gegeven situatie is parallel ouderschap goed denkbaar”, aldus het hof. Het hof geeft aan te begrijpen dat beide ouders hieraan zouden willen meewerken.

De omstandigheden die in deze casus een rol blijken te spelen

Een analyse van bovengenoemde uitspraak met betrekking tot de omstandigheden die invloed hebben op de beslissing van de rechter om al dan niet parallel ouderschap uit te spreken, leidt wederom tot een aantal bevindingen. De volgende omstandigheden lijken in onderhavige casus een rol te spelen in de afweging van de rechter bij beantwoording van de vraag of parallel ouderschap geschikt is:

Gezag

Ten eerste zijn in casu beide ouders belast met het gezag over minderjarigen.

Ondertoezichtstelling

Ook is minderjarige onder toezicht gesteld.

De communicatie tussen ouders blijft beperkt

De rechter geeft aan dat de communicatie tussen ouders bij parallel ouderschap beperkt blijft.

Ouders dienen zich zo min mogelijk met elkaar te bemoeien

Ten slotte wordt aangegeven dat iedere ouder zijn eigen ouderschap dient vorm te geven en zich daarbij zo min mogelijk met de andere ouder dient te bemoeien.

²⁵⁴ Hof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

Bijlage 6: ‘hoe wordt op dit moment vormgegeven aan parallel ouderschap in Nederland?’

Aanvulling HFST. 3, paragraaf 3.3: de zaken op basis waarvan de analyse is verricht ten aanzien van de voorwaarden die aan parallel ouderschap worden gesteld.

Rechtbank Noord-Holland januari 2019

De Rechtbank Noord-Holland geeft enigszins handvatten voor een parallel ouderschap. In een uitspraak van januari 2019 geeft zij nogmaals aan dat bij parallel ouderschap ouders elkaar de noodzakelijke informatie geven, maar zich niet bemoeien met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld. Dit ouderschap vraagt erom dat ouders zich strikt houden aan de uitgeschreven ouderschapsplannen of gerechtelijke uitspraken. Een andere voorwaarde is dat ouders medewerking dienen te verlenen aan het parallel ouderschap. Verder zijn er bij parallel ouderschap duidelijke kaders nodig, bijvoorbeeld ten aanzien van verjaardagen en vakanties, om conflicten te verminderen of te voorkomen. Er wordt daarom door de rechtbank een definitieve en eenduidige zorgregeling getroffen die voor meerdere jaren geldt. Met deze regeling kan volgens de rechtbank door de ouders uitvoering worden gegeven aan het geadviseerde parallel ouderschap. Middels de hulp van de GI kan het parallel ouderschap verder worden vormgegeven, zodat ook voor de toekomst wordt gezorgd dat minderjarige zal kunnen opgroeien zonder spanning tussen zijn ouders.²⁵⁵ De GI zal tevens toezicht houden op naleving van de afspraken. Ook zal er gelijktijdig een OTS lopen om de laatste knelpunten weg te nemen. Deze voorwaarden staan genoemd onder punt 2.10 tot en met 2.13 van de uitspraak. In deze uitspraak zijn de duidelijke kaders goed waarneembaar. Omdat deze regeling zo’n duidelijke weergave is van de voorwaarden die in deze casus aan een parallel ouderschap worden verbonden en daarmee als voorbeeld kan dienen, is ervoor gekozen om dit gedeelte van de uitspraak op te nemen in bijlage [x] van deze thesis.

Voorwaarden in casu

In onderhavige uitspraak komen een aantal voorwaarden, die aan een parallel ouderschap gesteld worden, aan de orde. Indien de voorwaarden uit de casus veralgemeniseerd worden, leidt dat tot de navolgende voorlopige opsomming van voorwaarden:

- Ouders geven elkaar de noodzakelijke informatie, maar bemoeien zich niet met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld;
- Ouders dienen zich strikt te houden aan uitgeschreven ouderschapsplannen en/of gerechtelijke uitspraken;
- Ouders dienen medewerking te verlenen aan de uitvoering van parallel ouderschap;
- er worden duidelijke grenzen en kaders vastgesteld om conflicten te verminderen of te voorkomen;
- Er wordt een definitieve en eenduidige zorgregeling getroffen;
- Deze definitieve en eenduidige zorgregeling geldt voor meerdere jaren;
- De rechtbank bepaalt de hoofdverblijfplaats van minderjarige;
- De rechter stelt vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij vader verblijft en stelt vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij moeder verblijft;
- Er wordt aangegeven welke regeling prevaleert indien twee regelingen strijdig met elkaar zijn;
- De rechter stelt vast op welk tijdstip de wisselmomenten tussen ouders plaatsvinden;
- Er wordt afgesproken wie toezicht zal houden op naleving van het parallel ouderschap. Dat is in casu de GI;
- Minderjarige is of wordt onder toezicht gesteld;

²⁵⁵ Rb. Noord-Holland, 20 januari 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:645.

- Er wordt aangegeven wie hulp zal geven bij het vormgeven van het parallel ouderschap. Dat is casu de GI. Deze voorwaarde ziet op hulpverlening;
- De rechtbank geeft vervangende ouderlijke toestemming voor jaarlijkse vakanties;
- De regeling wordt nogmaals opgenomen in de beslissing en de rechtbank verklaart de beschikking uitvoerbaar bij voorraad.

Een dergelijke conclusie kan echter niet worden getrokken louter op basis van een enkele uitspraak. Om die reden worden nog een aantal uitspraken geanalyseerd om te onderzoeken of deze woordwaarden een terugkerend element zijn in andere zaken waarin parallel ouderschap geschikt werd geacht. Op die wijze kan worden onderzocht of hierin een patroon is te herkennen.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch juli 2019

In de eerder besproken zaak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch acht het hof van belang dat de gezinsvoogd komende tijd verder gaat inzetten op het parallel ouderschap en de verbetering van de onderlinge communicatie tussen de ouders.²⁵⁶ Minderjarige blijft in casu onder toezicht gesteld. De GI is Stichting Bureau Jeugdzorg Limburg. Voor parallel ouderschap is volgens het hof zoals eerder besproken, nodig dat ouders focussen op minderjarige en hun eigen relatie met minderjarige en niet met hun relatie ten opzichte van elkaar of het ouderschap van de ander, waarbij beide ouders elkaar leren te vertrouwen zodat minderjarige niet langer wordt belast met onderliggende spanningen. Hier zijn ouders volgens het hof nog niet toe in staat. Het hof heeft er onvoldoende vertrouwen in dat ouders uitvoering van het parallel ouderschap in het vrijwillig kader voor elkaar krijgen.²⁵⁷ “Om te waarborgen dat de zorgregeling wordt nageleefd en om ervoor te zorgen dat beide ouders de hulpverlening – in het bijzonder de hulpverlening van Yvoor die is gericht op parallel ouderschap – blijven accepteren, wordt voortzetting van de OTS noodzakelijk en gerechtvaardigd geacht,” aldus het hof. Ook geeft het hof aan dat zij erop rekent dat ouders deze kans met beide handen zullen aangrijpen en, in het belang van minderjarige, deze hulpverlening verder accepteren en zich daarvoor ook openstellen.²⁵⁸ De hulpverlening is in casu verleend door Yvoor, expertisecentrum voor hulp bij complexe scheidingen. Er wordt niet expliciet aangegeven wie er toezicht op zal houden dat ouders de regeling van het parallel ouderschap zullen nakomen, maar in onderhavige zaak wordt wel aangegeven dat de GI tijdens de OTS ook zal werken aan verbetering van de onderlinge communicatie tussen de ouders. Tevens wordt aangegeven dat Yvoor haar hulpverlening, die gericht is op parallel ouderschap, zal voortzetten. Naar alle waarschijnlijkheid zal een van deze twee partijen er dan ook toezicht op houden dat ouders de regeling zullen nakomen. Verdere voorwaarden lijken in onderhavige casus niet aan het parallel ouderschap te worden verbonden.

Voorwaarden in casu

In onderhavige uitspraak komen een aantal voorwaarden, die aan het parallel ouderschap gesteld worden, aan de orde. Indien de voorwaarden uit de casus veralgemeniseerd worden, leidt dat tot de volgende opsomming van voorwaarden:

- OTS: minderjarige blijft onder toezicht gesteld;
- Gedwongen kader: het hof heeft er onvoldoende vertrouwen in dat ouders uitvoering van het parallel ouderschap in het vrijwillig kader voor elkaar krijgen;
- Ouders dienen zich te focussen op hun eigen relatie met minderjarige en niet met hun relatie ten opzichte van elkaar of het ouderschap van de ander;
- Beide ouders moeten elkaar leren te vertrouwen;
- Ouders dienen medewerking te verlenen aan het parallel ouderschap;
- Er is sprake van hulpverlening/begeleiding;
- Er wordt in zekere mate aangegeven wie toezicht zal houden op nakoming van regels door ouders.

²⁵⁶ Hof 's-Hertogenbosch 27 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

²⁵⁷ Hof 's-Hertogenbosch 27 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

²⁵⁸ Hof 's-Hertogenbosch 27 juli 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:2824.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch februari 2019

In een andere zaak van het Hof 's-Hertogenbosch wordt geconcludeerd dat parallel ouderschap voor ouders de beste manier is om het ouderschap vorm te geven.²⁵⁹ “Het is daarvoor wel noodzakelijk dat beide ouders de hulpverlening accepteren”, aldus het hof.²⁶⁰ Het hof onderschrijft daarnaast het belang van gespecialiseerde hulpverlening voor beide ouders hierin.²⁶¹ Ook hulpverlening lijkt dus herhaaldelijk als voorwaarde voor parallel ouderschap te worden gesteld. In onderhavige casus zijn daarnaast alle drie minderjarigen onder toezicht gesteld.

Voorwaarden in casu

In onderhavige uitspraak komen een aantal voorwaarden, die aan het parallel ouderschap gesteld worden, aan de orde. Indien de voorwaarden uit de casus veralgemeniseerd worden, leidt dat tot de volgende opsomming van voorwaarden:

- OTS: alle drie minderjarigen zijn onder toezicht gesteld;
- Ouders dienen medewerking te verlenen aan het parallel ouderschap;
- Hulpverlening/begeleiding is noodzakelijk.

3.4.4.4. Gerechtshof 's-Hertogenbosch april 2019

Ook in een andere zaak van het Hof 's-Hertogenbosch lijken bepaalde voorwaarden aan de parallel ouderschapsregeling gesteld te worden. Zo wijst het hof in onderhavige zaak op het volgende: “als ouders daadwerkelijke een start willen maken met parallel ouderschap – iets wat het hof toejuicht – is interventie van de GI noodzakelijk om dit traject van de grond te krijgen.”²⁶² Sturing vanuit het gedwongen kader is volgens het hof noodzakelijk. In casu zijn beide kinderen onder toezicht gesteld. Verder geeft het hof aan dat bij parallel ouderschap de communicatie tussen ouders beperkt blijft. Ook geeft het hof aan dat ouders bij parallel ouderschap ieder voor zich het ouderschap dient vorm te geven en zich daarbij zo min mogelijk met het ouderschap van de andere ouder dient te bemoeien. In onderhavige zaak wordt er geen definitieve en eenduidige zorgregeling getroffen.

Voorwaarden in casu

In onderhavige uitspraak komen een aantal voorwaarden, die aan het parallel ouderschap gesteld worden, aan de orde. Indien de voorwaarden uit de casus veralgemeniseerd worden, leidt dat tot de volgende opsomming van voorwaarden:

- OTS: minderjarigen zijn in casu onder toezicht gesteld;
- Gedwongen kader: sturing vanuit het gedwongen kader is noodzakelijk;
- Hulpverlening/begeleiding: er dient hulpverlening te worden ingezet;
- Communicatie tussen ouders blijft beperkt;
- Ouders dienen ieder voor zich het ouderschap vorm te geven en zich daarbij zo min mogelijk met de andere ouder te bemoeien;
- Ouders dienen medewerking te verlenen aan parallel ouderschap.

²⁵⁹ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 14 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:570.

²⁶⁰ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 14 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:570.

²⁶¹ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 14 februari 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:570.

²⁶² Gerechtshof 's-Hertogenbosch 18 april 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:1476.

Bijlage 7: Tabel A: tabel op basis van jurisprudentieanalyse t.a.v. de omstandigheden waaronder de rechter parallel ouderschap al dan niet uitspreekt

	Omstandigheden waaronder het <u>wel</u> werd uitgesproken	Frequentie	Omstandigheden waaronder het <u>niet</u> werd uitgesproken	Frequentie
Gezag	Ouders zijn belast met het gezag over minderjarige	5	Ouders zijn niet belast met het gezag over minderjarige	0
Advies GI	GI geeft aan het eens te zijn met parallel ouderschap. Advies GI wordt gevolgd.	3	GI geeft aan het niet eens te zijn met parallel ouderschap. Advies van GI wordt gevolgd.	1
	GI heeft geen advies gegeven, maar er is wel parallel ouderschap uitgesproken	1	GI heeft geen advies uitgesproken en er is geen parallel ouderschap uitgesproken	0
Behoeft minderjarige	De behoeften van minderjarige zijn leidend voor ouders	1	De behoeften van minderjarige zijn niet leidend voor ouders	2
Ouders ten opzichte van elkaar	<u>Erkennen als ouder</u> Ouders zien elkaar als gelijkwaardig ouder of kunnen elkaar ten minste erkennen in hun ouderrol: bij alle verschillen van mening die er tussen hen bestaan op ex-partnerniveau kunnen zij elkaar nog erkennen in hun rol als ouder van het kind. Er is geen diskwalificatie van de ene ouder door de andere ouder	2	<u>Erkennen als ouder</u> Ouders zien elkaar niet als gelijkwaardig ouder of kunnen elkaar niet erkennen in hun ouderrol: bij alle verschillen van mening die er tussen hen bestaan op ex-partnerniveau kunnen zij elkaar niet erkennen in hun rol als ouder van het kind. Er is diskwalificatie van de ene ouder door de andere ouder. Er wordt daarom geen parallel ouderschap uitgesproken.	2
	<u>Erkennen als ouder</u> Ouders zagen elkaar niet als gelijkwaardig ouder of konden elkaar niet erkennen in hun ouderrol, maar er werd toch parallel ouderschap uitgesproken	1	<u>Erkennen als ouder</u> Ouders zagen elkaar als gelijkwaardig ouder en konden elkaar erkennen in hun ouderrol, maar er werd geen parallel ouderschap uitgesproken	0
	<u>Discussie</u> Ouders grijpen niet ieder moment aan om met elkaar in discussie te gaan of elkaar op belastende wijze te benaderen	0	<u>Discussie</u> Ouders grijpen ieder moment aan om met elkaar in discussie te gaan of elkaar op belastende wijze te benaderen	1
	<u>Contact met andere familie</u>	0	<u>Contact met andere familie</u>	1

	Ouders staan toe dat minderjarige, zolang minderjarige bij hen verblijft, onbevangen contact heeft met de andere ouder of de gezinsleden waar hij/zij op dat moment niet verblijft		Ouders staan niet toe dat minderjarige, zolang minderjarige bij hen verblijft, onbevangen contact heeft met de andere ouder of de gezinsleden waar hij/zij op dat moment niet verblijft	
	<u>Noodzakelijke informatie</u> Ouders zijn in staat elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen	2	<u>Noodzakelijke informatie</u> Ouders zijn niet in staat elkaar de noodzakelijke informatie te verschaffen	1
	<u>Niet met elkaar bemoeien</u> Ouders zijn in staat om zich niet te bemoeien met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld	3	<u>Niet met elkaar bemoeien</u> Ouders bemoeien zich met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt ingevuld	1
	<u>Deelnemen aan activiteiten die verband houden met andere ouder</u> De rechter heeft er vertrouwen in dat beide ouders minderjarige in voldoende mate de ruimte zullen geven om onbelemmerd deel te kunnen blijven nemen aan verschillende activiteiten, ook als die verband houden met de beslissing van de andere ouder	0	<u>Deelnemen aan activiteiten die verband houden met andere ouder</u> De rechter heeft er geen vertrouwen in dat beide ouders minderjarige in voldoende mate de ruimte zullen geven om onbelemmerd deel te kunnen blijven nemen aan verschillende activiteiten, ook als die verband houden met een beslissing van de andere ouder	1
	<u>Focus op eigen relatie</u> Ouders focussen zich op minderjarige en hun eigen relatie met minderjarige	1	<u>Focus op eigen relatie</u> Ouders focussen zich niet op minderjarige en niet op hun eigen relatie met minderjarige	0
Medewerking & hulpverlening	<u>Medewerking</u> Ouders verlenen medewerking aan parallel ouderschap	3	<u>Medewerking</u> Ouders verlenen geen medewerking aan parallel ouderschap	1
	<u>Randvoorwaarden</u> Er valt te verwachten dat ouders zullen kunnen voldoen aan de randvoorwaarden om tot een parallel ouderschap regeling te komen	0	<u>Randvoorwaarden</u> Er valt niet te verwachten dat ouders zullen kunnen voldoen aan de randvoorwaarden om tot een parallel ouderschap regeling te komen	1
	<u>Strikt houden aan afspraken</u> Ouders kunnen zich strikt houden aan gerechtelijke uitspraken. Beide ouders	2	<u>Strikt houden aan afspraken</u> Ouders kunnen zich niet strikt houden aan gerechtelijke uitspraken.	1

	zijn in staat zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf zijn genomen. Beide ouders zijn dus in staat het advies van hulpverlenende instanties en de rechtbank op te volgen en hebben hier geen moeite mee.		Beide ouders zijn niet in staat zich strikt te houden aan afspraken en beslissingen die van bovenaf zijn genomen. Beide ouders zijn dus niet in staat het advies van hulpverlenende instanties en de rechtbank op te volgen en hebben geen moeite mee.	
	<u>Eigenhandig afwijken van afspraken</u> Ouders wijken niet eigenhandig af van de gemaakte afspraken	0	<u>Eigenhandig afwijken van afspraken</u> Ouders wijken eigenhandig af van de gemaakte afspraken	1
	<u>Onafhankelijke derde</u> De rechter acht het aannemelijk dat ouders het eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijke derde het parallel ouderschap zal moeten gaan begeleiden en acht het niet waarschijnlijk dat een van hen diens positie langzamerhand ter discussie zal stellen als er beslissingen genomen worden die hem/haar niet behagen	0	<u>Onafhankelijke derde</u> De rechter acht het niet aannemelijk dat ouders het eens zullen worden over de vraag wie als onafhankelijke derde het parallel ouderschap zal mogen gaan begeleiden en het waarschijnlijk acht dat een van hen diens positie langzamerhand ter discussie zal stellen als er beslissingen genomen worden die hem/haar niet behagen	1

Bijlage 8 : Tabel B: tabel op basis van jurisprudentieanalyse t.a.v. de voorwaarden die aan een parallel ouderschapsregeling gesteld worden

Welke voorwaarden worden in de jurisprudentie aan parallel ouderschap gesteld		
	Voorwaarden	Frequentie
Regels t.a.v. ouders	Ouders geven elkaar de noodzakelijke informatie, maar bemoeien zich niet met de manier waarop het ouderschap bij de andere ouder wordt in gevuld	3
	Ouders dienen zich strikt te houden aan de uitgeschreven plannen en/of gerechtelijke afspraken	1
	Ouders dienen medewerking te verlenen aan de uitvoering van parallel ouderschap	4
Zorgregeling	Er worden duidelijke grenzen en kaders vastgesteld om conflicten te verminderen of te voorkomen	1
	Er wordt een definitieve zorgregeling getroffen	1
	De definitieve en eenduidige zorgregeling geldt voor meerdere jaren	1
	De rechtbank bepaalt de hoofdverblijfplaats van minderjarige	1
	De rechter stelt vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij vader verblijft en stelt vast op welke vakantie- en feestdagen minderjarige bij moeder verblijft	1
	Er wordt aangegeven welke regeling prevaleert indien twee regelingen strijdig met elkaar zijn	1
	De rechter stelt vast op welk tijdstip de wisselmomenten tussen ouders plaatsvinden	1
	De regeling wordt nogmaals opgenomen in de beslissing en de rechtbank verklaart de beschikking uitvoerbaar bij voorraad	1
Regels t.a.v. hulpverlening/begeleiding	Er wordt expliciet afgesproken wie toezicht zal houden op naleving van het parallel ouderschap	1
	Minderjarige is of wordt onder toezicht gesteld	4
	Hulpverlening/begeleiding is noodzakelijk	4
	Er wordt aangegeven wie hulp zal geven bij het vormgeven van het parallel ouderschap en/of andere hulpverlening	3
	De regeling wordt nogmaals opgenomen in de beslissing en de rechtbank verklaart de beschikking uitvoerbaar bij voorraad	1

Bijlage 9: letterlijke weergave van de voorwaarde die gesteld worden aan parallel ouderschap in een uitspraak

Aanvulling op hoofdstuk 3 paragraaf 3.3 en 3.4.

De beslissing

De rechtbank:

3.1.

Bepaalt, met wijziging in zoverre van de beschikking van de rechtbank van 14 februari 2018, dat de hoofdverblijfplaats van de minderjarige [minderjarige]

- [minderjarige] , geboren op [geboortedatum] in de gemeente [plaats] ;

is bij de vrouw.

3.2.

Stelt, met wijziging in zoverre van de beschikking van deze rechtbank van

14 februari 2018, de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken (zorgregeling) definitief als volgt vast:

[minderjarige] verblijft de ene week bij de vrouw van maandag uit school tot de volgende week maandag naar school, en de andere week bij de man van maandag uit school tot maandag naar school.

3.3.

Stelt de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken voor vakanties en bijzondere (feest-)dagen als volgt vast:

Zomervakantie:

De zomervakantie zal in twee gelijke delen worden verdeeld waarbij de start van het eerste deel, de laatste schooldag is. De wissel zal plaatsvinden te 15.30 uur op de laatste dag van de eerste periode. De laatste dag van de tweede periode zal de eerste schooldag zijn.

Partijen zullen om de beurt de eerste keuze voor de eerste of de tweede periode van de zomervakantie hebben. De man heeft voor de zomervakantie van 2019 de eerste keuze, de vrouw voor die van 2020 en zo om en om van jaar tot jaar. De ouder die een betreffend schooljaar de eerste keuze heeft, zal deze keuze uiterlijk op 31 december van dat betreffende schooljaar aan de andere ouder kenbaar maken.

Herfstvakantie

[minderjarige] zal in de herfstvakantie van 2019 bij de vrouw zijn en in de herfstvakantie van 2020 bij de man en zo om en om van jaar tot jaar.

Indien deze verdeling ervoor zorgt dat [minderjarige] drie weken achter elkaar bij dezelfde ouder zal zijn, dient de herfstvakantie omgedraaid te worden verdeeld.

Kerstvakantie:

De kerstvakantie zal in twee gelijke delen worden verdeeld waarbij de start van het eerste deel, de laatste schooldag is. De wissel zal plaatsvinden te 15.30 uur op de laatste dag van de eerste periode. De laatste dag van de tweede periode zal de eerste schooldag zijn. In de ene week zullen de kerstdagen vallen. In de andere week Oud en Nieuw. [minderjarige] zal in de kerstvakantie van het schooljaar 2019/2020 bij de man zijn in de week waarin de kerstdagen vallen en bij de vrouw zijn in de week waarin Oud en Nieuw valt. [minderjarige] zal in de kerstvakantie van het schooljaar 2020/2021 bij de vrouw zijn in de week waarin de kerstdagen vallen en bij de man zijn in de week waarin Oud en Nieuw valt. En zo om en om van jaar tot jaar.

Voorjaarsvakantie

[minderjarige] zal in de voorjaarsvakantie van 2019 bij de man zijn en in de voorjaarsvakantie van 2020 bij de vrouw en zo om en om van jaar tot jaar.

Indien deze verdeling ervoor zorgt dat [minderjarige] drie weken achter elkaar bij dezelfde ouder zal zijn, dient de herfstvakantie omgedraaid te worden verdeeld.

Meivakantie

De meivakantie zal in twee gelijke delen worden verdeeld waarbij de start van het eerste deel de laatste schooldag is. De wissel zal plaatsvinden te 15.30 uur op de laatste dag van de eerste periode. De laatste dag van de tweede periode zal de eerste schooldag zijn. Partijen zullen om de beurt de eerste keuze voor de eerste of de tweede periode van de zomervakantie hebben. De vrouw heeft in 2020 de eerste keuze, de man in 2021 en zo om en om van jaar tot jaar.

De ouder die in een betreffend jaar de eerste keuze heeft, zal deze keuze uiterlijk op 31 december van dat betreffende jaar aan de andere ouder kenbaar maken.

Omdat de keuzedatum voor het jaar 2019 is verstreken, zal de rechtbank bepalen dat [minderjarige] in 2019 het eerste deel van de meivakantie bij de man zal zijn en de tweede helft bij de vrouw.

Goede Vrijdag / Pasen

[minderjarige] is in 2019 met Goede Vrijdag en Pasen bij de man. [minderjarige] is in 2020 met Goede Vrijdag en Pasen bij de vrouw.

En zo om en om van jaar tot jaar. De vakantieregeling prevaleert echter boven de

feestdagenregeling.

Hemelvaartsdag

[minderjarige] is in 2019 met Hemelvaart en de dag na Hemelvaart bij de vrouw. [minderjarige] is in 2020 met Hemelvaart en de dag na Hemelvaart bij de man. De vakantieregeling prevaleert echter boven de feestdagenregeling.

Pinksteren

[minderjarige] is in 2019 met Pinksteren bij de man. [minderjarige] is in 2020 met Pinksteren bij de vrouw. En zo om en om van jaar tot jaar. De vakantieregeling prevaleert echter boven de feestdagenregeling.

Koningsdag

[minderjarige] is in 2019 bij de man met Koningsdag. [minderjarige] is in 2020 bij de vrouw met Koningsdag. De vakantieregeling prevaleert echter boven de feestdagenregeling.

Verjaardag [minderjarige]

viert zijn verjaardag in 2019 bij de vrouw en in 2020 bij de man en zo om en om van jaar tot jaar.

Indien de verjaardag van [minderjarige] op een schooldag valt en in de week van de andere ouder, dan zal de ene ouder [minderjarige] de avond voor zijn verjaardag uit school halen en de ochtend na zijn verjaardag weer naar school brengen.

Indien de verjaardag van [minderjarige] op zaterdag valt in de week van de andere ouder, zal de ene ouder [minderjarige] de avond voor de verjaardag van school halen en [minderjarige] op zondagochtend 8.30 uur weer bij de andere ouder brengen.

Indien de verjaardag van [minderjarige] op een zondag valt in de week van de andere ouder, zal de andere ouder [minderjarige] om 8.30 uur bij de ene ouder brengen en deze ouder zal [minderjarige] op maandag naar school brengen.

Verjaardagen ouders

[minderjarige] viert de verjaardag van de man altijd bij de man. [minderjarige] viert de verjaardag van de vrouw altijd bij de vrouw.

Indien de verjaardag van de ene ouder op een schooldag valt en in de week van de andere ouder, dan zal de ene ouder [minderjarige] de avond voor zijn/haar verjaardag uit school halen en de ochtend na zijn/haar verjaardag weer naar school brengen. Indien de verjaardag van de ene ouder op zaterdag valt

in de week van de andere ouder, zal de ene ouder [minderjarige] de avond voor zijn/haar verjaardag van school halen en [minderjarige] op zondagochtend 8.30 uur weer bij de andere ouder brengen.

3.4.

Bepaalt dat de verklaring van toestemming van de vrouw voor het verlen(g)en van het Canadese paspoort ten behoeve van [minderjarige] wordt vervangen door de toestemming van de kinderrechter.

3.5.

Bepaalt dat de verklaring ouderlijke toestemming van de vrouw voor het jaarlijks in de zomervakantie reizen naar en het verblijven in Canada ten behoeve van [minderjarige] wordt vervangen door de toestemming van de kinderrechter voor het reizen naar Canada.

3.6.

Verklaart deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad.

Bijlage 10: letterlijke weergave van de voorwaarde die aan een schottenaanpak worden gesteld in een uitspraak

Aanvulling op hoofdstuk 3 paragraaf 3.4.

2.4.2.

Ter zitting van het hof inzake het hoger beroep van het kort geding vonnis hebben de ouders op 15 mei 2018 overeenstemming bereikt en een vaststellingsovereenkomst getekend. Deze overeenkomst, die is vastgelegd in een verkort proces-verbaal van comparitie van partijen in kort geding en die door de ouders en hun advocaten mede is ondertekend, luidt als volgt:

Vaststellingsovereenkomst

Partijen zijn ter zitting in hoger beroep op 15 mei 2018 het volgende overeengekomen betreffende hun minderjarige zoon [minderjarige] , geboren op [geboortedatum] 2013 te [geboorteplaats] :

De moeder brengt [minderjarige] op vrijdag 1 juni 2018 naar Bz Brabant, locatie [locatie 1] om 15.30 uur. De vader haalt [minderjarige] daar om 16 uur op. De moeder vertrekt meteen na het brengen en de vader komt niet eerder dan 16.00 uur.

De vader brengt [minderjarige] op maandagmiddag 4 juni 2018 om 13.00 uur terug bij Bz Intervence, locatie [locatie 2] . De moeder komt [minderjarige] om 13.30 uur daar ophalen. Ook hier geldt dat de vader meteen vertrekt en dat de moeder er niet eerder is dan 13.30 uur.

Een zelfde weekendregeling qua tijden en afspraken spreken de ouders met elkaar af op vrijdag 22 juni 2018 tot en met maandag 25 juni 2018.

Ten aanzien van de zomervakantie komen partijen overeen dat [minderjarige] door de moeder gebracht zal worden op vrijdag 6 juli 2018 om 15.30 uur, bij Bz Brabant, locatie [locatie 1] . De vader brengt [minderjarige] op maandag 20 juli 2018 16.00 uur terug bij Intervence, locatie [locatie 2] . De door de ouders gemaakte afspraken over eigen aanwezigheid over aankomen en vertrekken, gelden als boven.

De boven gemelde afspraken worden gemaakt onder het voorbehoud dat Intervence [locatie 2] haar medewerking zal verlenen. In het geval Intervence dat niet doet, zal getracht worden onder regie van Bz Brabant een alternatief voor de rol van Intervence te vinden.

De ouders komen voorts overeen dat zij geen enkele communicatie onderling met elkaar zullen zoeken of onderhouden en dat alle noodzakelijke communicatie via Bz Brabant zal verlopen.

In noodgevallen kan in de weekenden tussen de ouders communicatie plaatsvinden via de e-mail.

Ten slotte komen de ouders overeen dat de vader het paspoort van [minderjarige] voor dan wel uiterlijk op 1 juni 2018 bij Bz Brabant zal inleveren.

Ter zitting van het hof in de bodemzaak zal worden gezien of de ouders overeenstemming kunnen bereiken over het paspoort dan wel of het hof hier nog op dient te beslissen. De

ouders komen overeen dat zij dit geschil middels prorogatie hierbij aan het hof voorleggen.

Bijlage 11: concretisering van ‘het belang van het kind’ middels interpretatiemethoden.

Aanvulling op hoofdstuk 4 paragraaf 4.3.1.

4.4.1.1. Grammaticale interpretatie

Indien de grammaticale interpretatiemethode gehanteerd wordt bij interpretatie van art. 3 IVRK en dus interpretatie plaatsvindt door onderzoek te verrichten naar de gewone betekenis van de definities van de verdragsbepaling, leidt dit na raadplegen van het woordenboek tot de conclusie dat hieronder “een zaak betreffende het kind, omdat zijn voordeel, zijn voorspoed, ermee gemoeid is.”²⁶³ Maatregelen aangaande het kind dienen derhalve blijk te geven van het voordeel dat het kind daarvan geniet.

4.4.1.2. Contextuele interpretatie

Indien de contextuele interpretatiemethode gehanteerd wordt bij de interpretatie van art. 3 IVRK en dus interpretatie plaatsvindt door onderzoek te verrichten naar de context van het belang van het kind door de overige artikelen van het IVRK te onderzoeken, leidt dit tot de conclusie dat deze artikelen in samenhang gelezen dienen te worden. Het IVRK heeft een holistische werking, wat inhoudt dat alle in het IVRK opgenomen rechten van even groot belang zijn en dat elk individueel recht, maar ook alle rechten tezamen bijdragen van de ontwikkeling van het kind.²⁶⁴ Verder is er geen latere overeenstemming bereikt over de invulling van het begrip ‘belang van het kind’ tussen de partijen van het verdrag en is er geen sprake van een bijzondere betekenis die door de partijen van het verdrag is toegekend aan het ‘belang van het kind’, waardoor met deze laatste twee methoden van contextuele interpretatiemethode weinig nader inzicht kan worden verkregen in een concretere invulling van dit begrip.

4.4.1.3. Teleologische interpretatie

Indien de teleologische interpretatiemethode gehanteerd wordt bij de interpretatie van art. 3 IVRK en dus interpretatie plaatsvindt door onderzoek te verrichten naar het doel en de strekking van het verdrag, dient de preambule van het IVRK te worden geraadpleegd.²⁶⁵ Fundamenteel is dat het kind zich op volledige en harmonische wijze kan ontplooiën en dat de levensomstandigheden van kinderen in ieder land worden verbeterd.²⁶⁶ Aspecten die aan deze volledige en harmonische ontplooiing bijdragen zijn:

- dat aan het gezin de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend omdat zij de kern van de samenleving is en het gezin de omgeving is voor de ontplooiing en het welzijn van de leden van het gezin waar de kinderen deel van uitmaken.
- dat het kind dient op te groeien in een gezinsomgeving in een sfeer van geluk, liefde en begrip;
- dat het kind dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving;
- dat het kind wordt opgevoed in de geest van de idealen zoals beschreven in het VN-Handvest;
- dat een kind bijzondere bescherming en zorg nodig heeft gelet op zijn geestelijke en lichamelijke onrijpheid;
- dat rekening gehouden dient te worden met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en de harmonische ontwikkeling van het kind.

4.4.1.4. Wetshistorische interpretatie

Aangezien op basis van deze interpretatiemethoden nog steeds niet duidelijk is wat precies onder het belang van het kind dient te worden verstaan, kan de wetshistorische methode voor interpretatie worden

²⁶³ www.vandale.nl (zoek op: belang); Zandvliet 2008; De Laat 2017.

²⁶⁴ Zandvliet 2008; De Laat 2017.

²⁶⁵ Pulles, 2014; Zandvliet 2008; De Laat 2017.

²⁶⁶ Preambule IVRK; Zandvliet 2008; De Laat 2017.

toegepast om te onderzoeken of op basis van deze interpretatiemethode meer duidelijkheid verkregen kan worden. De wetshistorie van het IVRK is gelegen in de travaux préparatoires van het IVRK en de Memorie van Toelichting bij de Goedkeuringswet van het IVRK. In de travaux préparatoires van art. 3 IVRK wordt nauwelijks inzicht gegeven in het ‘belang van het kind’.²⁶⁷ Daarentegen is in een eerder concept van het IVRK wel gepoogd een definitie voor ‘het belang van het kind’ te formuleren. Het belang van het kind werd in dit concept gedefinieerd als: “het kind geniet bijzondere bescherming en krijgt kansen en voorzieningen, bij wet en op andere manieren, om hem in staat te stellen zich fysiek, mentaal, moreel en sociaal op een gezonde en normale manier te ontwikkelen in omstandigheden van vrijheid en waardigheid. Bij de vaststelling van wetten voor dit doel vormt het belang van het kind de belangrijkste overweging.”²⁶⁸ Deze definitie is echter niet opgenomen in de definitieve versie van het IVRK. Voorts geeft de MvT van de Goedkeuringswet van het IVRK evenmin duidelijkheid over de invulling van ‘belang van het kind’. Reden voor het ontbreken van een concrete invulling van ‘het belang van het kind’ is dat de artikelen uit het IVRK het karakter hebben van een compromis. Door verschillen in cultuur, religie, rechtssystemen en politieke en economische omstandigheden tussen lidstaten, bleek het moeilijk te zijn om overeenstemming te bereiken, maar de wens om tot een universeel verdrag te komen was zodanig dat men toch heeft getracht tot een compromis te komen.²⁶⁹

²⁶⁷ Detrick, 1999 ; Zandvliet 2008; De Laat 2017.

²⁶⁸ Tobin, 2019; Zandvliet 2008; De Laat 2017.

²⁶⁹ *Kamerstukken II* 1992/92, 22 855, Nr. 3.

Bijlage 12: concretisering van ‘het belang van het kind’ middels andere rechten in het IVRK.

Aanvulling op hoofdstuk 4 paragraaf 4.3.2.

4.4.2.1. Recht op leven en ontwikkeling van het kind

Ieder kind heeft recht op leven en het recht om zich te ontwikkelen.²⁷⁰ Verdragsluitende staten hebben de verplichting om in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot ontwikkeling van het kind te waarborgen. Dat heeft gevolg dat de overheid de plicht heeft om kinderen te voorzien van een veilige omgeving waarin zij zich goed kunnen ontwikkelen en ongestoord kunnen opgroeien.²⁷¹ Het verdrag geeft echter geen definitie van het woord ‘ontwikkeling’ en laat buiten beschouwing op welke manier een dergelijke ontwikkeling teweeggebracht zou moeten worden.²⁷²

4.4.2.2. Scheiding van kind en ouder

Ieder kind dat gescheiden leeft van één of beide ouders, heeft recht op regelmatige persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders, tenzij dit niet in het belang van het kind wordt geacht.²⁷³ De overheid is belast met de positieve verplichting om omgang tussen de ouder en het kind te bevorderen en het recht op omgang te waarborgen.²⁷⁴ Met verschillende wetsbepalingen uit de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding, waaronder de bepaling waarin gelijkwaardig ouderschap als uitgangspunt genomen wordt, heeft de overheid getracht invulling te geven aan deze verplichting.²⁷⁵ Beide ouders behouden het recht op en tevens de plicht tot een zo gelijk mogelijke verdeling van de zorg- en opvoedingstaken en behouden het recht op contact met het kind.

4.4.2.3. Verantwoordelijkheid van ouders voor opvoeding en ontwikkeling

De primaire verantwoordelijkheid voor opvoeding, zorg, begeleiding en ontwikkeling van het kind, ligt in beginsel bij de ouders van het kind.²⁷⁶ Die dienen passende leiding en begeleiding aan het kind te bieden die verenigbaar is met de ontwikkelende vermogens van het kind.²⁷⁷ De overheid dient deze ouderlijke verantwoordelijkheid in beginsel te respecteren, maar dient tevens passende hulp en bijstand te bieden indien ouders deze verantwoordelijkheid niet kunnen dragen.²⁷⁸ De overheid grijpt pas in wanneer er schade dreigt voor het kind.²⁷⁹ Dit geldt ook ten aanzien van escalerende echtscheidingen: in beginsel is dit een zaak van de ouders zelf, maar wanneer het kind door de scheiding in de knel raakt is er voor de overheid reden om zich te mengen in de ouder-kindrelatie.²⁸⁰ In beginsel loopt, zoals reeds eerder uiteengezet, het gezamenlijk gezag na scheiding, na ontbinding van het geregistreerd partnerschap of na beëindigen van een informele relatie (uitgaande van de situatie dat beide ouders belast zijn met het gezag) van rechtswege door. Het gezamenlijk gezag omvat tevens het recht op omgang. Pas wanneer ouders er niet toe in staat zijn om deze verantwoordelijkheid te dragen, dient de overheid passende hulpmiddelen aan te reiken. Een OTS in combinatie met parallel ouderschap of de schottenaanpak zou wellicht zo’n hulpmiddel kunnen zijn.

²⁷⁰ Art. 6 IVRK.

²⁷¹ ‘Artikel 6: leven en ontwikkeling’, www.kinderrechten.nl.

²⁷² Heiner & Bartels, *FJR* 1989/3.

²⁷³ Art. 9 IVRK.

²⁷⁴ *Kamerstukken II* 2004/2005, 30145, nr. 3, p.4.

²⁷⁵ *Kamerstukken II* 2004/2005, 30134, nr. 3, p.2; *Kamerstukken II* 2006/2007, 30145, nr. 26; *Kamerstukken II* 2006/2007, 30145, nr. 11.

²⁷⁶ Art. 5 IVRK; art. 18 IVRK.

²⁷⁷ Art. 5 IVRK.

²⁷⁸ Art. 18 IVRK; ‘Artikel 18: verantwoordelijkheden van ouders’, www.kinderrechten.nl ; art. 5 IVRK; ‘Artikel 5: rol van ouders bij ontwikkeling kind’, www.kinderrechten.nl.

²⁷⁹ M. Dullaert, *Ombudsman* 2012/166.

²⁸⁰ M. Dullaert, *Ombudsman* 2012/166.

4.4.2.4. Geweld, mishandeling en verwaarlozing

De overheid dient het kind te beschermen tegen elke vorm van mishandeling.²⁸¹ Hoogconflictscheidingen en het betrekken van een kind bij omgangsproblematiek na een scheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap of beëindigen van de informele relatie, is een vorm van kindermishandeling.²⁸² De overheid dient derhalve maatregelen te treffen wanneer sprake is van deze vorm van kindermishandeling en voldaan is aan de voorwaarden voor het inzetten van die maatregel.²⁸³ Een voorbeeld van zo'n maatregel is het opleggen van een OTS, wanneer een kind ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd en voldaan is aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit.²⁸⁴ Mogelijk zou parallel ouderschap en de schottenaanpak ook ingezet kunnen worden als methode om vechtscheidingen en het betrekken van kinderen bij omgangsproblematiek en daarmee dus kindermishandeling te voorkomen of te stoppen.

²⁸¹ Art. 19 IVRK.

²⁸² Dullaert, *Kinderombudsman* 2015/096 ; Dullaert, *Kinderombudsman* 2012/166; 'Vechtscheiding is kindermishandeling', samenveilig.nl ; 'Kinderen in een conflictscheiding', *Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport* 1 januari 2018, huiselijkgeweld.nl;

²⁸³ Dullaert, *Kinderombudsman* 2014/KOM003; Bartelink,& Berg, 2018.

Bijlage 13: concretisering van ‘het belang van het kind’ middels visie van verschillende professionals.

Aanvulling op hoofdstuk 4 paragraaf 4.3.3.

Visie van rechtsgeleerden

In de literatuur worden door verscheidene rechtsgeleerden methoden aangedragen om tot concretere invulling van ‘het belang van het kind’ te komen.

Zo hebben sommige rechtsgeleerden gepleit voor een concrete checklist.²⁸⁵ Andere rechtsgeleerden hebben in het verleden aangegeven hun bedenkingen te hebben bij een concrete checklist. Zij twijfelden aan het praktisch nut en de haalbaarheid van een algemene checklist die voor elke situatie kan worden ingezet.²⁸⁶ Bovendien was volgens hen onduidelijk welke factoren hierin zouden dienen te worden opgenomen en welke waarde vervolgens aan iedere factor zou moeten worden toegekend omdat het IVRK dit volgens hen in het midden liet.²⁸⁷

Een andere rechtsgeleerde heeft middels twee methoden getracht een meer concrete invulling te geven aan het belang van het kind. Bij de ene methode stonden de voorwaarden waarvan algemeen bekend was dat deze in het belang van het kind zijn, centraal bij het besluitvormingsproces.²⁸⁸ In de andere methode staat centraal dat het kind zelf kan deelnemen aan het besluitvormingsproces om tot een antwoord te komen op de vraag wat in zijn belang is.²⁸⁹ Wanneer deze methoden met elkaar zouden worden gecombineerd, en daarmee acht zou worden geslagen op zowel een objectief als subjectief gedeelte, zou volgens hem het meest duidelijk worden wat in een concreet geval in het belang van het kind kan worden geacht.²⁹⁰

Volgens weer andere rechtsgeleerden dient het belang van het kind ingevuld te worden door systematisch jurisprudentieonderzoek te verrichten naar de invulling die rechters aan dit begrip geven.²⁹¹

²⁸⁵ Freeman, 2007.

²⁸⁶ Van Bueren. 1995; Zandvliet 2008.

²⁸⁷ Idem noot 286.

²⁸⁸ Alston, 2007; Zandvliet 2008.

²⁸⁹ Alston & Gilmour-Walsh, Unicef: 1996; Zandvliet 2008.

²⁹⁰ Idem noot 289.

²⁹¹ Stegerhoek, 1995.

Bijlage 14: BIC-model en voorganger van dit model: concretisering van ‘het belang van het kind’ middels visie van verschillende professionals.

Aanvulling op hoofdstuk 4 paragraaf 4.3.3.

Schematische weergave van de voorwaarden van het BIC-model en de voorganger daarvan, inclusief de daarbij behorende artikelen uit het IVRK en paragrafen uit Gc 14. Dit schema bestaat uit verschillende schema's van andere auteurs die zijn samengevoegd.²⁹²

Voorwaarden voor ontwikkeling als invulling van het ‘belang van het kind’						
	Actuele situatie, verleden of toekomst	condities	Heiner & Bartels (voorganger van het BIC-model)	Kalverboer & Zijlstra (BIC-model)	IVRK-bepalingen die geschonden kunnen worden bij onvoldoende kwaliteit van de conditie	Paragraf en GC nr. 14 waarin de conditie als element wordt genoemd
Familie condities	Actuele situatie	Adequate fysieke verzorging	Zorg voor de gezondheid en fysieke aspecten als het verschaffen van de benodigde ruimte, verwarming, kleding, persoonlijke eigendom, voeding, inkomen etc.	Zorg voor gezondheid en fysiek welbevinden, zoals het bieden van ruimte, verwarming, kleding, persoonlijk eigendom, voeding, inkomen ect. passend bij het kind. Daarnaast ervaren de ouders geen zorgen met betrekking tot deze conditie.	24,26,27	70,77, 78,84
		Veilige fysieke directe omgeving	Een ongevaarlijke woning. Rondom de woning bestaan geen te gevaarlijke situaties. Het kind wordt niet bedreigd door toxische stoffen.	Een veilige fysieke directe omgeving biedt lichamelijke bescherming aan het kind. Afwezigheid van gevaar in de woning en omgeving, afwezigheid van bedreigende toxische invloeden, afwezigheid van mishandeling en afwezigheid van geweld in de directe omgeving van het kind.	19,24	70,71,73, 74,77,78, 84
		Affectief klimaat	Geborgenheid, steun en begrip. Het kind krijgt dit tenminste van één volwassene, bij voorkeur zijn opvoeder/verzorger.	Geborgenheid, steun en begrip vanuit de omgeving, passend bij het kind en tot uiting komend in de relatie die het kind met zijn ouder heeft.	19	70,71, 72,84
		Ondersteunende flexibele opvoedingsstructuur	Bestaat uit: 1) een zekere regelmaat in het leven van alledag; 2) Aanmoediging en stimulering; 3) Het stellen van realistische eisen; 4) Het stellen van grenzen en geven van regels;	Bestaat uit: 1) Voldoende regelmaat in het leven van alledag 2) Aanmoediging, stimulering, geven van instructie en het stellen van realistische eisen; 3) Stellen van grenzen, geven van regels, geven van inzicht in en argumenten voor gestelde grenzen en regels;	13,14	71,84

²⁹² Zandvliet 2008; Kalverboer & Beltman, *FJR* 2014/46; Kalverboer, *Pedagogiek* 2014/3; Heiner & Bartels, *FJR* 1989/3.

			5) Het geven van inzicht en argumenten voor de gestelde eisen, grenzen en regels; 6) Het voldoende ruimte laten aan het kind voor eigen wensen, en voldoende vrijheid voor eigen initiatief en experimenten; alsook de mogelijkheid om over de structuur te (leren) onderhandelen; 7) Het kind krijgt niet meer verantwoordelijkheid te dragen dan het aankan en ervaart binnen die begrenzing de gevolgen van zijn gedrag. Op deze manier leert het kind die gevolgen voorzien en anticiperen, en zijn gedrag afwegen en afstemmen op de situatie en mogelijkheden.	4) Uitoefenen van controle op het kind 5) Voldoende ruimte laten aan het kind voor eigen wensen en vrijheid voor eigen initiatief en experimenteren, evenals de vrijheid om over de structuur te onderhandelen; 6) Kind krijg niet meer verantwoordelijkheid dan hij aankan en ervaart binnen die begrenzing de gevolgen van zijn gedrag, leert de gevolgen in te schatten en zijn gedrag af te wegen.		
		Adequaat voorbeeldgedrag ouders	Het kind komt in contact met andere kinderen en volwassenen, van wie het gedrag, optreden en normen kan overnemen en zich eigen kan maken, die voor hem nu en waarschijnlijk later van belang zijn.	Het kind neemt gedrag, optreden, waarden en normen van zijn ouders over die nu en later van belang zijn.	10	71,84
		Interesse in het kind	Interesse in de jeugdige, in zijn leefwereld en persoon, bij voorkeur van de verzorger/opvoeder.	Het tonen van belangstelling voor het kind en zijn leefwereld door de ouder.	31	71,84
	Verleden en toekomst	Continuïteit en stabiliteit in opvoedingscondities, een toekomstperspectief	1) Levensomstandigheden: omgeving verandert niet onvoorzien en plotseling en optredende veranderingen komen niet onaangekondigd. Voor het kind is duidelijk waarom verandering geschiedt. Bij veranderingen ervaart het kind dat met zijn wensen zo veel mogelijk rekening wordt gehouden. Het kind heeft binnen de grenzen van het redelijke de mogelijkheid zelf veranderingen in te voeren. 2) Verzorging: een verzorger blijft zo lang voor het kind zorgen dat er voldoende hechting kan optreden. Bij het wisselen van verzorgers(s) gaat de overgang niet abrupt. 3) Voortzetting van een gunstige ontwikkeling:	Een ouder verzorgt het kind en voedt het op waardoor hechting ontstaat. Het basisvertrouwen dat ontstaat wordt in stand gehouden door de beschikbaarheid van de ouder. Het kind ervaart toekomstperspectief.	5,6,9,10,18	65,66 ,67,70, 72,84

			wanneer dit mogelijk is worden gunstige of potentieel gunstige voorwaarden voor ontwikkeling voortgezet, zoals het niet afbreken van een gunstige relatie met betekenisvolle personen uit de omgeving.			
Samenlevings- condities	Actuele situatie	Veilige fysieke wijdere omgeving	Veiligheid is een basale ontwikkelingsvoorwaarde en levensbehoefte. Zijn aan de (zeven) hiervoor genoemde voorwaarden voldaan, dan is er sprake van veiligheid. Veiligheid kan ook worden omschreven als de behoefte aan een volwassene die overzicht en structuur brengt in het leven van het kind, waardoor angst verminderd en continuïteit en stabiliteit wordt veroorzaakt en het kind voldoende ruimte heeft voor eigen wensen.	Een veilige fysieke wijdere omgeving biedt lichamelijke bescherming aan het kind. de buurt waarin het kind opgroeit is veilig evenals de samenleving. Criminaliteit, oorlogen, natuurrampen, besmettelijke ziekten etc. zijn er niet.	33,34, 35,36,37	70,71, 73,74, 84
		respect	De behoeften, wensen, gevoelens en verlangen van de jeugdige worden serieus genomen. In ieder geval door de verzorger(s)/opvoeder(s) maar wenselijk is het indien dit ook door anderen waarmee de jeugdige omgaat, dit tonen.	De behoeften, wensen, gevoelens en verlangens van het kind worden serieus genomen door de omgeving waarop hij een beroep kan doen.	2,13,14,15,16 ,30,37	56,73, 74,84
		Sociaal netwerk	x	He kind/gezin heeft diverse steunbronnen in zijn omgeving waarop hij een beroep kan doen.	x	70,84
		educatie	Kinderen en jongeren dienen scholing en opleiding te krijgen evenals de gelegenheid tot het ontplooiën van talenten.	Kinderen en jongeren dienen scholing en opleiding te krijgen evenals de gelegenheid tot het ontplooiën van talenten.	17,28,29,31	79,84
		Contact met leeftijdsgenoten en vrienden	Omgang met leeftijdsgenoten in gevarieerde situaties.	Het kind heeft omgang met andere kinderen in gevarieerde situaties passend bij de belevingswereld en het ontwikkelingsniveau van het kind.	31	70,84
		Adequaate voorbeeldgedrag in de samenleving	x	Het kind komt in contact met andere kinderen en volwassenen van wie hij gedrag, optreden waarden en normen kan overnemen die voor hem nu en later van belang zijn.	2,8,13,14,15	73,84
	Verleden en toekomst	Stabiliteit in levensomstandigheden, een toekomstperspectief.	x	De omgeving verandert niet onvoorzien en plotseling. Optredende veranderingen komen aangekondigd en zijn inzichtelijk voor het kind. Identificatiefiguren en steunbronnen blijven staan, evenals de mogelijkheid tot het aangaan van relaties door eenheid van taal. De samenleving biedt het kind een toekomstperspectief.	6,9,10,20	65,70, 72,84

Bijlage 15: interview 1

Interview met mevrouw M. Lips

Parallel ouderschap

1. Wat is uw naam en wat is uw functie?
Mijn naam is Marike Lips en ik ben juriste van huis uit, ik heb familie- en jeugdrecht gedaan en ik ben ook kindbehartiger en begeleider in het parallel ouderschap.
2. Bent u bij het uitoefenen van uw functie al eens in aanraking gekomen met parallel ouderschap?
Ja, ik ben zeker in aanraking gekomen met parallel ouderschap.
3. Wat verstaat u onder het begrip parallel ouderschap?
Zoals ik het uitdraag, ook tijdens trainingen, is dat het betekent dat ouders parallel aan elkaar 100% ouder zijn, dus het is niet zo dat de ene ouder meer ouder is dan de ander, maar dat de huishoudens gescheiden zijn van elkaar en dat er weinig rechtstreeks contact is tussen ouders en weinig emotionele betrokkenheid is tussen ouders. En dat zij eigenlijk parallel aan elkaar dat wat het ouderschap inhoudt oppakken en aan de relatie met betrekking tot hun kinderen en waarbij eigenlijk vrij strakke afspraken staan rondom het ouderschapsplan, wanneer je wel of niet communiceert, wat een noodsituatie inhoudt, zodat ze in die zin uiteindelijk zo min mogelijk contact hoeven te hebben met elkaar, zodat er minder conflicten ontstaan.
4. In welke soort situaties komt u in aanraking met parallel ouderschap?
Toch wel vaak de scheidingssituaties waarin nog veel emoties spelen (boosheid, verdriet, onmacht, verlies etc.) en waarbij ouders toch nog wel veel in conflicten blijven belanden met elkaar, waardoor de kinderen daar veel last van hebben. Ik weet niet of het echt een vechtscheiding is. Het zijn de complexere echtscheidingssituaties, maar het kan zich ook voordoen helemaal aan de voorkant als mensen net uit elkaar gaan en er nog zoveel emoties spelen dat het ze gewoon nog even niet lukt om met elkaar communiceren en dat je dan start met parallel ouderschap.
5. Is er tussen ouders in deze situatie nog een zekere vorm van contact en hoe ziet dit eruit?
Er is wel een minimale vorm van communicatie en dat is bij, ik denk dat je ook wel hebt gehoord van de schottenaanpak, dat is de meest uiterste vorm van parallel ouderschap waar echt geen rechtstreeks contact is en geen betrokkenheid tussen ouders. En binnen het parallel ouderschap heb je daar meer bewegingsruimte. In mijn traject laat ik ouders wel altijd een overdrachtse-mail sturen 1 keer in de week of 1 keer in de twee weken of 1 keer per maand bijvoorbeeld, waarin ze informatie over de kinderen naar elkaar sturen. Ik lever ze daar een format voor aan. Dus op die manier is er contact, in noodsituaties is er contact en het kan zijn dat ze gesprekken op school wel gewoon samen doen, maar dat kan ook los van elkaar. Dus het is een beetje maatwerk, maar er kan dus wel een vorm van contact zijn. Ik word dan meegenomen in de CC totdat ouders het zelf kunnen oppakken.
6. Wordt er ook hulpverlening ingezet en hoe ziet dit eruit?
Ja het kan zijn dat ik als begeleider ouders een stukje ondersteun, maar het kan ook zijn dat ze eigen taken te doen hebben en dat ze bijvoorbeeld nog met rouw en verlies kampen en een scheidingscoach nodig hebben of dat er grotere problematiek speelt. Dan zorgen we dat het doorverwezen wordt en dan wordt er dus ook veel meer op die eigen taken van ouders hulp ingezet.
7. Hoe vinden de wisselmomenten plaats?

Meestal op een neutrale plek zoals school, dan wel dat er bijvoorbeeld in vakanties het wel via ouderschap plaatsvindt; dat het dan plaatsvindt via vriendjes, kinderdagverblijf of opa en oma. Dat hangt ook een beetje van de situatie is, maar in de basis een neutrale plek en voor vakantie en studievrije dagen moet dat nog even bekeken worden.

8. Zijn er binnen uw organisatie richtlijnen of handvatten aangaande de uitwerking of toepassing van parallel ouderschap?

Ja ik heb het wel. Dat is niet voor de kindbehartiger, want dat is even een andere rol, maar we hebben wel een soort van richtlijn van wat parallel ouderschap inhoudt en we hebben ook een overeenkomst opgesteld van parallel ouderschap die je met ouders kan afstemmen en ook een richtlijn in je werkwijze waarbij ruimte is voor maatwerk, maar we hebben daar al het nodige voor opgetuigd. Dat komt ook in trainingen ook terug. Als ik een training geef gaan we ook met casuïstiek aan de slag waar het gaat over jouw eigen houding als professional, hoe je in een intake gesprek uitlegt wie je bent en wat je doet, wat parallel ouderschap inhoudt, hoe je kaders kan stellen en daar hebben we ook overeenkomst voor en afspraken document dat je met ouders kan afstemmen, daar hebben we ook een format voor liggen. Dus er staat best wel wat op papier.

9. Bestaat er binnen uw organisatie een overeenkomst voor parallel ouderschap? Zo ja, wat is daarin opgenomen?

Het is een beetje een vorm van een beroepscode. Dus wat parallel ouderschap inhoudt, dat jij op individuele basis in gesprek gaat met ouders, hoe je dat doet en hoe je het transparant houdt, hoe je dat kunt uitleggen naar ouders, hoe je met e-mailcontact omgaat, hoe je met ouders tot een afspraken document komt, welke zaken je met ouders kunt bespreken in een gesprek, een format voor een overdrachts-e-mail (dus hoe je dat oppakt), maar ook jouw werkwijze, jouw houding, dat je transparant blijft en procesmatig in de gaten houdt wat je aan het doen bent, met uitleg daarover zodat ouders weten waar ze aan toe zijn. Er wordt ook uitgelegd dat er weerstand kan ontstaan bij ouders en hoe je daar mee om dient te gaan. Dat soort dingen komen daarin terug.

10. Stelt u zelf wel eens parallel ouderschap voor? En wat doet u besluiten om deze vorm van ouderschap aan te dragen?

Als ik merk dat ouders echt moeite hebben met het communiceren met elkaar, dus niet dat ouders niet kunnen communiceren, maar het lukt niet met elkaar, en dat ze om verschillende kwesties steeds met elkaar in conflict belanden. Ze hebben vaak echt hun eigen visie en blijven vasthouden aan hun eigen beeldvorming daarin, waardoor ze elkaar niet kunnen vinden en dat overleg heel lastig is. Dat kan er ook mee te maken hebben dat er boosheid, pijn, verdriet speelt ten opzichte van elkaar. Die elementen maken wel dat, als ik een casus aangedragen krijg, ik kan voelen van oké wacht even het gaat jullie meer helpen om even niet met elkaar gezamenlijk in een ruimte te zitten zodat je vrij kan praten en niet getriggerd wordt door elkaar, dan dat jullie nu met elkaar samen in een kamer gaan zitten.

11. In welke situaties zou u parallel ouderschap niet aandragen?

Ja in die zaken waarin ik zie dat ouders echt wel met elkaar kunnen samenwerken en die verbinding ook echt wel weer gepakt kan worden.

12. Welke elementen/omstandigheden spelen een rol in uw afweging om parallel ouderschap al dan niet aan te dragen?

Het kan ook een rol spelen of ouders open staan voor hulpverlening. Ik kijk ook naar de afspraken tussen ouders, de voorgaande hulpverlening die bij de ouders betrokken is geweest (hebben andere al geprobeerd ouders te bewegen tot samenwerking? Is dat niet gelukt?), wat komt er bijvoorbeeld uit rechtspraak? Ik noem maar even wat; je moet kijken naar de context.

13. Vindt u dat parallel ouderschap in het belang van het kind kan worden geacht of niet en waarom vindt u dat?

Soms wel en soms niet, het hangt heel erg van de situatie af. Je kan niet zeggen dat parallel ouderschap altijd in het belang van het kind is, maar je kan ook niet zeggen dat het nooit in het belang van het kind is. Het hangt van de situatie af. Ik merk wel dat het bij kinderen die echt last hebben van de conflicten, rust kan bieden, maar dat het voor kinderen ook wel eens kan betekenen dat dit niet hun ideale situatie is; ze willen bijvoorbeeld hun verjaardag samen met hun ouders vieren en dat kan dus meestal niet in die situaties en dat ze dat los van elkaar moeten vieren. Je moet een kind meegeven dat sommige dingen helaas niet meer kunnen en dat zal soms tot teleurstelling leiden bij het kind en daar moet je het kind mee helpen. Als je het goed uitlegt aan een kind, dan kan het kind dat wel snappen. In de basis moet er contact zijn met beide ouders. Als het de dynamiek van ouders is waardoor het kind knel zit, dan is het niet wenselijk dat er geen contact is tussen het kind en beide ouders (behoudens uitzonderingssituaties). Met parallel ouderschap kun je dit wel tackelen. Door parallel ouderschap komen heel duidelijk patronen naar boven; wat de taken zijn van vader en moeder. Dus ik zie wel dat je daar meer mee kan doen. Het is niet dé oplossing voor de situatie, maar je kunt er wel dingen mee tackelen, dat zeker.

14. Denkt u dat parallel ouderschap in de wet zou moeten worden opgenomen?

Ja nou uh pfoe dat weet ik niet. Ik denk dat het zich in de praktijk eigenlijk meer vorm geeft, dus ik denk niet dat dat nodig is. Het is al in de rechtspraak opgenomen, dus ik denk dat het al van waarde is dat je het in de rechtspraak terugziet.

15. Denkt u dat het opstellen van een standaard model parallel ouderschapsplan met concrete bepalingen, waaraan eventueel nog specifieke door partijen bepaalde bepalingen kunnen worden toegevoegd, wenselijk is? Zo ja: wat (welke bepalingen/afspraken/regels) zou(den) er volgens u opgenomen dienen te worden in een 'parallel ouderschapsplan'?

Ik denk dat het belangrijk is dat er afspraken komen over de communicatie tussen ouders en dat dat allemaal heel concreet moet zijn; hoe ziet dat eruit, wat houdt het in, wanneer communiceer je wel en wanneer niet, binnen hoe veel dagen moet je reageren, doe je dat in de avond, doe de dat in het weekend, doe je dat alleen doordeweeks, wat is een noodsituatie? Daarnaast regels met betrekking tot de kinderen dus de zorgregeling/contactregeling, ook aangeven wat een neutrale overdrachtsplek, hoe laat spreek je af, wie brengt, wie haalt, hoe gaat dat op studievrijdagen? Hoe gaat dat in vakanties? Hoe verdeel je de vakanties? Dat moet dan heel concreet zijn dus niet vader heeft de eerste drie weken, maar vanaf wanneer begint dat en tot wanneer is dat en vanaf hoe laat dan? Dus dat ouders geen punten meer kunnen vinden waarover onduidelijkheid is. Verder zou erin moeten staan hoe contact plaatsvindt met andere familieleden en hoe de mening van het kind is meegenomen, hoe je als ouders omgaat met een verzoek van de kinderen, hoe je elkaars tijd respecteert en misschien moeten er nog wat huisregels in waarin je zegt: voor de kinderen vinden we het belangrijk dat in beide huishoudens in ieder geval deze drie regels gelden. Verder is dat aan ouders om zelf in te vullen. Dat zijn de basisdingen die ik zou noemen.

16. Zijn er nog andere vragen of andere informatie waarvan u denkt dat deze van belang kan zijn voor dit onderzoek?

Het enige wat me te binnen schiet is dat er wel eens verschillend in de sector wordt omgegaan met de term; de een gebruikt parallel ouderschap, de ander parallel solo-ouderschap en daar bestaat verwarring over. Ik denk dat het goed is als er een eenduidige term zou worden gebruikt, zodat er ook eenduidigheid is in de sector over wat parallel ouderschap nou inhoudt.

Schottenaanpak

1. Wat verstaat u onder de schottenaanpak?

Schottenaanpak is eigenlijk de meest uiterste vorm van parallel ouderschap. Er is op geen enkele wijze contact tussen ouders en er wordt een denkbeeldig schot geplaatst tussen de ouders. Er moet ook altijd sprake zijn van een OTS, dus het is in het dwangkader, en eigenlijk via de

hulpverlening verlopen de afspraken. Het is dus ook zo dat alles strikt wordt neergezet en dat er voor een bepaalde periode, zeg 9 maanden tot 1 jaar, geen contact is. Er is ook een neutrale overdrachtsplek en als er iets tussen ouders moet worden afgesproken dan verloopt dat via de jeugdbeschermer. Het is de meest uiterste vorm van parallel ouderschap en je kan het zo zien dat er een denkbeeldig schot tussen ouders wordt geplaatst in het contact tussen hen.

2. Extra vraag: hoeft het bij parallel ouderschap niet zo te zijn dat er een OTS wordt uitgesproken? *Nee, parallel ouderschap kan juist in het vrijwillig kader. De schottenaanpak is echt gekoppeld aan de OTS en parallel ouderschap is niet gekoppeld aan de OTS. Parallel ouderschap kan met een OTS, het kan vrijwillig en het is de bedoeling dat uiteindelijk de schottenaanpak als nieuwe methoden wordt neergezet. Dan komen we al een beetje bij je volgende vraag over de omstandigheden; het moeten dusdanige hoge conflictsituaties zijn waarbij meerdere hulpverlening is in gezet dan wel meteen aan de voorkant gezien wordt dat het een hoog escalatieniveau heeft. Dat je kan zeggen we doen een OTS inclusief schottenaanpak. Bij parallel ouderschap kan het natuurlijk ook gebeuren dat er een OTS is en parallel ouderschap wordt ingevuld, ja dat kan. Ik weet niet of het de bedoeling is dat het altijd schottenaanpak gaat worden als er een OTS is, dat weet ik niet, dat hangt van de omstandigheden af; dat het dusdanig conflictueus is dat de schottenaanpak nodig is.*
3. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak aandragen? *Vorige vraag.*
4. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak niet aandragen? *Als die conflicten nog op een andere manier op te lossen zijn, waardoor je ouders wel nog kunt bewegen en er nog wel ruimte is voor andere vormen van hulpverlening. Dan zou ik zeggen ja dan kun je ook of daar mediation nog mogelijk is of dat een ander traject nodig is dus er moet het per situatie bekeken worden wat het beste past bij een gezin.*
5. Wanneer kiest u voor parallel ouderschap, en wanneer voor schottenaanpak? Welke omstandigheden spelen een rol in deze beslissing? *Je kiest voor schottenaanpak wanneer er echt sprake is van een hoog conflictniveau, er een OTS nodig is en er echt schotten nodig zijn. Parallel eigenlijk in alle andere situaties waar het zich kan voordoen, dat kan in het vrijwillig kader zijn, dat kan wanneer jeugdbescherming erbij betrokken is, maar waarbij er nog wat meer bewegingsruimte is.*
6. Wat zijn de overeenkomsten tussen parallel ouderschap en schottenaanpak? *Ja die zijn er wel, want schottenaanpak is de uiterste vorm van parallel ouderschap. Dus je ziet wel gelijkheid in wat het vraagt van jou als professional. Dat zal bij de schottenaanpak intensiever zijn dan bij parallel ouderschap. Het feit dat er minimaal contact is; nou ja parallel is minimaal en schottenaanpak is geen contact. Het feit dat je afspraken heel erg concretiseert en duidelijk op papier zet. Het feit dat een derde kan inspringen wanneer het ouders ergens niet uitkomen. Dat zijn wel dingen die overeenkomen met elkaar en dat de huishoudens gescheiden zijn, dat de emotionele betrokkenheid gescheiden is, neutrale overdrachtsplek. Dat zijn wel dingen die elkaar raken.*
7. Welke verschillen zijn er tussen parallel ouderschap en schottenaanpak? *Bij parallel ouderschap zie je dat er nog minimaal contact kan zijn en minimale bewegingsruimte is bij parallel ouderschap en dat er bij schottenaanpak echt geen contact is voor een vaste termijn, er hele strakke kaders worden gesteld, de overdrachtsplek is altijd neutraal, bij parallel ouderschap kan je daar nog een beetje bewegen, de gesprekken op school zijn bij schottenaanpak los terwijl dat bij parallel ouderschap soms nog gezamenlijk kan. Dus daarin zie je wel de verschillen.*
8. “Gelijkwaardig ouderschap bestaat inmiddels uit drie vormen: coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenmethode. Deze vormen zijn te zien als een glijdende schaal van veel

communicatie bij coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap met geringe commune communicatie dat indirect verloopt naar de schottenaanpak zonder communicatie (behoudens noodgevallen).”

Bent u het eens met deze stelling? Waarom wel of waarom niet? Met welke gedeelten bent u het wel eens en met welke niet?

Ja ik denk dat dat wel klopt. Daar zul je misschien nog bij moeten zetten dat het niet alleen gaat om de communicatie, maar ook om de emotionele betrokkenheid tussen ouders. Dat ouders ook echt los van elkaar gekoppeld worden. Bij coöperatief ouderschap kun je nog in relatie met elkaar staan en verbinding met elkaar hebben, parallel is inderdaad een soort mengvorm en schottenaanpak is inderdaad de meest uiterste vorm zonder rechtstreeks contact/communicatie.

9. Denkt u dan ook dat het mogelijk is om van schottenaanpak naar parallel ouderschap over te gaan?

Ja zeker, we zijn nu ook vanuit de schottenaanpak mensen aan het trainen in parallel ouderschap. Dat als het schot afloopt datje dan nog nazorg kunt hebben en dat het ofwel blijft bestaan zoals het is ofwel een beetje meer begeleid naar parallel. En ik zie vanuit parallel ook dat je weer kunt glijden naar het coöperatieve.

Bijlage 16: Interview 2

Interview met de heer R. Weterings

Parallel ouderschap

1. Wat is uw naam en wat is uw functie?
Roy Weterings. Juridisch medewerker bij team jeugdrecht.
2. Bent u bij het uitoefenen van uw functie al eens in aanraking gekomen met parallel ouderschap?
Ja. Met name in ondertoezichtstellingszaken komt dit naar mijn idee steeds vaker voor.
3. Wat verstaat u onder het begrip parallel ouderschap?
Volgens mij wordt dit ingezet wanneer het niet lukt om ouders/opvoeders met elkaar op ouderniveau met elkaar te laten communiceren.
4. In welke soort situaties komt u in aanraking met parallel ouderschap?
In zaken waarbij er sprake is van een ondertoezichtstelling. In het kader van de uitvoering van de ondertoezichtstelling wordt het parallel ouderschap door de gecertificeerde instelling wel eens als instrument ingezet om de bedreiging in de ontwikkeling van een minderjarige proberen weg te nemen.
5. Is er tussen ouders in deze situatie nog een zekere vorm van contact en hoe ziet dit eruit?
Volgens mij is het bij parallel ouderschap niet de bedoeling dat partijen nog rechtstreeks met elkaar communiceren. Bij een ondertoezichtstelling loopt de communicatie dan grotendeels via de gecertificeerde instelling.
6. Wordt er ook hulpverlening ingezet en hoe ziet dit eruit?
Volgens mij wordt parallel ouderschap vaak ingezet als bepaalde intensieve hulpverlening om de ouders/opvoeders nader tot elkaar te brengen is mislukt. Wat ik vaak hoor is dat er voorafgaand aan het parallel ouderschap intensieve oudergesprekken zijn ingezet of KUK (Kinderen Uit de Knel).
7. Hoe vinden de wisselmomenten plaats?
In het kader van parallel ouderschap zullen de wisselmomenten waarschijnlijk plaatsvinden op een manier waarbij de ouders geen persoonlijk contact hebben. Helaas hoor ik te vaak dat minderjarigen door één van de ouders met een koffertje op de hoek van de straat van de andere ouder worden afgezet.
8. Zijn er binnen uw organisatie richtlijnen of handvatten aangaande de uitwerking of toepassing van parallel ouderschap?
Nee. Parallel ouderschap is een uitvoeringskwestie en daar houdt de rechtbank zich in principe niet mee bezig.. Daarbij is parallel ouderschap ook (nog) niet iets wat door een kinderrechter specifiek kan worden opgelegd.
9. Bestaat er binnen uw organisatie een overeenkomst voor parallel ouderschap? Zo ja, wat is daarin opgenomen?
Nee. (niet dat ik weet althans)
10. Stelt u zelf wel eens parallel ouderschap voor? En wat doet u besluiten om deze vorm van ouderschap aan te dragen?
Dat is in mijn functie niet van toepassing.

11. In welke situaties zou u parallel ouderschap niet aandragen?
Wanneer er nog mogelijkheden zijn om ervoor te zorgen dat ouders op ouder niveau met elkaar kunnen communiceren.
12. Welke elementen/omstandigheden spelen een rol in uw afweging om parallel ouderschap al dan niet aan te dragen?
Wat voor hulp is er tot op heden ingezet? Hoe lang zijn de ouders uit elkaar? Is de strijd nog vers of is er al jarenlang sprake van strijd? Is er sprake van omstandigheden waaruit blijkt dat het logischerwijs niet van ouders kan worden verwacht dat zij ooit nog met elkaar om de tafel zouden kunnen?
13. Vindt u dat parallel ouderschap in het belang van het kind kan worden geacht of niet en waarom vindt u dat?
Er zijn situaties waarin parallel ouderschap in het belang van een kind kan worden geacht. Wanneer het ouders niet lukt om zonder hevige strijd met elkaar contact te hebben in het bijzijn van hun kinderen dan biedt parallel ouderschap wel de noodzakelijke rust voor de minderjarigen. Ik heb wel zorgen over een lange termijn van dit traject. In mijn ogen zullen ouders toch een vorm van samenwerking moeten vinden om tot een onbelaste verdeling van de zorg- en opvoedingstaken te komen.
14. Denkt u dat parallel ouderschap in de wet zou moeten worden opgenomen?
Nee. Ik vind dit echt een uitvoeringskwestie. Als rechtbank mogen wij er op vertrouwen dat jeugdprofessionals in staat zijn om adequate hulp in te zetten. Bij het wettelijk vaststellen, bestaat het "risico" dat de kinderrechter te veel op de uitvoerdersstoel gaat zitten.
15. Welke ontwikkelingen ten aanzien van het parallel ouderschap zijn volgens u nog wenselijk?
Aangezien ik geen zicht heb op de resultaten van de inzet van parallel ouderschap, kan ik daar geen passend antwoord op geven.
16. Zijn er nog andere vragen of andere informatie waarvan u denkt dat deze van belang kan zijn voor dit onderzoek?
Voor het onderzoek lijkt het mij wenselijk om na te gaan of er al sprake is van een (tussen)evaluatie bij instellingen die het parallel ouderschap uitvoeren. Ben daar zelf ook wel benieuwd naar ;)

Schottenaanpak

17. Wat verstaat u onder de schottenaanpak?
Volgens mij is de schottenaanpak een vorm van parallel ouderschap, waarbij er duidelijkere afspraken worden gemaakt over hoe het parallel ouderschap er feitelijk uit gaat zien.
18. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak aandragen?
In de meest extreme vechtscheidingen.
19. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak niet aandragen?
Wanneer een vorm van bemiddeling nog mogelijk lijkt te zijn.
20. Wanneer kiest u voor parallel ouderschap, en wanneer voor schottenaanpak? Welke omstandigheden spelen een rol in deze beslissing?
Parallel ouderschap in gevallen waarin er nog een vorm van communicatie over bijvoorbeeld praktische zaken mogelijk is. Ook al loopt die communicatie via de Gecertificeerde Instelling. Schottenaanpak wanneer blijkt dat geen enkele vorm van communicatie mogelijk is.
21. Wat zijn de overeenkomsten tussen parallel ouderschap en schottenaanpak?
Schottenaanpak is de meest intensieve vorm van parallel ouderschap.

22. Welke verschillen zijn er tussen parallel ouderschap en schottenaanpak?
Bij een schottenaanpak wordt ervoor gezorgd dat de ouders/opvoeders helemaal geen contact meer met elkaar hebben.
23. “Gelijkwaardig ouderschap bestaat inmiddels uit drie vormen: coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenmethode. Deze vormen zijn te zien als een glijdende schaal van veel communicatie bij coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap met geringe commune communicatie dat indirect verloopt naar de schottenaanpak zonder communicatie (behoudens noodgevallen).”
Bent u het eens met deze stelling? Waarom wel of waarom niet? Met welke gedeelten bent u het wel eens en met welke niet?
Ik ben het helemaal eens met die stelling.

Wenselijke ontwikkelingen

1. Denkt u dat parallel ouderschap in de wet zou moeten opgenomen? Waarom wel/waarom niet?
Nee. Ik vind dit echt een uitvoeringskwestie. Als rechtbank mogen wij er op vertrouwen dat jeugdprofessionals in staat zijn om adequate hulp in te zetten. Bij het wettelijk vaststellen, bestaat het “risico” dat de kinderrechter te veel op de uitvoerdersstoel gaat zitten.
2. Denkt u dat de schottenaanpak in de wet zou moeten worden opgenomen? Waarom wel/waarom niet?
Hetzelfde antwoord als vraag 1.
3. Denkt u dat parallel ouderschap in de jurisprudentie verder ontwikkeld dient te worden? Waarom wel/waarom niet?
Het verdient zeker de voorkeur dat zaken waarbij er sprake is van parallel ouderschap is ingezet landelijk (in het e-archief) tussen gerechten en de advocatuur worden gedeeld. Ik ben daarbij van mening dat de bevindingen van de gecertificeerde instellingen en de instanties die het parallel ouderschap en/of de schottenaanpak uitvoeren moeten worden gedeeld/besproken met de rechtspraak.
4. Denkt u dat de schottenaanpak in de jurisprudentie verder ontwikkeld dient te worden? Waarom wel/waarom niet?
Hetzelfde antwoord als bij vraag 3.
5. Denkt u dat het opstellen van een standaard model parallel ouderschapsplan met concrete bepalingen, waaraan eventueel nog specifieke door partijen bepaalde bepalingen kunnen worden toegevoegd, wenselijk is? Zo ja: wat (welke bepalingen/afspraken/regels) zou(den) er volgens u opgenomen dienen te worden in een ‘parallel ouderschapsplan’?
Dat zou zeker een toegevoegde waarde hebben, omdat het dan voor de kinderrechter/rechtbank nauwkeuriger te toetsen is of de ouders/opvoeders zich aan de afspraken hebben gehouden. Ik neem dat de instanties die het parallel ouderschap uitvoeren zich hier al mee bezig houden.
6. Denkt u dat het opstellen van een standaard model schottenaanpak, waaraan eventueel nog specifieke door partijen bepaalde bepalingen kunnen worden toegevoegd, wenselijk is? Zo ja: welke bepalingen/afspraken/regels zou u hier in opnemen?
Hetzelfde antwoord als bij vraag 5.

Bijlage 17: Interview 3

Interview met mevrouw D. Bogaerts

1. Wat is uw naam en wat is uw functie?

Danielle Bogaert en ik ben kinderrechtster in het team Familie en Jeugdrecht.

2. Bent u bij het uitoefenen van uw functie al eens in aanraking gekomen met parallel ouderschap?

Ja

3. Wat verstaat u onder het begrip parallel ouderschap?

Parallel of solo ouderschap (hierna: P-schap) is een methode die al veel langer bestaat. Het is een manier over hoe je tegen het ouderschap aankijkt. Voor een grote groep mensen geldt niet “communiceren kun je leren”. Dwingen om samen om tafel te gaan zitten geeft veel druk, verhoogt de strijd, de ouders komen dan niet goed uit de verf en het verhoogt de spanning voor het kind. Het is belangrijk om de ouders op hun ouderschap aan te spreken en niet te focussen op de strijd want dan wordt het erger. Het advies bij P-schap is om mild te zijn tegen de ouders en om niets te doen wat de spanning kan verhogen. Het conflict overkomt hen. Als goed voor de ouders wordt gezorgd door de hulpverlening dan is dat ook goed voor het kind. Het is overigens niet bedoeld als een tijdelijke oplossing, soms lukt het om de relatie te verbeteren en dat is dan mooi, maar het is niet het einddoel. Deze methode kan ook behulpzaam zijn bij samengestelde gezinnen.

Als “samen-ouderschap” niet meer kan dan “betrokken-ouderschap”. Het gaat nog steeds om volwaardig ouderschap, waarbij de ouders meer aanwezig zijn in de leefwereld van hun kind maar dan zonder hun strijd. Bij P-schap wordt er al dan niet met hun instemming nl. een muur tussen hen in gezet. De ouder heeft niets meer te vertellen over wat aan de andere kant van de muur gebeurt. Op den duur werkt dat emotie-regulerend. Bovendien kunnen de hulpverleners (aan iedere kant van de muur) dan gaan werken aan de ouder-kindrelatie. Het kind moet in zijn kracht worden gezet. Het is ook belangrijk dat de ouder via het kind een “goede ouder”-ervaring krijgt. Het ondersteunend netwerk moet bovendien worden ingezet voor welzijnsbevordering van de betreffende ouder en niet op het verminderen van de strijd, omdat dat de strijd over het algemeen blijft voeden. Een belangrijke vraag bij dit alles is ook: wat voor een ouder wil de ouder zijn? Het kan ook helpend zijn om met maar 1 ouder aan de slag te gaan (als de ander het niet wil of kan).

4. In welke soort situaties komt u in aanraking met parallel ouderschap?

Bij kort-gedingenzaken, bij ots-zaken en bij g-o-zaken.

5. Is er tussen ouders in deze situatie nog een zekere vorm van contact en hoe ziet dit eruit? Wordt er ook hulpverlening ingezet en hoe ziet dit eruit? Hoe vinden de wisselmomenten plaats?

Ja en nee. Er kan een vorm van contact zijn tussen ouders maar die is minimaal en niet goed.

6. Zijn er binnen uw organisatie richtlijnen of handvatten aangaande de uitwerking of toepassing van parallel ouderschap?

Nee, maar wel wordt er tussen collega's en tijdens het rechtersoverleg over gesproken als een dergelijke situatie zich voordoet waarin het wordt voorgesteld aan partijen.

7. Bestaat er binnen uw organisatie een overeenkomst voor parallel ouderschap? Zo ja, wat is daarin opgenomen?

Niet dat ik weet.

8. Stelt u zelf wel eens parallel ouderschap voor? En wat doet u besluiten om deze vorm van ouderschap aan te dragen?

Ja, dat heb ik laatst in een zaak voorgesteld waarin ouders het niet met elkaar eens konden worden over de wijze van opvoeden van hun kinderen en een (goede) communicatie hierover niet mogelijk was. In vechtscheidingssituaties waarin al jaren geen communicatie over de kinderen mogelijk blijkt.

9. In welke situaties zou u parallel ouderschap niet aandragen?
Als er nog andere mogelijkheden zijn, in een lichtere vorm, om de communicatie tussen ouders weer op peil te krijgen.
10. Welke elementen/omstandigheden spelen een rol in uw afweging om parallel ouderschap al dan niet aan te dragen?
De heftigheid van de strijd, hoe een kind eronder lijdt, als andere, veelal jarenlange, lichtere vormen niets hebben opgeleverd.
11. Vindt u dat parallel ouderschap in het belang van het kind kan worden geacht of niet en waarom vindt u dat?
Zeker. Het kan de boel de-escaleren en dat is altijd in het belang van een kind.
12. Denkt u dat parallel ouderschap in de wet zou moeten worden opgenomen?
Nee, nu nog niet, eerst via jurisprudentie zien hoe en of het werkt.
13. Welke ontwikkelingen ten aanzien van het parallel ouderschap zijn volgens u nog wenselijk?
Er meer naar buiten over treden, er meer bekendheid aan geven. Over het systeem, over de resultaten, bij de belangrijke ketenpartners meer als mogelijkheid bekend maken.
14. Zijn er nog andere vragen of andere informatie waarvan u denkt dat deze van belang kan zijn voor dit onderzoek?
Zie antwoord vraag 14.

schottenaanpak

1. Wat verstaat u onder de schottenaanpak?
De constructie waarbij de ouders gedurende een bepaalde periode uitsluitend nog communiceren via de GI. Er worden als het ware schotten geplaatst tussen partijen en er is dan geen rechtstreeks contact tussen de ouders.
2. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak aandragen?
Bij de situatie dat kinderen klem zitten tussen hun ouders. Thema's daarbij kunnen zijn de hvb, de zorg- en contactregeling. De ouders hebben zo'n slechte communicatie, meestal al jarenlang, dat de kinderen daar veel last van hebben en pp er zelf niet meer uitkomen. Vaak geeft de ene ouder de andere geen emotionele toestemming om bij de andere ouder te zijn, hetgeen kinderen zwaar in een loyaliteitsconflict kunnen brengen.
3. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak niet aandragen?
Indien er lichtere oplossingen mogelijk zijn.
4. Wanneer kiest u voor parallel ouderschap, en wanneer voor schottenaanpak? Welke omstandigheden spelen een rol in deze beslissing?
Dat is erg casusafhankelijk, kan ik zo niet zeggen. Bij P-schap is er nog geringe communicatie doorgaans. Bij de schottenaanpak doorgaans geen communicatie. Dus de heftigheid van de strijd is medebepalend.
5. Wat zijn de overeenkomsten tussen parallel ouderschap en schottenaanpak?

Getracht wordt om rust te creëren voor de kinderen op een bijzondere manier als lichtere vormen al zijn uitgeput.

6. Welke verschillen zijn er tussen parallel ouderschap en schottenaanpak?
Zie hierboven.
7. “gelijkwaardig ouderschap bestaat inmiddels uit drie vormen: coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenmethode. Deze vormen zijn te zien als een glijdende schaal van veel communicatie bij coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap met geringe commune communicatie dat indirect verloopt naar de schottenaanpak zonder communicatie (behoudens noodgevallen).”Bent u het eens met deze stelling? Waarom wel of waarom niet? Met welke gedeelten bent u het wel eens en met welke niet?
Ja, daar ben ik het over het algemeen mee eens.

Bijlage 18: Interview 4

Interview met de heer H.F.J.M. Schröder

Parallel ouderschap

3. Wat is uw naam en wat is uw functie?
Schröder, rechter
4. Bent u bij het uitoefenen van uw functie al eens in aanraking gekomen met parallel ouderschap?
Ja
15. Wat verstaat u onder het begrip parallel ouderschap?
Communicatie tussen ouders zo beperkt mogelijk en kinderen versterken in hun eigen positie zodat zij problemen van ouders niet overnemen
16. In welke soort situaties komt u in aanraking met parallel ouderschap?
253a procedures na al diverse mislukte rechtszaken.
17. Is er tussen ouders in deze situatie nog een zekere vorm van contact en hoe ziet dit eruit? Wordt er ook hulpverlening ingezet en hoe ziet dit eruit? Hoe vinden de wisselmomenten plaats?
Hulpverlening zet in op parallel solo ouderschap. Wisselmomenten bijv. van en naar school.
18. Zijn er binnen uw organisatie richtlijnen of handvatten aangaande de uitwerking of toepassing van parallel ouderschap?
nee, wel laatste landelijk expertmeeting voor rechters hieraan gewijd
19. Bestaat er binnen uw organisatie een overeenkomst voor parallel ouderschap? Zo ja, wat is daarin opgenomen?
Nee, zoiets zal rechterlijke macht ook niet zelf gaan ontwikkelen.
20. Stelt u zelf wel eens parallel ouderschap voor? En wat doet u besluiten om deze vorm van ouderschap aan te dragen?
Op aandragen van ter zitting aanwezige jeugdbeschermer of Raad vd Kinderbescherming
21. In welke situaties zou u parallel ouderschap niet aandragen?
Als er nog weinig alternatieven zijn uitgetoetst. Eigenlijk is het een soort laatste redmiddel.
22. Welke elementen/omstandigheden spelen een rol in uw afweging om parallel ouderschap al dan niet aan te dragen?
Zie 8 en 9 en mijn eigen waarneming ter zitting over de non-communicatie van ouders ter zitting.
23. Vindt u dat parallel ouderschap in het belang van het kind kan worden geacht of niet en waarom vindt u dat?
Soms is het verminderen van strijd belangrijker dan een goede samenwerking van ouders onderling, als kinderen sterk genoeg zijn om het gebrek aan samenwerking ook aan te kunnen.
24. Denkt u dat parallel ouderschap in de wet zou moeten worden opgenomen?
Nee, geef de rechter aub ruimte voor leveren van maatwerk.

25. Welke ontwikkelingen ten aanzien van het parallel ouderschap zijn volgens u nog wenselijk?
Het uitwisselen van kennis van best practices van goede communicatievormen en werkbare gezagsvormen bij parallel solo-ouderschap
26. Zijn er nog andere vragen of andere informatie waarvan u denkt dat deze van belang kan zijn voor dit onderzoek?
Zie antwoord vraag 14.

schottenaanpak

8. Wat verstaat u onder de schottenaanpak?
Misschien ben ik dom maar in mijn ogen is schottenaanpak jargon voor parallel solo ouderschap.
9. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak aandragen?
-
10. Onder welke omstandigheden zou u de schottenaanpak niet aandragen?
-
11. Wanneer kiest u voor parallel ouderschap, en wanneer voor schottenaanpak? Welke omstandigheden spelen een rol in deze beslissing?
-
12. Wat zijn de overeenkomsten tussen parallel ouderschap en schottenaanpak?
-
13. Welke verschillen zijn er tussen parallel ouderschap en schottenaanpak?
-
14. “Gelijkwaardig ouderschap bestaat inmiddels uit drie vormen: coöperatief ouderschap, parallel ouderschap en schottenmethode. Deze vormen zijn te zien als een glijdende schaal van veel communicatie bij coöperatief ouderschap naar parallel ouderschap met geringe commune communicatie dat indirect verloopt naar de schottenaanpak zonder communicatie (behoudens noodgevallen).” Bent u het eens met deze stelling? Waarom wel of waarom niet? Met welke gedeelten bent u het wel eens en met welke niet?
In zijn algemeenheid ben ik het eens dat er sprake is van glijdende schalen van cooperatie naar steeds meer strijd.

Wenselijke ontwikkelingen

1. Denkt u dat parallel ouderschap in de wet zou moeten opgenomen? Waarom wel/waarom niet?
zie 12
2. Denkt u dat de schottenaanpak in de wet zou moeten worden opgenomen? Waarom wel/waarom niet?
-
3. Denkt u dat parallel ouderschap in de jurisprudentie verder ontwikkeld dient te worden? Waarom wel/waarom niet?
uitwerking van gezagsvormen die passen bij parallel solo ouderschap zoals uitgekleeft gezag bijv. Mogelijk ook informatie en consultatievormen.

4. Denkt u dat de schottenaanpak in de jurisprudentie verder ontwikkeld dient te worden? waarom wel/waarom niet?
-
5. Denkt u dat het opstellen van een standaard model parallel ouderschapsplan met concrete bepalingen, waaraan eventueel nog specifieke door partijen bepaalde bepalingen kunnen worden toegevoegd, wenselijk is? Zo ja: wat (welke bepalingen/afspraken/regels) zou(den) er volgens u opgenomen dienen te worden in een ‘parallel ouderschapsplan’?
ik zie weinig heil in standaardmodellen of het moet redelijk grofmazig zijn.
6. Denkt u dat het opstellen van een standaard model schottenaanpak, waaraan eventueel nog specifieke door partijen bepaalde bepalingen kunnen worden toegevoegd, wenselijk is? Zo ja: welke bepalingen/afspraken/regels zou u hier in opnemen?
-

Bijlage 19: inleiding rechtsvergelijking met Canada.

Aanvulling op hoofdstuk 6 paragraaf 6.3: “Welke ontwikkelingen t.a.v. PO en SA zijn nog wenselijk?”

Rechtsvergelijking met Canada

Canada is een federatie. Een federatie is een staatsvorm waarbij de verdeling van bevoegdheden tussen het federale gezag en de deelstaten in een regeling is vervat.²⁹³ Dit betekent dat wet- en regelgeving tot stand komt op zowel federaal als provinciaal niveau. Canada hanteert, met uitzondering van Quebec, een Common Law systeem, wat inhoudt dat rechtsvorming plaatsvindt door de overheid, maar vooral door rechters; bij wetvorming is jurisprudentie leidend.²⁹⁴ De belangrijkste bron van het Common Law systeem is dus niet het wetboek, maar jurisprudentie/de rechtspraak, ook wel case law genoemd. Op basis van case law worden vervolgens algemene beginselen geformuleerd.²⁹⁵ Dit is een verschil met Nederland. Nederland is namelijk een eenheidsstaat en hanteert Civil Law, wat inhoudt dat de wet de voornaamste rechtsbron is.²⁹⁶ De positie die de rechter in beide rechtssystemen inneemt, verschilt daarmee van elkaar. Hoewel beide landen verschillen van staatsvorm en de rechtssystemen van beide landen op een andere manier zijn ingericht, is een rechtsvergelijkend onderzoek met betrekking tot jurisprudentie alleszins zinvol.

Beide landen zijn aangesloten bij het IVRK en het ‘belang van het kind’ heeft daarmee, net als in Nederland, ook zijn weg gevonden naar het Canadese recht. Ten aanzien van het familierecht zijn twee acts van belang: de federale Divorce Act (hierna: DA) en de provinciale Family Law Act (hierna: FLA).²⁹⁷

Gezag in Canada

Alvorens kan worden ingegaan op parallel ouderschap, dient eerst te worden vastgesteld op welke wijze in Canada het gezag over een kind wordt verkregen.

Naar Canadees recht is, uitgaande van de situatie dat geen sprake is van geassisteerde reproductie, de geboortemoeder van rechtswege juridisch ouder van het kind.²⁹⁸ De man kan juridisch ouderschap op verschillende wijzen verkrijgen.²⁹⁹ Van de juridische ouders die samenwonen met het kind wordt vermoed dat zij de ‘guardian’ van het kind zijn.³⁰⁰

Guardianship geeft guardians bevoegdheden die vergelijkbaar zijn met de bevoegdheden van dragers van het Nederlandse ouderlijke gezag.³⁰¹ De juridische ouders hebben daarmee, uitgaande van de situatie dat beide ouders met het kind hebben samengewoond, het gezag over het kind, ook wanneer ouders uit elkaar gaan.³⁰² Op dit punt verschilt de FLA ten opzichte van zijn voorganger, de Family Relations Act (hierna: FRA). Onder het recht van de FRA gold de regel dat, wanneer ouders uit elkaar gingen, de ouder bij wie het kind gewoonlijk verbleef, van rechtswege het eenhoofdig gezag over het kind verkreeg.³⁰³ Er is onder andere voor verandering van deze regel gekozen om te benadrukken dat de

²⁹³ ‘Discover Canada – How Canadians Govern Themselves’, Government of Canada, www.canada.ca ; King, 1982 ; Friedrich, 1974; Riker, 1964.

²⁹⁴ Pound, Hamilton, e.a., 1999; Postema, 2019; Regenboog, 2015.

²⁹⁵ Yara, 2008.

²⁹⁶ Sinnige, *De sysematiek van de vermogensdelicten* 2017/5.2.; Jans Zwolve & Uniken Venema, 2008.; Sauveplanne, 1982; Yara, 2008; ‘Civil Law versus Common Law’, www.christinekhan.nl (zoek op: civil law).

²⁹⁷ Treloard & Boyd, *International Journal of Law, Policy and The Family* 2014/28.

²⁹⁸ S. 26 lid 1 FLA.

²⁹⁹ S. 26 lid 2 FLA.

³⁰⁰ S. 39 lid 1 FLA.

³⁰¹ S. 41 FLA.

³⁰² S. 39 lid 1 FLA.

³⁰³ The Ministry of Justice, ‘The Family Law Act Explained: Part 4 – Care and Time with Children’, British Columbia.

verantwoordelijkheid van ouders jegens hun kind niet verandert omdat ouders gescheiden zijn.³⁰⁴ Uitgangspunt is dat een ouder na scheiding drager van het gezag blijft indien deze vóór de scheiding ook al met het gezag belast was.³⁰⁵

Naar Canadees recht is het voor een ouder die zijn kind wil opvoeden en omgang met het kind wil, belangrijk met dit gezag/guardianship belast te worden. Naar Canadees recht geldt immers: “Only a guardian may have parental responsibilities and parenting time with respect to a child.” Onder ‘parental responsibilities’, worden de beslissingen die de guardian/gezagsdrager neemt ten aanzien van de opvoeding en verzorging van het kind verstaan.³⁰⁶ Onder ‘parenting time’ lijkt het recht op omgang te worden verstaan. Gedurende de tijd dat het kind bij zijn guardian doorbrengt, mag deze de beslissingen nemen ten aanzien van de opvoeding en verzorging van het kind (parental responsibilities).³⁰⁷ Ook in een ander gedeelte van de FLA wordt het recht op contact met het kind uiteengezet.³⁰⁸ Dit lijkt echter meer te zien op het bewerkstelligen van een contactregeling tussen een persoon die geen guardian van het kind is en het kind, onder toezicht van de guardian van het kind.³⁰⁹ Een dergelijke contactregeling is alleen bindend wanneer alle guardians van het kind hiermee instemmen.³¹⁰ Ook noemenswaardig is dat de guardian zijn of haar parental responsibilities dient uit te oefenen in het belang van het kind.³¹¹

‘Het belang van het kind’ in Canada

De DA bepaalt dat een rechter op verzoek van een echtgenoot of een ander een bevel kan geven met betrekking tot het gezag over of toegang tot het kind (dit refereert aan het recht op omgang) dat is geboren binnen het huwelijk.³¹² Het enige criterium voor het bepalen van gezagskwesties en omgangsregelingen is het ‘belang van het kind.’ Dit belang wordt vastgesteld aan de hand van ‘conditions, means, needs and other circumstances of the child.’³¹³ De rechtbank moet er in beginsel uitvoering aan geven dat een kind geboren binnen een huwelijk zoveel mogelijk contact houdt met elke echtgenoot als dit in zijn belang is. Het recht op maximaal contact met beide ouders is niet absoluut, maar dient alleen te worden beperkt voor zover het in strijd is met de belangen van het kind.³¹⁴ Hoewel de DA geen gedetailleerde lijst van factoren bevat waarmee het belang van het kind bepaald kan worden, verwijst de jurisprudentie vaak naar criteria die gelden in de desbetreffende provinciale of territoriale wetgeving. Een voorbeeld hiervan is de Children’s Law Reform Act (hierna: CLRA) van deelstaat Ontario. Daarin wordt bijvoorbeeld een lijst van omstandigheden en behoeften opgenomen waar de rechter rekening mee dient te houden bij het bepalen wat in het belang van het kind kan worden geacht. Er wordt onder andere rekening gehouden met:

- de liefde, genegenheid en emotionele banden tussen kind en verschillende personen;
- de opvatting en voorkeuren van het kind (indien deze redelijkerwijs kunnen worden vastgesteld);
- de tijd dat het kind in een stabiele thuisomgeving heeft gewoond;
- het vermogen en de bereidheid van elke persoon om het kind begeleiding en onderwijs te geven en zijn vermogen en bereidheid om in de levensbehoeften en eventuele speciale behoeften van het kind te kunnen voorzien;
- het plan dat wordt voorgesteld door elke persoon voor de opvoeding van het kind;
- de duurzaamheid en stabiliteit van de gezinseenheid waar het kind deel van zal gaan uitmaken;
- het vermogen van elke persoon om als ouder op te treden; en

³⁰⁴ The Ministry of Justice, ‘The Family Law Act Explained: Part 4 – Care and Time with Children’, British Columbia.

³⁰⁵ The Ministry of Justice, ‘The Family Law Act Explained: Part 4 – Care and Time with Children’, British Columbia.

³⁰⁶ S. 4. 41 FLA.

³⁰⁷ S. 4. 41 lid 2 FLA.

³⁰⁸ Devision 4 (contact with a child) FLA.

³⁰⁹ S. 58 lid 1 FLA.

³¹⁰ S. 58 lid 2 FLA.

³¹¹ S. 43 lid 1 FLA.

³¹² Art. 16 lid 1 Federal Divorce Act.

³¹³ Supreme Court of Canada, Young v. Young 21 oktober 1993, 4SCR3.

³¹⁴ Superior Court of Justice, LLal-Persaud v. Persaud 11 juni 2019, ONSC 3587.

- elke familiale relatie tussen het kind en elke persoon die partij is bij de toepassing.

Daarnaast wordt tevens rekening gehouden met het gedrag van de ouder in het verleden als dit gedrag relevant is voor het vermogen van de persoon om als ouder op te treden. Bij de beoordeling van het vermogen van een persoon om als ouder op te treden zal de rechtbank in ieder geval beoordelen of de persoon op enig moment geweld of misbruik heeft gepleegd tegen zijn of haar echtgenoot, het kind of een ander gezinslid.³¹⁵

Omdat, mede dankzij dit voorbeeld, geconcludeerd kan worden dat het recht op federaal niveau doorgaans nader geconcretiseerd wordt door provinciale of territoriale wetgeving, is jurisprudentieonderzoek op beide niveaus verricht (vanaf hoofdstuk 6, paragraaf 6.4.2 van deze thesis).

³¹⁵ Superior Court of Justice, *LLal-Persaud v. Persaud* 11 juni 2019, ONSC 3587.

Bijlage 20: Concept parallel ouderschapsplan

MODEL

PARALLEL OUDERSCHAPSPLAN³¹⁶

De ondergetekende zijn:

[Naam invullen] wonende te [postcode/plaats], geboren op de datum [datum invullen] te plaats [plaats invullen], hierna te noemen “de vader” [bij stellen van gelijk geslacht gebruik “de vader 1 of de moeder 1]

en

[Naam invullen], wonende te [postcode/plaats], geboren op de datum [datum invullen] te plaats [plaats invullen], hierna te noemen “de moeder” [bij stellen van gelijk geslacht gebruik “de vader 2 of de moeder 2]

ZIJ NEMEN HET VOLGENDE IN AANMERKING

- De ouders zijn op [datum invullen] te [plaats invullen] met elkaar gehuwd/de ouders zijn op [datum invullen] te [plaats invullen] een geregistreerd partnerschap met elkaar aangegaan/De ouders hebben een affectieve relatie gehad;
- Uit dit huwelijk/dit geregistreerd partnerschap/ deze relatie zijn de volgende minderjarige kinderen geboren:
 - **[naam invullen]** geboren op [datum invullen] te [plaats invullen]
 - **[naam invullen]** geboren op [datum invullen] te [plaats invullen]
 - **[naam invullen]** geboren op [datum invullen] te [plaats invullen]
- De ouders zijn gezamenlijk belast met het ouderlijk gezag over de kinderen/ [naam kind].
- De ouders hebben overlegd over de wijze waarop zij na de scheiding de zorg- en opvoedingstaken verdelen, over de wijze waarop zij elkaar zullen informeren en raadplegen over gewichtige aangelegenheden betreffende de kinderen/[naam kind] en over de wijze waarop zij de kosten van verzorging en opvoeding van hun minderjarige de kinderen/[naam kind] zullen voorzien.
- De ouders hebben, omdat zij op dit moment nog niet in staat zijn constructief met elkaar te communiceren, besloten dit ouderschap in te vullen middels parallel ouderschap voor een periode van [periode invullen. Bijv. 1 jaar]. Na deze periode zal een evaluatie van dit ouderschap plaatsvinden en wordt besloten of het inmiddels mogelijk is voor ouders om op een constructieve wijze met elkaar te communiceren. Indien dit het geval is zal het ouderschapsplan opnieuw dienen te worden herzien.
- Ouders wensen de resultaten van het overleg in dit ouderschapsplan neer te leggen;
- Ouders zijn zich ervan bewust dat het ouderlijk gezag mede omvat de verplichting van de ouder om de ontwikkeling van de banden van zijn/haar kind met de andere ouder te bevorderen. In het kader van parallel ouderschap houdt dit in ieder geval in dat ouders middels deze vorm van ouderschap in ieder geval zorgen dat hun kind niet langer wordt blootgesteld aan conflicten tussen ouders, zich niet met elkaar bemoeien en hun kind niet belasten met denigrerende opmerkingen over de andere

³¹⁶ VFas model ouderschapsplan, <https://www.verder-online.nl/media/1116/ouderschapsplan.pdf>; Model Parallel parenting Plan Order, <https://www.formsbirds.com/free-model-parallel-parenting-plan-order-indiana> ; interview 1 bijlage 12; interview 2 bijlage 13; jurisprudentieonderzoek hfst. 6.

ouder. Parallel ouderschap heeft als doel dat het kind een affectieve relatie met beide ouders kan hebben, terwijl ouders zich van elkaar losmaken.

- De ouders hebben de kinderen/[naam kind] op een bij de leeftijd van de kinderen/[naam kind] passende wijze betrokken bij de totstandkoming van dit plan. Invulling van die passende wijze: [invullen: bijvoorbeeld: kinderen hebben gevraagd waar de hond zal gaan wonen en hebben aangegeven de hond te zullen missen wanneer zij bij de andere ouder zullen verblijven. Er kan dan worden afgesproken dat de hond met de kinderen meegaat en tussen ouders wordt gewisseld ten behoeve van de kinderen.]

ZIJ VERKLAREN HET VOLGENDE TE ZIJN OVEREENGEKOMEN:

Artikel 1 – Gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag

Art. 1.1

De ouders achten het in het belang van hun minderjarige kinderen/[naam kind] dat zij na de scheiding gezamenlijk het ouderlijk gezag over hen/hem/haar blijven uitoefenen. Zij vinden het ook belangrijk dat het contact tussen de kinderen/[naam kind] en de ouders zo min mogelijk door de scheiding wordt beïnvloed.

Artikel 2 – basale behoeften van het kind

Om verantwoordelijker ouderschap te verzekeren en om de gezonde ontwikkeling van het kind te bevorderen dient iedere ouder een aantal basisbehoeften van het kind te erkennen. Deze bestaan uit:

- De kinderen/[naam kind] moet verteld worden dat de beslissing van ouder om apart te gaan wonen niet de schuld van het kind is;
- De kinderen/[naam kind] hebben/heeft het nodig dat zij/hij een onafhankelijke relatie met elke ouder ontwikkelen/ontwikkelt en onderhouden/onderhoudt en hebben/heeft het nodig om voortdurende zorg en begeleiding van elke ouder te krijgen;
- De kinderen/[naam kind] dienen/dient gevrijwaard te zijn van het kiezen van een van beide ouders en gevrijwaard te zijn van blootstelling aan conflicten tussen zijn ouders;
- De kinderen/[naam kind] hebben/heeft het recht om een veilige relatie met iedere ouder te hebben zonder gemanipuleerd te worden met als doel de kinderen/[naam kind] tegen de andere ouder op te zetten;
- De kinderen/[naam kind] hebben/heeft geniet het recht op consistente tijd met elke ouder;
- De kinderen/[naam kind], hebben/heeft het recht om financieel ondersteund te worden, ongeacht hoeveel tijd elke ouder met het kind doorbrengt.
- [eventueel aanvullen].

Artikel 3 – Medewerking & hulpverlening

Art. 3.1

Ouders verlenen medewerking aan uitvoering van dit parallel ouderschapsplan.

Art. 3.2

Ouders wijken niet eigenhandig af van de in dit parallel ouderschapsplan gemaakte afspraken en het zorg- en opvoedschema als in bijlage 1 van dit ouderschapsplan.

Art. 3.3

De onafhankelijke derde/hulpverlener die het parallel ouderschapsplan zal gaan begeleiden is: [invullen]. Wanneer ouders het niet eens worden over de vraag wie als onafhankelijke persoon/hulpverlener het parallel ouderschap dient te begeleiden, kan de rechtbank een persoon

aanstellen. Voorkeur gaat uit naar een hulpverlener of bijzondere curator of kindbehartiger of mediator (wanneer deze individuele gesprekken met ouders houdt en ouders los van elkaar probeert te helpen).

Art. 3.4

De gekozen/aangestelde onafhankelijke derde/hulpverlener houdt toezicht op de indirecte communicatie tussen ouders.

Art. 3.5

De gekozen/aangestelde onafhankelijke derde/hulpverlener houdt gaat op passende wijze met het kind in gesprek om na te gaan wat het kind aan verdere ondersteuning nodig heeft om goed door deze scheiding heen te komen.

Art. 3.6

De onafhankelijke derde/hulpverlener helpt (of kan iemand anders hiervoor aanwijzen (bijvoorbeeld een therapeut)) ouders bij de verwerking van de scheiding en helpt hen een meer gebalanceerde opvatting jegens elkaar te ontwikkelen.

Artikel 4 – communicatie tussen ouders en verschaffen van noodzakelijke informatie aan elkaar

Art. 4.1

Ouders communiceren, tenzij er sprake is van een noodgeval, alleen indirect elkaar. Zij kunnen ervoor kiezen om deze communicatie te laten verlopen via e-mail. De onafhankelijke derde/hulpverlener die het parallel ouderschap begeleidt, dient in cc aan dat e-mailbericht te worden toegevoegd. Zij kunnen er ook voor kiezen om gebruik te maken van een communicatieboek. Ouders gebruiken dan een schrift/notitieboek om met elkaar te communiceren. Het communicatieboek reist met het kind mee, zodat informatie over het kind wordt overgedragen tussen de ouders met minimaal contact.

Art. 4.2

Ouders sturen elkaar ten minste [hoeveelheid] maal per maand/week een overdrachtsmail of schrijven ten minste [hoeveelheid] maal per maand/week in het communicatieboek.

Art. 4.3

De indirecte communicatie dient neutraal en respectvol te zijn. De ene ouder mag de andere ouder niet onheus bejegenen.

Art. 4.4

Om de neutraliteit te bewaren en het kind niet te belasten, wordt overeengekomen dat:

- de ene ouder niet het kind vraagt naar de andere ouder;
- niet het kind vraagt om namens hem/haar een bericht te sturen aan de andere ouder;
- ouders geen onvriendelijke of negatieve uitspraken over de andere ouder doen binnen gehoorafstand van het kind;
- ouders ervoor zorgen dat andere leden van de familie ook geen onvriendelijke of negatieve uitspraken over de andere ouder doen binnen gehoorafstand van het kind;
- de inhoud van gerechtelijke procedures worden alleen met het kind besproken indien dit passend is (bijvoorbeeld: je vader en ik zijn naar de rechter geweest en dat betekent voor jou dat je dit jaar de eerste twee weken van de vakantie met papa naar Canada gaat en de andere twee weken met mij op vakantie gaat.”). Frustraties die gepaard kunnen gaan met gerechtelijke procedures, (bijvoorbeeld: “dankzij je moeder moet ik nu weer naar de rechter.”) worden **niet** met het kind besproken en ook niet met anderen personen besproken binnen gehoorafstand van het kind.

Art. 4.5

Wanneer sprake is van een bijeenkomst waar beide ouders, voor het kind, aanwezig willen zijn omdat dit een belangrijk moment is in zijn/haar leven (er valt te denken aan: ouderavonden/rapportbesprekingen, wedstrijden waar het kind aan deelneemt, doktersafspraken, afstuderen, etc.) dienen zij het contact met elkaar minimaal te houden. Ook dienen ouders elkaar met waardigheid en respect te behandelen in aanwezigheid van het kind. Ouders dienen de gesprekken kort, kalm en kindgericht te houden, zodat het kind niet wordt blootgesteld aan spanning tussen de ouders.

Indien niet beide ouders aanwezig kunnen zijn bij een doktersafpraak dient de ene ouder de andere ouder direct per sms of e-mail te informeren over de aard van de situatie en de locatie van de behandeling. Wanneer sprake is van een noodgeval, is art. 2.5. van toepassing.

Art. 4.6

Bij noodgevallen dienen ouders wel, indien mogelijk, direct te communiceren. In geval van noodsituatie dient de ene ouder de andere ouder **onmiddellijk** telefonisch te informeren over de aard van de (nood)situatie en de locatie van de behandeling. Wanneer de andere ouder niet opneemt, spreekt de ouder **onmiddellijk** een voicemail in of stuurt een whatsappbericht, sms of e-mail.

Artikel 5 – verantwoordelijkheden & besluitvorming

Art. 5.1

Elke ouder heeft de verantwoordelijkheid om te voorzien in de fysieke en emotionele behoeften van het kind. Iedere ouder stelt de behoeften van hun kinderen/[naam kind] op de eerste plaats. Beide ouders zijn even belangrijk voor het kind en het kind heeft nodig dat beide ouders een rol spelen in zijn hele leven. Beide ouders moeten de afzonderlijke rol van elke ouder respecteren.

Art. 5.2

Wanneer de kinderen/[naam kind] volgens de verderop in dit parallel ouderschapsplan opgenomen schema bij de vader/moeder 1/vader 1 is dan is die vader/moeder 1/vader 1 de “verantwoordelijke” ouder. Als het kind volgens het schema bij moeder/moeder 2/ vader 2 is, dan is moeder/moeder 2/ vader 2 de “verantwoordelijke” ouder.

Art. 5.3

De “verantwoordelijke” ouder neemt beslissingen over de dagelijkse zorg en opvoeding van het kind.

Art. 5.4

Onder beslissing over de dagelijkse zorg wordt niet verstaan beslissingen over verandering van het uiterlijk van het kind, onderwijs, gezondheidszorg en religieuze opvoeding van het kind.

Art. 5.5

Bij het nemen van beslissingen over de dagelijkse zorg en opvoeding van het kind, plant geen van beide ouders activiteiten voor het kind in voor de tijd/periode dat het kind bij de andere ouder verblijft.

Artikel 6 – beslissingen die niet tot dagelijkse zorg en opvoeding behoren

Art. 6.1

Voor beslissingen ten aanzien van zaken die niet tot de dagelijkse zorg en opvoeding behoren zullen ouders indirect via mail onder toezicht van een onafhankelijke derde/hulpverlener die het parallel

ouderschap begeleid, in overleg treden. Indien ouders hier niet uitkomen, neemt de onafhankelijke derde/hulpverlener een beslissing in het belang van het kind, na beide ouders apart van elkaar gehoord te hebben. Deze beslissing is bindend. Mochten ouders het niet eens zijn met deze beslissing, dan kunnen zij de kwestie aan de rechter voorleggen.

Onder beslissingen die niet tot de dagelijkse zorg en opvoeding behoren, wordt verstaan:

- Schoolkeuze
- Aangaan van medische (grotere) behandelingen zoals; operaties.
- Toedienen van medicijnen (hier vallen paracetamol en neusspray voor normale verkoudheid niet onder, maar bijvoorbeeld wel medicatie voor ADHD/ADD, antidepressiva etc.
- Religie
- Beslissingen die verandering van het uiterlijk van de kinderen/[naam kind] tot gevolg heeft. Hieronder wordt verstaan: knippen van haren, tatoeages, piercings, [eventueel aanvullen]
- [eventueel aanvullen]

LET OP: normaliter behoort het aangaan van grotere medische behandelingen niet onder de dagelijkse zorg en opvoeding. Ouders kunnen echter in belang van de privacy van hun kinderen/[het kind] tezamen afspraken maken over de vraag wie van hen (of eventueel beiden) het kind toestemming mag geven ten aanzien van bepaalde gevoelige kwesties, zodat het kind zich niet ongemakkelijk voelt omdat het weet dat dergelijke beslissingen door een onafhankelijke derde/hulpverlener genomen worden en deze persoon dus hiervan op de hoogte is. Een voorbeeld hiervan kan zijn: anticonceptie.

Art. 6.2

Ouders mogen beiden, wanneer het kind bij hun verblijft, een afspraak maken voor het kind bij de dokter zolang deze wordt ingepland op een tijdstip dat het kind bij deze ouder verblijft. Echter, wanneer de arts tot de conclusie komt dat het kind een operatie of zware medicatie nodig heeft, valt dit onder een beslissing die niet tot de dagelijkse zorg en opvoeding behoort. Art. 4.1 dient dan worden toegepast.

Art. 6.3

[naam ouder invullen] is bevoegd de kinderen/[naam kind] naar de tandarts te brengen en plant voor het kind twee maal per jaar een controle afspraak bij de tandarts in voor de kinderen/[naam kind invullen].

Art. 6.4

Wanneer de kinderen/[naam kind] een beugel nodig hebben, maakt de ouder die bevoegd is afspraken te maken bij de tandarts in principe de eerste afspraak voor de kinderen/[naam kind] bij de orthodontist. Deze ouder plant deze afspraken in wanneer het kind bij hem/haar verblijft. Indien het niet anders mogelijk is, kan deze ouder middels indirect contact onder toezicht van de onafhankelijke derde de andere ouder akkoord verzoeken om de afspraak in te plannen wanneer het kind bij de andere ouder is. In dat geval brengt die andere ouder de kinderen/[naam kind] naar de orthodontist.

Artikel 7 – Hoofdverblijfplaats & verhuizing

Art. 7.1

De kinderen/[naam kind] hebben/heeft hun/zijn/haar hoofdverblijfplaats bij moeder/vader/moeder 1/ moeder 2/ vader 1/ vader 2 en zal/zullen op zijn/haar adres in het bevolkingsregister van de gemeente ingeschreven staan. Aan haar/hem komt daarom het recht toe om de kinderbijslag ten goede.

Art. 7.2

Bij voorgenomen verhuizing zullen de ouders vooraf, indirect via e-mail onder toezicht van een onafhankelijke derde/hulpverlener die het parallel ouderschap begeleidt, in overleg treden. Indien ouders

hier niet uitkomen, neemt de onafhankelijke derde/hulpverlener een beslissing in het belang van het kind, na beide ouders apart van elkaar gehoord te hebben. Deze beslissing is bindend. Mochten ouders het niet eens zijn met deze beslissing, dan kunnen zij de kwestie aan de rechter voorleggen.

Art. 7.3

Ouders houden elkaar, zoals beschreven in art. [x] te allen tijde op de hoogte van hun woon- en werkadres. Kennisgeving van wijziging van deze informatie wordt gegeven middels het communicatieboek dat met het kind meereist of middels een e-mailbericht.

Artikel 8 – noodgevallen

Art. 8.1

Zoals in art. [x] beschreven dienen ouders bij noodgevallen wel, indien mogelijk, direct te communiceren. In geval van noodsituatie dient de ene ouder de andere ouder **onmiddellijk** telefonisch te informeren over de aard van de (nood)situatie en de locatie van de behandeling. Wanneer de andere ouder niet opneemt, spreekt de ouder **onmiddellijk** een voicemail in of stuurt een whatsappbericht, sms of e-mail.

Art. 8.2

Onder noodgevallen verstaan de ouders: [invullen].

Artikel 9 – Verzorging & opvoeding

Art. 9.1 – Zorg/contactregeling

De ouders zijn een zorg/contactregeling overeengekomen zoals beschreven in bijlage 1. Na verstrijken van de onder [x] genoemde periode, kan het nodig zijn om deze afspraken aan te passen.

Art. 9.2 - Vervoer

De ouder bij wie de kinderen/[naam kind] het laatst verbleven/verbleef, brengt de kinderen/[naam kind] naar de andere ouder wanneer er gewisseld moet worden.

De ouder bij wie de kinderen/[naam kind] verblijven/verblijft volgens het schema als in bijlage 1, brengt de kinderen/[naam kind] naar school, kinderfeestjes van andere kinderen die kinderen/[naam kind] willen bijwonen, locatie van sport/hobby van de kinderen/[naam kind] (zoals paardrijden of knutselles), wedstrijden/sporttoernooien etc.

Art. 9.3- Locatie wissel

Als neutrale locatie voor het wisselmoment wordt door ouders gekozen: [invullen. Let op; wanneer voor school of crèche etc. gekozen wordt, spreek dan ook een locatie af voor de perioden dat deze gesloten zijn (bijvoorbeeld in de zomervakantie).]

Art. 9.4- wisselmoment

Als wisselmoment geldt het tijdstip aangegeven in de zorg/contactregeling zoals beschreven in bijlage 1.

Art. 9.5- Huisregels

Indien beide ouders dit willen, kunnen zij een aantal globale regels toevoegen ten aanzien van de opvoeding van de kinderen die zij allebei in ieder geval van belang achten en daarom beide willen hanteren:

Bijvoorbeeld (uiteraard afhankelijk van de leeftijd van de kinderen/het kind)

- Bedtijd: doordeweeks tussen [tijd invullen bijv. 21:00 uur] en [tijd invullen bijv. 21:30 uur];
- Ouders zullen niet roken in bijzijn van de kinderen en zullen de kinderen/[naam kind] niet toestaan om te roken. Ook zullen eventuele toekomstige partners etc. niet roken in bijzijn van de kinderen/[naam kind];
- Ouders zullen de kinderen/[naam kind] niet toestaan alcohol te drinken;
- Ouders zullen de kinderen/[naam kind] niet toestaan drugs te gebruiken;
- Ouders zullen er ieder op toezien dat de kinderen/[naam kind] hun/zijn huiswerk maken/maakt;
- Ouders spreken af dat kinderen/[naam kind] vóór [tijdstip, bijv. 20:00] thuis dienen te zijn.
- Ouders spreken af dat de kinderen/[naam kind] vanaf bereiken van zijn [invullen]jarige leeftijd, op een scooter mag rijden (uiteraard na behalen van rijbewijs).

Artikel 10 – contact tussen kind en andere ouder en andere familieleden

Art. 10.1

De kinderen/[naam kind] heeft de mogelijkheid om telefonisch toegang te hebben met de andere ouder waar hij op dat moment niet verblijft. Deze telefonische gesprekken zijn privé en dienen derhalve plaats te vinden op een plaats waar de ouder waar het kind op dat moment verblijft, niet kan mee luisteren. Bijvoorbeeld op de kamer van het kind.

Art. 10.2

Ouders bemoeien zich niet met de communicatie tussen het kind en de andere ouder door acties als:

- Meeluisteren ;
- Het kind weigeren de telefoon te gebruiken;
- Het kind niet het telefoonnummer van de andere ouder willen geven;
- Weigeren de telefoon op te nemen;
- Weigeren het kind te laten antwoorden;
- Het opnemen van telefoongesprekken tussen het kind en de andere ouder;
- De telefoon uitschakelen.

Art. 10.3

De ene ouder zal contact tussen de kinderen/[naam kind] en de familieleden van de andere ouder niet in de weg staan. Contact tussen het kind en andere familieleden is mogelijk. Dit contact vindt plaats onder toezicht van [de ouder waar de kinderen/[naam kind] op dat moment verblijft of een ander persoon]. Dit contact dient plaats te vinden wanneer de kinderen/[naam kind] bij die ouder verblijft van wie de familieleden zijn.

Artikel 11 – School & informatie verkrijgen van derde

Art. 11.1

Beide ouders geven aan school hun telefoonnummer en adresgegevens door.

Art. 11.2

Elke ouder onderhoudt contact met de school van het kind om meer te weten te komen over de behoeften van het kind, zijn voortgang, zijn cijfers etc.

Art. 11.3

Ouders gebruiken het communicatieboek of sturen elkaar, met de onafhankelijke derde/hulpverlener in cc, informatie over de voortgang op school, het gedrag dat de kinderen/[naam kind] op school vertoont en de gebeurtenissen die de kinderen/[naam kind] op school heeft meegemaakt.

Art. 11.4

Ouders zijn bevoegd zelfstandig informatie op te vragen over het kind bij derde zoals school, de huisarts, de hulpverlening, etc.

Artikel 12 – Paspoort & Reizen

Art. 12.1

De ouder kan met het kind reizen in de periode dat het kind bij hem/haar is volgens het schema in bijlage [x].

Art. 12.2

De ouder die met de kinderen/[naam kind] gaat reizen, informeert de andere ouder over de locatie waar deze ouder met het kind zal verblijven, wanneer deze reis langer duurt dan 48 uur.

Art. 12.3

De paspoorten/ het paspoort van de kinderen/[naam kind] zijn in beheer van vader/moeder/vader 1/ vader 2/ moeder 1/ moeder 2.

Art. 12.4

De hiervoor genoemde ouder, die de paspoorten in beheer heeft, is tevens bevoegd deze paspoorten te verlengen.

Art. 12.5

De ouder, die de paspoorten in beheer heeft, dient de paspoorten aan de andere ouder te geven wanneer deze nodig zijn voor een buitenlandse vakantie. De paspoorten dienen [invullen] uur/dagen voor deze reis worden overgedragen.

Artikel 13 – Wettelijke aansprakelijkheid

De ouders zorgen er voor dat de kinderen/[naam kind] bij hen beiden tegen wettelijke aansprakelijkheid verzekerd zijn. Zij zullen ieder afzonderlijk een WA-verzekering afsluiten voor de kinderen/[naam van het kind].

Artikel 14 – kinderalimentatie (volgens de bepalingen van vFas)³¹⁷

Art. 14.1

De kosten van de kinderen/[naam kind] zijn conform de gangbare tabellen/volgens bijlage [x] begroot op [invullen] euro per [...]. De ouders zullen naar draagkracht/inkomen daarin bijdragen. [Eventueel aanvullen].

Art. 14.2

Met ingang van datum en zolang de kinderen/naam kind minderjarig is/zijn en bij de vader/moeder wonen, betaalt de vader/moeder aan de vader/moeder een alimentatie voor de kinderen/naam kind van € [bedrag] per kind per maand. Deze alimentatie zal zijn onderworpen aan de wettelijke indexeringsindexering als bedoeld in artikel 1:402a BW, voor het eerst per 1 januari 20.. [jaartal].

Of als er naast het ouderschapsplan ook een echtscheidingsconvenant is:

³¹⁷ VFas model ouderschapsplan, <https://www.verder-online.nl/media/1116/ouderschapsplan.pdf>.

Met ingang van datum en zolang de kinderen/naam kind minderjarig is/zijn en bij de vader/moeder wonen, betaalt de vader/moeder aan de vader/moeder het in artikel nummer van het echtscheidingsconvenant, waaraan dit ouderschapsplan is gehecht, genoemde alimentatiebedrag.

Alternatief als er een kinderrekening is:

Partijen dragen ieder de eigen kosten van inwoning van de kinderen/naam kind wanneer zij bij hen zijn. Vaste lasten, waaronder partijen verstaan ... [invullen] worden betaald van een rekening die gezamenlijk aangehouden wordt. Van deze en/of rekening heeft iedere ouder een pinpas. De vader stort maandelijks een bedrag van € [invullen] op deze rekening. De moeder stort maandelijks een bedrag van € [invullen] op deze rekening (eventueel nader uit te werken).

De ouders zijn bij opheffing van deze rekening ieder voor de helft/naar rato van hun bijdragen gerechtigd tot het saldo.

Art. 14.3

Vanaf het tijdstip waarop een kind meerderjarig wordt, betaalt de vader/moeder de in artikel 7.1 genoemde alimentatie aan het kind zelf ex artikel 1:395a BW op een door het kind aan te wijzen bankrekening, tenzij het kind op dat moment nog bij de vader/moeder woont. In dat geval wordt door de ouders en het kind in onderling overleg bepaald op welke wijze wordt betaald, zolang die situatie voortduurt. De wettelijke indexeringsregeling blijft van toepassing totdat het kind de 21-jarige leeftijd heeft bereikt.

Alternatief als er naast het ouderschapsplan ook een echtscheidingsconvenant is:

Vanaf het tijdstip waarop een kind meerderjarig wordt, betaalt de vader/moeder de in artikel nummer van het echtscheidingsconvenant, waaraan dit ouderschapsplan is gehecht, genoemde alimentatie aan het kind zelf ex artikel 1:395a BW op een door het kind aan te wijzen bankrekening, tenzij het kind op dat moment nog bij de vader/moeder woont. In dat geval wordt door de ouders en het kind in onderling overleg bepaald op welke wijze wordt betaald, zolang die situatie voortduurt. De wettelijke indexeringsregeling blijft van toepassing totdat het kind de 21-jarige leeftijd heeft bereikt.

NB als er een kinderrekening is, moeten er andere afspraken gemaakt worden

Art. 14.4

De ouders/de vader/de moeder verplichten zich aan een kind van 21 jaar of ouder een (studie-) bijdrage te betalen zolang het kind met redelijke resultaten en in overleg met hen/hem/haar met een beroepsopleiding bezig is of studeert, doch uiterlijk tot het tijdstip waarop het kind de [invullen leeftijd] -jarige leeftijd bereikt. Dit beding ten behoeve van ieder der kinderen van de ouders is onherroepelijk, zodat de kinderen het recht hebben om zo nodig nakoming van dit beding te vorderen. De ondertekening van dit convenant geldt tevens als aanvaarding van dit beding door partijen als wettelijk vertegenwoordigers van hun minderjarige kinderen.

Artikel 15 – Evaluatie/geschillen

Art. 15.1

Ouders zullen dit parallel ouderschapsplan na [invullen periode] evalueren en daar waar nodig aanpassen.

Art. 15.2

Indien ouders meningsverschillen hebben over de uitvoering van dit parallel ouderschapsplan of de invulling van de zorg en opvoeding zullen zij zich wenden tot de onafhankelijke derde/hulpverlener. Deze zal, na beide ouders apart van elkaar gehoord te hebben, een beslissing nemen in het belang van het kind. Wanneer ouders het niet eens zijn met deze beslissing kunnen zij zich tot de rechter wenden.

Artikel 16 – Wijzigingen

Art. 16.1

Het is ouders verboden om eigenhandig van de afspraken en wisselmomenten af te wijken als opgenomen in bijlage [x].

Art. 16.2

Het wisselmoment vindt ook plaats wanneer het kind ziek is, tenzij uit verklaring van de dokter blijkt dat het kind te ziek is om zich te verplaatsen naar het huis van de andere ouder of er sprake is van een noodgeval als in artikel [x].

Art. 16.3

Ouders zullen dit parallel ouderschap, samen met de onafhankelijke derde/hulpverlening, na een periode van [invullen] evalueren en daar waar nodig aanpassen.

Art. 16.4

Wanneer een van de ouders aanpassingen wil aanbrengen aan het parallel ouderschapsplan of het schema als opgenomen in bijlage [x], dan dient de andere ouder hier toestemming voor te geven. Komen ouders hier niet samen uit, dan wordt het geschil voorgelegd aan de onafhankelijke derde/hulpverlener. Deze zal een beslissing nemen na beide ouders gehoord te hebben. Wanneer ouders het niet eens zijn met deze beslissing kunnen zij zich tot de rechter wenden.

Bijlage 1

Zorg/contactregeling voor [naam kinderen]/[naam kind]

Ouders dienen op iedere bladzijde hun handtekening te zetten.

Waar verblijven de kinderen, tweewekelijks schema

overdag (vanaf [invullen] uur), avond (vanaf [invullen] uur), nacht (tot [invullen] uur).

Dag	Overdag	Avond	Nacht
Maandag	Naam	Naam	Naam
Dinsdag	Naam	Naam	Naam
Woensdag	Naam	Naam	Naam
Donderdag	Naam	Naam	Naam
Vrijdag	Naam	Naam	Naam
Zaterdag	Naam	Naam	Naam
Zondag	Naam	Naam	Naam
Maandag	Naam	Naam	Naam
Dinsdag	Naam	Naam	Naam
Woensdag	Naam	Naam	Naam
Donderdag	Naam	Naam	Naam
Vrijdag	Naam	Naam	Naam
Zaterdag	Naam	Naam	Naam
Zondag	Naam	Naam	Naam

Vakanties

Schoolvakanties	Naam ouder 1	Naam ouder 2
Zomervakantie	Heeft [...] % van de vakantie	Heeft [...] % van de vakantie
Eerste keus voor weken in vakantie	Oneven jaren	Even jaren
Herfstvakantie	Even jaren	Oneven jaren
Kerstvakantie	Oneven jaren: eerste week van de vakantie Even jaren: tweede week van de vakantie LET OP: eerste kerstdag, tweede kerstdag en oudejaarsdag worden gezien als feestdagen. Daarvoor geldt het schema op de volgende bladzijde.	Even jaren: eerste week van de vakantie Oneven jaren: tweede week van de vakantie LET OP: eerste kerstdag, tweede kerstdag en oudejaarsdag worden gezien als feestdagen. Daarvoor geldt het schema op de volgende bladzijde.
Voorjaarsvakantie/mei vakantie	Even jaren Wanneer deze uit twee weken bestaat: even jaren de eerste week en oneven jaren de tweede week.	Oneven jaren Wanneer deze uit twee weken bestaat: even jaren de tweede week en oneven jaren de eerste week.

Naam en Handtekening

Naam ouder 1 en handtekening

Naam ouder 2 en handtekening

Feestdagen

Feestdag	Naam	Naam	Tenzij
Goede vrijdag	Even jaren	Oneven jaren	Ouders graag het hele paasweekend (goede vrijdag, 1 ^{ste} paasdag en 2 ^{de} paasdag) als 1 feestdag willen beschouwen. In dat geval [naam] even jaren en [naam] oneven jaren.
1 ^{ste} Paasdag	Oneven jaren	Even jaren	Ouders graag het hele paasweekend (goede vrijdag, 1 ^{ste} paasdag en 2 ^{de} paasdag) als 1 feestdag willen beschouwen. In dat geval [naam] even jaren en [naam] oneven jaren.
2 ^{de} Paasdag	Even jaren	Oneven jaren	Ouders graag het hele paasweekend (goede vrijdag, 1 ^{ste} paasdag en 2 ^{de} paasdag) als 1 feestdag willen beschouwen. In dat geval [naam] even jaren en [naam] oneven jaren.
1 ^{ste} Pinksterdag	Oneven jaren	Even jaren	Ouders graag het hele Pinksterweekend (1 ^{ste} en 2 ^{de} Pinksterdag) als 1 feestdag willen beschouwen. In dat geval [naam] even jaren en [naam] oneven jaren.
2 ^{de} Pinksterdag	Even jaren	Oneven jaren	Ouders graag het hele Pinksterweekend (1 ^{ste} en 2 ^{de} Pinksterdag) als 1 feestdag willen beschouwen. In dat geval [naam] even jaren en [naam] oneven jaren.
Vaderdag	Altijd bij vader	Altijd bij vader	De relatie bestond uit twee ouders van mannelijk geslacht: oneven jaren vader 1 en even jaren vader 2 .
Moederdag	Altijd bij moeder	Altijd bij moeder	De relatie bestond uit twee ouders van vrouwelijk geslacht: oneven jaren moeder 1 en even jaren moeder 2 .
Hemelvaartsdag	Oneven jaren	Even jaren	x
Koningsdag	Even jaren	Oneven jaren	x
1 ^{ste} kerstdag	Oneven jaren	Even jaren	x
2 ^{de} kerstdag	Even jaren	Oneven jaren	x
Oudejaarsdag	Oneven jaren	Even jaren	x
Bevrijdingsdag	Even jaren	Oneven jaren	x
Suikerfeest (indien dit gevierd wordt ivm geloofsovertuiging)	Oneven jaren	Even jaren	x
[eventueel aanvullen met andere feestdag]	Even jaren	Oneven jaren	x
[eventueel aanvullen met andere feestdag]	Oneven jaren	Even jaren	x

Naam en Handtekening

Naam ouder 1 en handtekening

Naam ouder 2 en handtekening

Bijzondere dagen

Bijzondere	Ouder 1: Naam	Ouder 2:Naam	Tenzij
Verjaardag kind/kinderen	Even jaren	Oneven jaren	Tenzij dit valt op een andere feestdag. Dan wordt het schema voor feestdagen aangehouden.
Verjaardag ouder 1	Altijd, tenzij	Niet, tenzij	Tenzij dit valt op een andere feestdag. Dan wordt het schema voor feestdagen aangehouden.
Verjaardag ouder 2	Niet, tenzij	Altijd, tenzij	Tenzij dit valt op een andere feestdag. Dan wordt het schema voor feestdagen aangehouden.
Verjaardag opa/oma zijde ouder 1	Altijd, tenzij	Niet, tenzij	Tenzij dit valt op een andere feestdag. Dan wordt het schema voor feestdagen aangehouden.
Verjaardag opa/oma zijde ouder 2	Niet, tenzij	Altijd, tenzij	Tenzij dit valt op een andere feestdag. Dan wordt het schema voor feestdagen aangehouden.
Begrafenis/crematie/etc. familielid ouder 1	Altijd	Niet	X
Begrafenis/crematie/etc. familielid 2	Niet	Altijd	X

Naam en Handtekening

Naam ouder 1 en handtekening

Naam ouder 2 en handtekening

Wisselmomenten

Bijzondere	Ouder 1: Naam	Ouder 2:Naam	Neutrale locatie
Als wisselmoment op doordeweekse dag valt	Zet het kind af bij aanvang van school of kinderdagverblijf of in ieder geval voor 13:00	Haalt het kind op bij school of kinderdagverblijf wanneer de lessen zijn afgelopen of kinderdagverblijf sluit of in ieder geval na 14:00	School of kinderdagverblijf
Als wisselmoment in het weekend valt	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste	Bij vriendjes van het kind/ praktisch onafhankelijke derde

	30 minuten te zitten.	30 minuten te zitten.	
De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	Praktijk van onafhankelijke derde
Wisselmoment omdat het kind volgens normaal schema na deze bijzondere dag weer naar de andere ouder terug gaat.	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	Praktijk van onafhankelijke derde
Wisselmomenten schoolvakanties	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	De ene ouder brengt het kind en de andere ouder haalt het kind op. Tussen het brengen van de ene ouder en het halen door de andere ouder dient ten minste 30 minuten te zitten.	Praktijk ven derde / via vriendjes etc.
Wanneer onafhankelijke derde op vakantie is	In dit geval dienen de ouders toch contact te hebben. Zij houden dit contact kalm, kort en kindgericht.	In dit geval dienen de ouders toch contact te hebben. Zij houden dit contact kalm, kort en kindgericht.	Bijv. parkeerplaats McDonalds.